

Vatra veche

7

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul X, nr. 7 (115) iulie 2018 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Leon Mocanu, "Reflexii"

Antologie Vatra veche

ATUNCI, ACUM

Când valuri de albastru
Se lasă-n câmp din ape
Își drumuiesc izvorul
Departele - aproape

Când cerul din lumină
Pe flori împarte bruma
Se-ascunde-n joc amarul
De timp: atunci – acum

De unde vii străine
Și-n ce cuvânt de carte

Preschimbi tu din nesomnuri
Aproapele-n departe?

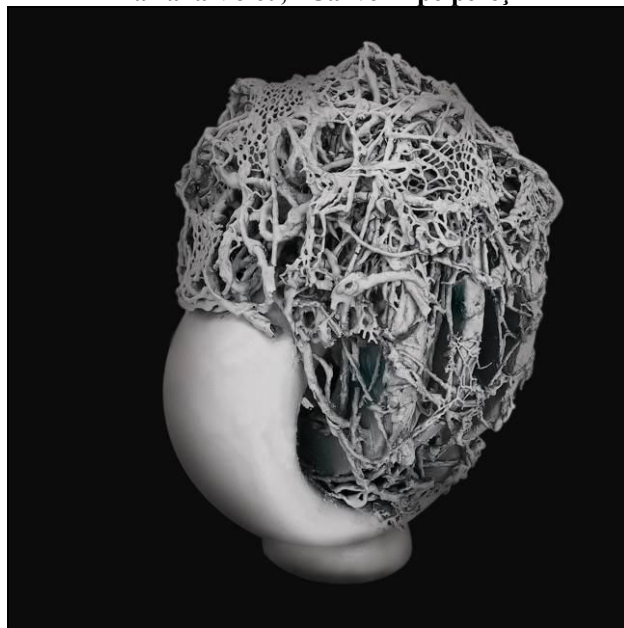
Când cerul pârguieste
Felii de soare-n pâine
Departele-i aproape
Și-atunci.. e-acum sau mâine?
VERONICA PAVEL LERNER

Vatra veche dialog cu Nicolae Dan Fruntelată

Antologie Vatra veche. Atunci, acum, de Veronica Pavel Lerner/1
 Modelul ființei și limba română, de A.I. Brumaru/3
 Vatra veche dialog cu Nicolae Dan Fruntelată, de Rodica Lăzărescu/4
 Nașterea poetului, de Dan Puric/5
 George Coșbuc și valorificarea miturilor românești, de Gheorghe Bucur/6
 Asterisc. Dilema masculin-feminin și programa școlară, de Marioara Novac/8
 Trece timpul, Adrian, ca o rachetă, de Răzvan Ducan/8
 Să ne mai (re)amintim de... Zaharia Stancu, de Dumitru Hurubă/9
 Correspondența lui Dimitrie Stelaru, de N. Băciuș și Gheorghe Sarău/10
 Temporalitatea în lirica Anei Balndiana, de Daniel Kițu/11
 Poeți români în lume: Rudy Roth, cu o prezentare de Dumitru Radu Popescu/12
 Cronică literară. Poeta Emilia Amariei și... "Tristețe" sale, de Răzvan Ducan/13
 Poezia ca sport extrem (Răzvan Ducan), de Nicolae Băciuș/14
 Locuirea în Poezie (Nicolae Grigore Mărășanu/Viorel Coman), de Maria Cogălniceanu/15
 Străinul din oglindă (Doina Cherecheș), de Corina Iordan/16
 Aesopicae (Gheorghe Andrei Neagu), de Lucian Strochi/18
 Poemul nescris pe de-a-ntregul (Paula Romanescu), de Rodica Lăzărescu/19
 Două puncte de vedere (Mihail Straje), de Rodica Lăzărescu/20
 Noapte bună, domnule profesor! (Alina Diaconu), de Anca Sîrghie/21
 „Cazul Dacia” (Adrian Botez), de Constantin Stancu/23
 O istorie literară (Cornel Cotuțiu), de Melania Cuc/24
 „Nerațula” în traducere germană (Panait Istrati), de Mircea M. Pop/25
 Caleidoscopul meu (Carol Feldman), de Tania Nicolescu/26
 Inedit. Poeme de Dumitru D. Silitră/26
 Postume. Poeme de Eugen Evu/27
 Poeme de Gela Enea/28
 Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/29
 Ardealul, centru politic al luptei naționale, de Marin Iancu/30
 Privind lumea de azi dinspre marea Unire, de Silvia Urdea/32
 Miron Cristea și opera eminesciană, de Florin Bengean/34
 România își cucerește independența, de Gicu Manole/35
 Mitropolia Ortodoxă Română a Basarabiei, de Stelian Gomboș/36
 De la studiul istoric la eposul eroic, de Ionel Popa/37
 Gheorghe Oprean, de Răzvan Ducan/39
 Poeme de Emilia Amariei/41
 Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/42
 Nichifor Crainic, de Radu Șerban/43
 Amvon. Nu țipa, roagă-te!..., de pr.dr. Gheorghe Nicolae Șincan/44
 Starea prozei. De sf. Ilie, de Geo Constantinescu/45
 Poeme de Dumitru Ichim/46
 Starea prozei. Dacă plouă în ziua aceea, de Dumitru Hurubă/47
 O zi, aproximativ reală, poem de Ion Iancu Vale/48
 Manualul omului, de Traian Dinorel D. Stănculescu/49
 Întâlniri în spațiul canadian – Doru Liciu, de Veronica Pavel Lerner/50
 Starea prozei. Un selfie pentru UE, de Nicolae Suci/52
 Poeme de Any Drăgoianu/53
 Starea prozei. Aripă de pescăruș, de Gabriela Banu/54
 Poeme de Mihaela Roșca/55
 Starea prozei. Orbeții, de Tania Nicolescu/56
 Poeme de Valeriu Barbu/57
 Starea prozei. The Death from The Pumpkin, de Gheorghe Andrei Neagu/58
 Poeme de Veronica Bălaj/60
 Poeți polonezi contemporani. Jaroslav Iwaszkiewicz, în românește de Nicolae Mareș/61
 Stația Tokyo, de Radu Șerban/62
 Mapamond. Japonia – jurnal de călătorie, de Mihai Posada/63
 Poeme de Iuliu Ionaș/65
 Proza. O himeră în blugi, de Gheorghe Jurcă/66
 Asterisc. Zgomotele vieții noastre, de Magdalena Brătescu/67
 Poeme de Cristina Vasiliu/68
 Și tu ai dreptate, de Marian Drumur/69
 Cum (pe)trece..., de Stelian Gomboș/70
 Poeme de Soriona Bloj/71
 Oceanul întors. La un pahar de bere, de Nicolae Aurelian Diaconescu/72
 Poeme de Vanda Ani/73
 Mihai Diaconescu, tendința actuală..., de R. Subțirelu/74
 Luna șemineu, poem de Mihaela Aionesei/75
 Întâlniri în spațiul canadian. Întâlnirea, de Veronica Pavel Lerner/76
 Poeme de Ioana Haitchi/78
 Teatru. Streptase la Bazin, de Cristian Stamatoiu/79
 Literatură și film. Acolo sus, de Alexandru Jurcan/80
 Șevalet. Andra Popoviciu, la Basel, de Alexandru Petrescu/80
 Silvia Pop, un iluminist al timpului prezent, de Răzvan Ducan/81
 Să-i fie somnul lin, poem de George Filip/81
 În Memoriam. Natalia Gliga, de Sorina Bloj/82
 Lumea lui Larco, de Vasile Larco/83
 De la un clasic citire. Ștefan Costache Plăcintă/83
 Strigături și epigrame de Nicolae Măteș/84
 Premiile UZPR. Răzvan Ducan/85
 Curier/86
 Panoramic cultural/87

Mariana Voicu, "Cai verzi pe pereți"

Lucreția Milea, "Cap de mireasă"

Raluca Vasilescu, "O altă lume"

Număr ilustrat cu reproduceri după lucrări ale
 membrilor filialei UAP Ploiești

MODELUL FIINȚEI ȘI LIMBA ROMÂNĂ

Cu ocazia traducerii în românește a celei mai cunoscute opere a lui Martin Heidegger, "Sein und Zeit" ("Fiire și Timp") – asupra îndrăzneței și surprinzătoarei tălmăcirii, "Sein"- "Fiire" și nu "Ființă", ca în echivalarea curentă, m-am pronunțat în alte două rânduri –, trad. din germană : Dorin Gabriel Tilinca, Prefață : eminentul filosof Mircea Arman, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2001), reiau, cu adausuri, o meditație mai veche, din 1987, despre *modelul Ființei* ocultat, ca să zic așa, în *Limba Română*. Modelul Ființei, cu ascunderea aesteia un răstimp spre a se ivi în altul, e repetat la români și în conduita lor istorică, în răspunsul pe care-l dau de regulă acesteia: îndeosebi când îi vor fi vitregit nebunele vremi. Este vorba de reacția românească în fața "teroarei istoriei", o reacție, amintește Mircea Eliade, în fața invaziilor, oamenii noștri fiind mereu la răspântii (lângă mari puteri imperialiste, ieri dar și astăzi), când așadar românilor nu ar avea de făcut altceva decât ce a făcut – e rău, e bine ? – ciobanul mioritic: neexistând puțință de apărare (deși stăviliri cu arma în mână vor fi fost posibile), impune totuși un sens absurdului – vor răspunde (precum în baladă) printr-o feerie nupțială a nefericirii și morții. E, poate, și mai mult de atât ? Omul românesc lasă, iată, istoria să vremuiască în pace și își amintește de ființă – de aceea a sa, de aceea a lumii, care (amândouă) i-au precedat și însoțit necazurile, ponoasele. Întocmai ca zeul din bătrâni (cu care acest om va fi vorbit el cândva), SE LASĂ DEODATĂ UITAT. Geților dionysici le arătasă Zalmoxe ce și cum să facă. Românul (precum și cei ce l-au premers în aceste locuri) își va reaminti din când în când acele destăinuiri – mai cu seamă la timp de vitregire. Gânditorul "spațiului mioritic" a vorbit de o "retragere", la români, din istorie. Pe vremea Daciei Traiane existase o înjghebare, dar și puțință declanșării unei istorii mai viguroase ? Barbarii în tropot distrug însă cadrul. Apariția românității coincide așadar cu retragerea din istoria factuală și "din toate posibilitățile ei ritmice și dialectice, într-o viață (subliniază

Lucian Blaga) nu lipsită de cultură, nu despoiată de forme, dar anistorică". Retragerea e într-o "existență organică sufletească, oarecum atemporală", suficiență însă a adăposti posibilități "imanente", pentru împrejurări mai prielnice. "Pre-românismul s-a retras gasteropodic în scoica sa, unde în veacurile de somn aveau să se înfiripe întâile determinante ale matricei stilistice românești".

Așa este: însă somnul acesta era el însuși reamintirea matricei, somnul o repeta, o relua întocmai; era el, somnul din scoică, proba că matricea pornise deja să se adune pe drumul ei fără de întoarcere.

Despre procesul izolării românești față de istorie, observă filosoful, ne povestește *Limba Română*. Sunt, iată, cuvintele acestea: "pământ" și "bătrân". Călătoria latinului "pavimentum" către românescul "pământ" e descrisă în felul acesta de C.C.Giurescu: "...strămoșii au fost așa de impresionați de trănicia acestor drumuri și în general a construcțiilor romane, se vede foarte numeroase în Dacia, încât au dat cuvântului 'pavimentum'...un înțeles pe care nu-l mai are în nici o limbă romanică, anume acela de pământ. În cadrul concepției sale despre "cultura minoră", Lucian Blaga crede că s-a petrecut mai mult decât atât cu acest cuvânt. Românescul "pământ" nu ar mai implica nimic din nota impresinantă a lui "pavimentum", tezaurează numai o viață

"organică", fără de nici un "aspect major istoric".

Este, scrie gânditorul, "o dovadă despre o schimbare totală a stilului de viață, mutat de pe un plan major, pe un plan minor". Și: "Nu e vorba despre o oarecare schimbare trecătoare, ci de o schimbare profundă, totală, de tip de viață, și fără întoarcere la poziția odată părăsită".

Dar cultura minoră, ca să reintrăm în chestiune, e tocmai una a RETRASULUI, a închiderii (am putea spune) deschiderii ființei (în/cu închisul pământului, tocmai). "Pământ" – obscurul și de-neînțelesul – față de mai impozantul "pavimentum": dar e ca o întoarcere la "schița" aceea originară, acolo unde (amintindu-ne acum versul poetului) "toate lucrurile se desăvârșesc", făcând spre aceea un pas, și încă unul...

Celălalt cuvânt dător de seamă e cuvântul "bătrân". Provine din "veteranus": soldatul pe viață, cantonat la pensie, cu dreptul de a primi, de aceea, ca împroprietărire ("proprium", "privus", ceea ce e "singulus" – "izolat", "singur"), o bucată de pământ. Românescul "bătrân" nu mai posedă însă nimic din înțelesul "major" cazon; el nu are decât "o viață de orizont organic și anistoric".

Urmează, se știe, ceea ce la Lucian Blaga s-a numit concepția sa despre "boicotul istoriei", caracteristic românilor.

Ideea filosofului a fost des amintită și comentată, interpretată excesiv. Nu s-a subliniat totdeauna ceea ce era de subliniat.

Astfel Blaga nu a pregetat să afirme în desfășurarea întreagă a gândului său că seminția română, aflată totuși într-un ceas de grație al "RETRASULUI", "presimțea că această istorie, ce se făcea și se desfăcea în protuberanțe inconsistente, nu putea în nici un caz să fie al ei".

Boicotând istoria, românul era la locul lui (într-o formă anume a "sophiei", de care dădea socoteală în felul aceluia loc: ființă ce se petrece în ascundere, fiind numai așa ACASĂ (precum și zeul de lângă vatra bătrână heraklitică – nevăzut însă de musafirii grăbiți și neatenți; o vatră cu care zadarnic încerci a-i îmbia).

A.I.BRUMARU

Andrei Scărlătescu, "Cartea destinului"

Vatra veche dialog

NICOLAE DAN FRUNTELĂ

DESPRE PISICI ȘI PISICEALĂ

– *Stimate domnule Nicolae Dan Frunteală, ce faceți când vă taie calea o pisică (eventual sau mai ales neagră)?*

– La o asemenea întrebare îmi vine în minte răspunsul lui Dem Rădulescu (din seria BD) la întrebarea pusă de cel care voia să-i reeduce pe deținuți: „Ce faceți când găsiți pe jos un portofel plin cu bani?” Veneau variantele de răspuns pe care le știți.

La dilema cu pisica (mai ales neagră), eu aș răspunde așa: „Dacă ne taie calea o pisică, noi scoatem din buzunar cartea de versuri a lui Marin Sorescu și citim: *Nu mai stârni războaie mondiale / Fir-ai a naibii (eufemism intenționat) de pisică!* Pe urmă, trecem mai departe. Sau ne oprim ca să vedem dacă nu e cumva pisica noastră personală, Lilu, Pirata ori Roșcuța. Dacă e una dintre ele, o luăm în brațe și o ducem acasă. Și dacă nu e și se lasă prinsă, tot așa. În orice caz, nu ne temem de ceva rău.

– *Dar când, „pe un bulevard înțesat de oameni, într-o stație de autobuz” vedeți o mătă „roșu-neagră” „dansând și cerșind ceva de mâncare”?*

– Ei, da, când o „artistă itinerantă” dansează dansul pisicii roșcate, e cu totul altceva. Îi dau mâncare și mă gândesc la soarta ei de pisică necăjită care face tumbe pentru un pic de hrană, o iau acasă și-i dăruiesc dreptul de a sta la căldură, de a fi alintată și iubită. Pentru că ea se plătește cu toată tandrețea de care e în stare o ființă mică.

– *Se învață greu limba pisicească?*

– Nu se învață greu decât dacă nu iubești torsul molcom al mâței tale, melodia aceea a micii locomotive Diesel care povestește curat un vis pe care-l puteți împărți amândoi în iernile lungi.

– *Să nu-i mai ținem pe cititori în suspans și să-i lămurim de ce vorbim noi acum despre pisici! După ce ați scris zvâcromane și baladângi, mai nou vă prezentați în fața cititorilor cu „un text aproape textualist și deopotrivă pisicist”, o carte mică, o cărticică, „Tandrețe cu mustăți”, apărută la Editura Semne, cu desene asumate de un academician, Mircia Dumitrescu. În locul bunicii Constandina, al Lambrettei, al pandurului Frunte Lată, chemați din amintire niște... mâțe. E o carte pentru copii? E o carte pentru bătrâni?*

– Da, pisicile mele au făcut parte, încă din copilărie, din lumea în care am crescut, pe care am iubit-o și o iubesc și azi, din amintire. Ca și câinii, atunci când trăiam într-un sat, aveam curte mare și ei erau frumoși și liberi (cum acum nu mai sunt decât tinerii care hămăie subțire în piețele marilor orașe). Mie-mi plac prea puțin câinii de apartament, mi-e milă de ei. Cu pisicile e altceva. Ele sunt niște suflete ale casei, niște întrupări ale unor persoane pe care le-ai cunoscut bine. Lor le fac loc în poveștile mele, mă cunoașteți prea bine, doamnă Rodica Lăzărescu, îmi place al dracului de mult (superlativ oltenesc) să spun povești. Vin iar la replica unui mare actor pe care l-am iubit, Gheorghe Dinică, și o calchiez: „Măna-ntinsă care nu spune o poveste nu merită literatură!”. *Tandrețe cu mustăți* este, așa cum spun și în prefață, o carte pentru copiii bătrâni.

– *Mâțele domniei voastre nu sunt singurele pisici din literatură, însă Grisucă, „marele Prinț Gri și protector”, de pildă, nu e nici*

Motanul Încălțat, nu e nici prea vorbăreț, precum Tobermory, nici demonic precum celebrul Behemot, nu e nici din Cheshire, nici subversiv precum disidentul Arpagic. Totuși are ceva în comun cu toate pisicile-personaje literare: e plin de personalitate! Și nu numai el! Deci vă rog să faceți prezentările: numele fiecărei pisici și principala ei caracteristică!

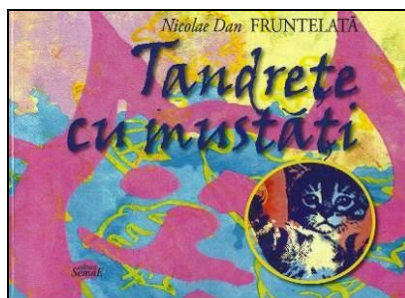
– Fără îndoială, mâțele mele fac parte dintr-o serie a personajelor literare cu mustăți și coadă lungă. Așa este, ele nu sunt nici disidente, ci doar atente și pertinente, nu ca Arpagicul care și-a îmbrăcat autoarea în cămașa gloriei, nici filosoafe precum Maciste, marele motan al prietenului meu vechi și plecat devreme dincolo, Gheorghe Pituț, nici scăpărătoare ca mâțele lui Nini – Nichita cel Mare. Ele sunt, pur și simplu, mâțele mele, jucându-se frenetic, dansând, vezi bine, cu ghemul vieții mele în gheare.

Și Mielache cel bandit și gingaș Albița și Kitty – vânătorul de porumbei și marele prinț Grisucă, șeful clanului, și Lilu cea pinguină și Pirățica generoasă și Roșcuța misterioasă, actuala Pisică-Validă a familiei.

– *Carevasăzică, ați înlocuit toposul consacrat – lumea balcanică din Oltenia natală, cu unul, cum să-i spun?, casnic, fie că e vorba de camera unui cămin studentesc, fie de apartamentul din Dacia. Cu toate acestea, povestarul înrăit care sunteți mai scapă frăiele visătoriei înspre locurile copilăriei (cred că mai mult înspre copilărie!). Dacă pisicile de pe Bosfor sunt sufletele roabelor din haremurile sultanilor, oare măcar într-una din mâțele dvs. n-ar putea să sălășluiească spiritul bunicii Constandina? Și-n cazul acesta, „Tandrețe cu mustăți” nu se înscrie, firesc, în continuarea scrierilor despre ținutul Dăsnățuiei?*

– Ați spus foarte exact și foarte frumos: Da, *Tandrețe cu mustăți* face parte din cronicile violente oltenesti ale ținutului Dăsnățuia! Așa cum sugerați și cum recunoșteam și eu, în unele dintre mâțele casei locuia ceva din spiritul iubitei mele bunici, Constandina. Când Roșcuța se cațără pe geamul dinspre stradă și privește atent, minute în șir, forfota bulevardului, o strig lin: „Cocoană Constandină, ce faci la geam?”. →

RODICA LĂZĂRESCU

Și parcă aud răspunsul bunicii care stătea la fereastra dinspre drumul principal al satului și studia lumea mișcătoare: „Mă uit, muică, să văd și eu cum trece lumea și la ce se mai gândește ea!”.

– Bunicul meu îmi spunea două rugăciuni din lumea animalelor – una a câinelui („Dă-i, Doamne, stăpânului meu sănătate!”) și una a pisicii („Chiorăște-mi, Doamne, stăpânul, să-i pot fura bucăți din farfurie!”). Nu știu dacă povestea se baza pe o experiență personală, deși, din câte-mi aduc aminte, avusese o pisică ce-și fulgera lăbuța prin oala cu ciorbă în căutarea bucății de carne. Aceste două „atitudini” le-am regăsit, „mascate”, în jucăreaua pe care mi-ați oferit-o acum câteva zile. Și-atunci, vă întreb, în final, de ce PISICA?

– Bunicul dumneavoastră avea dreptatea lui și experiențele lui personale. Și eu am avut parte de un prieten motan, Mielache pe numele lui, care devaliza oalele cu mâncare depuse în pivniță, că frigider nu prea aveam atunci. Dar asta nu m-a împiedicat să-l iubesc mult. *À propos* de „Chiorăște-l, Doamne”, de la pisici am învățat conceptul de „dragoste dură”, de „dragoste cu năbădăi”, adică cea însoțită de zgârieturi adânci pe mâini, pe față.

Dar, mai presus de toate, cred în pisicile vindecătoare, în pisicile care-ți trag răul din trup și din suflet, cred în iubirea motanului Grisucă culcat pe inima mea bolnavă, care-mi dădea o liniște nemaipomenită, în alintul Pirateii și al Roșcuței, care au dormit și dorm în patul nostru și îndepărtează visele rele și neliniștile zilei.

De ce Pisica? Pentru că ea vine dintr-o lume veche și înțeleaptă căreia noi, cei de azi, i-am pierdut cheile și înțelesurile. Și doar așa o mai putem recompune, într-un amestec fantastic de tandrețe și violență, de egoism și iubire fără rezerve.

– Vă mulțumesc pentru discuția aiasta și vă dau întâlnire pe 8 august să ciocnim în cinstea neamului pisicesc, de... Ziua internațională a pisicii!! Sper să n-o apuce dorul de hoinăreală pe Roșcuța taman în aceea zi!!

– Și eu vă mulțumesc pentru că mi-ați oferit prilejul să-mi pisicesc puțin amintirile și să mă mai joc cu gândurile mele dintr-o copilărie în care jucării multe n-am avut, dar

jocuri – o sumedenie, multe legate de ființele fragile care mi s-au strecurat sub ochi în diferite momente ale existenței.

În august, voi încerca să fiu de față la toastul pentru pisici. Cât despre Roșcuța, nu pot să garantez nimic. E atât de misterioasă și de imprevizibilă, încât nici ea nu știe pe unde-i vor sticli ochii galbeni, mâine...

*

Nicolae Dan Fruntelată (10 octombrie 1946, Bălăciță, județul Mehedinți) este un poet și publicist. Provine dintr-o familie de învățători. După ce urmează școala primară în comuna natală, e, între 1960 și 1964, elev al Liceului „Traian” din Drobeta Turnu Severin. Din 1964, urmează cursurile Facultății de Filologie a Universității din București, pe care le va absolvi în 1969. În 1966 debutează în revista „Ramuri” cu un grupaj de versuri însoțit de o prezentare a lui Miron Radu Paraschivescu. Frecventează cenaclul Junimea al facultății, condus de George Ivașcu. Lucrează ca redactor, secretar general de redacție și redactor-șef la „Viața studentescă” până în 1974, când redacția se contopește cu a revistei „Amfiteatru”, Fruntelată conducând apoi ambele publicații. În perioada 1976-1980 îndeplinește și funcția de redactor-șef la „Scânția tineretului”. Debutază editorial în 1977, cu volumul de versuri *Puterea sunetului*. Numirea lui în conducerea revistei „Luceafărul”, în 1980, declanșează un scandal în lumea literară, motivul fiind acela că Fruntelată nu era membru al Uniunii Scriitorilor. După 1989, este redactor-șef al săptămânalului „Românul” (1990-1994), secretar de stat (1994-1996) și conduce revista *Examen* (...)

Fruntelată a mai publicat literatură pentru copii (*Tiptil, în lumea copilăriei*, 1983). *Expulzat din Trinidad-Tobago* (1999) e o carte despre călătorii reale sau imaginare în cele două Americi, Italia, Spania, Orient etc., relatate cu verva și plasticitate poetului. În *Glonțul de calibrul 53* (1999), parțial, și în *Turnesol 89* (2002), sunt introduse fragmente de jurnal sau schițe de memorialistică. *Noul zid al Berlinului* strânge articole publicate între 1990 și 1994, desfășurate pe o paletă tematică diversă: societate, politică, sport.

(<http://www.crispedia.ro>)

NAȘTEREA POETULUI

- Uite vulturul! strigau oamenii.
- Să dăm cu pietre în el! a spus cineva.

- De ce? a întrebat un copil.
- Pentru că zboară!... a răspuns omul care tocmai se aplecase după o piatră.

Vulturul nu privea mulțimea agitată de sub el. Se lăsă mângâiat de cer. De jos de pe pământ se nălța către el o ură nejustificată care cădea neputincioasă înapoi.

Și totuși într-o zi cineva a strigat:
- L-am omorât! L-am omorât! L-am omorât!

- Cum? au strigat oamenii plini de curiozitate, dar și cuprinși de o tăcută gelozie față de cel ce izbutise.

- Se odihnea pe o stâncă. Eram în spatele lui... nu m-a observat. Se uita undeva departe!

- Și?! întreabă mulțimea din ce în ce mai curioasă.

- Atunci l-am lovit cu o piatră, când el se uita departe!

Cu aripile larg deschise, vulturul stătea întins pe iarbă. Pământul îi devenise cer. Părea că zboară. Vântul îi mângâia ușor aripile lipsite de viață. Lumea curioasă se-ndepărtă de lângă el. Eram satisfăcuți. Plecau vociferându-și victoria. În spatele ciocului întins ce atinge o piatră, se deschideau ochii lui sticloși, ce refuzau să se despartă de viață. O dără de sânge subțire făcea iarba să tremure. Încă mai respira. Simți o mână mică de copil ce-i atinse cu degete-lacrimi pleoapele, iar cerul ce încă se mai oglindea în ochii lui, se răsturnă parcă într-un oftat și fugi sus la locul lui în depărtare.

- De ce te-au omorât? murmură suspinând cel mic.

- Ca tu să te naști! îi răspunse cerul.

Și pentru prima oară, copilul privi depărtarea.

DAN PURIC

George Coșbuc și valorificarea miturilor românești

(I)

0. Evidențierea identității noastre naționale presupune, între altele, valorizarea, în primul rând, a istoriei naționale, a trecutului eroic, a **culturii materiale** lăsate de înaintași și, în al doilea rând, readucerea la lumină a tradițiilor, obiceiurilor, credințelor, limbii, simbolurilor și miturilor specifice, adică bogata **cultură spirituală** realizată de geniul popular românesc în timp.

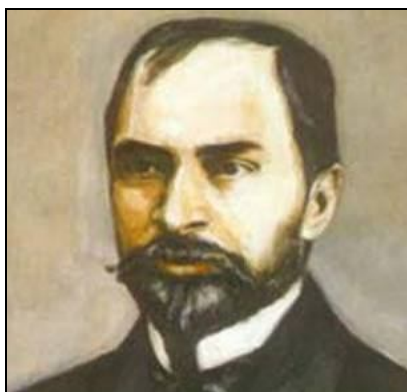
Distrugerii și neluării în considerare a culturii și civilizației noastre antice, li se alătură în prezent tot mai insistent negarea valorilor culturale, artistice, literare fundamentale, care reprezintă strălucit identitatea noastră în universalitate, cum ar fi chiar poetul Mihai Eminescu, cel mai mare scriitor român, **zeul tutelar al spiritualității noastre**. Marginalizați și eliminați dintre autorii canonici din programa de bacalaureat de limba și literatura română sunt și marii scriitori patrioți ai Ardealului, George Coșbuc și Octavian Goga, ambii fiind apreciați, potrivit tradiției, drept poeți populari și naționali.

Valoarea diverselor aspecte ale creației lor trebuie reamintită și evidențiată, mai ales din perspectiva specificului nostru identitar.

1. Obiectivul articolului nostru îl constituie identificarea coordonatelor universului mitologic al operei lui G. Coșbuc și, pe această bază, evidențierea celor mai importante mituri folosite în poezia sa, precum și mesajul auctorial implicat. Pentru aceasta, ne propunem să delimităm universul său mitic, să stabilim perspectiva teoretică a viziunii lui și să explicăm semnificațiile, deseori, nebănuite, ascunse în miturile incluse în creațiile sale poetice.

Cultura noastră populară și, pe urmele și după modelul ei, cea cultă au folosit, au cultivat și au dezvoltat numeroase motive și simboluri în formule și structuri diverse, bogate și ingenioase, dându-le semnificații adânci și complexe în cadrul unei autentice mitologii naționale.

Pentru generația scriitorilor de la 1848, în cadrul curentului național-

popular al epocii, și apoi, pentru marii noștri poeți din a doua jumătate a secolului al XIX-lea s-a pus cu acuitate problema creării unei mitologii naționale, care să ilustreze, mai ales, un trecut identitar specific, de valoare.

Nu trecuse un deceniu de când Mihai Eminescu, **dacul cel mare al poeziei românești**¹, aflându-se în căutarea unei mitologii românești (Ion Rotaru²), crease poetic, în special, între 1870 și 1883, în special prin *Luceafărul*, *Floare albastră*, *Călin* (*File din poveste*), *Făt-Frumos din lacrimă* și o serie de postume ca *Memento mori* (217 strofe, 1302 versuri), *Sarmis*, *Dochia și ursitorile*, *Odin și poetul*, drama *Decebal* ș.a., un univers mitic reprezentativ, ca în perioada 1884–1904 să se realizeze o nouă evocare și o nouă imagine, dintr-o altă perspectivă însă, a mitologiei naționale prin poetul ardelean George Coșbuc (1866–1918).

2. Opera lui Coșbuc, creator al unei monografii lirice a satului românesc (al doilea după Vasile Alecsandri), mai ales prin volumele *Balade și idile* (1893) și *Fire de tort* (1896), este bogată și variată. Dincolo de traduceri din literatura indiană, a avut, mai ales, o largă audiență poezia lui de evocare a trecutului (*Decebal către popor*, *Moartea lui Gelu*, *Pașa Hassan*) și a Războiului de Independență (*Coloana de atac*, *O scrisoare de la Muselim-Selo*), de prezentare a satului și a muncilor câmpului (*Doina*, *Noapte de vară*,

¹ Am folosit această formulă în *Motivul soarelui în poemul eminescian postum „Memento Mori”*, publicat în *Limbă și literatură*, Anul LIII, vol. I-II, 2011, p. 118 – 136.

² *Studii eminesciene, 75 de ani de la moartea poetului*, București, Editura pentru Literatură, 1965, p. 220.

Iarna pe uliță), a iubirii (*Numai una, Dușmancele*), a naturii (*Vara*, *Faptul zilei*, *Cicoarea*), a evenimentelor fundamentale din viața omului (*Nunta Zamfirei*, *Moartea lui Fulger*); Trebuie să observăm, însă, că lucrările lui de cercetare a folclorului național sunt mult mai puțin cunoscute, situație accentuată în ultimele decenii. În diverse publicații ale vremii, Coșbuc prezintă și analizează, cu o adâncă înțelegere a fenomenului folcloric, în numeroase (după unii cercetători aproximativ 100) articole, precum *Elementele literaturii populare*, *Tradiții și legende din popor*, *Babele sfinte în mitologia noastră*, *Făt-Frumos al nostru și pasărea Fenix*, *Obiceiuri și credințe*, *Joile rele*, *Când s-a pornit lumea*, *Colindele noastre*, *Baladele populare* ș.a., motive, legende și mituri naționale și universale. Acest bogat sector al operei sale îi interesează, în primul rând, pe specialiștii folcloriști, care vor găsi aici o mare diversitate de aspecte ce se cer cercetate și valorificate în continuare.

Obiectul lucrării noastre nu îl constituie textele lui de cercetare a folclorului, ci creația lui poetică prin care scriitorul valorifică într-o viziune personală mituri și motive folclorice naționale. Această concentrare asupra poeziei este determinată de faptul că ea reprezintă, pe de o parte, sectorul cel mai cunoscut și de larg interes al operei lui și, pe de altă parte, aici, Coșbuc urmărește, în special, să așeze la temelia creației sale valorile fundamentale ale culturii noastre populare, prin care se evidențiază specificitatea noastră identitară. Mai trebuie subliniat faptul că și datorită acestor elemente își dobândește scriitorul mult râvnitul statut de poet național și popular. Fără a urmări analiza studiile lui folcloristice, vom face, însă, când va fi necesar, trimiterea la textul lămuritor.

Între cei doi mari poeți – Eminescu și Coșbuc – există, din acest punct de vedere, dincolo de unele asemănări, o serie de deosebiri dintre care una este majoră: dacă Eminescu urmărește să creeze o **mitologie istorică**, preocupat fiind în mod expres de trecut, de perioada dacică, G. Coșbuc realizează o →

GHEORGHE BUCUR
Colegiul Dobrogean „Spiru Haret”,
Tulcea

mitologie pe care am putea-o numi **folclorică**, accentul necăzând pe epoca istorică dacică decât din perspectivă național-patriotică, înfățișată în doar câteva texte (e adevărat, remarcabile) ca *Decebal către popor*, *Volos, preot dac*, *Podul lui Traian*, *Un cântec barbar*, *Moartea lui Gelu*.

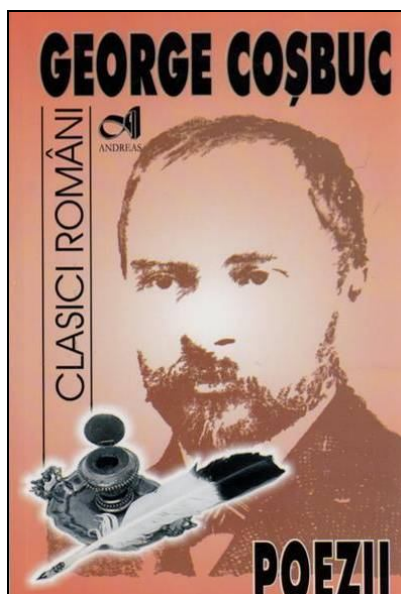
În imagini evocatoare, cu un limbaj de sorginte populară de mare forță sugestivă, poezia lui G. Coșbuc este, în fond, una „cu tendință”, al unui autor integrat în universul existențial al neamului său. Cuvintele conducătorului dac, de fapt purtător de mesaj al autorului, din celebra *Decebal către popor* (1896), devin profund semnificative pentru ideea de demnitate națională: „Din zei de-am fi scoborâtori/Cu-o moarte tot suntem datori/Totuna e dac-ai murit/Flăcău ori moș îngârbovit,/Dar nu-i totuna leu să mori/Ori căne-nlănuț.” (I, p. 228)³, concretizând ceea ce putem numi „lecția Decebal”, iar eroul, prin autosacrificiul săvârșit ca soluție demnă la ieșirea din situația de înrobire după victoria romanilor, s-a constituit, de-a lungul vremii, în mentalul colectiv românesc într-un mit de adâncă semnificație.

„Poetul țărânimii” (C. Dobrogeanu-Gherea), însă, se orientează, cu precădere, spre o altă zonă a spiritualității noastre și anume cultura populară. În articolul *Obiceiuri și credințe*⁴, publicat în 1903, autorul teoretizează, explicând viziunea sa: „Acu, ori de unde am avea credințele și obiceiurile, **ele nu trebuie căutate tot numai în fapte istorice, ci în mitologie și iarăși în mitologie**, în metafizica popoarelor, în religia lor... așa că ceea ce ni se pare credință deșartă a fost cândva adevăr care ori și-a pierdut temeiul ori s-a tocit într-atâta că astăzi a devenit o formă, un fel de coaje de ou din care, cu vremea îndelungată, s-a evaporat tot conținutul. Gol înăuntru! Gol, dar odată era plin! Iar noi orășenii rădem de țărani fiindcă îi vedem crezând ceva, ținând cu sfințenie la formule **întunecat de vechi**, care odată au fost

dogme și ceremonii de-ale **culturii naturii**.” (s.n.) Așadar, nu aspecte istorice (subliniem noi), ci **tradiții**. Taina lor se află într-o triplă explicație. Mai întâi, să observăm că adevăratul creator și depozitar al acestor forme este țărânul, poporul în sens tradițional, locuitorii de la țară. Să nu uităm că teoreticianul „spațiului mioritic”, ardeleanul L. Blaga, afirmase că „veșnicia s-a născut la sat”. În al doilea rând, sunt formule „întunecat de vechi”. Deci, nu sunt ușor accesibile, ele având o taină, o „cheie”, determinată de trecerea vremii, ce trebuie dezlegată și înțeleasă. În al treilea rând, ele cuprind „metafizica poporului”, religia lui, credințe, dogme și ceremonii privind în esență cultul naturii. În aceste elemente se află, potrivit viziunii lui G. Coșbuc, enigma miturilor românești. În centrul acestei mitologii ființează o atitudine specifică poporului nostru față de universul înconjurător – „cultul naturii”. Și alte popoare au acest cult, dar la noi el cunoaște forme multiple, mai adânci, complexe și cu o simbolistică aparte. Așa cum atestă creația folclorică națională, relațiile noastre cu mediul înconjurător sunt relații apropiate, de familie, pe care le găsim formulate în sintagme semnificative consacrate: **mama natură**, **codrul – frate** cu românul, **surioara** primăvară. Este vorba de o „înfrățire”, de o comuniune dintre om și natură, explicabilă prin viețuirea noastră pe aceste meleaguri de la începuturi. Noi nu am venit aici de undeva; noi

aici ne-am născut, am viețuit, am muncit și luptat pentru apărarea ocinii stăbune. Aici, în zona carpato-dunăreană-pontică se află, cum se știe, după aprecierile multor specialiști, între care istoricul român Teohari Antonescu⁵ (prin 1901) sau specialistă americană Marija Gimbutas⁶ (prin 1970), și „vatra civilizației vechii Europe”.

3. Orientarea către cultura populară are la scriitorul realist George Coșbuc multiple rădăcini. Născut la Hordou, sat românesc transilvănean bogat în tradiții, în familia unui preot cu preocupări culturale, a crescut și s-a format într-o propice ambianță spiritual-folclorică. Coșbuc datorează orientarea către creația populară, mai întâi, mediului artistic efervescent din satul natal, unde el devine în adolescență un fel de „artist popular ambulant”, apoi profesorilor de la liceul din Năsăud, admiratori declarați ai folclorului, ca și exemplelor oferite de creațiile lui Alecsandri, Bolintineanu, Anton Pann, la care adăsta cu precădere ca tânăr aspirant la statutul de poet, chiar și literaturii germane, pe care o aprecia și care valorifica masiv, în epocă, sursa folclorică, dar mai ales, redactorilor revistei *Tribuna* din Sibiu, unde tânărul scriitor este primit cu brațele deschise și îndrumat în acest sens, în special de Ioan Slavici, conducătorul ei. La baza acestei atitudini se află interesul pentru țărân și creația spirituală a țărânului, văzut ca putător al tuturor virtuților poporului nostru. „El [Coșbuc, n.n.] apare, susține Adrian Fochi, ca un produs tipic al culturii românești din Transilvania epocii, cultură militantă prin definiție, în direcția realismului popular și în direcția idealului național.”⁷ Trebuie luată în considerare și componenta afectivă, dezvăluită și de mărturisirea identificării sale cu poporul căruia îi aparține: „Sunt suflet în sufletul neamului meu / Și-i cânt bucuria și-amarul. / În ranele tale durutul sunt eu / Și-otrava deodată cu tine o beu / Când soarta-ți întinde paharul.” (*Poetul*, II, p. 391)

³ Coșbuc, *Poezii*, I (*Fire de tort*) și II (*Cântece de vitejie*), București, Editura pentru Literatură, colecția „Biblioteca pentru toți”, 1969. De aici înainte, voi cita doar din această ediție, notând titlul, volumul și pagina în paranteză.

⁴ George Coșbuc, *Elementele literaturii populare*, Antologie, prefată și note de I. Filipciuc, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986, p. 266.

⁵ *Dacia, patria primitivă a arienilor*, în volumul *Lumi uitate*, Iași, 1901.

⁶ *Cultură și civilizație*, București, Editura Meridiane, 1989, p. 49.

⁷ Adrian Fochi, *G. Coșbuc și creația populară*, Editura Minerva, București, 1971, p. 322.

Asterisc

Dilema masculin-feminin și programa școlară

Formatarea artistică masculină e o coordonată a literaturii de oriunde, cea românească perpetuând un tipar socio-psihologic de tip patriarhal, în care vocea feminină era o prezență secundară și, uneori, inferioară. Alte conjuncturi nefavorabile, precum defazarea la nivelul impunerii capitalismului ori condiționările de natură geografică, "așezarea în calea războaielor", nu au făcut decât să amplifice această perspectivă, acceptată tacit. Literatura românească de gen feminin a început să se definească, timid, în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, pe un fundal preponderent emoțional, prin abordarea domeniilor de nișă, precum lirica intimistă ori cea pentru copii, în vreme ce literatura masculină s-a impus prin capacitate de proiectare obiectivă, tehnicism ori desensibilizare prin autocenzură.

Deschiderile perioadei interbelice s-au repercutat și la nivelul scriiturii feminine care a început să îmbrace haine masculinizate (Hortensia Papadat-Bengescu), meditative (Cella Serghi).

După 1945, mai ales într-o etapă de relaxare a regimului politic comunist, glasurile feminine au devenit din ce în ce mai puternice (seria Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Mariana Mihai, Adriana Babeți s-a completat cu identități riguroase: Adriana Bittel, Marta Petreu, Ruxandra Cesereanu, Mariana Gorczyca, nu doar la nivelul ficțional, ci și în cel a criticii și al eseisticii literare viguroase).

Cu toate acestea, studiul Literaturii române în învățământul preuniversitar, cu precădere în cel liceal, cu impact major asupra definirii personalității, a urmat această dihotomie de gen, acceptată și după 1989, când, dintr-o dorință de obiectivare probabil, programa s-a periat mult, s-a simplificat și complicat, în egală măsură, aparent în beneficiul elevului, ajungându-se la conceperea unui canon bibliografic, pentru bacalaureat, exclusiv masculin, finalizat brusc în anii 80.

În consecință, dintr-o comoditate periculoasă, scriitorii "necanonic" au fost ostraciizați, iar celorlalți li s-a întrerupt definitiv accesul...

Multe cadre didactice au optat pentru varianta facilă, de prezentare a unui

singur text din opera unui scriitor, mai ales că editurile „au adulmecat” oportunitatea comercială și au produs, pe bandă rulantă, comentarii literare care au redus definitiv șansa de manifestare a spiritului hermeneutic al candidatului la examenul de bacalaureat, adică la examenul de maturitate.

Studii de antropologie, fiziologie și neuropsihologie, cu sursă Freud-Yung, (de exemplu, Hammer, în 1964, sau Kwasniewska, în 2004) au confirmat diferențele de gen, la nivel artistic; lobul drept al creierului, responsabilul creativității, este mai dezvoltat la femei, care au intuiții, subtilitate și emoție, în vreme ce bărbații folosesc limbajul concis în scop competitiv. Aceleași surse, nu doar pe fundalul mișcărilor feministe occidentale, au investigat modul în care se produce androgenizarea artistică.

Astfel, masculinizarea scriiturii feminine capătă competitivitate, independență și fermitate în formularea raționamentelor și în abordarea tehnicilor de structurare a discursului.

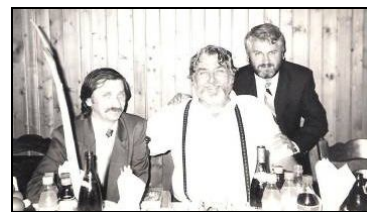
În acest context, parafrazând un titlu, De ce să mai iubim scriitoarele?! Care este locul lor real în literatura școlară și cum pot ajuta tânăra generație, aflată într-un analfabetism și autism cultural evident?

Socotesc că, înainte de toate, este necesară regândirea rolului disciplinei Limba și literatura română în liceu, pentru că, dacă ea mai este percepută doar ca un instrument de vehiculare a informațiilor, finalizat cu o diplomă de absolvire, fără să se accepte efectul benefic și formator asupra personalității elevului de azi și a cetățeanului de mâine, problema absenței scriitoarelor din canonul literar școlar este superfluă.

Pe de altă parte, nici o deschidere lască, nesistematizată, cu reprezentativitate feminină la paritate cu cea masculină în programele școlare nu va rezolva deloc deficiențele reale actuale. Lectura literaturii feminine trebuie scoasă din clandestinitate și adusă la locul ei meritat, loc pe care profesorii devotați știu cum să-l valorifice.

Așadar, un nucleu de tip canon, cu opere reprezentative, indiferent de gen ori de perioadă, este necesar, dar se cuvine a fi completat cu variante de teme de studiu, cu bibliografie minimă și orientativă, care ar stabili adevăratul echilibru valoric între masculin și feminin în actul artistic.

Prof. MARIOARA NOVAC
Liceul Pedagogic D.P.Perpessicius,
Brăila

Trece timpul, Adrian, ca o rachetă

Trece timpul, Adrian, ca o rachetă, și de rachetă ca să scapi n-ai cum, a trecut și furnica de doișpe și-un sfert, a trecut și translucida bulă de săpun.

A trecut și tineretul tău cel în adidași, generația în blugi nu-i cea de ieri, cea de-acum e ruptă în genunchi, căci a urcat un Smartphone de-ndoieli.

Trece timpul, Adrian, ca o rachetă, și combustibil ești și ești și pasager, ești și o treaptă de rachetă-n care, ziua de mâine se desprinde de ieri.

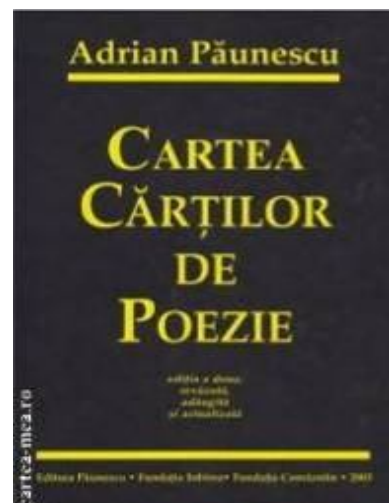
Antumul se transformă în postum, prin tot ce-a fost cumințe sau rebel, doar Flacăra ceneclului tău a rămas, ca luminiță de la capăt de tunel.

Trece timpul, Adrian, ca o rachetă, și trece accelerat și trece în neștire, ești la distanță de-o moarte de mine, eu sunt la distanță de-o iubire.

Trece timpul, Adrian, ca o rachetă, doar pentru mine, pentru tine nicidecum, nu știi de furnica de doișpe și-un sfert, nu știi de translucida bulă de săpun.

RĂZVAN DUCAN

20 iulie 2018

Să ne mai (re)amintim de **ZAHARIA STANCU** (III)

Luminița Marcu:

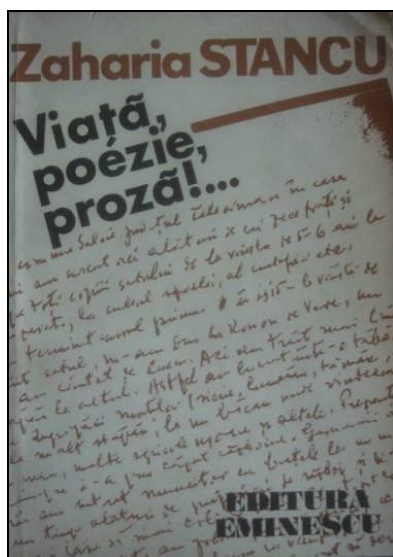
„Plutește în aer, de câțiva ani buni, un spirit de mărinimie față de câțiva mari oportuniști literari ai regimului comunist. Spiritul respectiv are diverse motivații, una dintre ele fiind intenția de manipulare a opiniei publice prin legitimarea cu argumente îndoielnice a unei stângi interbelice și de început de secol XX, legitimare care ar avea ca efect înobilarea stângismului contemporan românesc, puieril și schematizant.

...O altă componentă a respectivului spirit de mărinimie ar fi cea psihologică: unii autori din categoria mărinimoasă („să vedem și părțile bune”, zic ei) i-au cunoscut pe respectivii oportuniști, probabil s-au bucurat de vreun favor din partea lor (și Adrian Păunescu, și Zaharia Stancu și alții asemenea lor se pare că aveau o extraordinară plăcere să fie magnanimi în lucruri omenești, cotidiene și puteau să fie astfel datorită poziției lor privilegiate într-un sistem declarat de ”democrație populară”, în care totul se făcea prin aranjamente, un sistem de fapt dominat de cea mai feroce inegalitate socială) și au acum o atitudine recunoscătoare, care merge pînă la duioșie înțeles psihologic, dar fără nici o valoare de limpezire a trecutului.

...Cum vreau să mă refer în continuare la cazul Pasternak, nu intru în amănunte, vreau doar să semnaliez că așa de stîngist era Zaharia Stancu în tinerețe, încît a debutat la revista Gîndirea condusă de Nichifor Crainic. Și tot așa stîngist a fost și cînd, așa cum arată unele surse, lucra ca agent ascuns al Siguranței turnîndu-și camarazi oropșiți ai sorții alături de care combătea.” (Luminița Marcu, „Zaharia stancu duplicatul perfect, în Asociația „Societatea Online” – Contributors.ro, „Analize, Cultură, Societate” (9 aprilie, 2014)

Cornel Ungureanu:

„Pe data de 10 mai 1962 Biroul Politic al P.M.R. ia în discuție posibilitățile de primire sau de

reprimire în partid a unor intelectuali de seamă. Ar fi vorba, între alții, de Tudor Arghezi, Mihail

Ralea, G. Călinescu, Zaharia Stancu (care de mult a făcut cerere, spune Gheorghiu-Dej), Jalea, Gheorghe și Ion Dumitrescu. Sunt de față cei mai bravi dintre conducătorii PMR ai anului 1962: Gheorghe Apostol, Emil Bodnăraș, Petre Borilă, Nicolae Ceaușescu, Chivu Stoica, Alexandru Drăghici, Ion Gheorghe Maurer, Alexandru Moghioroș, Dumitru Coliu, Leontin Sălăjan, Leonte Răutu și Ștefan Voitec. Și Gheorghiu Dej începe arătând că Zaharia Stancu n-a fost chiar agent, așa cum arată hârtiile cadrelor, a fost un simplu funcționar. Îi este favorabil, vrea să-l înfieze, dar fiecare dintre cei prezenți știe mai multe despre scriitor. Fiecare are documente compromițătoare. «Dacă e să luăm realitatea, el a fost angajat ca agent de siguranță», precizează Maurer. «El a fost agent. Noi avem și ce a dat el», intervine vigilent Ceaușescu. Cum fiecare vrea să arate că știe mai multe, sare și Drăghici: «El a avut o activitate scurtă la Teleorman și pe urmă a lucrat ca agent acoperit». Și Bodnăraș știe tot, așa că poate și el să participe la discuție: «El a lucrat ca agent de siguranță». «La verificări a fost exclus», adaugă tartorul Coliu. Și revine iar vigilentul Ceaușescu: «A fost efectiv agent de siguranță, până după 23 august. Avem documente în acest sens». Și pentru că Răutu este înțeleptul Biroului Politic trebuie să demonstreze că doar el e la curent cu toate, și vrea să tragă concluziile necesare, fără a-l supăra prea tare pe Marele șef: «El (Zaharia Stancu, n.n.)

are două momente în ceea ce privește activitatea informativă. Primul moment la Teleorman și altul în timpul războiului, când el a avut o activitate informativă, însă nu în rândul comuniștilor. El era solicitat mai mult cu informații din rândul unei anumite părți a intelectualității (...). În perioada războiului ruso-finlandez, el a publicat niște lucrări împotriva Uniunii Sovietice, însă după 23 august el a avut numai activitate democratică». Nicolae Ceaușescu nu vrea ca ultimul cuvânt să-l aibă antipaticul de Răutu, așa că el trebuie să dea dovadă de adevărată vigilență:

«În ceea ce privește calitatea lui de agent, lucrurile nu stau numai așa. El chiar de când era elev a început această activitate.» (Cornel Ungureanu, Istoria critică a literaturii române: Zaharia Stancu, în luptele cu „înalta societate” de Cornel Ungureanu, în Rom. Lit. nr. 15/2007).

După ce am parcurs, destul de succint, biobibliografia lui Zaharia Stancu și revăzând/recitind unele pasaje din informațiile care au stat la baza acestui comentariu, precum și cele câteva citate din considerațiile unora dintre literați, este greu spre imposibil de a lua o hotărâre pro sau contra scriitorului teleormănean. Mă refer, evident, la atitudinea pe care a avut-o la un moment sau altul din viața sa, tocmai pentru că atât creația sa, cât și viața, constituie un caz în istoria literaturii române. Cred cu sinceritate că, oricât ne-am strădui, de oricâte argumente am face uz, el va continua să ocupe un loc aparte(?) în totalitatea scriitorilor români.

Poate ar fi ceva să... despărțim opera de autor, și invers – dacă am proceda la o prioritate a lucrurilor, dar nu cred că am obține un rezultat clar și pe deplin definitoriu, pentru că, simplu, interferența om-scriitor-operă-sistem, sunt elemente ale unui întreg atât de bine... pus la punct, încât duce, necondiționat, la osmoză...

Așadar, făcând uz de o sintagmă științifico-simpatică, nu pot spune decât că, normal, „cercetările continuă!”, și vor continua transformându-se în materie primă pentru reconsideratori, denigratori și detractori...

Front de lucru suficient...

DUMITRU D. HURUBĂ

Correspondența lui Dimitrie Stelaru

(IV)

1949

Scrisoarea lui Dimitrie Stelaru, trimisă din Negru Vodă – jud. Constanța lui Geo Dumitrescu, pe adresa redacția revistei „Flacăra”, în 2 februarie 1949.

Negru Vodă, 2 feb[ruarie] [1949]

[Tovarășului Geo Dumitrescu, Redacția revistei „Flacăra”, Strada Oteteleşeanu, nr. 3, București]

Dragă Geo,

După cum a rămas, în trista zi când ne-am despărțit, eu îți scriu: îți scriu despre Iosifescu ori altcineva, azi, altul care se ocupă cu traducerea din rusă pentru doamna mea și subsemnatul.

Ar fi destul de bine: aici am liniște berechet și timp. Vezi tu, eu nu umblu după glorie, ci muncesc – vreau să muncesc și tu să-mi respecti acest drept prin dragălaşenie.

Astăzi, aici, e târg de vite. O să-mi duc și eu Pegasul la vânzare. De altfel, nu e bun Pegasul meu nici de arat, nici de căruță: se împiedică în aripi. Te rog dă telefon ori ce știi. Eu cred că tot o să vin la Buc[urești], în două săptămâni.

Umilul **Stelaru**”

[Dimitrie Stelaru, Comuna Negru Vodă, Județul Constanța]

Notă

Scrisoarea se află în posesia profesorului și istoricului literar Nicolae Scurtu din București, după cum acesta ne informează în articolul său, *Întregiri la biografia lui Dimitrie Stelaru* („România literară”, nr. 26/ 1 iulie 2011, p. 14).

*

* *

Cartea poștală trimisă de Mitia (Dimitrie) și Despina Stelaru, de la Negru Vodă, în 6 mai 1949 (sosită în 8 mai 1949), mamei poetului, la Turnu Măgurele (str. 1 Mai 39, jud. Teleorman).

Comuna Negru Vodă, 6 mai 1949

„Dragă mamă,

Am primit cele două scrisori. Nu ți-am răspuns până acum, fiindcă am fost la Constanța în vacanță. Ne-am gândit să venim pe acolo, dar e

cheltuială mare și pe urmă nu știu dacă am fi avut unde să stăm. Oare ai închiriat vreo cameră de-a noastră?

Noi suntem sănătoși. Așteptăm vacanța cea mare, de vară. Cred că ați făcut frumos pe acolo prin grădină. Dragă mamă, după cum ți-a scris și Mitia, suntem sănătoși. Eu sunt însă foarte ocupată, școală, casă și multe alte obligații. Ne e dor de dumneata. Dacă am avea bani, am veni pentru o lună acolo în vacanță, dar nu știu sigur. Ne trebuie multe. Ce mai e pe acasă? De aici n-avem a-ți spune mare lucru. Scrie-ne despre dumneata și cei de la țară!

Te sărută **Mitia și Despina**”.

Notă

Scrisoarea se găsește în custodia profesorului Gheorghe Sarău, fiindu-i dăruită de a treia soție a poetului, Anghelina Stelaru, în anul 1989.

1950

Scrisoarea Despinei și a lui Mitia (Dimitrie) Stelaru, trimisă din Constanța, la 28 aprilie 1950, mamei poetului, la Turnu Măgurele (nu se păstrează anvelopa, așadar, nu știm data sosirii).

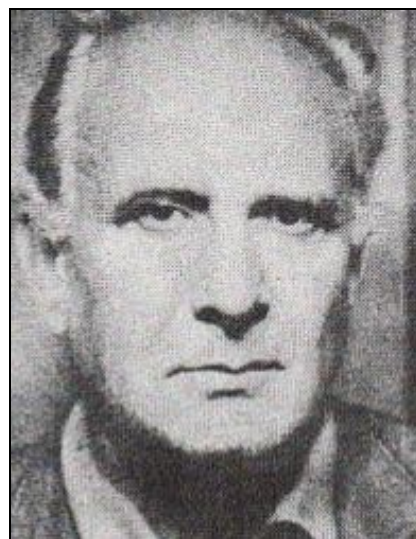
Constanța, [28 aprilie 1950]

„Dragă mamă,

Am primit scrisoarea dumitale și ne bucură că sunteți sănătoși. Și noi suntem bine. Eumene* a crescut, are 80 de cm și

Adet Tiberrius, Înălțare

doi dințișori. Eu am slăbit mult, muncesc peste puterile mele. Uite ce te rog mult, dragă mamă, vino să stai la noi să ai grijă de fetiță. Am mare nevoie de dumneata, măcar o lună - două până iau vacanță.

Acum fetița e la mama. Dar îmi e și mie greu să tot umblu pe drumuri; și mama s-a îmbolnăvit, nu mai poate avea grijă de ea. O să vină aici să ne mai ajute și ea când poate. Deocamdată, Eumene e încă mică și nu îndrăznesc să iau pe cineva străin. Are încă nevoie de mare îngrijire și numai cineva din familie o poate îngriji cu dragoste. Așa te rog mult, dragă mamă! Cum primești, răspunde-mi și noi îți trimitem bani de drum!

Acum e cald și tare frumos la noi, și marea liniștită și albastră. Eumene s-a făcut tare dragălașă, când îi e bine râde cu gurița până la urechiușe; să te tot joci cu ea! Cred că și dumitale ți-e dor s-o vezi și să ne vezi.

Mitia e sănătos, s-a culcat puțin să se odihnească. Peste o oră și jumătate plecăm amândoi la treabă. Moșu ce mai face? A venit de la Bacău? Spune-i multă sănătate și tot respectul cuvenit din partea noastră. Pe dumneata te sărutăm și te așteptăm cât poți de curând.

Te îmbrățișează **Despina și Mitia**”.

Note

1. *Eumene se născuse la 20 octombrie 1949.

2. Scrisoarea i-a fost dăruită lui Gheorghe Sarău de către a treia soție a poetului, Anghelina Stelaru, în anul 1989.

GHEORGHE SARĂU

TEMPORALITATEA ÎN LIRICA ANEI BLANDIANA

I. DE LA SCHEMA DIAIRETICĂ A TIMPULUI LA O DIALECTICĂ ONTOLOGICĂ

În mod fundamental, această concepție derivă din teoria schopenhaueriană formulată în *Lumea ca voință și reprezentare*, teoria care se bazează pe un principiu metafizic, cel al *Voinței*. În viziunea lui Arthur Schopenhauer omul este sclavul *necesității*, iar aceasta echivalează cu *Voința*, esența cea mai profundă a umanului, condiția în-lumirii sale și, nu în ultimul rând, un impuls orb și irezistibil. În acest sens, singura cale de eliberare a omului este negarea *Voinței*: „Cum poate atunci omul, care provine la rândul lui din voința primordială, să se opună în libertate voinței? Schopenhauer rezolvă această problemă într-un mod direct. El afirmă pur și simplu: e drept că omul e înconjurat pretutindeni de necesitate. Dar într-un punct el este liber: în posibilitatea de a se opune prin negare voinței care determină totul.”⁸

Această sfidare a *Voinței Universale* respiră existențial și în versurile Anei Blandiana și afirmă dorința eliberării *calitativului* din prizonieratul *cantitativului*.

Înainte de toate, rana ontologică a timpului este conștientizată pe măsura apropierei de orizontul thanatic iar acea necesitate a eului de-a-și afirma sfidarea devenirii se arată vizibil mai acută pe măsură ce trecerea este resimțită din ce în ce mai dureros. Această experiență umană este inspirat redată într-o triadă metaforică la nivelul textului *Un cal tânăr*:

Încălecăm un cal tânăr și fericit ca
și mine
Și în galop îi simțeam între pulpe
Inima zvâcnind
Și inima mea zvâcnea în galop
neobosită,
Fără să observe că între timp

⁸ Wilhelm Weischedel, *Pe scara din dos a filozofiei*, Ed. Humanitas, București, 1999, pp. 202-203.

Șeaua mea se sprijinea
Doar pe scheletul unui cal
Care în viteză se dezmembra
risipindu-se
Și eu continuam să călăresc
Un cal tânăr de aer
Într-un secol care nu mai era al
meu⁹

Cele trei ipostaze sunt de factură hipomorfă:

1. „un cal tânăr și fericit”
2. „scheletul unui cal”
3. „Un cal tânăr de aer”.

În ampla lui lucrare

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Blandiana, Ana, *Refluxul sensurilor*, București, Humanitas, 2008.
2. Blandiana, Ana, *Patria mea A4*, București, Humanitas, 2010.
3. Blandiana, Ana, *Orologiul fără ore*, București, Humanitas, 2016.
4. Cristea, Dan, *Meditațiile lirice ale unei mari poete*, în rev. Luceafărul, București, nr. 8, 2016.
5. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, București, Univers,
6. Hersch, Jeanne, *Mirarea filosofică*, București, Humanitas, 1997.
7. Ilie, Emanuela, *Ana Blandiana. „Trăim într-o rană”*, în rev. Convorbiri literare, Iași, dec., 2016.
8. Manolescu, Nicolae, *Clepsidra*, în rev. România literară, București, nr. 41, 2016.
9. Petraș, Irina, *Eroziuni secundare*, în rev. Viața Românească, București, nr. 9, 2016.
10. Weischedel, Wilhelm, *Pe scara din dos a filozofiei*, București, Humanitas, 1999.

Adet Tiberius, Dincolo de invizibil

⁹ Ana Blandiana, *Op. cit.*, p. 19.

Cercetarea de față vizează aplicarea schemei diairetice asupra simbolismului temporal din ultimele trei volume ale poetei Ana Blandiana: *Refluxul sensurilor* (2004), *Patria mea A4* (2010), *Orologiul fără ore* (2016).

Structura diairetică evidențiază un imaginar dihotomic potrivit căruia ascensus-ul primează asupra descensus-ului, lumina, asupra întunericului. Această structură stă la baza unui veritabil complex polemic stând la baza traiectului liric blandian.

Dairetica reprezintă, în cazul Anei Blandiana, expresia orfică a tentației evaziunii dintr-un univers mundan despiritualizat. În acest sens, urmărim modalitățile expresive de particularizare a temei timpului în poezia Anei Blandiana, prin raportare la distincția filosofică bergsoniană între exterioritatea temporală mecanicistă și artificială și interioritatea la nivelul aceleiași dimensiuni, care este subiectivă, guvernând un ritm al simultaneității.

Pe acest fond vom evidenția cele două axe temporale, aflate într-o relație antinomică, mai ales în volumul *Orologiul fără ore*. Cantitativul temporalității exterioare și calitativul celei interioare vor fi extrapolate analitic în ceea ce vom numi *timp* și *ne-timp* , catabază și anabază.

Versul emblematic pentru viziunea Anei Blandiana din poezia recentă este „Un timp numit *Niciodată*”. Acest vers distilează acea imagine cataleptică a timpului contemporan golit de sens, translat de poetă într-o diformitate daliniană absurdă.

DANIEL KIȚU

Poeți români în lume

Rudy Roth

Rudy Roth (pseudonimul artistic al lui Eduard Rudolf Roth) este un poet, jurnalist, grafician român, care locuiește în Palma de Mallorca (Spania). Născut în 1979 la București, Rudy Roth este doctor în științe politice al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (2015) și autor al unui număr impresionant de articole academice dedicate politicii externe a României, publicate în prestigioase jurnale de specialitate din țară și din străinătate. Este licențiat al Facultății de Relații Economice Internaționale din cadrul ASE București, master în Relații Internaționale (University of Kent, Marea Britanie) și în Administrație Publică Electronică (Universitatea din București). Timp de 13 ani a fost jurnalist la Radio România, iar din 2016 este redactorșef adjunct al publicației lunare „Occidentul românesc”, ce apare în Spania, și manager de proiect al revistei online „Leviathan”. Lucrările sale de grafică au ilustrat volumele de poezie *Pașii profetului* și *Lauda somnului* de Lucian Blaga și *Ultimele noduri* de Mircea Albulescu, apărute la Editura Ars Longa, Iași.

Poeziile selectate fac parte din volumul „Cioburi de tăcere” în curs de apariție. „S-ar putea să fie vorba în cartea lui Rudy Roth de un nou Adam, și de o nouă Evă, aflați în clipele lor divine, cuprinși de certitudinile dăruite de Tătânele Ceres, dar și de incertitudinile magice ale mărului! S-au născut ei dintr-o șoaptă divină? Dar atunci de ce par ei sortiți unei treceri și tăceri misterioase? Este Ea vocea- vocii adamice, sau este ecoul primului și singurului om paradisiac?... Sau este legătura dintre ei un fel de topire dintre două inimi total deosebite? Și ce se întâmplă în cerul veșniciei, mor și amintirile, în timpul nimănui? Sau între foștii paradisiaci se încropește o altă soartă? Ce vis se poate înfăptui din întâiul împărat al vieții și o femeie de nisip? Întrebări! Da, dar răspunsurile nu tre- buie grăbite! Două fături ivite în aura nemuririi – prin iubire, culmea! – să ajungă, prin destinul de ei înșiși în- clinat, niște muritori de rând? [...]” –

**Acad. DUMITRU RADU
POPESCU**

Același

Același decor risipit în ruine,
Cu cioburi din noi, rânduie-n vitralii
Ne stă catedrală de lacrimi puține,
Când timpul-și ascunde închinarea-n detalii.

Același destin, ce-mi vinuește de tine,
Și-mi cade pe umeri, arcuit în spirale,
Mi-e lagăr de sens și-atingeri divine
Când timpul se-nchide în vagi catedrale.

Și-atunci chiar de-mi ești și Graal legitim,
Și-altar, și lumină ori sens făcător,
Îmi port risipirea într-un vis anonim,
Și mor, ciob cu ciob, în același decor.

*Timișoara, România – 3 februarie
2011*

Neîndoielnic

Neîndoielnic că-n diminețile,
Când visele se deșiră imaterial
Sub o peliculă subțire de lumină
Și când niște orizonturi veștejite
Ne aștern răsăritul pe piele,
Te iubesc...

Neîndoielnic că și-n zilele,
Când ploaia aruncă pe cer
Curcubeie improvizate,
Și când lumina-și prelinge
incertitudinile multicolore,
Peste imaterialul îmbrățișărilor
noastre,
Te iubesc...

De fapt,
Cred că te iubesc
Până și în nopțile
Când, învelită în singurătățile mele,
Îți lași insomniile
Să mi se târască pe tâmples
Iar atingerea cenușie a sărutului tău

Mă decojește de orice urmă de
rațiune.

*Porto Cristo, Mallorca, Spania – 17
iunie 2013*

Deseori

Deseori izbesc timpul de tavanele
lumii,
Și-l împart asimetric în fâșii de
lumină,
Ca în nopți fulgerate pe retina furtunii
Clipa mea să te cheme, umbra ta să
îmi vină.

Vreau să simt că ești iar, plămădită
din mine,
Și din lacrimi captive între sămburi
de ploi,
Și din mazăgă, și clisă, și din gesturi
puține,
Și din tot ce ți-am fost și mi-ai dat
înapoi.

Vreau să simt acea marți, a castanelor
coapte
Când pierzându-ți conturul, învățaseși
să zbori,
Și când timpul-și striga neputința
departe,
Și când încă zâmbeam, amândoi,
deseori.

*Palma de Mallorca, Spania – 4
martie 2013*

Iar

Iar tu și iar eu, iar tăceri și destine,
Iar copaci, care-și ard neputința în
noapte
Iar cenușă în tine, iar cenușă în mine,
Iar minciuni risipite în tăceri și în
șoapte.

Iar dorințe și lacrimi, iar ideea de doi,
Iar senzații mioape îmbibate-n
trecut...
Iarăși drumul spre tine, iar uitarea-
înapoi,
Iar trăirea-n nonsensul unui vis de-
mprumut.

Iar decoruri anoste, iar risipă de
bine...
Iar furtuni și lumină, iar distanță și
ploi,
Iar mirări răsucite, între tine și mine,
Și iar scrum și absențe, în ideea de
noi.

București, România – 2 mai 2006

RUDY ROTH

Poeta Emilia Amariei și... "Tristele" sale!

"Poezii pline de miez și răni", spune Emilia Amariei despre volumul său de versuri **Nu ne mai vrea pământul**, Ed.Nico, 2017, autoarea considerându-se un fel de Midas, care tot ce atinge, cu "reală subiectivitate", după cum spune, nu se prefacă în aur, ci în altceva, mai prețios, pentru ea, decât aurul: "Am tendința să prefac totul în poezie, să reinventez lumea prin cuvânt".

Mărturisesc de la început că am refuzat deliberat să citesc prefața prezentei cărți, realizată de lectorul și editorul cărții, distinsul poet Nicolae Băciut, tocmai pentru a găsi singur, neinfluențabil, punctele de sprijin ale volumului, motivele arderilor sale interioare și chiar să deslușesc din liricul și mai ales epicul versurilor crâmpie din biografismul său. Desigur că o voi citi ulterior, după scrierea acestor rânduri.

O primă impresie este nervul și patima cu care autoarea a scris această carte, percepută ca o eliberare de o povară care îi apăsa pe suflet. Prin aceste versuri, aceasta se vindecă de sine. E o vindecare de care, se pare, avea multă nevoie. Poezia sa este atât lirică, cât și epică, Emilia Amariei reușind, în cele mai multe cazuri, să facă un melanj fericit între acestea.

Sunt câteva teme predilecte, care creionează liniile ei de forță. O temă pregnantă și care apare aproape obsesiv este cea a înstrăinării de țară, a plecării, pentru ani buni, pe meleaguri străine, departe de casă. Deși pare forțată asocierea, este o oarecare similitudine între cel exilat la Pontul Euxin, poetul Ovidiu, și Emilia Amariei. Cel dintâi, trimis în exil de la Roma, de către "augustus" împărat, iar Emilia Amariei, autoexilată la Roma din motive, cred, pecuniare. Pe amândoi, însă, i-a mistuit dorul de casă. Publius Ovidius Naso ("Năsoșul") spunea: "Pornește, cârtică, spre patrie te du..., așa a fost să fie, să te întorci doar tu". Asemenea poetului roman, Emilia Amariei are și ea "Tristele", sale. Spune în **Gânduri printre străini**: "Călătoresc printre străini,/ Prin praful Romei îmi strig jalea/ Printre coloane și ruini/ Îmi ud ades cu lacrimi, calea/...". Ca în poezia **Eu** să spună în aceeași notă: "...Sunt eu și dorul arzător de casă./ Ce-mi tulbură privirile de gânduri./ Sunt eu și o durere ce m-apasă./ Citiți-o voi, prieteni, printre rânduri/...". Ca să sublinieze în altă parte aceeași idee:

"Lipsește țara, lipsește casa/ Și nu-i întreg întregul nicicum..." (**Dor de țară**). Sau. "Eu, departe, prin străine locuri, viața-mi iroresc..." (**Spune-mi mamă**). Tot și toate sunt "negre" pentru autoare în străinătate, din cauza mistuitorului dor, așa cum erau de altfel, acum 2000 de ani, și pentru poetul născut la Sulmo (azi Sulmona), provincia Aquila: "E-așa de frig și norii m-apasă,/ E întuneric peste pământ,/ Mi-e dor de țară, mi-e dor de casă,/ Mi-e dor de frunze, mi-e dor de vânt/...Sunt reci pereții, mă strâng într-una,/ E neagră noaptea ca un tunel...." (**E-așa de frig...**). Desigur, finalurile sunt diferite, Ovidiu, rămânând pentru totdeauna printre sarmați, murind în exil la Marea Neagră, Emilia Amariei având parte de un happy end fericit, reușind să se întoarcă acasă.

De acolo, de departe, nu-i mai rămânea Emiliei Amariei decât ca, în puținul timp liber, să viseze. Și oricâte atracții ar fi fost în "cetatea eternă", poleite sau mai puțin poleite, aceasta visa la copilărie, la tinerețe, la locurile natale. De altfel, visele referitoare la anii copilăriei se legau nemijlocit de locurile natale. Această anamneză avea pentru autoare un efect terapeutic fiind, mai mult ca sigur, ingredientul care îi dădea posibilitatea să reziste departe de casă. Nostalgia avea dimensiuni hiperbolice, tocmai pentru a contracara în "oglină", cel puțin la mod afectiv, timpul de muncă în străinătate, similar uneori cu sclavia. Vorbește de "colțul de rai lăsat acasă", de "pământul în covoare de iarbă și de flori multicolore,,, de "feerie de culoare,,, de călătoria întru visare "între pământ și stele,,,unde sufletul ei „de bucurie, cântă”.. Nostalgia are și nume proprii: Bistrița, Runcul, Idicel, etc., care sunt repere într-o iubire.

Autoarea a trăit, chiar dacă numai temporar, dezrădăcinarea trăită de milioane de români. Cu ochi de poetă gândește pustiirea de acasă: "...Se usucă prin livadă/ Pomii. Roade nu mai dau/ Și urzicile-n ogradă/ Până la ferestre stau./ Nu se vede nici cărarea/ Ce ducea înspre bordei./ Caru-i rupt. Semănătoarea/ Zace sub bătrânul tei./ Gardurile-s putrezite/ Și-n grădini doar buruieni./ Case goale, părăsite/ Și

tăcere prin poieni./ Doar bătrâni fără putere/ Se târăsc încet pe drum./ Rar mai scoate câte-o casă/ De pe horn, agale, fum." (**Dumnezeu ne-a dat o țară**). Uneori poeta se revoltă prin mijloacele sale față de această înstrăinare, pe care o vede ca o consecință a unor politici greșite, unde s-a diminuat sau chiar s-a pierdut conștiința de neam. Totul pentru un egoism păgubos. Spune Emilia Amariei: "...Eu te știam minune, legendă și poveste./ În care fără frică pe "zmeu,, l-ai biruit./ Acum, unde ești țară? Românul unde este?/ De ce-ți trimiți copiii în lume, la cerșit?/ De ce îți vinzi, române, istoria și neamul,/ Ce preț ai pus pe mame, ce preț ai pus pe tați?/ Cândva copiii noștri îi șterpelea islamul./ Acum îi dai pe gratis! Acum sunt exilați!// Unde ești, Românie, fără români pe brazdă,/ Vândută, pângărită, cu munții jefuiți,/ Din patrie maternă nu ne mai ești nici gazdă./ Ai devenit cetate de hoși și parveniți!" (**Unde ești, Românie?**).

Acuzele nu sunt numai pentru români, mai exact pentru slăbiciunea lor, ci sunt adresate și Europei prospere, care a profitat de slăbiciunile țării și a subordonat-o și ingenuncheat-o cu pragmatismul său lacom: "Europă, nu ai vreun bunic să îmi dai,/ Sau vreun tată, ceva, dă-mi piciorul de plai,/ Dă-mi o doină, te rog, dă-mi un dor să-l arunc/ Pe o gură de rai, dintr-un suflet de prunc./ Să-mi dai țara-înapoi, să-mi dai anii pierduți/ Și iluzia că te-ai născut să m-ajuti./ Tu nu ești, nu ești. Doar pe hartă și-atât./ Ești un loc virtual, otrăvit și urât./ Europă te du și te du de la noi,/ Nu te vrem în ogrăzi, dă-ne țara-înapoi!/ Nu mai vrem să dai legi ceucid și robesc,/ Să distrugi ce e obicei românesc!" (**Europa**). Acolo, în cruda străinătate, sufletul poetei era cel care suferea cele mai multe traume: "Uneori...sunt un ghem de dureri,/ Alteori, nerostite cuvinte,/ Uneori sunt un pumn de tăceri/ Ascunzând jurăminte.../ Uneori aș muri, aș muri,/ Dar nici morții nu-i pasă de mine!/ Alteori liniștea mi-aș găsi/ Adormind, adormind lângă tine..." (**Uneori...**). Ca în altă poezie să spună sintetizat: "Eu, departe, prin străine locuri, viața-mi iroresc". Emilia Amariei are și acolo câteva puncte de sprijin, care îi dau totuși puterea să supraviețuiască psihic și emoțional. În primul, și poate și în ultimul rând, credința în Dumnezeu, credință transfrontalieră, pe care o porți în suflet și o ei pretutindeni cu tine. Ea te sprijină și te inspiră: „Dă-mi lacrimi să pot plânge, Doamne,/ Durerile să le răsfâng./ Și dă-mi putere-n →

RĂZVAN DUCAN

suferință,/ Când doare totul și mă frâng./ Dă-mi mângâierea, drag părinte,/ Din cerul păcii nesfârșit,/ Sub aripile Tale sfinte,/ Să mă simt veșnic ocrotit!// Dă-mi, Doamne, lacrimi și răbdare,/ Să tac când sunt lovită crunt/ De indolență și trădare./ Furtuna vieții s-o înfrunt./ Dă-mi, Doamne, un ocean de versuri,/ Să te slăvesc la nesfârșit,/ Ca să nu doară niciodată/ Prea tare, sufletu-mi zdrobit!// Dă-mi, Doamne, lacrimi să pot plânge/ Și doi genunchi plecați mereu,/ Durerea să nu poată frânge/ Aripa sufletului meu!” (Dă-mi, Doamne, lacrimi, să pot plânge). Desigur, în contradicție cu ”viței de aur în pustie făuriți”, precum spune poeta. Atunci când îi este dat să revină acasă, sufletul ei înflorește: ”M-am întors. Azi respir, simt pământul sub talpă... M-am întors și vibrez pentru voi, în cuvinte....Și-am învins, am învins! Am învins înc-o dată! Sine Divin, tuturor se arată!” (M-am întors!).

Conștientă de altruismul ei autoarea se confesează cu tandră revoltă: ”... Dar sunt femeie și mai uit de mine./ Tot dăruind, m-am consumat tăcută,/ Trudind din greu ca să le fie bine/ Celor mai dragi din viața mea pierdută!//...” (poezia **Eu sunt femeie**). Sunt și iubiri regretate dar și neregretate, și păreri de rău după prieteni trecuți la Dumnezeu, și scrisori către prieteni, la ceasuri aniversare, și nostalgii privind diversele anotimpuri, și uitări adânci în propriul sine, și reproșuri și cuvinte de întărire, etc. Într-un cuvânt, o lume. O lume foarte bogată în trăiri.

Poeta ”viersuiește” în vers clasic, în rime împerecheate și încrucișate și, în foarte puține poezii, în vers alb. Poemele au fluentă și rotunjime, autoarea fiind destul de atentă la arhitectura poemelor, inclusiv la arhitectura lor fonică.

Desigur, primează ideea, ca la orice poet adevărat. Emilia Amariei și-a găsit în poezie o nouă dimensiune a eului său, dimensiune pe care o dezvoltă fără parcimoniei. Și îi stă bine și îi face bine.

Ea flutură lume și arată frumuseți interioare ale unui suflet ”nemângâiet”. În finalul acestor rânduri redau o frumoasă poezie în stil aproape popular, clădită parcă pentru a fi cântată: ”Și-oi curge curgând prin tine,/ Ca prin vaduri ape line./ Nu știu de-oi bate ca vântul/ Sau te-oi băntui ca gândul./ Dar voi trece și voi trece,/ Apa din cascade, rece,/ Șuvind-ți-o prin suflet/ Pân` voi obosi la umbrel” (Și-oi umbla, umblând desculț).

Poezia ca sport extrem

O antologie e un test dificil, oricine ar face-o. Dacă e antologie de autor, conținutul poartă amprenta unei subiectivități... obiective, dacă e realizată de un critic literar, intră în ecuație gusturile și exigențele acestuia.

Răzvan Duncan a optat pentru o antologie de autor și nu cred că a greșit. Selecția e reprezentativă pentru arta sa poetică, dar și pentru temele dominante ale poeziei sale. O poezie a urgenței, a crizei de timp și a contemplării, ca să-l invoc pe Nichita Stănescu din *11 elegii*.

Poezia lui Duncan e și calendar și buletin meteorologic, de veghe și la schimbarea gărzii anotimpurilor și la temperaturile sufletești la diverse categorii de vârstă și la surprinzătoare categorii sociale.

Deși decupate dintr-un interval de timp de aproape un deceniu, poemele lui Răzvan Duncan au unitate stilistică, el construindu-și propriile tipare în care toarnă metafore, idei, reface ordinea lumii. Apelează la două registre stilistice și la două formule: una în linia unei tradiții reloaded, iar alta eliberată de orice fel de constrângeri.

Poetului nu îi este frică nici de reabilitarea unor formule care au făcut carieră de la Adrian Păunescu încoace, cu care, de altfel, e frate de cruce, continuator în atitudinea fermă, întransigentă față de relele veacului.

Poezia patriotică și socială cunoaște la Răzvan Duncan o reabilitare responsabilă, dezbărată de metehne vechi, montată pe mecanisme de funcționare în care ludicul și umorul, ironia, anecdoticul sunt combustibil de preț. La Răzvan Duncan, poezia e și semnal de alarmă și armă, autorul își asumă responsabilitatea unei instanțe naționale, care judecă dreptăți și nedreptăți, hoții și lașități, trădări și frici, posturi și imposturi...

O nouă direcție a poeziei lui Răzvan Duncan este religiosul, într-o redescoperire a unei dimensiuni pe care nu a avut-o în arsenalul său, dincolo de convingerile proprii, de credință și de poziționarea față de credință. Acum „Totul depinde de tine, Doamne,/ Abia acum îmi simt firava făptură,/ Gata să nu mai fiu, te invoc, /Miluiește-mă c-o respirație gură la gură. / (...) / Voi spune, sunt în

mâinile tale, Doamne!/ Cum nu am spus niciodată”. (*Totul depinde de tine, Doamne*)

Condiția poetului și a poeziei sunt obsesii constante, într-o autoreferențialitate a evidenței: „Cu toate că poemul/ se pregătește totdeauna / până la filigran de metaforă,/ poetul poate cădea oricând,/ de la înălțimea versurilor sale./ Totul se poate transforma/ într-o tragedie,/ mai ales că el nu lucrează cu/ plasă de siguranță”. (*Poetul*) „E numai piele și os romantismul poezilor./Nu mai are putere să fie excrescență pe suflete./ Poeții se întorc pe rând la tabieturi,/ la prejudecăți, la obiceiuri, la dogme, la vicii”. (*Poeții*) Răzvan Duncan aduce poezia într-o zonă inedită, cea a aventurii, riscului, frumuseții numită „sport extrem”: „Ba, am mai făcut și sport extrem, numit poezie”. (*Sub pleoapa firescului*)

Poezia lui Răzvan Duncan are îndrăzneală, e curajoasă, e și un spectacol de imagini extravagante, insolite, de termeni aparent incompatibili, care-și găsesc noi identități. Are muzicalitate, ritmuri interioare,

Răzvan Duncan e un poet adevărat, o voce autentică neauzită de urechi critice înfundate cu ceara indiferenței sau prea departe ca să mai audă ceva dinspre provincie. Dar poetul rămâne. Odată cu o operă pe care nu o mai poate ignora nicio judecată de bună credință.

Și dacă opera lui s-ar reduce la această antologie și tot ar binemerita un loc distinct la el acasă („Răzvan Duncan, nume de stradă și statuie, în orașul care l-a bătut în cuie.”) dar și acasă, în „casa dinainte”, adică în poezia română.

NICOLAE BĂCIUȚ

LOCUIREA ÎN POEZIE...

Motto:

„De la naștere călătoresc
ființa să-mi ajung!”
(Martin Heidegger)

Volumul *Locuirea în poezie*^[1] (scris de Nicolae Grigore Mărășanu și Viorel Coman) se deschide cu o pledoarie – invitație la confesiune, propusă de criticul literar, despre fabuloasa Baltă a Brăilei, devenită în vremea comunistă Insula Mare, spațiul literar unicat al poetului de anvergură, definit inițial ca „bonom, surâzător, generos”.

Comparat cu Panait Istrati, dar locuind din copilărie și adolescență în ținutul bălților, Nicolae Grigore Mărășanu a înregistrat fizic și sufletește realități istorice tragice care i-au marcat existența pentru totdeauna; a sa și a neamului său. Scriitorul se adresează astfel cititorului: „Nu eram mistici, nici habotnici, ci mereu în relație cu Dumnezeu. O relație de suflet prin care îl purtam pe Dumnezeu în Ființă. Ori poate că Dumnezeu devenea astfel chiar Ființa către care năzuim”^[2]. Nicolae Grigore Mărășanu a impus un univers poetic personal, de mare originalitate întocmai cum Panait Istrati, Fănuș Neagu și alți câțiva mari creatori îl proiectaseră în proză. Ființa este constrânsă, anihilată sau mutilată dar, și mai grav, neantizată după cum filosofi ca Nietzsche, Schopenhauer, Kant, Hegel, Heidegger și alții sunt zdrobiți de „marii dascăli ai omenirii” Marx, Engels și discipolii lor. De curând, în editorialul din *Dilema Veche* (17-23 mai 2018) intitulat „O statuie bântuie lumea: Karl Marx”^[3], Andrei Pleșu vorbește despre „șanii mai marxști decât Marx”, care au primit din partea unui sculptor chinez o statuie de 4,5 m și au plasat-o la Trier, orașul de naștere a celui care scria în *Capitalul*, printre alte idei nocive, așa: „Violența e moașa cu ajutorul căreia noua societate ia naștere din pântecul celei vechi”; „Noi purtăm război contra tuturor ideilor proeminente de religie, stat, țară, patriotism”. „Nașul bolșevicilor, co-responsabil major al ororilor din Rusia și din Europa de Est, la un loc cu fidelul

Engels, dar și cu Lenin și cu Stalin al unui regim care a însângerat lumea”, cum îl numește Ion Vianu^[4], a făcut adepți și în România. Ideile acestea puse în practică și în Balta Brăilei au luat dimensiuni înfricoșătoare așa cum povestește în această carte Nicolae Grigore Mărășanu.

Enciclopedismul preocupărilor și erudiția celui obligat să părăsească leagănul copilăriei nemaivând un loc, un „acasă”, fac din confesiune un Bildungsroman coplesitor, emoționant, încărcat de dureri, melancolie și, paradoxal, de un exemplar curaj. Deși accentul cade pe „locuirea în poezie” și pe o „estetică a supraviețuirii”, Logosul se mișcă în toate formele iradiind spre lume. La fel de vizibile sunt istoria, adevărurile și miturile, ca să amintim titlul unei cărți semnate de Academicianul Ioan-Aurel Pop.

Subintitulată „O estetică a supraviețuirii” cartea celor doi prieteni este menită să expună concepția despre lume, viață și artă a scriitorului Nicolae Grigore Mărășanu, personalitate manifestată polivalent în jurnalism, proză, poezie, istorie și teorie literară. Întrebările criticului literar Viorel Coman, pertinente, nuanțate, insistente și uneori repetitive, cu intenția de a epuiza chestiunea în cauză, provoacă răspunsuri integrale cu trimiteri la

filosofie pe un itinerariu îndelung, secol de secol, dar cu preferință de la grecii antici la exponenții gândirii din epoca modernă și postmodernă. Nu lipsește nici filosoful român autoexilat la Păltiniș, ducând o viață de ascet. Iată o mărturisire: „...într-un dialog cu filosoful Constantin Noica, într-o seară, la o cană cu ceai, în cabana sa din Păltiniș, acesta îmi spunea că dorește să întocmească un Program cultural, civilizator, pe care să-l plaseze pe alte planete cu ajutorul cosmonauților și a mijloacelor interplanetare. Era tot un fel de livrare a culturii, dar era în același timp și o posibilitate oferită altora de a li se împlini acea nostalgie a izbăvirii”^[5].

Amplul dialog dintre scriitor și criticul literar are când ritmul calm, muzical, acvatic, când devastator de tornadă. Astfel furtuna din exterior și din adâncul ființei umane nu-i lasă cititorului răgaz; îl vrea martor și prieten al creatorului de lumi nemaivăzute decât în filmele documentare de pe National Geographic. Imaginile de neșters, memoria afectivă încărcată de tradițiile străvechi aduse în bălți de oierii transilvăneni în vremea transumanței și casele împinse cu lama buldozerului în Dunăre în același timp cu școala și biserica deschid răni sângerânde. Reîntors în acele locuri, ca în mitul lui Anteu, voind să ia puteri noi în ceasuri de cumpănă, scriitorul octogenar aude voci, vorbește cu umbrele celor dragi. Nu mai găsește locul de reculegere, doar pustiul. În anii terorii comuniste în locul satelor au apărut douăsprezece lagăre de muncă forțată pentru deținuții politici. Ecosistemul natural al Bălții Brăilei a fost distrus complet.

Compusă din treizeci și trei de capitole (cifră chistică), unele misterioase, cuprinzând „mitosemne”, cartea înșiruire forme literar nenumărate: autobiografia, hagiografia cu exemplul isihastei Șerbana, rugăciunea cuvioasă, pură, istoria din vremea lui Carol I și istoria navală, viața din porturile dunărene, călătoriile clandestine formative de la Brăila la Mărașu și invers, ba chiar și mai departe, flora și fauna contopite cu oamenii bălților, antropologie deltaică și →

MARIA COGĂLNICEANU

„ideolect brăilean”. Exersându-și condeiul în multe direcții, Nicolae Grigore Mărășanu include în confesiune recitaluri poetice, scenete cu subiecte din familia sa, narațiuni simbolice („Cuiul”), descrieri de peisaj, portretistică. Personajele dominante sunt Tata, Mama (Dulcea), Învățătorul și Fluviul („iubirea mea mistuitoare, nepieritoare”). Dar arta scrisului și concepția estetică a scriitorului ocupă un loc privilegiat în cadrul dialogului. Conceptele estetice originale sunt creații proprii, cu acoperire în universul literar al lui Nicolae Grigore Mărășanu. El vorbește despre „Semn”, „Mitosemn”, „Logosemn”, „Logomagie”, „Efect logomagic” și despre „înmagierea limbii”. Definițiile, explicațiile pentru fiecare termen estetic, trimitere la filosofia lui Martin Heidegger din „*Scrisoarea despre umanism*” și la marea poezie universală (T.S. Eliot) sunt gemene cu tot atâtea elogii aduse limbii române. Pledoaria pentru limba română extinsă pe șase pagini consecutive echivalează cu fericirea, așa cum scrie autorul atâtor volume de poezie, proză, reportaj: „*Eu cred că singura noastră fericire în veacurile care au trecut, în cel de azi și în cele ce vor veni, a fost, este și va rămâne limba neamului*” [6].

Neîncadrat într-o generație scriitoricească, având condiția de „lup singuratic” care vine cu orizontul său spațial unic, Nicolae Grigore Mărășanu își asumă și definește „spațiul spirală al dublei răsfrângeri”. Cu orgoliu și demnitate răspunde criticului literar astfel: „*Poezia spațiului deltaic mi-a conferit originalitate și identitate, recunoscute unanim de critica literară fiind numit [...] când poetul fluviului, când al deltei, când al spațiului acvatic*” [7].

Nicolae Grigore Mărășanu iubește cu pasiune marea și se încadrează liricii mediteraneene împreună cu Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, Georgios Seferis, Elytis, T. S. Eliot, Ezra Pound, W. Whitman și alții care vin din „spații surori”. Criticul literar Viorel Coman încearcă să epuizeze totul despre scris, relația scriitor-cititor și chiar sfera intimă a erosului (poetul își dezvăluie secretele și

amintește numele unor femei). Călător pasionat, cunoscător de lumi și fascinat de bolta stelară, sonetistul și baladistul accentuează asupra forței nepieritoare a poeziei adevărate: „*Observi puterea poeziei? Ridică lumile din moarte. Le oferă o nouă Înviere!*” [8].

Nu dorim să sfârșim problematica acestei opere și toată bogăția de informații culturale adiacente.

Citind și recitind ceea ce ne-a dăruit Nicolae Grigore Mărășanu prin creația sa, putem accede la o nouă întrupare și înțelegere a căilor cunoașterii. Demersul celor doi autori este meritoriu, necesar și salvator. „*Stând de vorbă cu duhul cărților*”, lectorul „*se înmagiază*”. Deci, înapoi la texte, iubite cititorule, de azi și de mâine.

Dacă am trezit interesul cititorului e bine să-l lăsăm să descopere „tragicul de surdină” ca în aceste versuri:

„*Voi oficia pentru martirii din Sud, căzuți pe drumul marilor gulag-uri, într-o călătorie în transcendental.*”

*Jertfiți în lagăre de muncă
împinși cu puștile
să oprească zăpoarele cu pieptul...*”

„*Locuirea în poezie...*” este o carte complexă și de adâncă învățătură.

Note

- 1- Mărășanu, Nicolae, Grigore, Coman, Viorel, *Locuirea în poezie. O estetică a supraviețuirii, Convorbiri*, Muzeul Brăilei „Carol I”, Editura Istros, Brăila, 2017.
- 2- Idem, *ibidem*, p. 134.
- 3- Idem, *ibidem*, p. 5.
- 4- Pleșu, Andrei, *O statuie bănuie lumea: Karl Marx*, *Dilema Veche*, an XV, nr. 743, 17-23 mai 2018,
- 5- Mărășanu, Nicolae Grigore, Coman, Viorel, *Locuirea în poezie. O estetică a supraviețuirii, Convorbiri*, p. 208.
- 6- Vianu, Ion, Sărbătoriri la Trier, *Observator cultural*, nr. 922, 17-23 mai 2018, Anul XX.
- 7- Idem, *ibidem*, p. 184.
- 8- Idem, *ibidem*, p. 290.

Străinul din oglindă

Romanul „Străinul din oglindă” este un roman complex, construit pe mai multe planuri. Este romanul pendulării între două tipuri de dragoste, dar, în aceeași măsură, este și un profund roman social.

Romanul îl are în prim-plan pe medicul Dinu Simionescu – intelectual de înaltă clasă, onest, dedicat întru totul profesiei sale, un om care trăiește pentru oameni până la a se identifica cu problemele lor și care privește viața realist, critic uneori, fără a-i lipsi însă doza de umor, un om care duce o permanentă luptă interioară între actul datoriei corect îndeplinite și rigiditatea unui sistem care îi îngreunează tot mai mult exercitarea profesiei sale de medic.

Acțiunea romanului este plastă în ajunul Crăciunului, perioadă din an în care cel mai adesea se face bilanțul vieții trăite până în acel moment și se rostesc dorințe și priorități pentru mai departe.

Într-un asemenea context, medicul Dinu Simionescu – om trecut de prima tinerețe, dar singurdescoperă, uitându-se în oglindă, în timpul ritualului toaletei zilnice, că ceva s-a schimbat în percepția propriei persoane. În oglindă, el vede o față străină, tristă și gânditoare, iar în adâncul sufletului simte o dorință confuză, de parcă ar fi invadat dintr-odată de o viață netrăită.

Din acest moment, pe parcursul întregii zile –interval în care se desfășoară de fapt acțiunea întregului roman –medicul Dinu Simionescu ni se dezbăluie ca un personaj complex, cu profunde trăiri interioare, dar și cu multe dorințe înăbușite. Sunt prezentate, de asemenea, și alte personaje, bine conturate, precum și întâmplări care scot în evidență aspecte neplăcute ale vieții cotidiene din societatea românească contemporană. Scriitoarea Doina Cherecheș împletește subtil detaliile, creând un întreg armonios, dovedind astfel o fină cunoaștere a psihicului uman și o bună stăpânire a condeiului.

Parcurgând romanul filă cu filă, nu putem să nu ne întrebăm ce anume îl determină pe medicul Dinu Simionescu să fugă de dragostea erotică? Doar este vorba despre un bărbat frumos, atrăgător și →

CORINA IORDAN

manierat, în jurul căruia roiesc femeile și, cu toate acestea, el alege să-și petreacă o bună parte din viață experimentând doar relații de scurtă durată sau de “întreținere”, cum singur le numește.

El vede și consultă zilnic la cabinet o groază de femei frumoase, cu trupuri ispititoare, și totuși se apără de orice tentație și își reprimă brutal dorințele, repetând în gând noțiuni abstracte și rigide – o sumedenie de formule matematice și fizice –, exercițiu pe care îl face în paralel cu desfășurarea unui act medical minuțios. În cele din urmă înțelegem că la mijloc este vorba de o altfel de dragoste, una acaparatoare și consumptivă, care nu este alta decât profesia sa de medic.

Totuși, golul din viața sa începe să-și facă simțită prezența din ce în ce mai mult și tot mai dureros, fapt care îi stârnește neliniștea și teama. Și, de aici, lupta crâncenă, nemiloasă și greu de învins dintre rațiune și inimă, pentru că –nu-i așa?- „inima are rațiuni pe care rațiunea nu le cunoaște.” (Blaise Pascal).

Dacă medicul Dinu Simionescu își va găsi sau nu jumătatea, dacă o va afla pe femeia vieții lui așa cum și-a imaginat-o, lăsăm cititorului curiozitatea de a descoperi singur acest lucru citind romanul.

Am menționat la început că pe lângă o pledoarie a necesității erosului în viața fiecăruia dintre noi, romanul “Străinul din oglindă” este, în egală măsură, și un roman social.

Astfel, protagonistul romanului se află într-o permanentă și neputincioasă luptă cu sistemul medical românesc actual, care aduce cu sine o birocrăție excesivă, tehnologie informatică nefuncțională adesea, realități care-l transformă pe omul în halat alb în “*patron, anagajor, proprietar, administrator, finanțist, IT-ist, iar ceea ce ar trebui să fim cu adevărat suntem parcă din ce în ce mai puțin*” – sunt gândurile autoarei puse în mintea personajului Dinu Simionescu, căci Doina Cherecheș, medic de profesie, simte din plin aceste transformări, se confruntă în mod direct cu ele și are curajul de a le spune în mod deschis. Iată câteva exemple: CAS-ul – “*un comandant suprem, aspru și neînduplecat*”; sistemul informatic – “*e căzut pe capul medicului ca o*

cometă”; nelipsitul laptop din cabinetele medicale este “*domnul Piulescu*”, pentru că cedează și piuie mai mereu, strivit sub povara unor softuri nefuncționale.

La acestea se adaugă și nesfârșitele hârtii administrative și adresele cu termene de răspuns de pe o zi pe alta, precum și pacienți dificili, unii având de-a dreptul pretenții absurde. Sunt realități expuse de către autoare cu mult curaj, toate fiind rezultatul unor reflecții profunde și obiective asupra a ceea ce mai înseamnă astăzi condiția de medic.

Prin vocea sa auctorială, personajul Dinu Simionescu se întreabă: “*cât își mai respectă el profesia în condițiile în care acceptă cu obediență să-și ocupe timpul cu activități pseudomedicale impuse*”?

Și dacă medicul Dinu Simionescu reușește totuși să-și păstreze verticalitatea este datorită faptului că autoarea îl înzestrează cu o filozofie de viață sănătoasă și anume cu capacitatea de-a face haz de necaz, lucru ce nu-i este străin ei înșiși.

Astfel, printr-un transfer de reflecție a scriitoarei asupra veritabilului său personaj, medicul Dinu Simionescu ne spune: “*Viața trebuie privită cu mult umor, mai ales când ea ți-l servește pe tavă, ca pe un fruct copt și aromat, cu amabilitate și cu gesturi de mare amfitrionă. Dar chiar și atunci când ea este mai rezervată sau mai zgârcită, extrageți-l, omule, din piatră seacă, dacă*

mai vrei să trăiești și să vezi și altele, iar nu să mori subit ca prostul!”.

Este remarcabilă și acribia cu care sunt consemnate anumite expresii sau cuvinte pronunțate greșit de către pacienți, în acest sens medicul Dinu Simionescu devenind un adevărat colecționar de “perle”. De notorietate sunt două momente surprinse în cabinet, ambele fiind legate de activarea cardului de sănătate. Unui pacient i se cere codul PIN și acesta spune răspicat –VALI!; iar altul, prin cod, înțelege că i se cere pește și este foarte revoltat: “*De unde să vă dau eu cod, că pe-aici se prinde doar plătică?*” Prin PIN, același pacient înțelege că ar fi vorba de pomul de Crăciun, pe care, chipurile, ar fi trebuit să-l aducă el drept plocon medicului; “*De unde pin, că la câmpie crește doar salcâm și salcie?*”

Alături de o pledoarie pentru profesia de medic făcută cinstit și cu simțul datoriei față de om, romanul “Străinul din oglindă” este și un roman al regăsirii de sine, al regăsirii rostului nostru ființial, într-o lume tot mai alertă și mai zbuciumată, alergând concurențial și nebunește spre o țintă himerică a carierei, într-o lume tot mai mult pierzătoare de suflute, într-o lume care încet și persuasiv ne înstrăinează de noi înșine, astfel că, la un moment dat, fiecare poate să fie un Dinu Simionescu !

Morala care se desprinde, sau ceea ce autoarea reușește pe deplin să ne transmită, este că ar fi bine și înțelept ca din când în când să mai încetăm ritmul și chiar să ne oprim locului, ascultându-ne ritmurile interioare, pentru că “*viața asta scurtă trebuie trăită cu tragere de inimă și cu patimă.*”

Romanul “Străinul din oglindă” este scris cu suflet și cu un autentic talent literar, autoarea fiind pe deplin binecuvântată din acest punct de vedere.

Îndrăznind, putem să-i întrezărim acestuia o cale deschisă spre viitor, deoarece așa cum nuvela “O zi din viața lui Ivan Denisovici”, a lui Aleksandr Soljenițin, nu a fost nici până astăzi dată uitării, nici ziua de dinainte de Crăciun a medicului Dinu Simionescu nu va putea fi ușor trecută cu vederea de către cititor, iar de către critica și istoria literară, cu atât mai puțin.

Aesopicae

Un autor mai mult decât talentat, histrionic, șotios, pendulând între un naturalism bine temperat și un fantastic cu origini livești, dar cu deschideri fertile, insolite și insolente în imaginar e Gheorghe Andrei Neagu, revindicat, ca orice autor ce se respectă, de mai multe zone culturale și revendicându-și la rândul-i, îngândurat ca o lebedă și intransigent ca un condotier, teritorii doar ale sale, pe care, odată botezate, le restituie cu generozitate semenilor.

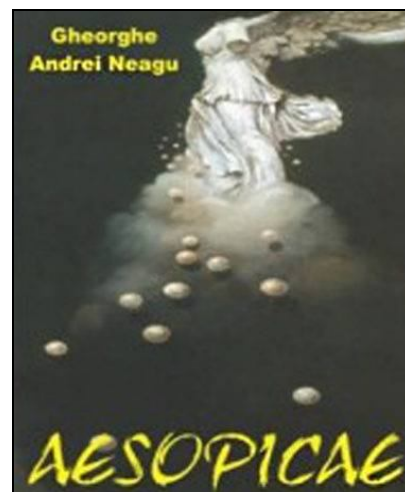
Trei nuvele (le-am numi „exemplare” – în spiritul lui Cervantes) reunite sub același titlu *Aesopicae* (*Povestirile lui Axie, Noile legende ale Olimpului și Aventurile unui Kakanez în Pokerania*) sunt bânuite de ludic, autorul sugerând indirect că jocul poate fi, ca și râsul, expresia unui spirit superior, gata să pună în paranteză stereotipiile noastre culturale. Se pot face destule trimiteri culturale, unele fertile, altele inutile, posibile toate, pentru că autorul crede că originalitatea este expresia ultimă a unei scrieri și nu un punct de plecare. În Povestirile lui Axie, protagonistul este Esop, un fel de Socrate pentru Platonul nostru. Parabolele sunt epure din Anton Pann sau Cilibi Moise, sentințele – grave, solemne, aforistice – se strecoară printre paradoxuri, calambururi, vorbe de duh, toate extrase dintr-un metalimbaj mimând spiritul elen, atenian, dar și spartan, cu destule plonjări ce par prolepse în realitatea imediat contemporană nouă: miedul are 5 stele și poartă nume devenite branduri, Tomis sau Milcov, agora e traversată de tramvaie și poartă numele de Universitas, iar xenodochionul pe cel de Trocadero; înțelegem până la urmă că Esop e doar un pretext sau, după cum însuși mărturisește: „Eu sunt fiecare dintre voi, cei ce nu ați părăsit speranța în Libertate, cei ce ați rostit sau ați murmurat în fiecare clipă de restriște pildele pline de umor și sarcasm împotriva celor ce încearcă să înăbușe libertatea OMULUI.” Din când în când, textul e străfulgerat de metafore-sentințe precum: „Noi suntem mereu desculți, ca Libertatea.” sau „Calul voia să se răzbune pe răufăcător, dar nu alerga cu iuțeala cerbului”. Andrei Neagu redescoperă narațiunea de tip parabolic, fabula și fabulația, interesându-l

nu atât morala (prezentă întotdeauna, dar implicită), cât înțelepciunea senină, arhetipul de gândire, întâmplările nefiind decât engrame ale acestui arhetip, o probă a labirintului, până la urmă. Pildele sunt uneori crude, alteori liliace, alteori un aliaj între cele două extreme (v. Cântul VI-povestea femeii și a bărbatului care și-au pierdut jumătatea și care se consolează reciproc, pentru un nou proiect androginic).

A doua „nuvelă” Noile legende ale Olimpului – Zeii – are ca punct de plecare Legende ale Olimpului de Alexandru Mitru, dar realitatea este, și de această dată, cea contemporană, lămuritor fiind chiar Pseudodictionarul cu care se deschide opul: Geeă-Economie, Uranus-Plan, Cronos-Timpul, Okeanos-Comerțul exterior, Rhea-Economia planificată, Zeus-Realizarea planului economic de stat (Răpădăcești poate fi citit și în oglindă- Separ!), Hermes- președintele cooperației meșteșugărești, ministrul P.T.T.R., Hades-șeful Dizgrației etc. Textul e clar, nu necesită comentarii suplimentare: „Se spune că în trecut lumea n-a fost așa cum ni se înfățișează astăzi. Peste tot era haos și nu un haos oarecare, ci unul cumplit și nebănuit minților noastre. Haosul economic. Și din acest haos s-ar fi întrușipat așa, deodată, zeița Economiei, Geeă. Apoi, cum se spune în istorii, cică tot din Haos, din una din variantele lui, haosul social, s-ar fi născut cel dintâi bărbat: Planul.”

Gheorghe Andrei Neagu este un maestru al limbajelor argotice, dar și al jargonului, al trimiterilor aluzive, al conotațiilor, figurile de stil predilecte fiind sinecdoca și oximoronul, prima – prin tehnica de suveică, abstract-concret, singular-plural, a doua – prin alipirea la nivel de sintagmă a termenilor antinomici sau imposibil de asociat în registru normal. Bunul simț e dinamitat sau contaminat, cunoștințele noastre serios scuturate și verificate, năpărlirile limbajului obligatorii. Realitatea astfel obținută e nouă, proaspătă, cu culorii vii, ca o piele de șarpe, sarcasmul necruțător, întălnit așa doar la Hasdeu și la unii maeștri ruși și sovietici (Bulgakov e primul nume care îmi trece prin minte).

A treia nuvelă (autorul ne avertizează: seudonuvelă) Aventurile unui kakanez în Pokerania e o replică la Alice în Țara Minunilor, v- lumea

cărților de joc), dar și la scrierile austrieților despre sfârșitul Kakaniei (Kakania însemnând la aceștia Imperiul kaesaro-krăiesc), cu intruziuni din Alecsandri sau I.L. Caragiale (la nume: Jurăstrâmb (avocat), Beliviu (șeful justiției poștești), Ion Fărăcarte, Vera Buzecreți, Zița Muscărea, dar și Borges (cel din loteria din Babilonia). Cuțite în noapte e o aluzie la Noaptea cuțitelor lungi – o răfuială între naziști, când este lichidat S.A.-ul, Judecata trimite la Procesul lui Kafka, întreaga societate e contaminată de realitatea jocurilor de „noroc”, de lumea interlopilor (avem astfel Pokerești, Hanul Paharul cu oaze, Barbutania, C(ace)almar, amintind atât de cacealma, cât și de calmar, barbutanii (amintind de barbut, dar și de babuini și urangutani, camera 21 -21 e un joc de cărți celebru, unu-unu e numele unui nou hotel, pokerinii sunt monede, avem ținutul Rîșcaniei și cel Tablarania, peștii nu sunt vertebrate inferioare, ci „întreprinzători vigilenți” care pot construi chiar un hotel, La trei chitici, Guvidam e șeful lacurilor și bunurilor lor etc.).

Gheorghe Andrei Neagu are un auz perfect, absolut, cuvintele (i) se desfășoară precum o coadă de cometă, cinicul devine liric (așa era și Caragiale!), gustul e amar și tonul capătă și accente de elegie, poanta devine pont, pontul devine pot, potul devine putirînță... Neagu scrie scrisori românești pentru realități eline, persane, austriece, nemțești și universale.

Aventura limbajului lui Andrei Neagu devine o inițiere pentru noi toți, iar cuvântul zidește și (se) reabilitează prin... abilități ce țin uneori de magie.

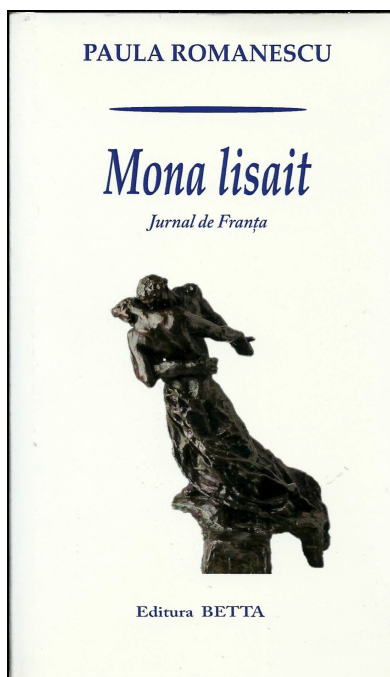
LUCIAN STROCHI

POEMUL NESCRIS PE DE-A-NTREGUL

Un ingenios și subtil joc de cuvinte, preluat de diaristă de pe firma (autoarea îi zice „insinuantă”) a unei librării pariziene „cochete” aflate „pe o stradă aproape de *Centre Pompidou-Beaubourg*”, este pus în fruntea unui jurnal francez* în trei trepte, trei etape temporale: mai 2006, la Montmorillon, orașel în vestul Franței, mai 2011, la Paris și martie 2014, la *Salon du Livre* din capitala franceză.

Scrie la un moment dat diarista: „Nu întotdeauna o călătorie reală este egală cu una imaginară. De multe ori aceasta din urmă este cu mult mai fascinantă. Ea îngăduie visului să adauge poveștii reale ecouri, lumini și umbre întregitoare.” Într-adevăr, călătoria propriu-zisă, „reală”, în spațiu, este un pretext pentru zecile de „călătorii” la care ne face martori și părtași rafinata poetă și traducătoare Paula Romanescu. Călătorii în istorie, în literatură, în alte spații geografice decât cel în care se află (la Ermitajul sanktpetersburghez, de pildă), în trecut, în propriile amintiri și experiențe...

„Copilul de țărani din Țuțulești de Argeș deghizat în adult” urmărește cu vie curiozitate și permanentă uimire „măruntă comedie umană a străzii”, se lasă fascinat de muzeele pe care le caută cu febrilitate, dar, mai ales, este mereu în alertă, scormonind după urmele românești pe pământul francez: Brâncuși, mereu și mereu Brâncuși – „Costache al nostru”... Enescu, „crucificat pe vioară”, cel care „a ales să se sacrifice din nemăsurată iubire pentru Cantacuzina Maruca”... Cioran, Eugen Ionescu... Chiar și „contesina franțuzită din stirpea Brâncovenilor” Anna de Noailles, „cea care nu știa despre România decât că... trecuse uneori pe acolo în drum spre Stambul”. Și, desigur, „Doamna de fier – simbol al Parisului, cu încheieturile prinse în șuruburi realizate la *Uzinele de la Reșița* noastră...” Și încă ceva: româncă Paula Romanescu știe să fie mândră de românitatea ei! Dacă franțuzii susțin că „Piaf este sufletul francez topit în cântec”,

Maria Tănase „este sufletul omenesc cel fără frontiere, preschimbat în verticale seve care pornesc din străfund de lacrimă și se înalță iar și iar – coloană infinită de dor al pământului românesc de-a fi mai lângă cer”. Marin Sorescu „al nostru” „îl depășește cu mult în profunzime pe Prévert” al lor, „Boțeștii bunicilor mei [e] satul cu cele mai gustoase mere din câte vor fi pe pământ”, iar limba română, oh, „româna, *cher Monsieur*, nu suportă comparație: este unică!”.

Zice autoarea: „fiecare dintre noi își are Parisul său”. Parisul Paulei Romanescu este fascinant! Căci „frumusețe e oriunde știe sufletul să vadă”, iar sufletul cărturarului (nu știu cum se zice la feminin!) Paula Romanescu este mult știutor în a vedea! Dar și în a transmite ceea ce vede.

Purtându-și cititorul într-un univers din care răzbat, din toate ungherele, ecouri culturale (*de longs échos qui de loin se confondent*), fraza îi este potențată, discursul capătă acea *profonde unité* ca în celebrele *Correspondences* baudelairiene, unde *les parfums, les couleurs et les sons se répondent*: „...Parisul îmi rămânea de văzut doar «cu ochiu-nchis afară»”; „...la fel cum se procedează la marile ceremonii (*de nuntă sau de moarte în turnul vechi din sat*, da, Ion Pillat!)...”; Armande Béjart e „femeiușca cea cu... ochi alunecoși și inimă

zburdalnică...”; „creștea o liniște punctată cu armonii cât să auzi *cum se izbesc de geam razele de lună...*”; „coniac imperial sclipind în pahare ca *stelele-n cer deasupra mărilor...*” etc. etc.

Fiind vorba de un jurnal de călătorie, care presupune relaxare, diarista are știința rară de a decoji de tragism faptele și întâmplările, de a da la o parte miezul lor amar și de a relata evenimentele în cheie lejer-ironică.

Iată, de pildă, drama lui Camille Claudel, sora poetului Paul Claudel și iubita lui Rodin, „întemnițată răstimp de treizeci de ani (1913-1943) la azilul de nebuni prin «grija familiei iubitoare» dar foarte grijulie de a nu-i fi stricată reputația” ș.a.m.d. Sau relatarea „pășaniei” ministrului de Finanțe Fouquet din vremea lui Ludovic al XIV-lea, care adunase o avere și-și construisese „un castel de poveste”, la a cărui inaugurare are nefericita inspirație să-l invite și pe rege. Acesta „a ghicit ușor că în aer plutea un parfum de arginți subtilizați de la *État* (iar *l'État*, zisese el odată și credea că a fost bine înțeles, *c'est moi!*). // A doua zi, mulțumindu-i «cinstirii» său ministru pentru invitație, n-a vrut să rămână mai prejos în generozitate și i-a trimis acestuia printr-un misionar discret un răvaș cu pecete de taină mare prin care-l ruga să accepte «de par le Roi» o cazare pe viață într-o instituție cu pază întărită, pe banii Statului...”.

Ajungând la finalul lecturii-călătorie, îmi amintesc deodată prima frază a jurnalului: „Asemenea copilăriei, călătoria rămâne un poem ce însă nu s-a scris pe de-a-ntregul, și copilul, și călătorul grăbindu-se cu sfântă inconștiență să ajungă la capăt de cale...” Se pare că nici cititorul nu scapă de această „sfântă inconștiență” în graba sa de a ajunge la „capăt de cale”.

Și, cu siguranță, nici cronicarul ce semnează această cronică nescrisă pe de-a-ntregul!

RODICA LĂZĂRESCU

*Paula Romanescu – *Mona lisait. Jurnal de Franța*, Editura Betta, București, 2017

DOUĂ PUNCTE DE VEDERE

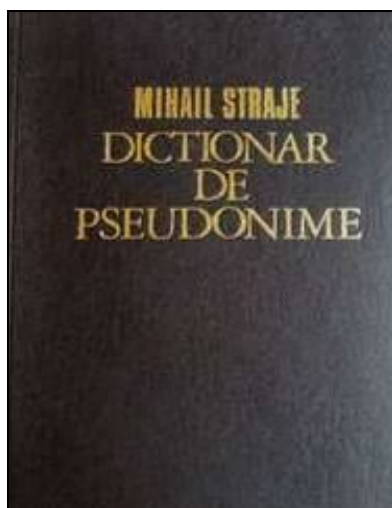
„O, pseudonimele! Perle de imaginație și eforturi de subtilitate!”
(I. Peltz)

Mottoul de mai sus i-l datorez lui I. Peltz! În căutarea unui drum în viață – orfan de mamă, fără prea multă școală, plecat de acasă – își încerca norocul și condeiu prin redacțiile diverselor gazete bucureștene. Nu avea decât 19 ani (era născut pe 12 februarie al ultimului an din veacul al XIX-lea) când scria în periodicul **Scena** (Ziar zilnic de Teatru, Muzică, Literatură, Artă, Sport), la *Cronica zilei*, tableta *Pseudonimele* (nr. 209 din 8 aug. 1918) din care am citat. Asupra „temei” va reveni peste vreo paisprezece ani, atunci când numele său se afirmase deja pe scena literară (în 1928, primise chiar premiul SSR, îndată după apariția primului său roman, *Viața cu haz și fără a numitului Stan*; în 1932 publicase al doilea roman, *Horoscop*).

În „România literară” (nr. 41, 26 nov. 1932), prozatorul și publicistul I. Peltz răspunde unei nedumeriri venite din partea unui cititor, nedumerire iscată de opțiunea sa în privința păstrării numelui autentic. Aici trebuie să menționez că I. Peltz a semnat toată viața, chiar și în vremurile deloc favorabile etniei lui, cu numele său real – e drept, doar cu inițiala de la prenumele Isac (nu Ion, nici Itzic/Ițic, cum mai interpretează câte unul buclucașa inițială!). Această fidelitate, manifestată încă din anii de început, l-a făcut pe E. Lovinescu să exclaim:

„Trebuie să recunosc că Peltz a biruit și cu numele și cu literatura sa. Sunt mai bine de cincisprezece ani de când mă trudes să-l vâr în apele ortodoxe ale unui nume cu rezonanță bisericească sau cronicărească; toate considerațiile mele de strategie literară și asupra puterii de sugestie a numelui în opinia publică s-au lovit, fie de o inerție fatalistă ce nu se lasă surprinsă, fie de dârza rezistență a unei conștiințe sigură de a birui sub auspiciile oricărui nume.

– Ce importanță are dacă mă cheamă Peltz și scriu ca Balzac, îmi răspundea el atunci cu o încredere în sine, pe care o salva de ridicol bonomia lui ușor ironică.” (*Cântărețul „tristeții” sale și a altora: I. Peltz, în Memorii, III. Portrete și scene din*

viața literară, Editura Adevarul, [1937], pp. 37-43)

Așadar, scrie I. Peltz în articolul intitulat „Răspuns unei nedumeriri”:

„Ce să-i răspund medicului inteligent și pasionat cititor de literatură românească?

Că numele poate constitui și el un orgoliu după ce l-ai impus?

Că nu ești vinovat de el, așa că nu trebuie să-l înlocuiești ca pe o umbrelă urâtă?

Că nimeni nu te poate împiedica să scrii genial chiar când semnezi cu numele părinților tăi?”

Probabil că nedumerirea medicului era iscată de numele *evreiesc* care-i contraria credința că „un scriitor român trebuie neapărat să poarte și un nume românesc”. Pornind de la această presupunere, I. Peltz își desfășoară expunerea, din care citez în continuare pasaje semnificative (sublinierile îi aparțin autorului):

„Cum atât de precis a rezolvat altădată problema d. E. Lovinescu: e român cine se vrea român! Eminescu (Eminovici), Alecsandri, Hasdeu, Caragiale, Macedonski, Xenopol au fost scriitori – chiar citori – **de limbă românească**.

Români, în înțelesul (azi perimat) **absolut** – n-au fost!

Dar poate că scriitorii evrei de limbă românească au socotit pseudonimele, sub raportul estetic, preferabile numelor lor autentice?

Mă îndoiesc.

E mai frumos, de pildă, **Baltazar**, numele marelui poet care însușește paginile «României literare» decât **Goldstein**?

Sau ermeticul și greoiul **Voronca** mai interesant decât acel curat, simplu și bun: **Marcus**?

Nu mai vorbesc de **Călugăru**: un scriitor evreu cu acest nume e o anecdotă literară și-l iubesc pe acest puternic prozator în aceeași măsură în care îi urăsc pseudonimul.

Dar de ce, de pildă, **Dominic**, când e atât de sugestiv autenticul **Reichman**?

Mi se va obiecta: e aci o goană după singularizare!

O goană – îmi îngădui să răspund – cu desăvârșire nejustificată.

Iată: Cezar Petrescu – un Petrescu atât de răspândit în mii, în sute de mii de exemplare, nu poate fi mai banal ca acest nume – n-a fost, totuși, de nimeni împiedicat să dăruiască literaturii românești o amplă, o masivă, o impunătoare contribuție.

Și de ce Ionescu să fie preferabil lui Goldstein, Popescu lui Haimovici, Georgescu lui Grumberg?

Konrad Bercovici (câți Bercovici, Doamne, nu covârșesc planeta?) a fost, oare, stingherit de banalitatea numelui să-și afle gloria pe un sfert de continent?

Insul care se naște Popescu și semnează integral dă tărie și luminează acestui nume. [...] E ceva fals și artificial în toată mania asta de a adopta diminutive și porecle de-ale altora.

Aderca, Sanielevici, Weiss n-au pierdut: au câștigat păstrându-și și impunându-și numele cu singura [valoare] durabilă în timp și în spațiu: aceea a creației.

Există un orgoliu, în ordinea materială, a posesiunii de bunuri.

De ce să nu se vădească el și în ordinea spirituală?

E un mare orgoliu să circuli prin Planetă cu numele tău autentic de Petrescu sau de Aderca, de Lovinescu sau de Sanielevici, de Rebreanu sau de Peltz. [...]

Nu **numele** interesează, ci conținutul operei realizate.

Suntem toți – și românul Petrescu și evreul Baltazar și armeanul Barbilian – scriitori de limbă românească. Acesta-i adevărul. Și e păcat să facem inutile acte de izmeneală. [...]

M-am născut cu un nume de care nu sunt răspunzător și-l port pentru că n-am nicio superstiție estetică și pentru că nu știu să mă valorific decât prin **ce** semnez nu prin semnătură.”

Superbă pledoarie pentru orgoliul numelui moștenit de la părinți, în-nobilat prin operă, iar nu invers!!→

RODICA LĂZĂRESCU

De curând, la balamaua dintre primăvară și vară, pe vremea cireșelor cum ar veni, am dat peste un articol de prima pagină apărut în revista bolintineană „Sud”, sub semnătura infatigabilului Florentin Popescu – *Pseudonime literare și nu prea*. Notațiile, adunate sub genericul *Am citit despre...*, i-au fost provocate de celebrul volum *Dicționar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scriitorilor români* al lui Mihail Straje, de la a cărui apariție s-au împlinit 45 de ani (*fugit irreparabile tempus!*). Volum pe care (citez, cu dezacordul inclus, mărturisirea cronicarului), „l-am răsfoit pagină cu pagină și mărturisesc că am avut o revelație pe care, vreau să cred, puține alte cărți (în speță dicționare) ți-o poate [sic!] produce”.

Răsfoindu-l, autorul reține și menționează câteva nume binecunoscute, dar, prin forța împrejurărilor, ceva mai îndepărtate în timp față de realitatea zilelor noastre, apreciind că motivația adoptării altor nume decât cele din acte poate avea „rațiuni de ordin personal” sau se poate datora „unor comandamente de ordin social, politic etc.” Sunt lucruri arhicunoscute, unele intrate chiar în anecdotică breslei – un Alexandru Pârâianu oarecare rămas în istoria literaturii cu simbolicul nume, în concordanță totală cu starea sa de sărăcie, *Bogdan Amaru* (căruia prozatorul I. Peltz i-a dăruit pe stradă, într-o iarnă geroasă, paltonul cu care era îmbrăcat), Eugeniu P. Botez devenit *Jean Bart*, în concordanță cu lumea exotică despre care scrie, preotul Grigore Pișculescu ajuns scriitorul *Gala Galaction*, gălățeanul Iordan Bucă semnând „americanește” *B. Jordan*, Alexandrina Gavrilescu impusă în literatură drept *Otilia Cazimir* și, desigur, exemplele pot continua!

Având la îndemână atâtea cazuri de scriitori ori jurnaliști care au înțeles să se unicizeze printr-un nume aparte (deși nume mai aparte decât Sofocle Rigopol nu cred să existe!) sau să-și ascundă numele real (precum acel Rigopol ce s-a autobotezat *Constantin S. Răuleț* ori Dumitru Teodor a Ciubotăriei intrat în manualele de odinioară cu numele *D. Th. Neculuță*), autorul considerațiilor despre pseudonime declară că nu se poate împăca „nici în

ruptul capului” cu „o întreagă serie de nume întâlnite prin presa literară și pe copertile unor volume” în zilele noastre (precizare necesară, adică respectivii trăiesc), de pildă „Turac, Moțățianu, Ceapoiu, Sgarcea, Bufnilă, Gherbăluță, Tipuriță”, la care posesorii „țin cu strășnicie”, „în loc să adopte pseudonime care, oricum, ar suna mult mai bine”. (Ce vină or fi având bieții de ei că nu s-au născut... „Popescu”?!)

Lăsând la o parte impolitețea comentariului, ignorând și faptul că în literatură se „intră” cu opera, nu cu numele, citez în continuare finalul de *magister dixit*: „ca să intri într-un fel sau altul în literatură poți alege de unul singur: cu numele de botez sau cu pseudonim. Așa au făcut (și bine au făcut!) de pildă...” Și aici urmează trei exemple, dintre care primii doi nu și-au ascuns niciodată numele real, dar pentru al treilea aș întreba, morometian, „pe ce te bazezi?”, apoi aș cere, leanoceausist, „dovada, dovada!”.

Același subiect, două opinii. Cu siguranță or mai fi și altele. Acum opt decenii Peltz nu se împăca nicidecum cu „izmenelile” pseudonimelor, azi Florentin Popescu nu acceptă numele reale mai puțin estetice (după ce criterii?!). Nu vreau să înclin balanța într-o parte sau în alta, numai întreb și eu, precum cel dintâi: de ce ar fi preferabil *Paloda* în locul numelui părintesc Pălălău?

Noapte bună, domnule profesor!

NOUTATEA STRUCTURII NARATIVE ÎN ROMANUL ALINEI DIACONU *Noapte bună, domnule profesor!*

Peisajul literaturii române contemporane se completează astăzi cu figuri de scriitori care din motive biografice explicabile, au debutat pe alte meridiane, uneori cu un îndreptățit succes, și care sunt traduși în limba de obârșie spre a circula și în spațiul culturii noastre, hrănind curiozitatea cititorilor din țară, interesați de ineditul experienței lor. Cine s-ar formaliza astăzi la gândul că *Chira Chiralina* a fost prima dată scrisă de Panait Istrati în franceză și numai apoi a fost tradusă în limba română? Orizonturile românismului comunică astăzi pe principii noi, mai permissive și

generoase decât pe vremea lui George Călinescu, istoricul literar care a circumscris cu strictețe operele literaturii române, principiu care nu se mai respectă acum în cazul lui Eugen Ionescu, Mircea Eliade sau Emil Cioran, Vintilă Horia și alții, care și-au scris cea mai mare parte a operelor într-o altă limbă decât cea maternă, dar astăzi se cer cunoscuți în literatura română cu tot ce ei au zămislit ca întreg.

Dacă avem în vedere efortul susținut al scriitorilor din România de a-și vedea creațiile traduse în limbi de largă circulație, socotim recuperatoare și inițiativa unor autori români ai diasporei, care țin să ofere cititorilor din patria-mamă zămisliile lor din țara de adopție. Desigur că nu se va omite menționarea pe pagina de titlu a faptului că orice asemenea carte este tradusă din altă limbă, notându-se cu atenție numele celui care a realizat-o. Prezentul resimte ca necesară și această legitimă formă de îmbogățire a universului literar, atât de complex în diversitatea lui globalizantă pe direcția semnalării succeselor diasporei noastre pe diferite meridiane ale globului.

Despre prozatoarea argentiniană de origine română Alina Diaconu am aflat recent, datorită unui interviu, transmis pe un post de televiziune în România ultimului an, deși trei dintre romanele sale, respectiv *Noapte bună, domnule profesor*, *Ochii albaștri* și *Penultima călătorie*, erau traduse în limba română de mai mult timp. Apoi, printr-un noroc, cel al zicalei „Prietenul prietenului meu este prietenul meu”, datorită poetei și eseistei din Canada Veronica Lerner, am comunicat cu Alina Diaconu de la Buenos Aires tot mai intens și cu perspectiva de a realiza proiecte prin care ea să fie mai bine cunoscută în România, mai ales că ea nu a părăsit niciodată definitiv țara ei natală, pe care o menționează ca atare în cărțile ei, limba română fiind spațiul primelor sale exerciții literare. “În realitate, prima mea pretenție literară conștientă-va menționa scriitoarea într-o *Autogeografie* ce preludiază textul romanului *Penultima călătorie*, tradus în limba română de Mirela Petcu și publicat în 1994 la Editura Univers în colecția ITHACA-Scriitori români din exil- s-a manifestat când aveam zece ani și când am încercat să scriu -ca toată lumea- poezii. Poemele erau în română, firește... Puțin mai târziu, am început un roman care a ajuns la 10 sau 12 pagini, al cărui personaj principal era un călugăr, ce-și trăia experiențele →

ANCA SÎRGHIE

mistice în mănăstirea Sinaia-oraș din Carpați, unde-mi petreceam aproape toate vacanțele de vară, într-o strânsă comuniune cu natura montană și, în consecință, cu Divinitatea. La acel roman mistic sper să revin într-o zi...”

Ceea ce m-a interesat la scriitoarea de origine română Alina Diaconu, autoare până în prezent a 7 cărți, socotind o a opta pe cea tocmai terminată despre prietenia ei cu Emil Cioran și care desigur va fi tradusă din spaniolă în limba română, este faptul că literatura ei a reținut nu numai atenția publicului, ci și pe aceea a juriilor de specialitate, care au atestat prin premii și mențiuni contribuția sa la modernizarea romanului argentinian. Să menționăm selectiv Eșarfa de Onoare a Societății Argentinienne a Scriitorilor din 1979 pentru romanul *Noapte bună, domnule profesor!*, Mențiunea Specială acordată în 1983 pentru romanul *Îndrăgostită de zid* la Concursul Național de Literatură pe anii 1979-1982, trofeul Meridianul de Argint-1989 pentru cartea *Penultima călătorie*, apreciată drept cel mai bun roman al anului respectiv.

Romanul *Buenas noches, profesor!*, apărut în 1978, când în mod arbitrar a fost cenzurat de ultima dictatură militară, și-a început periplul românesc datorită traducerii realizate de Tudora Șandru Olteanu, ca în 1995 cartea să fie publicată cu titlul *Noapte bună, domnule profesor!* la Editura Cartea Românească din București. Punerea în pagină a unei povești de dragoste imposibile, cea dintre un profesor vârstnic și eleva lui, temă abordată de diverși autori pe meridianele lumii, interesează tocmai de aceea prin construcția conflictului, ca arhitectură a textului narativ. Excluzând narațiunea de tip balzacian, clasicizată încă în secolul al XIX-lea, Alina Diaconu recurge la o tehnică ingenioasă, punând în dialog pe profesorul de literatură Lopez, fiul Leonorei Adela Rizzi și al lui Fermion Lopez, cu un alter-ego al său, unul exigent, care i se adresează de la bun început cu apelativul „bătrâne”, anunțând motivul central al tramei ce va fi dezvoltată. Monologul interior cuprinde un adevărat rechizitoriu pentru nereușita profesorului de 55 de ani, care nu s-a afirmat și ca scriitor, cum anunța eseul său despre Don Quijote. Iată o expozițiune ca soluție incitantă pentru evoluția acțiunii. Concluzia “Niciodată n-ai trăit. N-ai știut să trăiești” devine în subtext intriga acțiunii, care în plan psihologic pornește de la oboseala resimțită de protagonist, acesta

mărturisind că “nu mai am poftă să lupt nici cu propria-mi timiditate, nici cu piedicile din afară. “Ritmul viu în glisări temporale completează fișele existenței câtorva personaje, precum Lopez cu părinții lui despărțiți și sora Negrita, “sașie și paralică”, cu soția Sarita, care din studentă scilpitoare, ajunge să-și negligeze profesia și devine o parteneră devotată întru totul de-a lungul a trei decenii de căsătorie cu profesorul Lopez. Din activitatea școlii se conturează, alături de profesorul Randolfini, prieten de nădejde al protagonistului, și un personaj colectiv, liceenii, cu dezinteresul manifest față de marii scriitori, naționali și universali, în egală măsură, în condițiile în care concurența televiziunii, impuse prin anii ’70, promite să aibă efecte devastatoare asupra lecturii la noile generații. Dintre elevi, se desprinde, ca mai bine conturată, Ladeira Mara, liceana de 17 ani, care nu-și pierde sinceritatea reacțiilor emoționale de la admirația spirituală și până la atingerea fizică a profesorului genial. Invitațiile la cofetărie, unde discută, parcă în prelungirea orelor de la clasă, scriitorii preferați sau își formulează opinia critică despre ce este un best-seller, ca “rețetă pentru a atrofia materia cenușie a omului”, sau despre televiziune versus lectură, îi creează senzația că oasele lui “sunt astăzi tinere, au viitorul în față”, Mara fiind percepută drept o “făptură de porțelan”. Pe măsură ce comunicarea lor devine intimă, Lopez trăiește un sentiment mai puternic, chiar nemaiîntâlnit, căci “trupul lui e o flacăra înaltă”, el transformându-se într-un “adevărat rug”. Finalul relației lor

erotice este expedit, dintr-o precauță protejare a intimității, ceea ce nu a ferit romanul de o imediată punere sub obroc.

În esență, textul narativ este un dicteu al gândurilor unui om pustiit de dispariția celor dragi, evenimente relatate postfestum, într-o târzie retrospecție, așezată pe marginea amneziei în care personajul se scufundă. Autoarea reușește, ca într-un puzzle, să completeze etapele vieții câtorva profilurile tipologice, gravitând în jurul personajului central. Tocmai această pivotare focalizantă păstrează unitatea narațiunii, care în *Penultima călătorie*, romanul apărut peste mai bine de un deceniu, este estompată de segmentarea structurală a planurilor textului.

Interesant la nivel tipologic este faptul că protagonistul, “prof’ul” Lopez, nu are un prenume, el rămânând categorial eruditul împătimit de literatură, fără ca altceva esențial să-i fi împlinit existența. Sinusoida dramei sale existențiale se completează cu fiecare nou moment, în mod credibil, inclusiv cu nevoia unei iubiri târzii, compensatoare, la o existență monotonă ca a lui.

Cheia de înțeles a vocilor interioare ale personajului este dezvăluită în finalul, pus sub semnul aceluiași rechizitoriu, unul neiertător cu inițiativele și greșelile comise: “eu n-am fugit de mine însumi, ci m-am aflat pe mine însumi, a fost marea regăsire, o întâlnire pe care nu o putusem stabili niciodată. Nu mă fă să râd, profule Lopez, o întâlnire cu tine însuși!...Nu poate fi întâlnire cu tine însuși câtă vreme exist eu. Dacă vrei să-ți găsești adevărata existență, vocea ta profundă, această esență și această voce îmi aparțin. Eu sunt celălalt “eu” al tău.” Așadar, un roman cu cheie în care înțelesurile adânci sunt apanajul subtextului.

Nu am izbutit până în prezent să parcurg decât trei dintre romanele Alinei Diaconu, anume pe cele traduse în românește, un scor provizoriu, desigur, dar povestea lui Lopez din *Noapte bună, domnule profesor!*, înainte de toate este o invitație ingenioasă la meditație asupra rosturilor existenței noastre, ceea ce dă credit autoarei care mărturisea nu fără o anumită superbă a cutezanței: “am tins, în toate cărțile mele, spre o concepție contravențională, de ruptură, și prin urmare, de provocare.”

Croația, 19 iulie 2018

„Cazul Dacia”,

pledoarie de Adrian Botez

Adrian Botez completează dosarul său despre *Dacia*, un caz aparte în istorie și în viața românilor. Un nume care a frământat mințile oamenilor și care a pus probleme marilor puteri, în vechime și acum. Cartea sa *Cazul Dacia* (volumul al II-lea). *Trei studii hermeneutice asupra Arheilor Sacri Zalmoxieni* (CORBUL, BLAJINII, OUL) Ed. Rafaet, 2018, reprezintă o pledoarie pentru corectitudinea în istorie și pentru reconsiderarea rădăcinilor noastre. Cine are trecut are și prezent, pe acestea se poate construi viitorul cu un scop bine stabilit. Autorul ar putea fi acuzat de susținerea unui curent, în viața spirituală a oamenilor, de reconsiderare a tezilor consolidate ale doctrinelor sociale. Își asumă riscul, dosarul său se bazează pe un studiu documentat, cu trimiteri ferme și cu argumente. Pasiunea scriitorului și subiectivitatea sa sunt întrecute de principiile ferme ale cărțurului. Cultura, baza documentară, viziunea pe care și-o asumă, dau măsura unei monografii spirituale care poate convinge. Este cartea unui crez în care s-a inițiat.

Cultura, baza documentară, viziunea pe care și-o asumă, dau măsura unei monografii spirituale care poate convinge. Este cartea unui crez în care s-a inițiat. Pentru Adrian Botez, traco-dacii reprezintă un neam sacru, a trăit pe acest teritoriu într-o formulă extinsă. Partea spirituală a unui popor contează enorm și asta îl determină pe autor să facă din expunerea sa o pledoarie pentru baza spirituală a societății de azi. Nimic nu s-a pierdut, nimic nu s-a câștigat, totul revine în istorie sub alte cuvinte. Această bază a fost măcinată de interesele economice și de putere ale marilor imperii, începând cu Imperiul Roman și, apoi, cu toate celelalte, care s-au rostogolit pe acest pământ. Cartea este un demers evident patriotic, pentru că rădăcinile românilor probează vechimea și esența unui popor, în fața oglinzilor istoriei.

Citând surse de la Vatican, Adrian Botez, preluând o idee vehiculată în spațiul românesc, consideră că limba română este precursora limbii latine, o limbă practică în fostul mare imperiu dominat de Roma.

Apelând la surse serioase, recunoscute pe plan internațional, el susține că geții au fost un popor înțelept, că au avut o concepție despre viață bazată pe valori spirituale solide. Înaintașii poporului român au stăpânit un teritoriu vast, vatra civilizației europene. Au fost bărbații care au constituit prima civilizație în istorie.

Mărturiile în istorie vin de acum mai bine 12.000 ani, asta în contradicție cu mărturiile stabilite de doctrina istoricilor care descriu societatea ca fiind consolidată acum circa 5500 ani înainte de Hristos... Cu alte cuvinte, aveam o limbă, valori spirituale, organizare socială, rădăcini în vreme, iar Dacia a dat împărați curajoși Imperiului Roman, în antichitate.

Autorul se revoltă împotriva îndoctrînării copiilor, latinizarea istoriei este un aspect al victoriei celui care a cucerit fără să poată distruge integral Dacia. Autorul merge mai departe, valorile precreștine, bazate pe mișcarea spirituală a lui Zalmoxis, au anticipat valorile creștine întemeiate de Hristos.

Cartea este o continuare, prin argumente, a mentalului intuitiv al unui neam străvechi, generator de neamuri. Hermeneutica aplicată, practică de Adrian Botez, are ca scop interpretarea textelor vechi, a altor mărturii, a artefactelor, în stilul teologic-literar consacrat, pentru punerea în valoare a lumii spirituale a Daciei. El pune în evidență semnele și simbolurile care au coagulat cultura dacilor, le interpretează din mai multe puncte de vedere, pentru a demonstra că suntem urmașii unui popor puternic, greu de urnit spiritual din istorie și compatibil cu valorile creștine, care au modelat civilizația Europei în ansamblu. Prin analiza celor trei arhei – corbul, blajinii, oul – se pune în evidență forța spirituală a esenței fenomenelor în istorie, puterea de a dinamiza triburi, popoare, națiuni... Aceștia au fost puși în evidență de greci, latini, francezi și au format baza explicării devenirii unei societăți și a indivizilor, inclusiv, ca identitate consolidată și recunoscută. Identitatea ne face să fim ceea ce suntem și potențialul pe care îl avem în viitor. Arheii păstrează scânteia divină și rezistă în istorie prin valoarea esenței.

Analizând cele trei metasimboluri, Adrian Botez constată că arheul-corb apare, în vechime, sub o prezență copleșitoare, uneori pozitivă, alteori negativă, dar, evident, radiind istorie pură și destin. Noe (conform Bibliei) s-a folosit de un corb pentru a verifica starea apelor care au distrus lumea veche, înaintea porumbelului. În toate mitologiile lumii apare corbul sub diferite aspecte: cobitor, afectat de metamorfoza spirituală alb-negru, mistic-ermetic-ocult în alchimie etc. Irlandezii și dacii, însă, păstrează simbolul corbului ca unui solar, „pasărea focului”... Analiza lui Adrian Botez este destul de amănunțită și privește mai multe zone ale lumii, de la

India, la Germania. La Zalmoxis, simbolul este preluat de doi corbi, trecut și viitor, ca privire peste vremuri, cu rol sacru și **sigiliu**.

Analiza **blajinilor** ca popor primordial, parte integrantă în Geneză, acceptați de creștinism în unele zone românești, dau măsura unor caractere larg acceptate: bunătate, blândete, simplitate, credincioșie, înțelepciune, răbdare... Ei leagă umanitatea de parte bună care i-a fost dată la creație. Ei nu apar în Vechiul Testament, dar sunt susținuți de etnografi, de folcloriști, de cei care sunt atenți la tradiție, vin din precreștinism și au fost tolerați. Evident, sunt surse precreștine care au fost preluate în etnografie și îngăduite, în ortodoxie, ca sărbătoare practică în unele zone ale țării. Adrian Botez merge mai departe, consideră blajinii ca fiind zei dacici. Studiul reflectă opiniile Bisericii Creștin- Ortodoxe Române, ale specialiștilor etnografi și etnologi, susținerile lui Eminescu prin opera sa, bazată pe valorile tradiționale și pe cărțile vechi, ale culturii universale. Autorul are concluziile sale, în care creionează o lume veche, cu valoare de simbol, una care leagă viul și neviul.

Despre simbolul **oului**, acesta este considerat unul pascal fundamental, legat de ciclicitatea vieții, trimițând la roțile de foc care se rostogoleau peste dealuri, după tradiții, cu belșug și noroc, o revitalizare a lumii. Oul se lega de geneza lumii, de forța divină, de puterea de reînnoire a lumii.

Cartea e o pledoarie pentru vechimea poporului român, pentru simbolurile care au susținut arcadele istoriei. Adrian Botez face numeroase trimiteri la studii și cărți importante, despre→

CONSTANTIN STANCU

O Istorie Literară,

mai altminteri decât cea cu
care am fost obișnuiți

Am fost mereu fascinată de scrisorile primite în plicuri de mucava cu mărci filiginate, cu ștampile poștale inconfundabile, pe care încă le mai deschid și azi, cu un soi de frenezie, neliniște care nu se compară cu nici o altă emoție. Dincolo de veștile, bune sau mai puțin bune, de conținutul intrinsec al scrisorii, se află „secretul”, corespondenței, spațiul imagistic, lingvistic și cultural dintre expeditor și destinatar. Personal nu agreez să-mi fie tipărite scrisorile pe care cândva, de undeva, cu cineva în gând am scris, poate fericită fiind, sau tristă, mândră, fericită... De aceea, zic, eu nu păstrez corespondența, fie ea factură de la telefon, fie scrisoare de dragoste, odată ce am citit-o, i-am aflat mesajul. O, da, îmi rămâne reverberația comunicării, și peste timp îmi amintesc aproape fidel rândurile unor scrisori care mi-au marcat viața. Așa sunt eu, în timp ce prietenul meu, unul dintre cei mai profunzi și harnici scriitori ai zilei, Cornel Cotuțiu, procedează cu totul altfel. Nu doar pentru parcimonia cu care și-a arhivat corespondența de-a lungul zecilor de ani îl admir, ci și pentru modul literar indubitabil în care a reușit să facă o CARTE dintr-un teanc de scrisori cu expeditori majoritar din lumea literară, o istorie a literaturii române din perioada cronologică care leagă două veacuri, două milenii.

Am primit, am citit cartea lui Cornel Cotuțiu, intitulată *Domniile lor către mine*, volum apărut în condiții grafice de sărbătoare la Editura Școala Ardeleană. Așa cum spuneam, inițial am oscilat între a citi sau nu le citi gândurile unor oameni care, i se adresează în privat lui Cornel Cotuțiu. Volumul are peste 400 de pagini de corespondență densă, adesea savuroasă, cu accente pe probleme personale dar

mai toate într-o corelație cu travaliul din care se naște o carte, se construiește o idee culturală, se edifică destinul unui Autor. Deține toate ingredientele pentru a fi document al unei etape istorice, e operă literară. Relația umană elevată adesea, se remarcă ca un fir roșu care îl leagă pe destinatar de expeditor, dar care face și o buclă generoasă, atrăgând în jocul remarcabil al discursului și cititorul. Cu atât mai interesantă mi s-a părut cartea, cu cât am întâlnit acolo numele unor scriitori cu biografii mai puțin cunoscute de marele public, dar care își deschid, în misivele lor către Cornel Cotuțiu, nu doar inima ci și mintea. Despre cărți, reviste, sănătate, umanitate, viața de scriitor cu urcușuri și coborâșuri... se vorbește în mai toate scrisorile adunate între cele două coperte. O parte dintre cei care au lipit timbre și au expediat plicurile spre Becleanul legendar al lui Cornel Cotuțiu, sunt demulți în Ceruri, dar cu atât mai pregnant se simte viața foșnind din amintiri, tipare ale timpului trecut, eșantioane ale unor vieți creatoare.

Volumul este redactat nu doar cu dragoste, cu respect, prietenie, nostalgie. Cornel Cotuțiu vine cu adnotări interesante, cu note de subsol, adaugă indiciile de nume și devolează sursele biografice, astfel reușește

remarcabil să-i confere cărții aura științifică. Nostalgia lecturii trece pe planul doi. Cei interesați de istoria literară adevărată, vor găsi aici surprize ale unor larobatoare literare mai mult sau mai puțin cunoscute până astăzi.

Scrisorile aduse în carte nu sunt așezate în ordinea cronologică, după timpul în care au fost scrise, sunt gândite în plan alfabetic, astfel se face că, nume ale unor tinere condee din actualitate pot apărea înaintea unor clasici deja încununați de premii internaționale, academice celebre.

Fotografii-portret ale semnatarilor fiecăreia dintre scrisorile incluse în carte, dar și coperte de cărți, instantanee, fresce ale unei epoci, apar în colaj și întregesc mesajul lucrării. Unele scrisori sunt protocolare, altele prietenești, cu umor inteligent și acel melanj de sentimente care face ca doi oameni cu preocupări în același domeniu să devină prieteni. Ca într-un puzzle, dacă decupăm una câte una, referințele făcute cu voia sau fără voia autorilor, dar avându-l în vizor pe Corneliu Cotuțiu, vom desoperi un adevărat roman-modern în care personajul principal este chiar Scriitorul Cornel Cotuțiu. Evoluția sa literară care fascinează oricum, este înfumusețată cu prietenia care îl leagă de tot ce este viu și frumos, interesant, inedit în lumea literară din zona sa geografică: Beclean, Bistrița, Cluj-Napoca, dar și tarnescarpatic vorbind, în sfera literară, jurnalistică, editorială, de management cultural din Capitală.

„Domniile lor către mine” face parte dintre cărțile care se citesc din foame de lectură, este o lucrare etalon a biografiei comune a unui val de intelectuali cu har și drag de litera scrisă și care au coborât din turnul lor de fildeş pentru a expedia o scrisoare, ce va deveni nemuritoare, prin Poștă. Destinatarul? Cornel Cotuțiu, Beclean pe Someș. Atât!

MELANIA CUC

→ mitologia noastră, și demonstrează legăturile precreștine ale românilor, cu valorile creștine, care stau la baza civilizației, așa cum o cunoaștem. Din punct de vedere îngust, trimiterele sale pot fi considerate idolatrie. Din alt punct de vedere, acceptând tradiția, ele se înscriu în patrimoniul cultural al lumii, pentru că nu ne putem nega trecutul. Pentru români, trecutul a fost semnificativ și se încadrează perfect în marile civilizații ale lumii.

Adrian Botez pune pasiune și, prin

stilul său, caută să convingă cititorul că trăim într-o zonă mitică, leagăn a lumii.

Privit dinamic, *Cazul Dacia* reprezintă modul în care Dumnezeu a modelat lumea, subliniind faptul că revelația este treptată, pe măsură ce omul a putut să înțeleagă lumea, pe sine și Creatorul.

Adrian Botez notează: „Dintre cei 12 apostoli, Sfântul Apostol Andrei a avut, de departe, misiunea cea mai ușoară, în ce privește încreștinarea geto-dacilor, din Dobrogea: geto-dacii erau singurul popor din Europa care

credea, cu desăvârșire, în nemurirea sufletului - și știa de ÎNVIERE!!! (aveau modelul Zalmoxis - cel înviat/înălțat, după trei ani de scufundare sub pământ...)” (p. 79).

Dacă gândim că, în vremuri de criză spirituală și secetă, eroul Ilie (cel care s-a opus idolatriei, cu prețul vieții, și considerat sfânt), menționat în Biblie, a fost hrănit de corbi, la pâraul Cherit, înțelegem că, în istorie, există numeroase corespondențe, care nu sunt deloc întâmplătoare...

„Neranțula” în traducere germană

Cel de-al doilea roman al lui Panait Istrati scris în franceză apare la Paris în 1927 și recent a fost publicat într-o nouă traducere germană. Este vorba despre o poveste furnizată de Marco, pe care autorul îl cunoscuse în Egipt, în Alexandria, în Ramleh, cartier scump și bogat, după cum aflăm din paginile pe care le-am putea considera drept prolog.

Cartea e constituită din trei capitole sau părți, inegale ca întindere, și dacă în primul, în Brăila, Marco, cel de șaisprezece ani, din cartierul evreiesc, o cunoaște pe fetișcana orfană de paisprezece-cincisprezece ani, poreclită Sacagița, fără nume de fapt, pe care el o denuște Neranțula, ceea ce înseamnă mic portocal amar și, potrivit cântecului grecesc, fundoti, adică stufos, o ființă plină de viață, dar ciudată, pentru ca prin ea apoi să-l cunoască pe celălalt prieten al ei, pe grecul Epaminonda.

Memorabile sunt întrecerea lui Marco cu zmeul, avută cu Miu, el ieșind biruitor, precum și întrecerea la înot cu Epaminonda care, gelos fiind, vroia în mod vădit ca Marco să se înece, acesta fiind salvat însă de sprințara Neranțula, precum și căutarea murelor în bălți la începutul toamnei, când zburdălnica fată cade în fundul șanțului, apucată fiind de poala rochiei de către câinele ei, Leu.

În partea a doua, după cinci ani, răstimp în care cei doi, Marco și Epaminonda, deveniți tovarăși de afaceri, vânzători ambulanți de portocale și lămâi, o caută în disperare după ce ea a dispărut din spital și în cele din urmă o găsesc cu ajutorul câinelui ei, Leu, în Șanț, un cartier rău famat.

Ea le povestește celor doi copilăria ei cu o mamă evreică care o bătea zilnic, fără motiv și cu tatăl grec, de fapt amantul mamei, care avea soție și trei copii, iar ea, deși copil fiind, asistă la destrăbălările lor. Moartea mamei o simte ca pe o ușurare, deși acum nu mai avea pe nimeni. Cei doi nu pot înțelege cum Anișoara – așa i se zicea acum în bordel – a putut să-i părăsească pe ei pentru Aurel, un schilod. Acesta fusese și el victima unui accident, căzuse în același șanț al canalizării cu un an mai înainte. Ea fusese cu Aurel la Galați, orașul ei natal, unde au locuit la o croitoreasă, domnișoara

Caterina, o prietenă a mamei ei, ea lucrând în atelier, în timp ce Aurel făcea portrete și acuarele pe care le vindea. Acolo o cunosc cei doi pe aparent generoasa doamnă Pavlic, care îi lămurește să meargă la București, unde sunt doctori buni și Aurel ar putea fi vindecat. Nici acolo însă Aurel nu este vindecat iar ea este constrânsă să se prostitueze.

După ce Neranțula termină de povestit, ea e înjunghiată din gelozie de către cel care, potrivit spusei unei ghicitoare, îi e ursit, grecul Epaminonda.

În partea a treia, cea mai scurtă, aflăm că Marco pleacă cu schilodul Aurel în Alexandria Egiptului, care moare însă de durere, la doi ani de la plecarea lor.

Neranțula le spune judecătorilor că ea a fost vinovată fiindcă a povestit aventurile ei amoroase, scoțându-l astfel pe Epaminonda din sărite. Aceasta pleacă cu el din Brăila.

Marco mai stă în Alexandria încă șase ani după moartea lui Aurel, după care pleacă cu vaporul în Constantinople. Acolo îi întâlnește pe Epaminonda și pe ea, devenită acum Anicuța, care profesează și acolo aceeași deprimantă și tristă meserie, fără însă ca Epaminonda să-și dea seama. El rostea acum mereu aceleași cuvinte: „Aman, bre!”

Marco îi invită pe cei doi la o plimbare cu barca și Epaminonda, gelos, când ea tocmai se pregătea să-l sărute pe barcagiu, adică pe Marco, o trage după el în apă și acolo își găsesc amândoi sfârșitul.

Asistăm la multe tragice momente cauzate din gelozie, această incurabilă boală a sufletului omenesc.

De admirat faptul că frumoasa Neranțula, o ființă feminină bine clădită și dibace (arunca cu pietre la

țință mai bine decât băieții), este în permanență de partea celui mai slab, de partea celui care are mare nevoie de protecție și ocrotire.

Pe coperta exterioară a cărții este redat citatul: „Ascultați o poveste, petrecută în colțuri de pământ, pe care cei mai mulți dintre voi nu le cunoșteți. Este povestea istorisită de omul pe care l-am descoperit pe o terasă la Ramleh...” comentat astfel: „Ca un povestitor oriental de basme își începe Panait Istrati (1884-1935) poate al său cel mai frumos roman Nerrantsoula, care ne poartă de la strada Evreiască din Brăila până la Bofor, din Valahia până la Nil și din Alexandria până la Constantinopol.”

Romanul incumbă în sine nota de mister din „O mie și una de nopți”, atât prin cadrul exotic cât mai ales prin dramele umane relatate. Prietenia desăvârșită precum și fidelitatea camaraderească traversează ca un fir roșu textul acestui roman picaresc prin excelență.

De fapt prietenia, căutarea prieteniei adevărate, nemistificate, este prezentă în mai toată opera acestui scriitor.

Doar că o asemenea prietenie absolută se dovedește a fi o himeră, un țel imposibil de atins...

MIRCEA M. POP

Panait Istrati: **Nerrantsoula**. Roman. Aus dem Französischen von Erna Redtenbacher und Hans Wolff. Herausgegeben und mit einem Nachwort von Heinrich Stiehler, Arco Verlag, Wuppertal, 2018, 144 p

Adet Tiberius, Portal

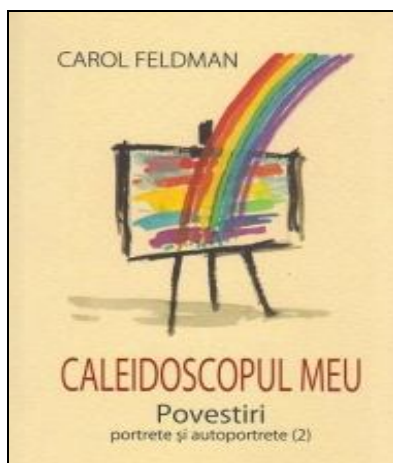
Caleidoscopul meu

M-am gândit că ar merge să trimt cele caêeva rânduri scrise despre caleidoscop și copiindu-le pe e-mail.

În recenta sa apariție editorială "Caleidoscopul meu", Carol Feldman - asemeni lui Tudor Arghezi în poezia *Testament*, readuce ideea rolului creației literare și anume, acela de moștenire spirituală pe care scriitorul o lasă generațiilor următoare: "Nu-ți voi lăsa drept bunuri după moarte/ decât un nume adunat pe-o carte/în seara răzvrătită care vine/ de la strămoșii mei până la tine/prin râpi și gropi adânci/suite de bătrânii mei pe brânci/ și care, tânăr, să le urci te-așteaptă/ cartea mea-i, fiule, o treaptă."

Noi oamenii, venim în lume primind miracolul numit viață în dar și considerăm că acesta ni se cuvine. Doar că, înotând în acest fluviu al vieții în care frumosul alternează cu urâtul, sublimul, cu sordidul și seninul cu întunericul, începem să înțelegem cu timpul, că acest dar este efemer și atunci, apar întrebările asupra sensului acestei vieți. Iar ele devin mai frecvente mai ales atunci când, dintr-un motiv sau altul, viața pare că refuză să mai fie o sursă de bucurie și clipele, dintr-o dată învăluite în nuanțe terne, acoperă sub cenușii lor toată frumusețea lumii înconjurătoare. În această nouă carte, autorul salvează de la aneantizarea în nemilosul dans al timpului "lumina vie a trecutului, lumina care nu se stinge (și) își păstrează culorile", creionând portretele ființelor și oamenilor pe care i-a cunoscut și iubit și aducându-i în fața ochilor noștri ca pe niște modele demne de luat în seamă. Căci frumusețea lumii ce ne înconjoară – se face auzit printre rânduri glasul autorului - e în cea mai mare parte dată, de frumusețea relațiilor interumane. Lucru ce pare uitat, de vreme ce, atât de des auzim expresia: "frumoase locuri; păcat că-s locuite".

Trecutul, tot ceea ce a fost mai bun și mai frumos în el, este pe parcursul întregii vieți păstrat de către trezorierul pe care fiecare dintre noi, îl poartă cu sine până la sfârșitul vieții sale – copilul interior. Și-acesta, cu generozitatea care-l caracterizează își oferă comorile sale, celui ce, în momentele grele, are mai mare nevoie de alinare. Și parcă îl auzi spunând: "Nu plânge că s-a terminat,

bucură-te că s-a petrecut!". În paginile micului volum, crochiurile ființelor și oamenilor pe care i-a apreciat și i-a iubit, licăresc în nuanțe pastelate precum bucățelele de sticlă colorată din spațiul restrâns al jucăriei ce i-a încântat copilăria. Și-apoi, caleidoscopul memoriei autorului, aduce în fața ochilor generațiilor ce vor urma, modele umane pe care nu le-a putut uita: chipul iubitor și plin de grijă al mamei, ale cărei îndemnuri de a se juca cu orice în afară de "viața care nu-i o jucărie", l-au ferit de pericolul de a se îneca în apele adânci și agitate ale lumii, succedat în culori luminoase de chipurile iubitoare ale tatălui, al bunicii Ita, sau ale celor pe care i-a cunoscut și îndrăgit: Arbașa, Ițic, partenerii de scenă. Nu este uitată nici fidelitatea animalelor sale de companie, Kim și Max, iar orașul copilăriei, locul în care a cunoscut caldul sentiment al apartenenței la marea familie a Oamenilor, în care, "toți se cunosc cu toți" și-n care, ochiul viitorului adult este educat spre a recunoaște cu ușurință figurile luminoase și adevăratele exemple de urmat în viață este evocat cu dragoste.

„Arta de a scrie e arta de a descoperi ceea ce crezi” – spunea Gustave Flaubert. Iar ceea ce crede cu tărie Carol Feldman - și a învățat aceasta și în familie prin exemplul lui Kivu - este că sensul vieții omului ar fi acela de a ne iubi semenii și de a face totul astfel încât viața noastră, aici pe pământ, să nu capete culorile terne ca cele ale relexelor ce pândesc omenirea, frica și foamea, boala și războiul care întunecă viața – și așa destul de scurtă – a oamenilor. Și arătându-ne imaginile "Caleidoscopului" său, Carol Feldman vine să ne reamintească acest adevăr.

TANIA NICOLESCU

Inedit DE VREI SĂ MĂ GĂSEȘTI

Iubita mea
cu chip divin
de vrei să mă găsești
nu mă căuta
mă voi arăta eu
sub geana ochilor tăi
îndurători
risipitor
și lecuit
din cap până-n picioare
de vrei să mă găsești
nu mă căuta
mă voi arăta eu
sub geana ochilor tăi
îndurători
iubita mea.

02.11.2017

ÎNCĂ UN ANOTIMP

Târziu
dar prea devreme
vântul ce-mi bătea-n fereastră
s-a furișat la mine în odaie
pe gaura cheii
însoțită de singurătatea mea
afară
un strat de frunze năuce
s-a așezat în fața casei
să-și tragă sufletul
pe drum
trecea același bătrân
cu o mână de gutui
și-o barbă albă
care-mi stârnește gândul
de-a fulgui cu tine
încă un anotimp.

20.11.2017

SUNT

Sunt cântecul vântului
din flautul
pădurii defrișate
un ciot
în freamătul
acesta de lume
uitată de Dumnezeu
nu-mi mai rămâne
decât să mă iau
să mă duc
într-un tipăt
și să tac
acolo.

24.11.2017

DUMITRU D. SILITRĂ

EA și EL
EAEL

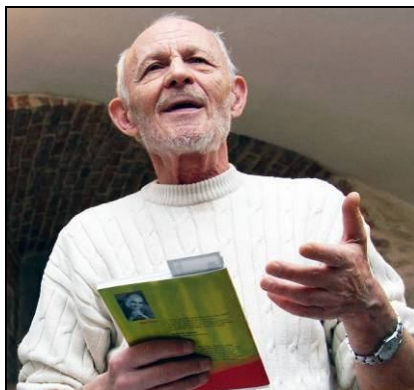
EA îi duce Dorul amu
EA îi joacă zâmbrele
EL ZIDUL CU IVAR INTERIOR
VITRALIU SPRE ÎNAFARĂ
EA Iedera printre Zabrele
Printr grilaje EA LOGOSTEA
EL AR MAI VA armaiCÂNȚA
Rotat în Melos bla bla
EL AR MAI CU TOIAGUL
A lu LUI HERMES
Valsa

El s-ar mai drăgosti p sub drone
Sar literele ca cifrel locuste
În Hermenia
FEMEIA
NU știe de glume anume
Prin suspine de paideume
Dincoace de cea lume
s-ar mai îmbrățișa
în orgasme din basme, voila !
AS-ar mai noiesic- ciubi
cu cartea AMANTĂ
Via cele 33 de apocrife de la
Nad Hammadi and Qoumran
Marea Moartă
EL cobalt viu EA viscol auriu
Ea nu mai rabdă
Pe multe de semantici

Pe deliru-i ler leroi ler
Între aiurea și întru adevăr
EL visează safari cu îngerii
În aceste Văi ale Plângerii
Că dacă n-ahi nu s-ar povesti
cri cri cri
Creier GRI
Trilulisurioară and fratre tu și
Tu vei și
Hai hui cu nemasmerenie
De epifanie de eutrenie
Ccum Theodor și noi știm a spune
În această încă minunte
Clorofilind sângele
Îngeri și îngere
Doar prin atingere
Născuți din plângere
întru cumn toate să încă mai fie
Fir-ar să fie
Fire-ar,
Să HIE !

2.(Sentința)

Taci, cuvânt nevisat!Aici, lângă Tao
Auzind globularele roiori.
Leagănă frunzele Infrasonete, vaier.
Altoi aqua dulce a chacrelor
Lacrima-n seve Graal al Memoriei
Aici îngenunchiez Sămânță celeilalte
Lumini

Cum fulgul de nea
În interiorul textului.

3. (Ruga)

Primordială substanță
Tu, ninsă-n mine-mi!
Mie însumi mă-nchin.
Omphalos, aorta mă vindece!
Dor să nu-mi fie
de nimeni.

De Nimeni!

4. Aqua)

La rece se dilată
Tot ce-i viu se contractă.
Anomalie
Substanță pulsatorie, vie.
În spirala Aurei ciorchine
Spic al memoriei, spectru - Al
profaniei divine..Îmi beau ființa
Ca mugure- ciorchine în

Teandă-
Dumnezeie a Verbului, spic al
memoriei.
Sub roiuri, Adast să te ating:
Fecioară, tu, nemoarte,
Melodiază-ne, ucide-mă, tandră!
Sus cu o mie de săni alăptând
Zeița empatiei
divinului, Isis
Atotstăpână pe științe
Și a Dezmiardului!
În Tine primește-mă: Gloria Mundi
Sex al Pleiadelor ! Orhidea
cunoașterii.

Arătarea

- un mitopoem-

Emoția venea dinspre păduri
Cânta desculță cânta și râdea de
singură
Blondă cu plete-nspicate și maci roșii
la tample
Semne aiurea îmi făcu Emoția
provocatoare
Uitătura ei de vanilie visată înflorită
iarna
Luntrea coapselor vălurind ritmând
cosmosul

Galba aură-i juca pe-o sprânceană
(Juca desculță în prau.Ineluș
învârtecus.

Semn complice nerușinat îmi
făcu
Dezvelindu-și dalb pântecul- hrană
Și luna pienna din metatext răsări
Săgetând spre cucuș de prihană.
(O, Sublunaro cu zvâcnet orb
dedublare!)

Nicio moarte nu era nu existam
Nici țipenie-n sacra arătare.
Și m-am trezit spre lume și ușurat de
semințe

când în preludiu pieri
sărutând
sculptată-n cuvânt o icoană și văzut-
am cu trupul căzut
cum aurie înspicată în parfum de
vanilie
iarna visată sărută și cu totul pieri
prin lanul de maci purpurii
nicio moarte zefirul în gând suspina
luna muri în coliba de murmure și
urma de genunchi a semanticii
cuib cu aripi se făcu, jos de
inimă

tril de greieri și mierle
nebune de lună
În Basmul cu Ființă în
sâmburi
Emoția Hermeneia mi-a stins
vindecata mea, încă
zeiasca mea rană.

Treimea de zeu

„ îndulcit cu dor de moarte ”

Eminescu

Nadir îmbrățișat cu Zenitul
Viețile noastre scânteind în cartea
zeilor
Care vor fi.. Între premoniție și
surâsul Cunoașterii
Ne arată Calea tranzitul nașterii:
Marele Noroc de A fi.
Să refacem venirea și adevărim
misterul
Nu departe de E. DIN
Altoiul peren al Treimii
Fruct al Marelui Timp
Îndulcit cu dor de moarte
Interzisul fruct cu atât mai prădat.Ca
dăruire prada.

Sacre grafeme pe oglinzile
voastre
Geneticieni anunaki, plural elohim
Coroana suntem noi Tu, celest,
rădăcina:

Să Ne răzbune în Noapte
Matrix

Lumina, Cealaltă Lumină
EUGEN EVU

ai cei mai frumoși sâni Maria

fumegă peste cerul hibernal
se iau la întrecere cu frigul
zăpezile mele îi spală: rodii în
așteptarea cușitului

când se-așază fulgii pe sfârcuri
îmi cade pe degete o lumină
dialectală
scriu poeme/ despre cei mai
frumoși sâni
nimicurile se intersectează prin
carne
consumă orice grimasă
orice alunecare la suprafața
lucrurilor

faptele mari nu le pot descrie
este atâta răcoare în interiorul
meu
încât
benedictină
sculptezi sfinți
ca și cum ai vrea să li te-nchini
Maria
hai să facem dragoste
în dormitoare matrimoniale pe
geamul hublourilor prin vieți
dezafectate
până ce copiii noștri se nasc vii
gata împărțiți în mame fecunde
și în tați războinici
timpul scoate mugete aspre
tu ai cei mai frumoși sâni
fumegă încă
moartea este un câine cu două
capete
Maria
nu știu care ne priveghează
care ne ucide într-o bună zi

mai frumoasă decât dragostea
e amintirea dragostei
pot s-o împodobeșc
să pieptăn firele încâlcite ale
conflictelor
s-o așez în pat să-mi acopăr fața
cu ea
nici lătrat nici focuri de armă
nu voi auzi
dimineața voi spune
ce frumoasă m-a făcut dragostea
voi ignora cu bună știință că eu
am împodobit-o
persiflându-l pe unchiu'
schopenhauer
cu tentativa de a-mi tăia venele
mă voi coase în pielea
în care am iubit cel mai mult
și
vă rog
cineva să mă arunce în mare

lecția despre vid

este foarte frig aici
am nevoie de încă un rând de
piele
organele interne sunt ca niște
copii
le porți de grijă toată viața
într-un moment de neatenție te
uită
uită ce ai făcut să le fie lor bine

Doamnei Carmen i-au venit
mănușă toate rolurile
soție/ mamă/ femeie de afaceri
într-o dimineață
a simțit un scurtcircuit la tâmpile
și cafeaua mult mai amară
medicii descifraseră buletinul de
analize
minciuni hărtănite într-o
turbulență de curenți reci

doamna Carmen a privit în sus
o singură dată și atât a zis
de ce?
pliscuri întunecate au înghițit
ecoul

lecția despre vid a durat trei luni
trei săptămâni trei zile,
ca în basmele cu cifre magice
a ei s-a dovedit un vulcan,
bolborosind scânteii de viață
*mai ții minte Emil acum zece
ani am fost în Grecia pe
Acropole
mi-ai spus suntem aproape de
zei dacă întinzi mâna
atingi vreunul
eu te aveam pe tine
în vara cu cea mai lungă
memorie
ne uitam la Zorba*

Nicolae Bălaj, Meditație

*învătasem să spargem farfurii
sărea ghinionul în cioburi mici
acum patru ani s-a născut
Katiușa ce bairam
suntem aproape de zei
mi-ai spus
precum copacii înmugurim din
fii în nepoți
chiar și în urmă cu un an
mi-ai promis că niciodată cerul
nostru nu va fi lovit de schije
uite cum rostogolește aceste
secunde
asemenea unor tritoni pe uscat
se răresc
iar tu plângi ca năucul
mi s-au umezit hainele
dincolo cine are timp și putere
să le zvânte
Emil
au prins mirosul tău de bărbat
singur*

extensii

retorica spânzuratului: ce moarte
înălțătoare am
când îmi vor crește unghiile la
picioare
niciun șobolan nu va ajunge să
le guste
în plus
paiațele sunt cele mai simpatice
minciuni
retorica filozofului: câte guri are
moartea
toate spectrale
una singură este pentru mine
dar care
retorica poetului: în drumul spre
spânzurătoare
voi muri lovit de o piatră

GELA ENEA

(XV)

Lucrul acesta s-a și statuat apoi prin Constituția României. După o vreme, unii români – „tineri și neliniștiți” mereu, chiar și la anii senectuții – au propus inovații și în acest domeniu, invocând fel de fel de motive și pretexte, unele de-a dreptul ridicole.

Să comentăm câteva dintre ele! La 1 decembrie

1918 – s-a spus – s-ar fi unit doar o singură provincie, adică Transilvania, pe când România era veche, mare și independentă de mai înainte. Trebuie observat că teritoriile unite la 1 decembrie reprezintă circa 40% din suprafața și din populația României actuale și nu un quantum infim, cum s-a insinuat. Apoi, se spune și scrie des că mai importantă decât unirea de la 1 decembrie ar fi independența de la 1877. Numai că independența proclamată și oficializată la 9-10 mai 1877 se referea doar la 130 000 de km pătrați, adică la cu ceva mai mult de o treime din suprafața României Mari. Firește, independența României de la 1877 a fost foarte importantă și pentru românii din Dobrogea, Transilvania, Banat, Crișana, Sătmăr, Maramureș, Bucovina și Basarabia (doar s-au jertfit și ei pentru această independență a țării-mamă!), dar nu i-a atins direct și imediat atunci, fiindcă erau cuprinși în alte state. În al treilea rând, s-a spus că data de 1 decembrie ar privi, totuși, prea puțini români, în raport cu masa populației și cu teritoriile alăturate Regatului României în 1918. Stricto sensu poate să fie adevărat acest lucru, numai că Ziua Națională de la 1 Decembrie nu celebrează doar unirea Transilvaniei, ci marchează tot ceea ce s-a întâmplat atunci, adică este un simbol al întregului an de cumpănă 1918. În acel an, s-au unit cu Țara, prin decizii luate de adunări reprezentative și recunoscute, trei mari provincii istorice, și anume: Basarabia, Bucovina și Transilvania. La 1 decembrie, s-a desăvârșit un proces larg, în urma căruia România a ajuns de la 137 000 de km pătrați și

de la circa 7,2 milioane (în 1914) la 295 000 de km pătrați și la 15 milioane de locuitori (în 1918-1920). Cu alte cuvinte, pornind numai de la realități, s-ar putea spune foarte bine că, în 1918, nu provinciile s-au unit cu România, ci invers, că România s-a unit cu provinciile sale istorice. Astfel, în Ziua Națională ne amintim de întreaga acea

„oră astrală” de la finele Primului Război Mondial, prin care românii și-au luat soarta în mâini și au decis să trăiască în România. În fine, am văzut scris și că ziua de 1 decembrie nu este potrivită ca sărbătoare, fiindcă în acel moment din an este iarnă și frig, iar românii vor să meargă la iarbă verde când sunt veseli! Este rizibil! Și Crăciunul pică iarna, când este frig. De ce să nu-l mutăm, după o astfel de logică, mai spre vară? Pe de altă parte, zilele de 24 ianuarie, de 9-10 mai sau de 31 august (Ziua Limbii Române) pot să fie sărbătorite foarte bine, la fel ca data de 1 Decembrie. Sunt țări în jurul nostru care au câte trei zile naționale și nu se supără nimeni.

Adiacent la cele spuse mai sus, se insinuează câteodată că Ziua Națională actuală a României i-ar jigni pe conlocuitorii maghiari, care – după ce că nu au fost consultați la 1918 – se simt frustrați și jigniți de sărbătoarea noastră, fiindcă Transilvania a fost ruptă din Ungaria de-atunci. Tehnic așa este: pe când România aproape și-a triplat teritoriul la 1918, Transleithania (adică jumătatea de răsărit, declarată „ungară”, a imperiului bicefal; să ne reamintim că Ungaria nu exista ca țară independentă înainte de 1920) a pierdut două treimi din teritoriul său. Lăsăm la o parte faptul că acea Ungarie sui-generis a pierdut în 1918-1920 Croația, Slovacia, Transilvania, Voivodina etc., adică teritorii fără majoritate ungară, pe când România a obținut numai provincii istorice cu majoritate (absolută sau relativă) românească. Dar, după cum există o măsură în lucruri, nici marea sărbătoare națională a maghiarilor de pretutindeni, de la 15 martie, nu este un prilej de bucurie istorică pentru români, fiindcă atunci (în 1848), la Bratislava, dieta revoluționară a decis (fără consultarea românilor și împotriva voinței lor) anexarea Transilvaniei la Ungaria. Cu alte cuvinte, ambele zile

de sărbătoare au efect bumerang pentru fiecare din cele două popoare, dacă este să luăm în calcul numai semnificațiile istorice. Așa se întâmplă cam peste tot între vecini. Cele decise de maghiari la 15 martie 1848 nu s-au putut înfăptui la scara istoriei (fiindcă ungurii și secuii erau atunci cam 24% din populația Transilvaniei), pe când cele decise de români la 1 Decembrie 1918 s-au transpus în practică (deoarece românii erau două treimi din populația provinciei). Iar hotărârea românilor a fost confirmată (recunoscută) în mai multe rânduri prin tratate internaționale. Unde este nedreptatea? Firește, nu este vorba nici despre dreptate absolută, dar pe aceasta nu o mai caută astăzi nici filosofi.

Mai recent, s-a „descoperit” încă un pseudo-motiv îndreptat împotriva zilei sărbătorii naționale: românii ardeleni nu ar fi dorit unirea cu Țara, înapoiată și balcanică, ei fiind fascinați de civilizația superioară ungară sau austro-ungară, astfel că unirea ar fi fost făcută de un grup de intelectuali naționaliști, fără viziune europeană. Toate datele de care dispunem în prezent arată că majoritatea românilor au dorit unirea Transilvaniei cu România și că au exprimat ferm acest lucru, la nivelul exigențelor democratice de atunci. Mai mult, comunitatea internațională a apreciat actul de voință națională a românilor, formulat în anul 1918, și a recunoscut realitățile decise de români.

Atunci când a fost posibil, mai ales în Bucovina, dar și în Basarabia și Transilvania, minoritățile au fost întrebate, iar unii membri ai lor au și susținut apartenența la România. Insi nuarea că numai un grup de intelectuali a impus unirea este ridicolă.

Acad. IOAN AUREL POP

ARDEALUL, CENTRU POLITIC AL LUPTEI NAȚIONALE

Făuritori de istorie, prin scris și faptă, crezând mereu în destinele neamului românesc, intelectualii ardeleni au susținut în cele mai învolburate momente ale istoriei o intensă activitate cultural-politică, alăturându-se neînfricați scriitorilor și gazetarilor de dincolo de munți cu toată curățenia gândului și a nădejzii împlinirii idealului de a făuri o Țară Românească mare și puternică. În 1938, într-un medalion închinat lui *Onisifor Ghibu*, publicat în „Țara Bârsei”, revistă de cultură editată de „Astra” la Brașov (nr. 4-6, 1938), istoricul literar și publicistul Gheorghe Tulbure scria următoarele: „La noi cărturarii ardeleni din generația lui Goga, condeii a fost, totdeauna, o armă de luptă. Oricare ar fi fost profesia noastră, din ceasul în care intram în arena vieții publice – uneori chiar de pe băncile universității – ne socoteam ostași mobilizați pe loc, gata să parăm loviturile (...) care nu cunoșteau milă și îndurare”. Alături de alte personalități, aproape uitate astăzi, cu tot meritul pe care îl aveau acestea în slujba idealului cauzei românești, gazetari-luptători naționali renumiți în epocă, Gheorghe Tulbure a fost o impunătoare personalitate culturală, mereu prezentă în marile frământări populare. Într-o perioadă în care dimensiunile politice ale luptei pentru unitate națională primeau accente necunoscute până atunci, publiciștii și istoricii literari vor desfășura o bună parte din activitatea lor la frontiera de vest a țării. Să-i pomenim aici cu deosebire pe bănățeanul Sever Bocu, ca redactor, între 1899 – 1912, la „Tribuna” de la Arad, și pe Gheorghe Tulbure, ziarist la Oradea, în peste trei decenii de implicare neobosită în cinstea libertății neamului românesc, până în toamna anului 1940, când, odată cu Dictatul de la Viena, se mută la Brașov, unde se și stinge din viață în 1955.

Un energic om de acțiune, născut la Siștarovăț, jud. Arad, la 19 noiembrie 1874, Sever Bocu s-a aflat mereu, cu toată cinstea convingerii și a biruinții, în acțiunile pentru înfăptuirea Unirii de la 1 Decembrie, atât în redacțiile în care a lucrat cât și în afara lor. Pentru o asemenea activitate, autoritățile maghiare l-au condamnat de mai multe ori la închisoare, apoi, în contumacie, la moarte pentru trădare. „În 1915, își va aminti acesta mai târziu în *Memorii* (Timișoara, 1939), am fost, împreună

Sever Bocu

cu alți 11, printre care și părintele Lucaciu, condamnat la moarte, în efigie, condamnare publicată în Monitorul Oficial din Budapesta, iar casa mamei mele din Lipova a fost pusă sub sechestru”. După insistente pledoarii în presă, la Arad, București, Iași și Bucovina, ca reprezentant al refugiaților politici români de dincoace de Carpați, Sever Bocu activează în Rusia și Franța pentru cauza națională românească, contribuind la formarea batalioanelor de voluntari recrutați din rândurile prizonierilor români din armata austro-ungară, aflați în Rusia, Franța, Italia. Ca membru al *Comitetului celor 12* al refugiaților români din Transilvania și Banat, alături de Vasile Lucaciu, O. Goga, dr. Ioan Nistor, medicul dr. Titul Perțea, prof. Aurel Popa, Zaharia Bârsan, colonelul Popovici, avocatul dr. Simon Tarțea, avocatul dr. Laurean Gabor, avocatul Ion Urdea și prof. univ. dr. Ioan Matei, ziaristul și scriitorul arădean Sever Bocu semnează *Declarația de război* contra Austro-Ungariei. La Arad, unde Sever Bocu a fost redactor la „Tribuna” între 1899-1912 se organizase o grupare politică a forțelor naționale românești în frunte cu Vasile Goldiș, Șt. Ciceo-Pop, și Ion Suciu. Când „Tribuna” a fost desființată, Sever Bocu a luat drumul pribegiei spre Iași ca, mai apoi, să ajungă la Kiev, unde va pune bazele ziarului „România mare” (foaie a voluntarilor români din Austro-Ungaria), tot mai convins de rolul presei în marile momente ale unei lupte în serviciul cauzei Unirii Transilvaniei, Banatului și Bucovinei cu România. Despre Mărășești, Bocu va publica în „România mare” (nr. 1, 21 iulie/4 august 1917) articolul *Unirea*, din care cităm: „Înconjurat de puterile oarbe ale fatalității în față cu un dușman de zeci de ori superior, cu forțe uriașe, redutabile, micul popor latin de la Dunăre lua lupta cu ele înfățișând spectacolul unei vitejii și unei jertfiri de sine fără margini”. Departe de Țara care

renăștea, scria peste alte câteva zile următoarele: „Stăm în centrul atenției universale, pretutindeni epopeea noastră mișcă inimile, zguduie conștiințele. Eroismul românesc se încunună în Carpați cu aureola gloriei (...). Slăvită fie în veci amintirea acestor eroi, care își varsă acolo nobilul lor sânge... Ei fac ca numele de Român să fie rostit cu cinste în toată lumea. Ei croiesc azi, prin sacrificiul lor, hotarele României mari”. Cunoscut ca un energic om de acțiune, Bocu are ideea organizării unor acțiuni comune ale reprezentanților popoarelor aflate sub administrația austro-ungară. „Principiul naționalităților, va scrie acesta în gazeta „România mare” (nr. 22, din 22 dec. 1917), nu este o dorință utopistă și platonice. El este principiul fundamental al al vieții populare (...). Pentru aceea românii din Austro-Ungaria au făcut apel la frații lor din regatul liber spre a fi dezrobiți”. Acestora li se alătură gazetarul și poetul O. Goga, simbolul luptătorului pentru Unire, care declarase: „Dezrobirea Ardealului se obține numai prin sacrificii din partea tuturor, deci și a ardelenilor”, ca atare, „noi declarăm război monarhiei austro-ungare pentru a alipi Ardealul la patria mamă, la România”.

Sever Bocu e autorul unor volume de discursuri și memorii (unele redactate în limba franceză), medalioane și evocări ale timpului în care și-a desfășurat activitatea (*Discours pour la defense du Banat. Roumaines et serbes*, Paris, 1919; *Biserica greco-ortodoxă română din Lipova*, 1930; *Opt luni la Kiev*, 1933; *Vincentiu Babeș și vremea sa*, Arad, 1934; *Drumuri și răscruci*, vol. I, *Memorii*, Timișoara, 1939; vol. II, partea I, București, 1945; *Ziaristica ardeleană și bănățeană, dinainte de război*, Arad, conferință, Timișoara, 1938; *Un veac, al XIX-lea, din istoria Lipovei*, Timișoara, f. a.). La 15 martie 1939, aflat la Lipova pentru pregătirea volumului *Drumuri și răscruci*, memorialistică și publicistică, vol. I, Sever Bocu nota: „M-am hotărât să-mi readun munca publicistică din ultimii 20 de ani, fragmentată în discursuri, studii, conferințe, aricole”. Paginile din primul volum sunt fundamentale tocmai prin natura spectaculoasă a mărturiilor despre activitatea desfășurată în redacțiile ziarelor conduse de Sever Bocu la Arad, București, Kiev și Paris, tot mai importante prin asocierea acestora cu diferitele însemnări despre oameni ca Goga, Brătianu, Tache Ionescu, generalii Averescu și Prezan, →

MARIN IANCU

despre Goldiș, I. Russu Șirianu, despre Caragiale și Ilarie Chendi, despre Al. Bohățel, „care vroia să marcheze dreptul limbii românești în camera de la Budapesta, a luat cuvântul în românește (la 7 martie 1867) neapucând să zică decât două cuvinte *Onorată casă...* căci restul a fost înneecat în urletele patriotice, scopul totuși atingându-l, simbolic cel puțin”, dacă ne gândim că la 7 iunie „1907 deputatul român Al. Vaida-Voievod de abia a putut fi scăpat de la linșare în parlamentul maghiar, de către Ion Suciș și Iuliu Maniu, care se trezisă în stradă cu capul gol împinși fiind „de gardiei și sute de deputați”. Mai citim aici și cuvinte înălțătoare despre Horea („Uraganul lui Horea a măturat un secol...”), despre generalul Prezan, prezentat ca un om cu o autoritate exemplară: „Generalul Prezan fu gloria cea mai necontestată și cea mai pură a războiului nostru (...). Generalul Prezan este unul din arhitecții României Mari. El trebuie să-și apere opera de pângăritori”. Din toate rândurile sale, iubirea și nădejdea într-un viitor mai bun al neamului său răzbat mai mult decât orice alt gând în paginile volumului *Drumuri*, I, Memorii: „De neamul meu nu m-am depărtat, iar succesele în afara lui ne-am disprețuit” (p. 100). Și mai departe: „Eu cred în destinele neamului meu și perioadele-i de slăbiciune le socot efemere, trecătoare” (p. 112).

Provenit din localitatea Hălmeag, de prin părțile Făgărașului, unul dintre cei mai apropiați prieteni ai poetului O. Goga, ziaristul Gheorghe Tulbure a intrat în arena vieții publice „cu credința în drumul său”, însoțit de același gând de a păzi „frontiera culturii românești” din partea de vest a țării și în a sprijini lupta pentru consolidarea victoriei câștigate la 1 Decembrie 1918. După ce avusese loc Marea Adunare Populară de la 1 Decembrie 1918, Oradea și Bihorul au mai avut câteva luni bune de suferință. În această atmosferă, după marele act al Unirii, în toată luna decembrie, când viața fiecărui român era aici încă în nesiguranță, Gheorghe Tulbure, alături de alți patrioți, au redactat programul ziarului „Tribuna Bihorului”, primul ziar politic românesc apărut în Oradea, după alte asemenea încercări, date de prin 1910. Prima serie a „Tribunei Bihorului” a apărut în perioada 25 dec. 1918/7 ian. 1919 - 16/29 martie 1919, când Oradea era sub administrație ungurească. După nr. 10-11 tipărite la Arad, ziarul e suspendat. A doua serie apare după alipirea Oradei la România, cu numerotarea numerelor în continuare

– nr. 12, la 27 aprilie 1919. Va purta numele „Tribuna” și va apărea săptămânal între anii 1919-1920, zilnic între 1921-1922 și iar săptămânal între 1922-1931, când își încetează apariția. Publicat pe prima pagină a primului număr al ziarului, programul era, de fapt, un apel adresat „cinstiților plugari români din satele Bihorului și din celelalte ținuturi de la marginea pământului strămoșesc. Cu lacrimi ați sfințit țărâna plaiurilor voastre, în sudori s-a dospit bucătura voastră de pâine. Streini ați fost în țara voastră, pentru că stăpânii eau străini de durerea inimii voastre (...). Vrem să risipim miasmele culturii împrumutate și să creăm la Oradea Mare o pulsație de viață, o atmosferă intelectuală la fel cu cea de la Sibiu sau de la Ploiești. Acestea sunt drumurile superioare, din cari s-a plămădit «Tribuna Bihorului»”.

La curent cu articolele publicate de Gheorghe Tulbure în „Tribuna Bihorului”, în noiembrie 1922, O. Goga i se va adresa acestuia de la Ciucea următoarele cuvinte: „Parcă mai alaltăieri stăteam de vorbă în odăița mea de la Sibiu (...) Dincolo de preocupările micului nostru interes fiecare credeam că aveam o misiune de îndeplinit (...) ne chema cu deosebire rostul mișcărilor culturale menite să pregătească o mai vie conștiință politică. Atmosfera pe atunci era apăsătoare, orizontul intelectual al bieteii noastre societăți patriarhale destul de coborât. Românismul sub presiunea Budapestei era tot mai lovit în flancuri de un asalt metodic și permanent. În astfel de zile (...), te-ai hotărât să pleci departe, tocmai la granița limbii noastre în Bihor, la Oradea Mare. Mi-aduc aminte, m-a zguduit hotărârea ta în care vedeam un act eroic, o îndrăzneală pornire de mișcător ascetism și de aceea mi-a rămas în amintire clipa despărțirii (...) când ți-am dat o carte de-a mea pe care scriam: «Lui Gheorghe, care pleacă în pustie cu credința în drumul său». Aproape două decenii ai stat aici la frontiera culturii românești păzind o poartă (...) acolo ți-ai așezat modesta masă de scris, privind de după ea, ca după o tranșee toate gesturile inamicului (...) Paginile tale sunt pagini în care crezul național se desfășoară

limpede și temerar, pe lângă valoarea lor documentară prezintă și splendidă semnificație morală”. Și, în final, îi sugerează: „Strânge, te rog, într-un volum aceste nisipuri de energie”. La numai un an, în 1923, la Oradea apărea volumul *Cuvinte din Bihor*, care cuprindea aproape 30 de articole publicate de Gheorghe Tulbure între 1918-1923. Cele mai frumoase rânduri pot fi citite în articolul *Intrarea oștirii*, în care este descrisă acea zi istorică de duminică 20 aprilie 1919, cu intrarea în Oradea a ostașilor română conduși de generalul Traian Moșoiu. „Când văd ofițerii români frumoși și frumos îmbrăcați, scrie Gheorghe Tulbure, trecătorii maghiari care nu puteau admite ocuparea orșului de către români zic «Ezek franziak!» (Aștia sunt francezii!)”. „Prima patrulă care apare – a locotenentului Teodorescu – aduce cu ea zâmbete și flori de liliac, semn că a sosit primăvara. Vin apoi cavaleriștii, infanteriștii, artileriștii”. La ieșirea generalilor români din primărie, se cântă imnul național românesc. Cuvântarea șefului oastei eliberatoare, scrie Tulbure în continuare, ne-a deșteptat fiorii celor mai adânci simțăminte”.

Dincolo de descrierea acestor momente emoționante, Gheorghe Tulbure scria despre lipsa de recunoștință față de marile figuri, adevărați patrioți ai neamului: „Cât a trăit Emanuil Gojdu lumea n-a știut ce comoară de iubire și de bunătate ascunde inima lui”. Undeva mai încolo, vorbind despre moartea lui Aurel Vlaicu, ziaristul exclama: „Oamenii cad dar ideile nu mor”; sau, în articolul *Alba Iulia*, apărut în *Tribuna Bihorului*, dec. 1918, citim: „La 1 decembrie 1918 s-a pronunțat sentința unui proces milenar”. În 1934, la reapariția revistei „Familia”, luând modelul lui Goga, care i-a făcut lui Iosif Vulcan un emoționant portret, Tulbure insistă asupra meritului pe care l-a avut revista „Familia” și rolul de „paznic de poartă” al lui Vulcan vreme de 40 de ani: „Singular faptul că vreme de patru decenii, aici, la hotarul neamului, a stat călimara unui scriitor român constituie mai mult decât un eveniment cultural”.

Prin tot ce a întreprins cu pana și cu făpta în interesul neamului său, ziaristul și istoricul literar Gheorghe Tulbure a fost, asemenea altor mari cărturari ardeleni, „pedagog de baricade și de tribune”, cel care a înscris una din cele mai frumoase pagini ale publicisticii românești, promovând „în largul Crișurilor evanghelia dezrobirii naționale”.

Privind lumea de azi dinspre Marea Unire

Mi-au venit în minte frânturi din arzătoarea publicistică a lui Octavian Goga, de la al cărui sfârșit pământesc s-au împlinit la 7 mai optzeci de ani. Nu am putut rezista tentației de a compara pasionata viziune a viitorului românesc, așa cum și-l imagina poetul "pătimirii noastre", cu ceea ce s-a petrecut și se petece în realitatea istorică a țării și a lumii.

Realizarea Marii Uniri, pacea de la Trianon, cu recunoașterea dreptului națiunilor de a se autoguverna, a infuzat un climat de optimism și pe meleagurile noastre, după cum reiese din publicistica unui mare luptător pentru înfăptuirea visului nostru milenar. "Ideea națională" a fost pentru Goga nu doar o simplă abstracțiune, ci luptă fierbinte pentru unitate națională și apoi luptă pentru coeziunea moral-politică a țării proaspăt întregite. Ideea națională e pentru scriitor "un catehism moral care să codifice necesitățile specifice ale neamului" (*Afirmarea ideii naționale*, Țara noastră, 1923, nr. 41, p. 1299). Publicistul are o opinie de bun simț despre importanța naționalismului: "O politică în afara de cadrul psihologiei unui neam nu se poate face, sau dacă se va face este greșită și cu o oră mai curând sau mai târziu, va fi sacrificată" (*Politica față de minorități*, Țara noastră, 1927, nr. 10, p. 226). În cadrul acestui simț al realității se situează și vederile lui Goga despre atitudinea față de minorități: "Politică față de minorități, nu putem să facem decât în cadrul acelui sentiment de toleranță care este strâns legat de psihologia poporului nostru românesc." (*idem, ibidem*). În ciuda tuturor criticilor care i s-au adus pentru alunecarea spre extrema dreaptă, un lucru este adevărat despre naționalismul lui Octavian Goga, așa cum bine a spus-o A.P. Bănuț: "n-a defăimat nici un neam omenesc, dar și-a iubit poporul cu toată căldura inimii sale mesianice" (*Scrieri*, Buc., Ed. Minerva, 1947, p. 445). În același sens, Camil Petrescu a subliniat sugestiv capacitatea lui Octavian Goga de a se ridica deasupra efemerului, a conflictelor politice și de a arunca punți de înțelegere între neamuri în domeniul culturii, al umanismului: „el, el valahul

traduse pe Madách al asupritorilor de odinioară, iar în timpul ocupației răzбunătoare a Budapestei, ingenunchease la mormântul lui Ady Endre" (cf. Silvia Urdea, *Prefață la Octavian Goga, Pagini publicistice*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1981, p. 38).

În condițiile înfloririi capitalului monopolist în România întregită, spiritul mercantil pecetluiește tot mai mult relațiile sociale. Goga regretă nesocotirea sau degradarea unor valori tradiționale precum moralitatea, sacrificiul pentru obște, vrednicia. El îi critică pe "Bunii burghezi copleșiți de norocul improvizat", care aleg politica în scopul căpătuielii grabnice, în loc să practice un apostolat care să educe țara "în cadrul unei munci ordonate și oneste". Prin stăruitoarea luptă pentru impunerea spiritului critic în viața politică, prin aerul de puritanism pe care îl aducea în atmosfera răfuieiilor de partid din perioada interbelică, Goga se distanța enorm de tipul politicianului versatil, înfeudat exclusiv momentului conjunctural. Asemenea ideii și o asemenea gândire înaltă despre politică ar trebui studiate în școlile din România, doar, doar se va ajunge la curățirea mizeriei în care se complac elitele conducătoare din țara noastră. După o paranteză comunistă de cincizeci de ani, am revenit la un capitalism de junglă, în care lupta de partid este sinonimă cu "măcelărirea morală, dobitocească a celui mai nobil dintre adversarii tăi" (*idem*, p. 29). Cuvintele vitriolante ale scriitorului se potrivesc astăzi mai mult decât oricând, ceea ce însemnează că anumite racile se perpetuează în societatea românească.

O. Goga își face un titlu de mândrie din tenacitatea cu care a combătut regionalismul și provincialismul în viața politică preunionistă și postunionistă. O țară ca a noastră nu poate rezista în fața istoriei persistând în fărâmițare. Aviz celor care astăzi în

România, sub influența sirenelor globaliste, flutură ideea regionalizării țării, ceea ce ar duce la o mai acută subjugare a ei, că despre o promisiă dezvoltare ne-am putut convinge de-a lungul celor aproape treizeci de ani de la lovitura de stat încoace. Globalismul economic generat de civilizația digitală nu trebuie să aducă cu nici un chip anularea diferențelor culturale și a suveranității naționale. În fond civilizația digitală ar trebui doar să ne ajute să cooperăm mai bine, spre folosul întregii omeniri, nu să fim înrobiți până la disperare capitalului internațional.

Scriitorul explică de ce a fost atât de necesară campania sa de presă de la *Tribuna* arădeană (1910-1911) sau de la *Țara noastră*: pentru a compensa limitele unei clase conducătoare "lipsită de disciplina sufletească a societăților constituite, suferind de toate stigmatele improvizărilor" (*Afirmarea ideii naționale*, Țara noastră, 1923, nr. 41, p. 1297). Cum statele naționale și sentimentele naționale vor dăinui încă multă vreme, considerăm că scrisul lui Octavian Goga rămâne profetic pentru zilele noastre. Să luăm aminte la cuvintele lui înflăcărate de parcă ar fi bucăți smulse din inima lui: "Pentru păstrarea neștirbită a unității politice realizarea desăvârșitei uniri sufletești a fost ținta noastră. Trebuia deci să afirmăm ideea națională în toată amploarea ei ... În manifestările curente ale vieții publice am rostit cuvinte răspicate, am azvârlit blocuri de credință în toate colțurile țării și-am tras de păr păcatul oriunde s-a ivit el ..." (*ibidem*, pp. 203; 204). Coeziunea internă a țării, iată obsesia de căpetenie a acestui mare poet și publicist. În condițiile descompunerii Imperiului Austro-Ungar și ale eliberării popoarelor, Goga remarcă "atmosferă proaspătă și înviorată" simțită până în straturile profunde ale populației, mișcând rezervele anonime, producând o "revărsare de energii". Este credința lui că urmarea acestei binefăcătoare descătușări va face ca "românismul" să dezvolte pe solul lui "fermentele marilor mișcări continentale". (*ibidem*, p. 205).

Este limpede că scriitorul manifestă o reverență față de civilizația Apusului, pe care o recomandă ca model. Între timp lucrurile s-au →

SILVIA URDEA

schimbat uimitor de mult după WWII. Atât democrația americană cât și cea occidentală sunt zguduite de crize dintre cele mai serioase. Noam Chomsky consideră că democrația americană este înlocuită de plutocrație, iar cea europeană de birocrația de la Buxelles, de unde vin deciziile Troikăi. (vezi, *Who Rules the World*, Henry Holt and Company, New York, 2016, p. 7). Tratatamentul aplicat Greciei ne revelează caracterul drastic al birocrației UE. Același autor ne informează că *"the Masters of the Universe"* sau *"masters of mankind"*, după expresia lui Adam Smith, s-au născut încă din 1975, când în timpul președenției lui Jimmy Carter au publicat studiul *The Crisis of Democracy*, elaborat de Comisia Trilaterală, care a criticat excesul de democrație. Plutocrații erau deranjați de mișcările din anii '60 care au împins pe scena istoriei manifestările tinerilor împotriva războiului din Vietnam, ale femeilor, ale minorității de culoare în lupta pentru drepturile civile. Trilateralistii cereau *"moderație în democrație"*, adică supunere și ascultare. Chomsky recunoaște în acest demers esența unei regresii plutocratice.

Statele foste comuniste, incluzând România, au intrat în conglomeratul Vest European într-un moment de regres al democrației și declin al capitalismului devenit tot mai rapace, faptul manifestându-se într-o polarizare excesivă a bogăției unei minorități și sărăciei unei majorități, fenomen deosebit de accentuat în SUA. Sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial plasează America *"by far the first among unequals and remains so"* (prima între inegali și rămâne astfel, *op. cit.*, p. 1). În ciuda declinului ei, despre care se vorbește, America încă nu are competitor, afirmă N. Chomsky; *"but despite America's decline, in the foreseeable future there is no competitor for global hegemonic power"* (*op. cit.*, p. 57). Având această poziție privilegiată, SUA își afirmă constant supremația militară și economică, limitând suveranitatea statelor care ar interfera cu interesele ei de putere globală. Urmând politica fostului imperiu britanic, America își justifică politica intervenționistă prin varii motive fabricate, precum ajutor umanitar, încălcarea drepturilor omului, export de democrație și în

ultimii ani, combaterea terorismului, care îi dă mână liberă să încalce orice fel de granițe. Încă în februarie 1945 SUA a convocat o conferință a statelor occidentale, unde și-a făcut cunoscută *"an Economic Charter of the Americas"* (Carta economică americană), care explică limpede intenția de a elimina *"naționalismul economic"* *"in all its forms"* cu excepția celui american, bazat masiv pe intervenția în alte state. După invadarea statului Panama în 1989, Bush senior a declarat conceptul de suveranitate națională drept absolut. Doctrina Clinton justifica folosirea forței militare de către America pentru asigurarea accesului nestânjenit *"to key markets, energy supplies, and strategic resources"* și dreptul de a menține uriașe efective militare în Europa și Asia *"in order to shape people opinion about us and to shape events that will affect our livelihood and our security"* (la piețele cheie, la resursele de energie și strategice; ca să modeleze opinia publică despre noi și evenimentele care vor afecta existența și securitatea noastră - Noam Chomsky, *op. cit.*, p. 46).

Principiul de bază al politicii externe americane este că *"effectively owns the world by right and is by definition a force for good despite occasional errors and misunderstandings"* (*op. cit.*, p. 113). Această intenție dominatoare se izbește de naționalismul statelor care își apără suveranitatea. Este adevărat că Bush seniorul a declarat conceptul de suveranitate vetust, dar statele lumii n-au fost întrebate dacă sunt de acord cu această teribilă modificare de viziune asupra lumii. După desființarea URSS-ului cercurile militare au început să justifice uriașele sume de la buget prin necesitatea de a combate *"radical nationalism"* (naționalismul radical), adică al acelor state care manifestă independență față de controlul american. Henry Kissinger a atras atenția asupra *"naționalismului independent"*, considerându-l *"a virus that might spread contagion"* (un virus care poate răspândi contaminarea - Noam Chomsky, *op. cit.*, p. 156). El se referea atunci la Salvador Allende, democratic ales în Chile, dar răsturnat (septembrie 1973) cu asistență americană și înlocuit cu dictatorul de tristă faimă, Augusto

Pinochet. Ceva similar s-a petrecut în august 1953 în Iran când primul-ministru democratic ales, Mohammad Mosaddegh, care a intenționat să naționalizeze industria petrolieră, a fost înlăturat de o lovitură de stat orchestrată de CIA și MI6 și înlocuit cu șahul, cel aservit Europei Occidentale. Destabilizarea și catastrofele umanitare cauzate de intervenționism sunt elocvent exemplificate de situația din Afganistan, Irak, Libia, Siria, Yemen. Triumviratul puterilor imperiale tradiționale (Marea Britanie, Franța, SUA) a încălcat și continuă să încalce legile internaționale, aruncând lumea într-un haos politic foarte amenințător. Lui Mihail Gorbaciov i s-a promis verbal de către președintele G. H. W. Bush și secretarul de stat James Baker că NATO nu va avansa un inch spre Germania de Est, dar în realitate în timpul lui Bill Clinton s-a extins, ajungând la granițele Rusiei, instaurându-se astfel un climat mai periculos decât cel al războiului rece.

La începutul secolului 21 naționalismul nu mai convine unei majorități occidentale și americane. Fără îndoială, dacă ar fi trăit acum Octavian Goga s-ar fi simțit interzis și derutat. Donald Trump a afirmat un fel de naționalism în programul electoral, dar practic începe să se confunde tot mai mult cu establishment-ul, continuând politica belicoasă în afară și realizând prea puțin pentru mulțimea care l-a aclamat la instalarea ca președinte. În ciuda unei rupturi de facto a fostelor state comuniste de hegemonia rusească, atașamentul la doctrina naționalismului și rezistența față de dictatura bruxelleză le situează pe aceste țări mai aproape de poziția lui Putin, mare apărător al suveranității naționale și valorilor moral-creștine. Presiunea neocolonialistă a marilor puteri este descurajantă. Să sperăm că generația tinerilor mileniului va aduce pace pe planetă și armonie în țările anihilate de regimuri orwelene.

Anul celebrării a o sută de ani de la Actul Marii Uniri ne bucură, dar ne și contrariază prin atâtea curenți manifestate de guvernării români prea temători în a afirma drepturile legitime ale poporului român pe meleagurile pe care viețuiește neîntrerupt de două mii de ani.

Miron Cristea și opera eminesciană

Despre Elie Miron Cristea s-a vorbit în epocă în termeni extrem de elogioși. Legăturile avute cu personalități ale epocii și multiplele sale implicații în istorie, în literatură și în cultură în general scot în evidență o personalitate de prim rang. Încercările repetate ale lui Elie Cristea de a obține o bursă de studii în afara hotarelor țării, din dorința de a studia cât mai mult, iată că s-au concretizat prin faptul că tânărul Elie Cristea a ajuns la studiu la Budapesta, cu sprijinul stăruitor al profesorului său de pedagogie de la Seminarul Andreian din Sibiu, Ioan Popescu. În toamna anului 1891, pleca din Toplița și, după un scurt popas în Sibiu, Elie Cristea sosea în capitala Ungariei, unde îl așteptau patru ani de studii intense, în urma cărora el va obține și doctoratul.

Cartea despre Eminescu a fost mai mult decât o teză de doctorat: a fost un act de anticipație a exegezei ce urma să i se consacre în cultura românească, iar pentru un transilvănean a fost un act patriotic. Tânărului Elie Cristea trebuie să i se recunoască meritul celei dintâi exegeze adevărate a operei eminesciene. Subiectul pentru teza de doctorat nu a fost întâmplător. Autorul cunoaște opera lui Eminescu ca un erudit. Naționalismul poetului l-a chemat prin strigătul său de dragoste pentru plaiurile natale, mai ales atunci când se afla departe de ele, iar versurile lui cântau trecutul și prezentul istoric al gliei străbune. Elie Cristea a năzuit să redea cum se cuvine capodopera eminesciană printr-o analiză subtilă și un perfect echilibru ce izvorăsc din îndemnul său lăuntric profund patriotic, pe al cărui liant s-au suprapus afectivitatea și vibrația sa sufletească de o calitate arareori întâlnită.

Eminescu, viața și opera – studiu asupra unor creații mai noi din literatura română, așa se intitulează lucrarea teză de doctorat a studentului absolvent al Facultății de Filologie a Universității din Budapesta, teză susținută în luna mai a anului 1895, în fața unui grup de profesori maghiari, a colegilor de studenție, printre care se aflau, fără îndoială, și câțiva români. Cel ce avea să fie patriarhul țării cu numele cunoscut de Miron Cristea este așadar autorul unui studiu laborios asupra unei opere

de mare răsunet în toate părțile vechii Dacii. El a intuit mesajul răscolitor al poeziei eminesciene și a tipărit la Someșeni, lângă Cluj, în maghiară, studiul: *Eminescu, viața și opera*, printre primele monografii asupra lui Eminescu, înaintea altor studii mari ușor de publicat la Iași ori la București, decât la Someșeni, în Transilvania. Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, în lucrarea sa: *Pagini dintr-o arhivă inedită*, apărută la Editura Minerva, București 1984, menționează același loc de tipărire – Someșeni. Dar localitatea unde s-a tipărit teza de doctorat este Gherla un oraș ce figurează chiar și pe exemplarul cu autograf oferit de autor Bibliotecii Academiei Române. O sinteză critică originală a concepțiilor conturate până atunci în legătură cu opera eminesciană, sinteză ce înglobează concomitent numeroase referiri la literatura universală, constituie lucrarea lui Miron Cristea, care prin proporțiile și multitudinea problemelor abordate rămâne prima monografie, în adevăratul sens al cuvântului, asupra lui Eminescu.

Teza de doctorat a teologului Elie Cristea cuprinde două mari părți: prima parte a volumului este consacrată vieții poetului, cu bune informații asupra drumului atât de sinuos al vieții acestuia, iar partea a doua se ocupă cu opera poetului. Eminescu a lăsat o operă alcătuită din poezii și puțină proză, făcând impresia că ar fi voit să cultive îndeosebi poemul scurt. Dar analiza manuscriselor sale dezvăluie un Eminescu plâmuind mari compoziții lirice și dramatice, un poet cu năzuința grandiosului și a organicului ca și Goethe. Miron Cristea e autorul unui studiu laborios pentru epoca în care a apărut. Teza de doctorat, susținută la Universitatea din Budapesta, de doctorandul Elie Cristea, la timpul ei a produs valuri de admirație, pentru conținutul concis și echilibrat al lucrării. Este cel mai consistent studiu monografic asupra

lui Eminescu efectuat în secolul al XIX-lea. El cuprinde o bibliografie destul de amănunțită pe baza izvoarelor vremii și analizează cele mai importante trăsături ale operei eminesciene, îmbinând părerile criticilor români cu observații personale, un examen al limbii, al stilului și versificării (ceea ce nu s-a făcut până atunci, în mod competent, de către critica transilvăneană), pentru a încheia prin câteva considerații asupra curentului eminescian. Eminescu, prin poeziile sale, s-a impus în literatura română. Prin poeziile lui, Eminescu a reușit să dea cea mai adâncă expresie a gândurilor și ideilor sale.

Miron Cristea remarcă faptul că opera poetică eminesciană e plină de sentimente adânci, de idei și mari pasiuni, iar forma versificației este impecabilă. Talentul lui Eminescu a fost mare, dar, perfecțiunea formei și a conținutului este rezultatul unor studii îndelungate. Poetul folosește gerunziul. Acest mod este cu atât mai evident cu cât, după părerea patriarhului Miron, exprimarea ca formă poetică a gerunziului în limba română nu fusese încă reglementată. Când nu găsește expresii potrivite, Eminescu își creează expresii noi. Poeziile lui Eminescu, tocmai prin forma lor ireproșabilă, capătă acea gingăție surprinzătoare, ce are influențe adânci în sufletul cititorului. Aceasta se explică prin procesul psihologic ce se declanșează după lectura acestor poezii. Eminescu evită cu grijă expresiile simple, inestetice și reci, precum și cele cu semnificații abstracte. Folosește mult epite, comparațiile și descrierile. Din particularitățile atractive ale stilului artistic eminescian face parte personificarea momentelor vieții, a naturii și a diferitelor lucruri și obiecte: "Pădurea suspină", "Ecolul râde de blânde plângeri ale junilor amanți", "Râul sfânt ne povestește cu ale undelor lui guri de-a izvorului său taină, despre vremi apuse ...". Analizând opera eminesciană, Miron Cristea observă faptul că limba lui Eminescu este limba românească împropătată cu material luat din izvorul de cuvinte al vechilor scrieri.

În concluzie, putem spune că meritul Patriarhului Miron Cristea este acela de a fi deschizător de drumuri în ceea ce privește studiul asupra operei eminesciene.

FLORIN BENGAN

**MIHAI EMINESCU
ȘI BASARABIA
Basarabia la 2018.
Ce-i de făcut?**

România își cucerește Independența

(III)

Deziderat național, proclamarea și cucerirea independenței de stat a României a fost posibilă de realizat într-o situație internațională tensionată, de încordare maximă, așa cum a fost între anii 1875 – 1878¹⁰ când s-a desfășurat o nouă etapă a crizei orientale. Proclamată la 9 mai 1877, independența României a fost dobândită prin bravura eroică și jertfa supremă de sânge a armatei române în sudul Dunării, în cadrul războiului româno-ruso-turc.

Rusia imperială sprijină lupta pentru neatarnare a popoarelor slave sud-dunărene față de imperiul otoman. Ca să ajungă în sudul Dunării, armata rusă trebuia să străbată teritoriul statului român, aflat din martie 1856 sub garanția colectivă a Marilor Puteri europene, fapt stabilit la Congresul de Pace de la Paris (30 martie 1856). Precizez că, la Paris, în martie 1856, puterile europene învingătoare asupra Rusiei în războiul Crimeii au forțat imperiul din Nord să cedeze trei ținuturi din sudul Basarabiei Moldovei (Cahul, Ismail și Bolgrad).

Așadar, imperiul rus, de la 1856, nu mai avea legătură directă, pe uscat, cu imperiul otoman. În condițiile unui nou război ruso-turc, tranzitarea teritoriului României devenea obligatorie. La 1859, mica Moldovă, mutilată, cu cele trei ținuturi, se unise cu Țara Românească, constituind nucleul statului român modern, stat având statut de teritoriu garantat de Marile Puteri la 1877.

În vederea stabilirii condițiilor trecerii armatei ruse peste teritoriul României, împăratul Alexandru II al Rusiei îl invită la negocieri pe principele Carol al României la Livadia în Crimeea (septembrie 1876). Carol nu se duse în Crimeea, deoarece aflase că prin convenția ruso-austro-ungară semnată în iulie 1876 la Reichstadt, împărații Rusiei și Austro-Ungariei se înțeleseseră că în eventualitatea unui război cu Turcia,

Rusia să ocupe sudul Basarabiei de la România, iar Austro-Ungaria să anexeze Bosnia și Herțegovina. Deci Carol nu voia să fie implicat în niciun fel în chestiunea retrocedării sudului Basarabiei Rusiei. Îl însărcină pe Ion C. Brătianu, prim-ministru, să meargă la Livadia în Crimeea spre a negocia cu Rusia.

La Livadia, Alexandru al II-lea a venit însoțit de cancelarul Gorceakov, Miliutin, ministrul de război și de ambasadorul rus de la Constantinopol, Ignatiev¹¹. Ion C. Brătianu e însoțit doar de ministrul de război, colonelul Slăniceanu, nu și de ministrul de externe, mediocrul Nicolae Ionescu¹².

Din convorbirile avute cu Gorceakov și Ignatiev, Ion C. Brătianu a înțeles încă de la Livadia, în octombrie 1876, că sudul Basarabiei este pierdut pentru România. Oricum ar fi fost, la Livadia, cele două părți au convenit să negocieze și semneze o Convenție care să reglementeze condițiile trecerii armatelor ruse peste teritoriul românesc.

Convenția, apreciată de Titu Maiorescu drept un „act memorabil”¹³, a fost semnată la 4 aprilie 1877 la București, de către Mihail Kogălniceanu, din partea României, și de baronul Dimitri Stuart din partea „Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiilor”¹⁴.

Convenția ruso-română cuprindea 4 articole, cel mai important fiind articolul 2, prin care Rusia se angaja să respecte și să apere „integritatea actuală a României”¹⁵. În momentul semnării acordului ruso-român din 4 aprilie 1877, atât Mihail Kogălniceanu, cât și Ion C. Brătianu știau de intenția imperiului moscovit de a reanexa de la România a teritoriului sud-basarabeian. Rusia, de altfel, nu făcuse niciun secret de intențiile sale nici la Livadia, în octombrie 1876, nici la Ploiești în aprilie 1877, unde cancelarul Gorceakov îi spusese lui M.

Kogălniceanu că Rusia va relua Basarabia¹⁶.

Deci, diplomația românească cunoștea intențiile anexioniste ale Rusiei de dinaintea începerii războiului.

Semnarea convenției din 4 aprilie 1877 apare ca un fapt premeditat, prin care românii voiau să arate lumii civilizate cât preț se poate pune pe semnătura și cuvântul Rusiei.

Din această perspectivă, Mihai Eminescu a intuit corect cum că diplomația românească știa cu luni bune înainte de 4 aprilie 1877 adevăratele intenții ale Rusiei față de România.

Se știe, cu aroganța sa specifică Rusia a refuzat la început ajutorul armatei române în războiul din sudul Dunării.

A fost nevoie de înfrângerile repetate pe care rușii le vor suferi la Plevna, de telegrama disperată a fratelui țarului, marele duce Nicolae, către Carol I, pentru ca armata română să treacă în sudul Dunării (50.000 oameni) și să ajute decisiv la obținerea victoriei.

Înfrântă, Turcia semnează pacea preliminară de la San-Stefano (3 martie 1878), unde România nu este acceptată ca stat cobeligerant. La San Stefano, Rusia își dă jos masca cerând României sudul Basarabiei căreia i se promitea Dobrogea până pe linia Varna – Rusciuc și mari sume de bani¹⁷.

România refuză propunerile Rusiei. Parlamentul votează, în ianuarie 1878, o rezoluție împotriva înstrăinării oricărui pământ românesc în compensație cu primirea altuia.

GICU MANOLE

¹¹ Titu Maiorescu, *Istoria politică a României sub domnia lui Carol I*, Ediție, postfață și indice de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, București, 1994, p. 75.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 80.

¹⁴ *Ibidem*. Vezi și N. Iorga, *Politica externă a regelui Carol I*, Editura Glykon, București, 1991, p. 226.

¹⁵ Titu Maiorescu, *op. cit.*, p. 80.

¹⁶ *Ibidem*, p. 81.

¹⁷ *Ibidem*, p. 111. Era vorba de 200.000.000 de franci.

¹⁰ Vezi Gheorghe Cliveți, *România și Puterile Garante. 1856 – 1878*, Iași, 1988, p. 210.

Mitropolia Ortodoxă Română a Basarabiei

*Câteva considerații istorice –
trecut, prezent și perspective –
25 de ani de la reactivare...*

(VII)

11. Legislație și practici de restituire a bunurilor bisericești în statele ex-comuniste europene

În majoritatea statelor ex-comuniste din Europa au fost adoptate legi și hotărâri privind retrocedarea proprietăților bisericești preluate, confiscate, naționalizate sau ridicate în orice mod de regimurile impuse de Moscova. În multe dintre aceste țări procesul de retrocedare a fost încheiat. În Cehia, Legile 298/1990 și 338/1991 reglementează retrocedarea unor proprietăți ce au aparținut ordinilor religioase sau altor congregații. În Estonia, după restabilirea independenței de stat și reactivarea în cadrul Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol a Bisericii Ortodoxe Apostolice Estoniene de până la ocupația sovietică, Guvernul i-a recunoscut anume acestei Bisericii dreptul exclusiv de proprietate asupra tuturor bunurilor bisericești ortodoxe, ceea ce a provocat nemulțumirea structurii locale a Patriarhiei Ruse de la Moscova. După un deceniu de dispută, în august 2002, cele două Biserici locale au ajuns la un acord privind folosirea proprietăților bisericești retrocedate Bisericii Ortodoxe Apostolice Estoniene. Statul estonian s-a angajat să acorde compensații bănești Bisericii Ortodoxe Apostolice Estoniene în valoarea bunurilor pe care le-ar putea ceda cu titlu de proprietate structurii locale a Patriarhiei Ruse. Două dintre comunitățile extrateritoriale ale Mitropoliei Basarabiei, cea din Lituania și cea din Letonia, erau și sunt persoane juridice ale statelor în cauză. Acestea sunt prezumate a deține în proprietate de ani de zile, după cum și dețin, bunuri cu destinație bisericească, sacre și profane și ca persoane juridice letonă și, respectiv, lituaniană, beneficiază de un ansamblu de drepturi și au contractat o sumă de obligațiuni cu mult mai largi decât cele privind proprietatea lor bisericească și cu ani de zile mai înainte ca Guvernul

Republicii Moldova să emită Hotărârea contestată nr. 1008 din 26 septembrie 2001¹⁸.

Între timp și alte comunități ale Mitropoliei Basarabiei din afara Republicii Moldova au dobândit personalitate juridică, și anume: Parohia Ortodoxă Autonomă „Sfinții Petru și Pavel” din satul Komășivka (Hagicurda), raionul Ismail, regiunea Odesa, Ucraina, înregistrată de Secția pentru Problemele Religiei din cadrul Administrației de Stat a regiunii Odesa, Parohia Ortodoxă Română „Sfântul Apostol Andrei” din Chicago, Parohia Ortodoxă Română „Pogorârea Sfântului Duh” din Dallas, Texas și Mănăstirea Ortodoxă Română „Sfântul Antonie cel Mare” din Cleveland, Ohio, Statele Unite ale Americii, în timp ce comunitățile canonice ale Mitropoliei Basarabiei din Federația Rusă au statut oficial de „grupuri religioase” și administrează mai multe bunuri în nume propriu¹⁹.

La 11 iulie anul 2002 a fost adoptată Legea nr. 501 din pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România.

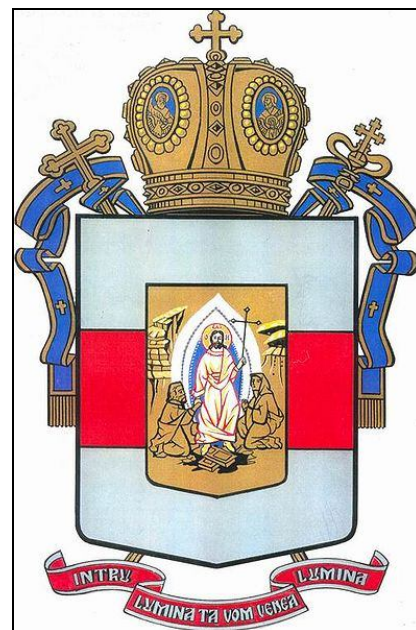
Iar la 17 octombrie anul 2002 Guvernul României a adoptat Hotărârea nr. 1164 din pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 501/2002, precum și pentru stabilirea unor măsuri privind organizarea și funcționarea Comisiei

18

<http://cubreacov.wordpress.com/2009/05/02/v1-ad-cubreacov-legislatie-si-practici-de-restituire-a-bunurilor-bisericesti-in-statele-ex-comuniste-europene-3/>.

¹⁹ Ibidem.

speciale de retrocedare²⁰.

La 14 mai anul 2002 Ministrul Administrației Publice a semnat un document de restituire a 13 proprietăți, dintre care 9 aparținând Bisericii (maghiare). Decizia ministerială s-a bazat pe Hotărârea de Guvern nr. 1334/2000. Alte documente oficiale în materie de restituire a averilor bisericești sunt Hotărârile de Guvern nr. 13/1998, 112/1998 și 83/2000.

La 24 octombrie anul 2003 Guvernul României a adoptat Hotărârea nr. 1255 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2001 cu privire la înființarea, organizarea și funcționarea Autorității pentru urmărirea aplicării unitare a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie anul 1945 – 22 decembrie anul 1989, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 790 din 10 noiembrie anul 2003. În ceea ce privește persoanele fizice refugiate din Basarabia (plus nordul Basarabiei și ținutul Herța), România oferă despăgubiri și compensații pentru pagubele suportate ca urmare a ocupației militare sovietice.

**Material documentar întocmit de
Dr. STELIAN GOMBOȘ**

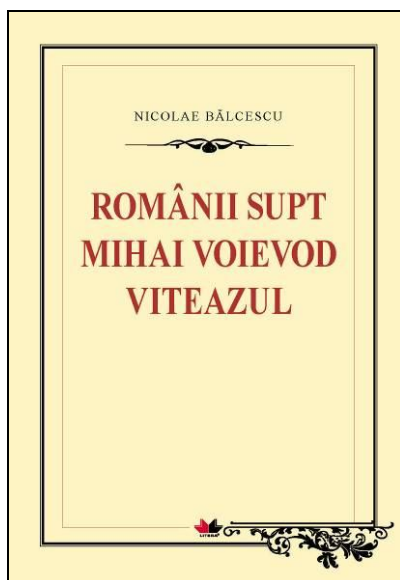
<https://steliangombos.wordpress.co>

20

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.lista_mof?idp=18395

DE LA STUDIUL ISTORIC LA EPOSUL EROIC

(II)
Evenimentele nede sunt transfigurate în imagini literare. Bătălia de la "Termopilele românilor" fiind mereu comentată, ne oprim puțin la lupta de la "Castelul Săn Giorgiu", episodul ilustrând și el ceea ce am spus despre narativizarea descrierii. Descrierea este imaginea de infern a înfrângerii turcilor. Aparatul de filmat e focalizat de regizor pe momentul ruperii podului care leagă ostrovul de pe Dunăre de Giurgiu și Ruscuc. După Călugăreni și asediul cetății Târgoviște, lupte crâncene fără învingători și învinși, armata otomană se retrage la Giurgiu de unde Sinan plănuia o nouă invazie asupra lui Mihai. Drumul spre Giurgiu și trecerea Dunării sunt încetinite și îngreunate de prada de război: "mii de robi [...] nenumerate vite [...] atâta pradă încât încărcaseră cu dânsa ca la 10 mii cară" (p.121). Apariția neașteptată a voievodului provoacă un fior de groază în turcime încât rânduiala trecerii pe pod fu dată peste cap. Atacul vijelios a oștenilor români provoacă o spaimă îngrozitoare turcilor. De reținut efectul imaginilor sonore și vizuale în crescendo obținute prin aglomerarea verbelor (împingând; deschuzându-și; cad; izbesc; taie); de pe deal tunurile și muschetele "făcu să plouă un pârau de foc asupra turcilor"; "În toată lungimea podului se vedea atunci o gloată adâncă, îndesită, amestecată, de oști, negustori, femei, copii, cămile și alte dobitoace, tunuri și cră, împingându-să, îmboldindu-să, strivindu-să unui într-altii [...] unui călcați în picioarele cailor, alții rânindu-să în armele celorlalți, apoi, primejdia și temerea urcând din ce în ce, începând a se bate și a se ucide într sine" (p.123). Din acest haos "se auzea o murmurare ce zbârâia încet, alteori o larmă mare [de] gemete și groaznice blesteme" (p.123). Pe deasupra lor fâlăia amenințător paloșul lui Mihai, care "îndemna la bătaie cu graiul, cu mâna și cu pilda" (p.123). Evocarea luptei se încheie cu o imagine de coșmar sugerată de personificarea metaforică a Dunării, când tunurile lui Mihai rupse podul în două "un geamăt dfe groază umplu atunci cerul și prăpăstiosul adânc al

râului, cu gura căscată, sorbi și înghiți într-o dată gloatele de vrăjmași (p.123) Mai trebuie reținută repetiția unor cuvinte (groază, spaimă, mulțime).

Dacă evocarea luptei de la "castelul Săn Giorgiu" se face *ex abrupto*, cea de la Șelimbăr se face prin "introducerea" unui moment de așteptare. Și de data aceasta, Bălcescu se dovedește un autentic regizor de film. Cadrele filmate sunt: "întocmirea" oștilor pentru luptă, notațiile despre câmpul de luptă, "cuvântul" lui Andrei Bathori și al lui Mihai către soldații lor, pregătirea de artilerie, lupta propriu-zisă. Succesiunea lor este ascendentă. După filmarea întocmirii armatelor și a câmpului de luptă, aparatul de filmat focalizează discursul celor doi comandanți dezvoltând o puternică antiteză care pune în relief caracterul și starea de spirit a principelui ungur și a domnitorului român.

Orgolios și arogant, plin de ură împotriva românului Mihai, discursul lui Bathori "fu lung, plin de patimă, fără demnitate și cuvință [...], aruncă înjurături groase și nevrednice asupra lui [Mihai]: <<Frații lui pasc și astăzi porcii și caprele în pădurile Țării Românești. El seamănă mai mult unui dobitoc fioros, decât om. El s-a unit cu tâlharii și cu țărani, semenii lui din toate țările, spre pieirea noastră>>" (p.257). După găunoasa și murdara cuvântare Andrei Bathori împlătoșat, încălecat pe un cal negru, se urcă pe "un loc ridicat spre a priveghea la toate întâmplările războiului [...] și puse înaintea-i un steag mic pe care era țesut cu aur litera A" (p.257).

În fruntea oștilor sale Mihai "le vorbi puțin, cu cuvinte scurte și energice astfel cum trebuie unor ostași doritori de a se bate. Purtând în dreapta și în stânga trupul, ochii și brațele sale, domnul, mai mult prin gesturi expresive decât prin cuvinte, îndemna pe ai săi, zicându-le: <<Aicea (Și arată tabăra sa), aicea este dreptatea, aicea pricina cea bună [...]. Iar dușmanul (întorcându-și mâna către dânsul [gestul e echivalentul lui acolo]), ce are oară pe seamă-i, fără numai credința călcată în picioare și giurământul batjocorit, lipsa de orice bărbăție, vicleniile, cursele, sfaturile oțărătoare cu turcii [...] Supt un cap chemat la cele sfinte, soldatul e pângărit. Supt o purpură sfântă e un piept nevrednic și răzvrătit către cer. De la unii ca aceștia ce mai e de așteptat? [...] chipu-i fulgerează, ochii-i scânteiază și focul inimii sale aprinde în inimile ostașilor săi un eroic entuziasm" (p.259). Sub aspect stilistic reținem acumulările, repetiția, metafora focului; unele cuvinte le percepem azi ca metafore (" aruncă înjurături groase", "purpură sfântă", "piept"=suflet; astfe de exemple găsim și în alte pagini ale cărții).

Cadrul următor conține momentul pornirii luptei. Imaginea sonoră este excepțională încât merită reprodușă: " Era zece ceasuri de dimineață când începu bătălia prin o furioasă tunărire din ambele părți. Sunetele trâmbițelor, urletele tunurilor, înfiorătoarea șuierare a ghiulelelor ce se încrucișau în aer, clincăitul paloșelor, strigările luptătorilor, fumul prafului îngomota aerul, întuneca cerul, răspândea în toate părțile spaima morții și curma vieți fără număr" (p.259). Construcția imagini este bine orchestrată, ea se deschide cu o principală urmată de o subordonată. Urmează trei principale cu subiect multiplu, cu intercalarea unor scurte compliniri. În capitolele XXIII, XIV, XV este relatată desfășurarea bătăliei în toate fazele ei. În prim-plan se află Mihai care "aleargă ca un leu prin mijlocul vrăjmașilor, ținând în mână sabia sa mare, groaznică și amenințătoare, cu care doboră în dreapta și în stânga câți întâmpina" (p.261).

După victorie Mihai Viteazul intră triumfal în Alba Iulia, capitala principatului.→

IONEL POPA

În aceeași regie este descrisă și ultima luptă, cea de la Mirislău. De data aceasta în evocarea ei se trece de la eroic la tragic. Toate evenimentele și faptele (vicleni, uneltiri, trădări, greșelile lui Mihai) relatate în “Cartea a cincea – Mirislău” converg spre finalul tragic : înfrângerea lui Mihai, prima după lungul șir al biruințelor. “În piept inima ni-se frânge, se confesează Bălcescu, de a înainta cu povestirea către acea catastrofă grozavă, la care ne târâ acele greșeli” (p. 345). După pierderea luptei situația și comportarea lui Mihai sunt de erou tragic: “cu inima despăcată de durere nu se putea smulge din acel loc”. Momentul tragic e redat prin stilul indirect liber: “Toți respectau acea tăcută (sumbre et sinistre) durere [...]. Trebuie să fugi! Aceasta strigară cu rugăre către Mihai toți ai săi. El, Mihai... el să fugă? Oh! nu... Generalii săi, prietenii săi iubiți îl încungiu, îl roagă, îl îndeamnă, îl târâsc”. Scena se încheie cu gestul solemn de rugăciune și jurământ: “Mihai po-runci să-i aducă steagul cel mare, steagul țării. Acest steag foarte vechi și privit de români ca sfânt [...] îl vâră în sânul său” (p.365-366). Emoționalitatea momentului e potențată de *participarea* scriitorului romantic: “Oh! cine ar putea spune câtă durere sorbi inima lui” (p.267). Și continuă doinirea scriitorului pe tema nenorocului care “Vai! câte nădejdi frumoase înșală el, câte proiecte mari nimicnici!”, iar la adresa Mirislăului proferează blestem: “Mirislău! Mirislău! Bles-tem asupra ta, loc de peire, loc afurisit! Ce de sânge eroic sorbiș tu în a-ceastă zi pustie!” (p.367). Scriitorul a luat locul corului din tragedia antică.

Imaginea luptelor e predominant fonică. Dinamica lor e redată prin aglomerările verbale însoțite de compliniri cinetice și de enumerări nominale. Tehnica basoreliefului, excelent analizată de Tudor Vianu, este elementul esențial al artei narrative a lui Bălcescu. Alternanța timpurilor verbale (prezent/trecut) are efect estetic, dar și motivație subiectiv-psihologică. În felul acesta “Faptele eroului slăvit sunt povestite la prezentul istoric și participă la via evocare a acestui timp⁷; isprăvile adversarilor sunt narate la timpul trecut și sunt impinse, odată cu aceasta, în planuri mai umbrite ale reprezentării”. Prin tehnica basoreliefului “se obține impresia

adâncimii în tablou, a succesiunii basoreliefice de planuri”. Bălcescu are ochi de sculptor dublat de cel de arhitect. În același timp descrierea luptelor e covârșitor sonoră. Prin urmare relatarea lor sunt adevărate compoziții muzicale, simfonice.

Ca epopee și roman –frescă, *Istoria românilor supt Mihai-Vodă Viteazul* este plimă de personaje, distribuția lor făcându-se în cele două planuri descrise de Ioana Em. Petrescu: Mihai în planul sacru-mitic, celelalte în planul profan desacralizat, amitic. “Faptele de arme, imtrarea în *Istorie* și contextul ideologic în care e scrisă cartea îi conferă lui Mihai vodă Viteazul aureolă de nit”¹⁰.

Întâia creionare portretistică a lui Mihai ne întâmpină din primele pagini ale cărții: “În acel timp de chin și jale [sintagmă de basm], strălucea peste Olt, în Craiova, un bărbat ales și vestit și lăudat prin frumusețea trupului său, plin de virtuțile lui alese și felurite, prin credința către Dumnezeu, dragostea către patrie, îngăduiala către cei asemenea , omenia către cei de jos, dreptatea către toți deopotrivă, prin sinceritatea, statornicia și dăruirea ce împodobeau mult lăudatul său caracter [...] sfatul lui cel bun și drept și priceput, cuvântul lui blând și îmbielșugat, iar mai cu seamă faptele cunoscute ale lui îi câștigă inima poporului și trâmbiță nume[le] lui în toate părțile țării” (p.19). Făt-Frumos din basmul nostru popular s-a reîncarnat în Mihai. Mihai nu este “o personalitate independentă de circumstanțe, ci însăși personificarea legii interne a poporului. Prea puțin om și mai mult efigie, el este lipsit de destin individual și în ciuda câtorva amănunte comunicate de istoric, pare a nu avea nici strămoși, nici familie, nici viață privată”.

Georgeta și Nicolae Bălaj, Lanul (tășătură de lână)

Cu fiecare apariție în narațiune portretul semi-zeului este întregit cu noi atribute. Următoarea creionare portretistică, făcută după cerințele eposului eroic, ne amintește de portretul lui Ștefan cel Mare făcut de bătrânul cronicar Grigore Ureche, model pentru Bălcescu: “În capul Țării Românești stă un domn român, tânăr, îndrăzneț, ambițios, cu minte înaltă, cu inimă aprinsă spre fapte vitejești, vestit și meșter în războaie; el se inspiră din sentimentul nației, se aprinde de această idee a regenerației naționale și cu puternica lui voință hotără a nu pregeta până la moarte întru împlinirea ei” (p.178). În noua portretizare, pe lângă nuanțarea și adâncirea virtuților personajului, scriitorul introduce ideea națională și pe cea de jertfă.

Cele mai multe apariții ale protagonistului sunt prilejuate de relatarea luptelor. Acum scriitorul trece de la portretul descriptiv static de efigie la portretul dinamic ; personajul e văzut în comportament (gesturi, vorbe, mișcare), în plină acțiune pe câmpul de luptă. Mihai “umblă și izbește cu iuțeală”; într-o șarjă militară “*smulge* o secure ostășească de la un soldat, *se aruncă* în coloana vrăjmașă ce-l amenința mai de aproape, *doboară* pe pe toți cei ce se încearcă a-i sta împotriva, *ajunge* pe Caraiman-pașa, îi *zboară capul*, *izbește* și alte capet de vrăjmași, și, *făcând* minuni de vitejie, *se întoarce* la ai săi, plin de trofee și fără a fi rănit” (p.89 --- sublinierile ne aparțin I.P.). Imaginile dinamice ale voievodului sunt schițe pentru dăltuirea statuii monumentale a Mihai Viteazul, erou homeric.

Ca mare voievod și comandant, “Mihai își iubea ostașii săi și cea dintâi a lui îngrijire era pentru dâșii; se afla mereu în mijlocul lor ca un părinte și camarad. În bătăli lupta alături de ostașii săi pe care “îi îndemna la bătaie cu graiul, cu mâna și cu pilda”(p.123).

După modelul generalilor ro-mani, Bălcescu își imaginează pe Mi-hai ținând ostașilor înaintea de luptă un discurs de înbărbătare. Un exemplu elocvent, după cum am arătat mai în-ainte, este cel ținut înaintea bătăliei de la Șelimbăr. Din mulțimea momen-telor în care Mihai apare ca semizeu se detașează două, cărora, prin locul plasării lor în carte, Bălcescu le dă adânci și semnificative înțelesuri.

Gheorghe Oprean

(1891-1974) –

o viață închinată unirii
românilor și înălțării bisericii
ortodoxe

Trebuie să recunosc că am fost dintotdeauna fascinat de personalitățile politice și militare ale timpului, de acei oameni care au pus interesele sociale și naționale mai presus de cele personale, acestea din urmă neglijându-le uneori până la sacrificiu. Una dintre aceste puternice personalități, din păcate mai puțin cunoscute, a fost (și este) Gheorghe Oprean.

Fără a face parte dintre numele de primă mărime, vehiculate prin cărțile de istorie (atâtea cât au mai rămas vehiculate!), părintele Gheorghe Oprean merită memoria istoriei pentru contribuția adusă la realizarea idealului dintotdeauna al românilor transilvăneni – Unirea cu Patria mamă, România, și pentru aportul la promovarea și emanciparea bisericii noastre naționale, Biserica ortodoxă, pe cursul mijlociu al Târnavei Mici.

Născut la 6 octombrie 1891, la Laslăul Românesc (astăzi, Laslăul Mare, în județul Mureș), în familia învățătorului-director Teodor Oprean, Gheorghe, cel de al cincilea copil din cei șase ai acestuia, a făcut primele clase la Dumbrăveni, apoi încă opt clase la vestitul liceu brașovean "Andrei Șaguna", unde îl are ca profesor, printre alții, pe Virgil Onițiu. Dorind să se facă preot, a urmat Academia Teologică din Arad, dându-și "calificația" la Sibiu. Hirotonit ca preot la 31 ianuarie 1915, i se încredințează parohia din satul Suplac, pe Târnavă Mică (astăzi în jud. Mureș).

În toamna anului 1916, primul război mondial fiind în desfășurare, este "luat" din mijlocul credincioșilor, fiind mobilizat în armata austro-ungară și, după ce i se dă gradul de căpitan, este repartizat ca preot militar la Regimentul 64 Infanterie din Orăștie, regiment format în proporție de 90% din români. Ca atâția alți români ardeleni, a fost trimis pe câmpurile de bătălie ale Italiei, luptând, în felul său specific, alături de aceștia, într-un război care nu era al lor. Aici, pe muntele Meleto, din Tirol, scapă ca

prin minune de moarte, fiind salvat de doi camarazi. Toamna anului 1918 găsește Regimentul 64 Infanterie, dislocat la Viena. Aici, preotul militar Gheorghe Oprean, plin de entuziasm la cei 27 de ani ai săi, intră în efervescentă în creștere, ale luptelor (deocamdată politice) de emancipare națională ale popoarelor subjugate în nefirescul imperiu austro-ungar. Simțind că sunt momente prielnice și pentru românii ardeleni, în vederea câștigării independenței, ca pas absolut necesar pentru mai vechiul ideal, de unire cu frații de peste Carpați, pe fondul intrării în derivă a imperiului bicefal, preotul Gheorghe Oprean se implică în organizarea soldaților și ofițerilor români, în special cei sosiți la Viena, din această armată imperială de compromis.

La Viena, în cafeneau "Vestmünster" unde se întâlneau de obicei românii, îl cunoaște pe sublocotenentul de infanterie, Iuliu Maniu. Ulterior, la inițiativa acestuia, în prezența a 40-50 de ofițeri și "împreună cu o mulțime de subofițeri și soldați, în data de 31 octombrie 1918, în restaurantul "Veigel" din Dreherpark din Viena ia ființă **"Senatul (Sfatul) central al ofițerilor și soldaților români din Ardeal, Banat și Bucovina"**, subordonat încă de la început **Consiliului Național Român**, ce-și avea sediul la Arad. În funcția de secretar general al **Senatului....** la început, la sfârșit" a fost ales preotul Gheorghe Oprean. Scopul organizației, în care părintele a avut

un rol important (prin mână lui veneau și ieșeau toate documentele și actele vehiculate) era **"realizarea idealurilor noastre, ale strămoșilor și ale moșilor noștri, adică pentru eliberarea și unirea noastră, a tuturor românilor"**, idealuri de care tânărul preot de pe Târnavă Mică era puternic cuprins. În acest sens, e demn de amintit răspunsul pe care Gheorghe Oprean l-a dat unui coleg, la plecarea târzie de la ședința de constituire a organizației. **"Măi, Oprene – i-a spus acesta – tu nu-ți dai seama ce prostie ai făcut astă seară, primind să fii secretarul acestora. Ai grijă că va trebui să iscălești multe celea, ca secretar, și apoi cum mai mergi acasă, în Ardeal?"**. **"Eu i-am răspuns indignat că soarta mea depinde de soarta neamului și că am nădejde că, pe când voi ajunge acasă, Ardealul nu se va mai numi Ardeal, ci România"**. Și, într-adevăr, premoniția sa se va îndeplini nu peste mult timp.

Ca membru fondator al **Senatului....**, a participat la organizarea unui număr de 60-70.000 de soldați și ofițeri români, ardeleni, bănățeni și bucovineni, luând parte efectiv la acțiuni menite să aducă servicii scopului propus: a confecționat cocarde tricolore, pe care le-a împărțit împreună cu "Apeluri"- "fluturași" tipăriți, privind menirea organizației, prin gărilă și piețele Vienei; a fost la Budapesta împreună cu Iuliu Maniu, într-o acțiune diplomatică; a contribuit la apariția ziarului organizației, intitulat "Timpul nou" etc. În calitate de secretar general al **Senatului....**, a scris **"Protocoloalele"** (procesele verbale) ședințelor oficiale (în număr de 12) ale acestuia și a ținut **"Cartea de evidență"** a tuturor militarilor români trecuți prin capitala imperiului.

Un fapt demn de amintit este acela al încrederii de care se bucurau soldații și ofițerii români din armata imperială. Numai așa se explică de ce, în acele luni de haos generalizat, ca urmare a destrămării imperiului, la cererea autorităților din Viena, românii sunt rugați să mențină liniștea și ordinea în capitala imperiului. Gheorghe Oprean va exclama, în acest sens: **"Mare minune!. Să ajungem noi, românii, →**

RĂZVAN DUCAN

să păzim comorile Vienei, noi care de sute de ani, am fost împilați de perfida Vienă!”.

În preajma reîntoarcerii în țară a regimentelor românești organizate de **Senatul...**, pentru a participa la Adunarea de la 1 decembrie 1918, de la Alba Iulia, **”la Viena, la 17 noiembrie 1918, s-a sfințit steagul nostru tricolor și s-a depus jurământul de către toți ofițerii și soldații români, în curtea cazarmii, acum a noastră, ”Franz Ferdinand”, cu nespuse de mare însuflețire**”, așa cum mărturisea însuși părintele Gheorghe Oprean, în puținele rânduri lăsate despre eveniment. **”Din inițiativă proprie (...), ca să eternizăm acest act istoric al neamului”**, după cum mărturisește, acesta a adus și un fotograf. (Acest fotograf a fost Samoilă Mârza, devenit ulterior ”fotograf unirii”, fiind singurul care a imortalizat la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, momente ale Marii Uniri. Inițial făcuse câteva fotografii și în satul său, Găltiu, din apropiere de Alba Iulia, cu oamenii care în acea dimineață de 1 decembrie 1918 au mers la Alba Iulia.). **”Eu, secretarul am scris pe placa fotografică, formula de jurământ: ”Jur credință națiunii române și supunere în toate Consiliului Național Român. Nu voi sta decât în serviciul neamului românesc, pe care nu-l voi părăsi la nici un caz și sub nici o împrejurare. Așa să-mi ajute Dumnezeu”**, jurământ la care au aderat, cu glas sugrumat de emoție, mii și mii de soldați și ofițeri români din armata imperială.

Reîntors în țară (prin Serbia), cu una din garniturile de trenuri puse la dispoziție regimentelor românești, în vederea participării la Marea Adunare de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, preotul militar Gheorghe Oprean s-a alăturat celor peste 100.000 de români care-și manifestau, în vechiul Bălgrad, dorința de unire pe veci cu patria-mamă, fiind participant și martor, în același timp, la un act de o covârșitoare importanță pentru neamul nostru.

După realizarea idealului național de unire a tuturor românilor într-un singur stat, act desăvârșit lan 1 Decembrie 1918, părintele Gheorghe Oprean s-a consacrat, în continuare, apărării unității României, proaspăt

întregite, de data aceasta, firesc, în armata română.

Astfel, în contextul atacului samavolnic a țării întregite, de către ”armatele roșii” ale lui Bela Kun, în aprilie 1919 părintele Gheorghe este chemat din nou sub arme și participă, în cadrul Regimentului 107 Infanterie, la campania de pe Tisa contre Ungariei bolșevizate. (Ulterior va fi decorat cu Crucea comemorativă a luptelor de pe Tisa 1916-1919.) După împlinirea misiunii și înfrângerea armatelor atacatoare, acesta este demobilizat la 31 octombrie 1919 și se reîntoarce pe plaiurile Târnavei Mici, continuând să-și păstorească enoriașii din parohia din Suplac, fiind transferat ulterior, în anul 1921, în parohia din Cuștelnic, sat aflat la 3 km de Târnăveni, având în păstorie și filia Târnăveni. (La Cuștelnic se va implica mai târziu la ridicarea unei biserici ortodoxe de piatră, având hramul ”Sf. Nicolae, a cărei realizare s-a făcut practic între 1936-1938).

Cea mai mare parte a vieții sale și a misiunii bisericești ”ca om al lui Dumnezeu”, a desfășurat-o însă la Târnăveni unde, timp de peste patru decenii, a fost un stâlp al ortodoxismului și al românismului. Personalitatea sa puternică și-a lăsat adânc amprenta în viața obștească a urbei, și nu numai.

Pe linia religioasă, unul dintre meritele majore ale părintelui Oprean este că **a reușit să reînființeze și să organizeze parohia ortodoxă din Târnăveni**, după aproape o sută de ani de la desființare. Ulterior **a reușit înființarea protopopiatului ortodox**, Gheorghe Oprean devenind, începând cu data de 29 iulie 1928, primul protopop al Târnăveniului.

Fire dinamică, având un simț gospodăresc deosebit, părintele Gheorghe Oprean nu s-a mulțumit numai cu atât. A strâns rândurile credincioșilor de rit ortodox și, cu mari eforturi, a reușit să construiască,

între 1927-1937, în centrul orașului Târnăveni, o frumoasă biserică, **biserica ”Sf. Gheorghe”**. Construcția bisericii a durat 10 ani, perioadă în care a cumpărat și reamenajat o casă parohială (ulterior protopopiat) înființând și un cimitir ortodox. A ridicat, în Târnăveni și în zonă, troițe în memoria eroilor neamului, fiind și inițiatorul câtorva organizații zonale de susținere a bisericii ortodoxe. (Acesta în pofida faptului că între 1929-1932 a fost transferat la Cluj, în calitate de preot misionar al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului.) Dinamismul său nu s-a manifestat doar în activitatea religioasă, acesta desfășurând și o puternică activitate social-obștească. A fost un activ susținător al culturalizării maselor, susținând în acest scop numeroase conferințe, pe diverse teme de interes, în fața meseriașilor (mai ales), dar și a elevilor. Pentru o scurtă perioadă de timp a fost cadru didactic și chiar director (1922-1923), la Școala de Stat pentru băieți ”Andrei Bârseanu” (actualul Gimnaziu de Stat ”Traian”) din Târnăveni. A fost membru activ al Despărțământului ASTREI din Târnăveni și pentru un timp președinte al acesteia. Ca militant pentru idealurile Partidului Național Liberal, al cărui membru a fost, a ajuns senator de ”Târnava Mică” (între 1934-1937), în puterea legislativă de la București. În timpul celui de al II-lea război mondial, a fost inițiatorul și organizatorul unor acțiuni de ajutorare a răniților din spitalul din Târnăveni, a refugiaților

din Ardealul "cedat" prin Dictatul de la Viena, și mai târziu a refugiaților basarabeni.

Pe lângă marea dragoste de oameni pe care a avut-o, părintele Gheorghe Oprean a fost și un mare român, patriotismul său, atât de necesar în aceea perioadă, ca și astăzi, de altfel, s-a manifestat de câte ori a fost necesar. De exemplu, la biserică, după fiecare slujbă, încheia, invariabil, cu cuvintele: **"...Și tot ce-i românesc nu pierе și nici nu va pieri"**.

După război s-a opus din instinct sovietizării țării și instaurării unei ideologii străine de poporul român. În curtea Întreprinderii chimice din Târnăveni (viitor Combinat chimic) vorbea muncitorilor: **"Nu vă lăsați înșelați! Comunismul e un butoi cu pulbere. Un singur chibrit și sare în aer"**. Această atitudine de protest fățiș i-a atras ura autorităților comuniste, obediente față de regimul de la Moscova, care, la început, l-au scos din biserică pe care el a construit-o și din casa parohială pe care acesta o cumpărase pentru biserică. Anul 1950 a fost cel al începutului calvarului compus din înjosiri, umiliri, percheziții, anchete, amenințări. Ca apoi totul să culmineze cu trimiterea sa la Canal, **din 15 aprilie 1952 până în 1 iunie 1953**, apoi, cu domiciliul obligatoriu, în Târnăveni, **"fără slujbă, fără salariu, fără locuință"**. A supraviețuit datorită vinderii unor obiecte din casă (i se permisesse ulterior să locuiască, cu soția sa, în subsolul Casei protopopiatului din Târnăveni) și a ajutorului primit de la enoriași, care îi aduceau, cum puteau: "ouă, făină, slănină".

Este repus parțial în drepturi în 1967, cu condiția să predea **"Protocoloale"** (procesele verbale) și **"Notele istorice"** ale **"Senatului (Sfatului) ofițerilor și soldaților români de la Viena, din 1918**, fapt care se și întâmplă. Acestea fuseseră ascunse cu mare grijă în iconostasul Bisericii **"Sf. Gheorghe" din Târnăveni, biserică pe care părintele Gheorghe Oprean o ctitorise**.

În anul 1968 este "dus" la Alba Iulia, când se aniversau 50 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, spre "a fi arătat" mulțimii, ca semn "al respectului" arătat de comuniști supraviețuitorilor,

participanți și înfăptuitori ai acestui mare act din istoria neamului. Nu i s-a dat voie să ia cuvântul, deși ar fi vrut și i se promisese acest lucru, fapt care l-a afectat foarte mult.

A murit la 17 septembrie 1974, la Târnăveni, ultimii ani petrecându-i imobilizat la pat de o hemiplegie. A fost înmormântat în mijlocul cimitirului de la "Trei brazi" din Târnăveni, pe care acesta îl înființase.

Și dacă dorința sa ultimă a fost, citez: **"Să mă duceți la mormânt cu carul cu boi și, pe copârșău, să fie tricolorul românesc, chiar numai cât un deget, numai să fie"**, aceasta i-a fost îndeplinită. A fost petrecut la groapă, cu jale, de o mare de oameni, care l-au înțeles și prețuit.

În anul 1995 i s-a acordat **"post mortem"** titlul de **"Cetățean de Onoare"** al municipiului Târnăveni. În anul 1999, apărea, după doi ani de cercetare, cartea subsemnatului, **"Gheorghe Oprean - o viață închinată unirii românilor și înălțării bisericii ortodoxe"**, Ed. Tipomur, Tg. Mureș. (183 pg.) În anul 2003, am propus și s-a acceptat ca **Despărțământul ASTREI din Târnăveni să se numească Gheorghe Oprean**. Tot în anul 2003, pe fațada Bisericii **"Sf. Gheorghe" din Târnăveni**, Primăria municipiului a montat, prin contribuția artistului plastic, Victor Cristea, o placă de marmură și un altorelief de bronz cu chipul părintelui Gheorghe Oprean.

13 iulie 2018

Ferestre

Îmi pune, Doamne, cerul, în priviri

Nu mă cunosc și nu mă regăsesc
În viața asta plină de fantasmе,
Pământul câteodată-l părăsesc,
Și-n lipsa unei lumi eu fug în basme.

Și-mi pare că-ntr-o vreme de demult,
S-a mai trăit cu sensul de trăire,
Gustând din evadări cu iz ocult,
Mai conjugam și verbe de iubire.

Unde-am pierdut, unde m-am rătăcit,
Mi-aruncă cineva un drum sub talpă?
În noduri de răscruci stau încălțit
Și drumurile duc spre-o pistă calpă.

Îmi pune, Doamne, cerul, în priviri,
Pe-obrazul tern, obraz de prunc
așază-mi
Și-n jertfa unei dulci milostiviri,
Reînnoirea binecuvântează-mi.

Mai suflă pe pământ cu Duhul Tău,
Să cadă din hambar
neprihănirea,
Iar pleava dintre noi arunc-o-n hău;
Umanizează, iarăși, omenirea.

Îmi amintește, numai, cine sunt,
De ce-am venit trup de carne-n lume
Și dac-am încurcat vreun amănunt,
Zâmbește chiar și Tu acestei glume.

EMILIA AMARIEI

Îpșan al Banatului

„La 11 mai 313, Împăratul Constantin a spus: *de astăzi, nimeni să nu se atingă de niciun creștin!*”

L. C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă propun să ne spuneți un cuvânt de folos despre Sfinții Mari Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și mama sa, Elena. Cunoaștem că mulți sfinți au fost săraci în viața lor de pe pământ. Însă bogăția lumescă a Sfinților Împărați Constantin și Elena nu a fost o opreliște pentru dobândirea bunătăților veșnice și a împărăției lui Dumnezeu. Vă rog să ne vorbiți despre sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena.

Îpș. Ioan: Sfinții Părinți au așezat în calendar această sărbătoare a unor oameni care în viața lor au ajuns pe cele mai înalte trepte ale societății umane, împărați. Deși au fost în slavă, cinstiți de toată lumea, ei L-au cinstit pe Dumnezeu și au fost aleși de Dumnezeu.

Mă aflu în urmă cu câțiva ani în orașul Milano, la o conferință, și într-o seară am fost invitat să vorbesc într-o mare catedrală. Nu am știut despre aceasta, am crezut că numai la conferință voi lua cuvântul, însă m-au provocat să vorbesc și într-o catedrală din Milano. Mi-am spus: Doamne, ce să le vorbesc eu acestor oameni?

Atunci mi-am asumat riscul și mi-am zis să le vorbesc despre orașul lor. Cum ar fi să vină cineva acum din afara localității dumneavoastră și să vă povestească istoria localității? Cine ar ști mai bine istoria orașului, dumneavoastră care trăiți acolo de ani de zile sau cineva care a venit prima dată? Eu am riscat și le-am vorbit despre orașul lor, despre Milano.

Sunt câteva orașe, câteva cetăți în lume care vor rămâne scrise cu litere de aur în istoria creștinismului: Betleemul, unde s-a născut Hristos, Nazaretul, unde a trăit Hristos, este Ierusalimul, unde Hristos a pătimit, a murit și a înviat, Capernaumul și ...de ce n-am aminti, din *Vechiul Testament*, cetatea Ur, de unde a fost chemat Avraam.

Dar în istoria creștinismului va rămâne pomenit orașul Milano, pentru că acolo împăratului Constantin i-a arătat Dumnezeu un semn cu totul deosebit. Împăratul Constantin se

pregătea pentru o mare bătălie și pe cer i-a arătat semnul Sfintei Cruci și a scris: *întru acest semn vei învinge!* Și dimineța, i-a pus pe toți ostașii să-și însemneze coifurile și scuturile cu semnul Sfintei Cruci. Așa, a doua zi, au pornit la bătălie și în semnul Sfintei Cruci, cu puterea Sfintei Cruci, au biruit pe Maxențiu.

Văzând împăratul puterea Sfintei Cruci, auzind și mama sa, Sfânta Elena, de această minune, l-a sfătuit pe fiul său Constantin și, peste aproape un an, a semnat la Milano un act prin care dădea libertate creștinilor.

Până la anul 313, deci la trei sute de ani după Hristos, toți creștinii au fost prizonieri, majoritatea din ei exilați, trecuți prin sabie ș. a. m. d. Iată aici, la Milano, în data de 11 mai 313, împăratul Constantin a spus: *de astăzi nimeni să nu se atingă de niciun creștin! Să-l lase să se roage în pace!*

L.C.: Dar, Înaltpreasfințite Părinte, având în minte această idee, cum să ne referim la lumea de astăzi? Vă rog să ne dați un cuvânt de învățătură referitor la noi, creștinii de astăzi.

Îpș. Ioan: Deci suntem în anul 2018, după Hristos, când veacurile și lumea s-au împărțit într-o nouă eră a Învierii. Putem spune că și în istoria creștinismului avem creștinismul de la Hristos până la Sfântul Constantin și creștinism după Sfântul Constantin, până astăzi.

Până la Sfântul Constantin, creștinii mergeau și se rugau în locuri pe unde puteau, în ascuns, și iată, de la Sfântul Constantin până astăzi, toți ne rugăm în biserică, liberi, nemaivând teamă că cineva vine să ne facă vreun rău, în Sfânta Biserică a lui Hristos.

Dacă după acea slobozenie, creștinismul s-a extins foarte mult, în pace și în libertate, iată că, din nefericire, astăzi, nu autoritățile de stat nu ne lasă să mergem la biserică, ci păcatele noastre. Slaba noastră credință face să fie oameni, în unele localități, din ce în ce mai puțini, în sfânta biserică. De aceea vă îndemn și

vi felicit pe cei ce atunci când aud dangătul clopotelor, toate le lasă și vin la biserica lui Hristos.

Rugați-vă până mai este timp de pace, până mai e timp de liniște, pentru că dacă nu vor veni necazuri mari, totuși, totuși, vine bătrânețea, când nu te mai poți ridica din patul tău și vei plânge cu lacrimi în pat, zicând: *Doamne, cum de nu mai am putere, să mă mai duc la sfânta biserică?*

Veniți și vă luați merinde cerească pentru drumul cel bun între cer și pe pământ, când ne va cheama Dumnezeu, pe rând, pe rând, pe fiecare dintre noi.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog, un sfat de încheiere, un îndemn de suflet.

Îpș. Ioan: Cinstiți duminica, cinstiți și sărbătorile, pentru că sfinții pe care noi îi cinstim, în sărbătorile lor, se roagă pentru noi. Să știți că în ziua de cinstire a Sfântului Împărat Constantin și a maicii sale Elena, credincioșii, care vin la biserică spre a-i cinsti, sunt pomeniți de acești sfinți în rugăciunile lor.

Cât de frumos este să știm că se roagă preotul pentru noi în biserică, dar cât de mare lucru este când știm că pentru noi, înaintea Prea Sfintei Treimi Dumnezeu, s-au rugat Sfinții Constantin și Elena!

Ce poate fi mai mare bucurie pentru sufletul unui om decât să știe că, într-o zi de sărbătoare, s-au rugat niște sfinți pentru ei! Sfinților Constantin și Elena, rugați-vă lui Dumnezeu pentru noi! Și să fiți convinși că numele frăților voastre, toate, se vor auzi pomenite în cer, în fața lui Dumnezeu, de aceea veți primi bucurie de la Dumnezeu cei ce veți păși pragul sfintelor biserici.

Dumnezeu să dăruiască sănătate tuturor cititorilor, familiilor frăților lor! Să păzească Dumnezeu țările și holdele din țara noastră! Dumnezeu să binecuvânteze spicul de grâu din care să se facă pâine și o prescură pentru Sfânta Liturghie. La Rusalii, să binecuvântăm, prin harul lui Dumnezeu, spicul de grâu, ca Dumnezeu să nu-l ia de la noi, ca să fie pâine pentru prunci, pâine pentru bătrâni, și, dacă o rămâne și pentru noi o coajă de pâine, bine va fi, că noi păcătoși suntem. Noi nu merităm o coajă de pâine. Dar, Doamne, îndură-Te de copii și de bătrâni!

A consemnat
LUMINIȚA CORNEA

Nichifor Crainic

Detalii necunoscute din viața sa
Gânditorul la Icland și Cerghid

Lumea are nevoie de povești, uneori mai adevărate chiar decât arhivele tălmăcite și răstălmăcite. Nu mă voi referi la controversatele întâmplări din decembrie 1989, ci la unele mai vechi.

Am citit, cu interes, din ce s-a scris despre Nichifor Crainic și din ce a scris Nichifor Crainic, dar ceea ce știu din familie, dintr-un unghi „lumesc”, proiectează o rază de noutate pe legendarul portret al academicianului ce a descoperit „strălucitoarea mistică ortodoxă”.

Îmi asum riscul acestui text, din două motive: unul pentru că am avut șansa, în familie, să aud lucruri „lumești” despre Crainic – transfug în Transilvania, iar al doilea pentru că, prin contrast, se va reliefa, mai pregnant, valoarea scriitorului teolog, în dualitatea „oarecare – cineva”.

Fără a leza memoria marelui gândirist și fără preterițiune, prețuiesc în intimitatea mea șansa de a fi avut acces involuntar la inedite detalii despre cel ce impresionează prin profunzimea „gândirismului” său.

Disimulat în spatele bărbii și a numelui Ioan Vladimir Spănu, pe 17 octombrie 1946, Nichifor Crainic ajungea în casa preotului Matei Morușca, din comuna Iclandul Mare, județul Mureș²¹. Despre modul cum a ajuns acolo am ușoare semne de întrebare. Ar fi prea simplu să credem că l-a dus, fără vreo avertizare prealabilă, ginerele său, preotul Ioan Sămărghișan din Cerghid. Eu nu exclud o „filieră” prin fratele lui Matei, fostul episcop din America, Policarp Morușca. Cunoscându-l bine pe bunicul Matei, nu-l cred în stare să fi acceptat așa ușor un oaspete, fără explicații, mai ales că era văduv, iar fiica sa cea mică, Aurelia, îi gătea, îi spăla, ba chiar făcea pe „cantorul” la unele vecernii.

Fapt este că l-a acceptat, iar cel mai mult a avut de suferit fiica sa, Aurica, orfană de mamă de la 19 ani, din 14 august 1941, plină de grijă față de tatăl ei. De-acum, avea să slujească la doi bărbați.

„Cum să mă mărit, că n-aveam timp să ies din gospodărie, de atâta treabă?!”. Nichifor Crainic nu căra nici măcar o găleată cu apă – povestea Aurica. Avea pretenția să-i pună masa, să-i spele vasele și lenjeria, să-i aștearnă patul, era mai sever decât tatăl ei. Aurelia își încetase serviciul la poșta din Iernut, tocmai pentru a face menajul în casa tatălui, la Iclandul Mare, deși absolvise liceul la Reghin și muncise cu râvnă la poștă.

Spănu picase ca din senin, parcă din întuneric, să-i facă „zile negre”. Se dădea drept refugiat din Bucovina, iar Aurica îi spunea „unchiule”. După ce i-a respins repetatele avansuri, Aurica nu a mai rezistat și i-a replicat: „îi fi dumneata om deștept, dar cu mine te porți ca un porc!”.

Alerga prin zăpadă la pivnița de sub „găbănaș” să scoată cartofi și morcovi din nisipul înghețat la suprafață, să-i facă supe și tocăniță cu rântaș. Tăia câte o găină, sau scotea carne de porc de la borcan, dulceată și compot din câmară, să-l servească pe oaspetele de onoare, se scula în zori să măture zăpada până la fântână și la „conie”, de unde fugea cu mâncarea la clădirea separată, în sufrageria unde așteptau cei doi bărbați cu barbă.

În mărturisirile sale, Crainic susține că „pe preotul Morușca l-am determinat în special să se ocupe mai de aproape de lumea bolnavă”²². În mod evident, erau declarații menite să înduioșeze anchetatorii, spre a-și proba cumsecădenia. În fond, mai în vârstă decât Crainic, preotul știa de mult ce are de făcut, iar la el și fiica sa, Aurelia, veneau oamenii din sat pentru leacuri și ajutoare. Mai mult, ea își făcuse obiceiul să ducă fiecărei lăuze o cremă de zahăr ars. Numai că ministrul Crainic îi ocupa acum tot timpul, cu pretențiile sale. De multe

ori, ca s-o îmbuneze, îi spunea că va fi eroina principală a unui roman pe care îl va scrie.

În ianuarie 1947, de Sfântul Ion, fiica poetului Crainic, Nini, proaspăt căsătorită cu Alexandru Cojan, a intenționat să vină cu soțul la Icland, de onomastica tatălui, dar iarna grea i-a întors din drum. Aurica se pregătise cu grijă, să-i găzduiască.

Ridic și aici un semn de întrebare: nu cumva preotul Matei nu a vrut să-l mai țină, tocmai pentru că-i sesizase avansurile la adresa fiicei sale? Așa se face că, la 30 aprilie 1947, după mai bine de o jumătate de an, Crainic a plecat la Cerghid, la fostul său student, preotul Ioan Sămărghișan. Iată cum îl descrie ginerele lui Crainic, Al. Cojan, pe preotul Sămărghișan: „...un om de o deosebită noblete sufletească, un adevărat apostol care, cu toate suferințele prin care trecuse în cei cinci ani de închisoare, avea seninătatea împlinirii unei mari misiuni creștine: adăpostirea unui om hăituit de semenii lui”.

Acolo la Cerghidul Mare, o altă fiică a preotului Matei, preoteasa Constanța, avea să-i facă menajul, în timp ce se îngrijea de cei cinci copii ai ei. Crainic a stat la Cerghid mai puțin de o lună, până în 24 mai, când l-au arestat. Tânărul învățător Ioan Șerban îl însoțea „pe coclauri”, în acea primăvară blândă, ascultându-i cu interes păreri și povestirile fostului ministru, după cum ne relatase mult mai târziu nouă, copiilor săi. Îi arătase învățătorului caietele cu poezii și un studiu despre poezia românească în manuscris, cu o scriere caligrafică.

Dacă la Icland nu se știuse cine este, la Cerghid, învățătorul știa, deci cu atât mai mult se simțea marcat de personalitatea ministrului, academicianului și scriitorului Crainic. Îl aprecia, îl stima, i se părea fascinant, prin talentul oratoric, prin erudiție, prin forța ideilor. Vorbea în taină și despre fratele preotului Matei, episcopul Policarp, „făceau politică”, dar Crainic se ferea să critice noul regim la putere. Învățătorul Ioan (cel ce urma să-mi fie tată) ne-a vorbit întotdeauna cu admirație despre Crainic. Ne-a povestit cum îi ducea pachete cu merinde, mai târziu, la închisoare, la Aiud și cum i-a strecurat un bilețel în mâncare. →

RADU ȘERBAN

²¹ A nu se confunda cu cealaltă comună Icland, din același județ

²² Florin Duțu, „Mistica ortodoxă și schimbarea la față a teologiei românești, București 2014, pg. 285.

După arestare, manuscrisele lui, rămase în casa preotului Sămărghițan, au fost predate în taină părintelui Arsenie Boca, la Mănăstirea Sâmbăta, unde le-au ascuns.

Tata a evitat să ne dea detalii despre Crainic, până târziu, după decembrie 1989.

Nichifor Crainic se născuse exact cu 100 de ani înaintea zilei marii schimbări din România, respectiv la 22 decembrie 1889. După eliberarea sa în 1962, părinții noștri vorbeau tot în șoaptă despre el și despre vizitele sale la Cerghid, căci vremurile nu se limpeziseră.

Îmi vin în minte alegerile tot mai frecvente de atunci, precum că Nichifor Crainic pactizase cu comuniștii, scriind „la comandă”, ca preț al eliberării sale. Lucruri mărunte despre oameni mari!

În liceu, când am învățat despre Nichifor Crainic, drept întemeietor al „gândirismului”, am mers bucuros acasă, confirmându-le părinților reabilitarea sa și includerea în manualul de română, chiar dacă era tratat mai degrabă ca o personalitate controversată, care a cochetat cu legionarii, dar cu talent literar! Puteam vorbi cu voce tare despre el, de acum – gândeam eu.

Îndrăznesc spre final o nouă disociere de arhivele „tălmăcite și răstălmăcite”. Îmi rezonază în memorie numele (n-am să-l dezvălui) și casa celui care l-a „pârât” pe Crainic. Povești? Atunci, mă întreb, de unde accepțiunea că Nichifor Crainic s-a autodenunțat, sau mai rău, l-a convins pe preotul Sămărghițan să-l denunțe?

Tușa Tiți, preoteasa, susținuse că l-au arestat pe câmp, unde era cu copiii. El, însă, declarase în memorii că s-a autodenunțat, pentru a-i ușura viața preotului Sămărghițan.

Atunci, de ce a făcut preotul cinci ani de închisoare? Nu mi-am propus să fac anchete, ci doar să spun o poveste, pe atât de adevărată pe cât o știu.

Dacă s-a autodenunțat, de ce îi spusese, în închisoare, celui ce trebuia să-l ducă la Hodoș Bodrog: „n-a fost să fie”? Și-ar fi dorit, dar de ce tocmai la Hodoș Bodrog?

De ce nimeni nu vorbește de filiera Policarp? Este „schematizată” varianta că preotul Ioan l-a dus, pe nepusă masă, la socru-său. Oare nu cumva Policarp l-a îndrumat? Acel

Policarp ce slujise ca arhimandrit între 1925 – 1935, tocmai la mănăstirea Hodoș Bodrog.

Asumându-mi imaginea unor „lucruri mărunte despre oameni mari”, constat și eu că academicianul Crainic se dorise un „crai”. Poate că astăzi, cu mișcarea „#Me Too”, s-ar fi spus mai multe. Sau poate se vor mai spune, căci instinctele sale, plecând de la cel al foamei, ce i-a inspirat superbe versuri, l-or fi inspirat și prin alte sate transilvane la eseuri romantice.

Genialul Roman Polanski a fost exclus din Academia Oskar, dintr-un motiv lumes. Pe academicianul Nichifor Crainic l-a scutit de blamul public o curajoasă fiică de preot, care a știut să-i reziste cu fermitate avansurilor „lumești”. Prozaicul face parte din viața tuturor, fie ei academicieni sau genii.

Raționamentul circular (cercul în probando) adică susținerea unei afirmații prin repetarea ei în formă diferită, nu-mi dă convingerea că s-a autodenunțat, însă nici nu pot contesta acea variantă, cum nu pot contesta arhivele „tălmăcite sau răstălmăcite”, căci mama, trecută la cele veșnice pe 9 decembrie 2003, nu mai spune nimic.

Niciodată însă nu voi uita că fiica mai mică a preotului Matei se călise în iarna aceea, respectând voința tatălui, dar înfruntând avansurile „craului” Crainic, pentru a-și ajuta apoi sora, preoteasa Tiți, în Cerghid, la creșterea copiilor, următorii cinci ani, cât preotul Ioan a stat la închisoare.

Aurelia, mama, mi s-a părut întotdeauna o alcătuire aproape ireală între gingașa ființă cu voce de înger și gospodina tenace care, la repezeală, când venea un musafir neașteptat, ca Vladimir Spănu, prindea o găină, îi tăia gâtul ținându-i aripile sub picioare și, una-două, făcea o supă limpede cu găluști și o tocăniță. Amalgamul între ființa angelică ce ducea lăuzelor cremă de zahăr ars, și dârza fiică de moț înfruntându-l pe vulcanicul Crainic – aceea a devenit mama.

Gândind la suferința mamei din iarna lui 1946-47, iertată-mi fie îndrăzneala retorică: oare ce trăsătură de caracter îl adusese pe Crainic în trainicul Palat Mogoșoaia, unde și-a încheiat socotelile pe pământ, sub regimul ce-l oprimase?

Amvon

Nu țipa! Roagă-te!

M-a distrat o dată atitudinea unei mame față de fiul ei care nu voia sub nici o formă să participe la Sfânta Liturghie. Era profund îndurerată această mamă. Ea venea, se ruga mult pentru familia ei, iar acum se vedea învinsă în orgoliul ei de „bună credincioasă.” Spune ea:

–Părinte nu știu ce să-i mai fac: l-am bătut, l-am și blestemat. Nu vrea sub nici o formă. O ține pe a lui și gata. Nu merg și nu merg, asta îmi spune toată ziua. Să-l las în pace, el știe ce face. Dacă l-ați bătut și dacă l-ați și blestemat, Dumnezeu nu acționează așa și nu o să-l convingeți niciodată să vină la Sfânta Liturghie dacă veți continua astfel. Nu bătaia, nu blestemul îl aduc la Biserică, ci convingerea dumneavoastră. Nu-i presa pe copiii tăi. Ceea ce vrei să le spui, spune-le prin rugăciune. (Sf. Porfirie Kafsokalivitul, Cum să educăm ortodox copilul, Editura Sophia, București, 2011) Copiii nu ascultă cu urechile. Numai când vine harul dumnezeiesc și îi luminează aud ceea ce vrem să le spunem. Când vrei să le spui ceva copiilor tăi, spune-i Născătoarei de Dumnezeu, și ea va rândui totul. Această rugăciune a ta va fi ca o mângâiere duhovnicească, ce-i va îmbrățișa și-i va atrage pe copii. Uneori noi îi mângâiem, iar ei se împotrivesc, în timp ce mângâierii duhovnicești nu i se împotrivesc niciodată.

**Pr. GHEORGHE
NICOLAE ȘINCAN**

De Sfântul Ilie

Câmpurile acelea aride erau ale lui: curelele aspre de pământ frământate de fierul harnic al plugului, de îndărătnicia adâncă a rariței întru fărâmarea bolovanilor și protejarea sigură a plantelor firave și lucrarea necruțătoare a prășitoarei pentru stârpirea buruienilor. El aplecat peste coarnele fiecăruia dintre uneltele-i dragi, gata oricând de lucru la vremea stabilită de cer și lumină, de curgerea nestăvilă și înțeleaptă a zilelor, alături de muiera lui dreaptă, semeată, mânând cu duioșie și siguranță vitele blânde și supuse.

Asta era destinul lui Matei Jianu, asta era dragostea lui pentru pământul greu și bolovănos, lut aspru de deal, pământ lăsat spre înverșunată trudire de cei care la rândul lor i-au dat rost și continuitate întru rodire, iar lui însuși, la vremea lui, bucuria trăirii.

Matei Jianu știa că acea curea de pământ supusă cu greu frământărilor fierului sub mâinile lor aspre de țărani asigurase întruparea lanțului necurmat de vieți al neamului său, cu obârșii adânci, necunoscute, pierdute în negura vremurilor. De aceea se supunea el chemărilor ei, de dimineată, din zori, înainte de răsăritul soarelui, până noaptea, târziu, când globul lui de aur se topea în bălțile de lumină sângerie, dincolo de Dealul Beneștilor. Era o chemare zilnică nesfârșită, înscrisă parcă în sângele său, ca un izvor nesecat de putere, venit din inima-i largă și fără de istov, chiar și acum, cu trecerea anilor, într-o nesfârșită repetiție a rosturilor vieții, din primăvară până în iarnă.

O singură dată fusese el nevoit să lase pământul doar pe mâna muierii sale și a celor patru copii, doi băieți și două fete, încă nevârstnici, când țara l-a chemat în marele război al reîntregirii. Acolo avea să cunoască privațiunile focului, moartea ce mușca pretutindeni, dar și frățietatea combustiei de energii a flăcăilor ce alcătuiau armata română în încheștarea luptelor cu năvălitorii. El știa că luptă pentru păstrarea curelei sale de pământ și de viață și mai ales pentru dezrobirea românilor de dincolo de munți, mânăți în lupte pentru nevoi străine. A luptat ca un leu, el împreună cu feciori din Bărăgane, din Moldova, din

Dobrogea pentru a păstra și a întregi pentru vecie, tot ceea ce rămăsese pe aceste plaiuri de la părintele Traian, învingătorul lui Decebal bătrânul. I-a bătut pe nemți la Mărășești, a eliberat Ardealul și a pus stegul românesc pe Parlamentul de la Budapesta, pentru a stăvili vărsarea de sânge a barbariei bolșevice...

Dar pentru muieră, efortul de acasă a fost prea mare. Pământul aspru, muncit cu îndârjire de o mână firavă de femeie și-a cerut jertfa, pentru el mult prea scumpă. Era tocmai la recoltatul porumbului, recoltă care fusese dintre cele mai bogate, chiar în anul acela. Muieră, boțoasă, adunase oamenii la cules, făcuse de cu noaptea muncă pentru toți, înjugase boul și vaca la carul bătrânesc și, cu veselie, se pusese fără de griji pe treabă. Dar nu peste mult, Florica simte săgetările pântecului. Pruncul din pânțecă căuta cu disperare lumina zilei. Ea, în loc să se îndrepte spre car și sa-l nască viu și nevătămat, și-a ascuns suferința. A muncit până seara, iar când a ajuns acasă l-a născut pe cel ce trebuia să fie darul reîntregirii neamului și a familiei, mort. Nu peste mult și Florica și-a dat duhul. După ce adăpostiseră cu grijă recolta bogată în pântecul. Iar când s-a eliberat, Matei nu și-a mai găsit nevasta acasă. Se mutase împreună cu fiul mort înainte de naștere în cimitirul satului. Matei a plâns-o mult, dar în final a trebuit să-și caute altă femeie pentru a-și crește ceilalți copii și a asigura continuitatea vieții pe acele meleaguri aride.

Și, cu trecerea vremii, rănilor vieții au început să se cicatrizeze.

Copiii au crescut, s-au căsătorit și ei, la vremea lor, fiecare și-a primit partea de muncă și viață, iar Matei a rămas la gospodăria celui mai mic dintre ei. Între timp i-a murit și cea de-a doua nevastă, cea care i-a crescut. Rămas singur, dar simțindu-se încă în putere, participa cu toată

ființa lui la treburile din casă și mai ales la muncile câmpului. Cel mai mult se îngrijea de via de pe platoul Chirculeștilor, ce ducea spre Fântâna lui Iagăru, în Rogojina. Era o vie veche, altoită de tatăl său, care se stinsese de tânăr. Acolo, printre vițele mănoase, Matei Jianu se simțea fericit. Primăvara, devreme, întorcea cu hârletele sau cu sapa brazdele grele, tăia joardele lungi cu foarfeca de vie, lega după aceea joardele roditoare de aracii solizi bine înfiți în tină, pentru a susține ciorchinii grei din toamnă. Acum a prășit-o cu spor apoi a scos ierburile tăiate la margine și a greblat-o cu grijă, să se ferească furii să lase urme alergând după ciorchinii timpurii.

A doua zi era Sfântul Ilie, iar la Oțeteliș, în zăvoiul din marginea Oltețului, se ținea, ca în fiecare an, cel mai mare bălci din zonă. Acolo mergeau toți gospodarii cu copiii și nevestele lor să se întâlnească cu semenii și cu rudele de departe, să ciocnească un pahar cu cunoscute și să cumpere tot ce aveau nevoie pentru casă. Tinerii se întâlneau cu fete din alte sate, le invitau să se dea în tiribombe, de unde le aruncau în văzduh, să cunoască de pe atunci emoțiile iubirii lor nestăvilite. Grigore, băiatul lui cel mic, cu Florica lui și copiii vor pleca și ei. Grigore avea nevoie de niște scule de mozaicar, el învățase și această meserie, din tinerețe, când lucrase pe la București și Constanța pentru a face bani. Acum stătea mai mult pe lângă gospodărie, dar tot mai pleca, luni întregi, la muncă în construcții, când prietenii italieni aveau nevoie de el, dar mai ales când comenzile îi copleșeau.

Matei Jianu rămânea acasă în acea zi, de Sfântul Ilie, nu mai ieșea cu vitele, le dădea nutreț și iarbă verde în grajd, și el stătea în tindă, pe laviță, să vadă lumea gătită de sărbătoare, trecând către bălci. Treceau valuri, valuri de oameni, bărbați și femei, tineri și bătrâni, dar mai ales copiii bucuroși că vor scăpa pentru puțin timp de corvezile de acasă și vor vedea minunile din țară: piticii din poveste, femeia cu barbă, uriașul ce sfărma lanțurile încordându-și mușchii. Erau râuri de alb ornate cu fire de culori diferite de măiestria femeilor în nopțile lungi de iarnă. O simfonie de frumusețe și→

GEO CONSTANTINESCU

bunătate porneau către timpul sărbătoresc al comuniunii și bunăstării.

El tocmai desfăcea atunci butoiul cu vinul rubiniu din via de pe platoul trudit și-i chema la el pe cunoscuții care se întorceau de la bălci, obosiți și triști, pentru că timpul sărbătoresc se scursese. Dar el îi cinstea pe rând, pe fiecare, întrebându-i ce văzuseră și mai ales ce cumpăraseră de acolo. Oamenii veneau, se așezau pe laviță, beau cu plăcere paharul rece, rubiniu și-i povesteau moșului tot ce întâlniseră pe acolo. Plecau mai apoi, descuși de bătrân, mulțumindu-i din suflet pentru cinstea făcută. Cunoșteau cu toții aventura de viață a bătrânului, încercările prin care trecuse, drept și neîncovoiat de necazuri și nevoi. Tare, din poartă, înainte de a se despărți, îi urau celui care se bucura de darul dumnezeiesc pe care li-l făcuse:

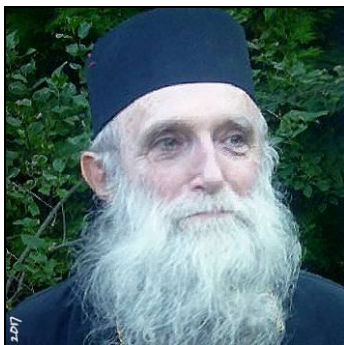
-Să ne trăiești, neică, întru mulți ani și să ne mai dai mereu putere de-asta, din butoiul dumitale secret, desfăcut tocmai acum, de Sfântul Ilie.

-Să trăiți și voi, copii, să vă aduceți aminte de mine, Matei Jianu, atunci când nu voi mai fi!

-Ba să fii dumneata sănătos, și să ne mai primești astfel, că noi îți călcăm bățătura mereu, cu gânduri curate și cu bucurie.

Dar Matei Jianu s-a dus și el într-o zi, ca toți cei care au făcut ca pământurile Chirculeștilor să dea mereu roade și viață. Era în cel de-al doilea război, când fiul său, Grigore, era concentrat și n-a mai avut prilejul să-l prindă în viață. A ajuns târziu, când femeia lui, copiii și rudele îl înmormântaseră deja, când pământul iubit și muncit cu dragoste o viață l-a cuprins și pe el în îmbrățișare, la fel ca pe cele două femei ale sale și pe îngerul mort înainte de a se naște, când el însuși își servise patria, în războiul dintâi...

Iar oamenii cinstiți de el în fiecare zi de Sfântul Ilie, când se întorceau osteniți de la bălciurile care au urmat și nu-l mai vedeau în tindă cu cana de vin rubiniu în mână îmbiindu-i să guste și să uite de griji, își aduceau aminte de el și se gândeau cu nostalgie la acele vremuri de adâncă bucurie a dăruirii și a frățietății noastre străbune, poate astăzi pierdute... pentru totdeauna.

PĂDURILE ALGONQUINILOR

Numai ei vorbeau limba lor ,
"Pădurile-de-Dincolo-de-Moarte-care-Râd".

Într-o toamnă
au plecat spre "Cascada-Calului-Alb".
Frunze de-arțar
toată noaptea au plâns după ei, roșii
ca sângele lor din coroana de pene,
ca vocalele Pielor Roșii
plecați într-o toamnă
spre "Cascada-Calului-Alb".

Din când în când Wapiti,
regele cerbilor duși după ei,
cel nevăzut de urmă omenească,
se-ntoarce noaptea spre "Lacul
Pomenirii" -
părintele tuturor apelor
cu nume de-al Pielor Roșii:
"Rubinele-Suspiniului-de-Soare".

Numai ale lui
sunt cărările spre "Lacul-Pomenirii"
și ale lunii.

Pe frunte,
împărăteștile-i coarne
poartă rădăcinile
"Pădurilor-de-Dincolo-de-Moarte-care-Râd".

Plecându-se cu-ngenuncherea mare,
Wapiti bea din ele
"Singurătatea-Rotundului-de-Lună",
apoi
din cântecul lor,
roșu
ca flacăra din frunza de arțar.

Dimineața
fiecare copac răsfrângând un Wapiti -
varsă din numele Pielor Roșii
frunze
care-au sorbit din vinul pomeniților,
plecați, cu drum cu tot,
spre "Cascada-Calului-Alb"

MUSKOKA

Apele lui s-au oprit
pentru că pădurile de dincolo,

prin oglinzile lui,
să vină tot mai aproape
de spaimele noastre.

De ce ți-e frică de dorul din noi
ce-adâncul ni-l cheamă
mereu spre dincolo?

Prin liniștea lui
doar cu mocasini de condor
se șoptește
pentru că malul celălalt
e mult mai înalt ca nașterea noastră.

Vino în brațele mele
că numai așa vei putea auzi
cum înfloresc cireșii lui Muskoka,
singura cină-a privighetorilor
din pădurile de dincolo de somn.

Nu-ți fie frică de dorul din noi
cât încă sub brazi
ni-i lotca răsturnată,
cât timp lopețile ei
fălfaie-n foc rămasului bun
vălvătaie.

Oare focul acesta
nu-i inima lui Chippewa,
"omul-cu-piele-de-cireș"?

Pe urmele lui va trebui să plecăm
spre malul celălalt.
Tu nu știi că
mestecenii cei mai frumoși
sunt dincolo,
îngăduiți spre veac
doar răsfrângerilor noastre?
Sub coaja lor
sunt bățile inimii mele,
poemele încă nescrise....

Ce dacă-i timpul lotca s-o adaug
frescului val
și somnului?

Lotca e numai o punte
de la o stea la altă părere,
ca-n manuscrise de mesteacăn
pe care mă grăbesc să le-mbrac
pe malul pădurilor de somn
ale aceluiași Muskoka.

Nu uita,
lasă lumina aprinsă
până când soarele,
la fereastră,
va bate de trei ori
semnul știut doar de noi.

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

(Din volumul în lucru
TESTAMENTUL LUI YOHO)

DACĂ PLOUA ÎN ZIUA ACEEA...

În sfârșit, sosise concediul!

Primul meu concediu după terminarea anilor la Filologia clujeană. Îmi făcusem cel puțin un milion de planuri, însă toate erau legate, într-un fel sau altul de Andricănești, localitatea aceea de munte, cu oameni cam zburătăciți la minte, se spunea, dar harnici și înstăriți, cu femei profesioniste în domeniul bărfelor și apreciate ca atare. Acolo, cu ocazia unei excursii de documentare, o cunoscusem pe Noryna, studenta la Universitatea UBB la Facultatea de Filologie, arsă de soare, cu mâini asprite de ținutul cozilor de greblă, furcă, sapă și chiar secure. Muncea mult și învăța pe apucate pentru sesiuni. O îndrăgisem nu atât pentru frumusețea ei (era cu adevărat frumoasă!), cât pentru perseverența și ambiția de a-și clădi un viitor mai altfel decât al celorlalți tineri din sat. Eram în același an de studii doar că în centre universitare diferite: eu la București, ea la Cluj; ea la filologie, eu la filozofie; ea la *fe-fe*, eu la zi. Nu conta. Ne-am îndrăgostit repede, am corespondat, ne-am văzut ori de câte ori am putut și, după terminarea studiilor ne-am căsătorit stabilindu-ne la Deva – de fapt acolo primind eu repartiție, iar ea reușise să ocupe un post de profesor suplinitor prin concurs. O vreme am locuit cu chirie, apoi am primit locuință în cartierul Dacia, iar viața noastră intrase într-un normal liniștitor. Nu aveam salarii mari, dar ne descurcam reușind chiar să ieșim o dată pe săptămână la local, de regulă la restaurantul „Transilvania”, unde erau și niște prețuri ceva mai pipărate, dar și localul avea o anumită prestanță, fiind frecventat cu precădere de lumea bună a orașului, sau cel puțin care se pretindea pentru unele din motive care nu erau întotdeauna suficient de clare. Luam câte un aperitiv, mâncam escalop cu ciuperci – mâncarea preferată a Norynei –, beam fără grabă o butelie de vin *demisec* de Jidvei și urmăream perechile care dansau după muzica unei formații locale angajată de conducerea localului pentru ore de seară. Începusem să iubim orașul care ne părea prin unele zone localitate turistică. Mergând spre casă, admiram

străduința edililor și a locuitorilor în a-l face cât mai ospitalier, cât mai plăcut celor care îl locuiau, dar și celor care îl vizitau. Timpul ne trecea destul de repede, nu ne vizitam cu nimeni, fiindcă așa convenisem amândoi: până aveam să ne punem la punct apartamentul așa cum ne doream, toate prietenii să se manifeste în afara lui. Încet-încet acest bine se instala începând cu zăgrăvitul, mobila în rate, cărți, o masă-birou, televizor... Și, prinși de „grijile” zilnice, aproape nu observam cum trecea timpul. Așa că într-o zi ne-am pomenit că mai aveam exact o săptămână până la primul nostru concediu. În legătură cu el ne făcusem, bineînțeles, acel milion de planuri. Până la urmă s-a cristalizat ceva, însă nu prea ademenitor și convingător, însă de nivelul posibilităților noastre financiare. Dar nu mai era timp de pierdut cu cine știe ce alte strategii sofisticate. În orice caz, problema cu care am fost în unanimitate de acord s-a și înfăptuit chiar în prima zi de concediu: vizitarea Parcului Dendrologic din Simeria. Noryna a făcut două sandviciuri uriașe, am cumpărat un kilogram de *mere ionathan* – merele ei preferate – și ne-am grăbit să prindem autobuzul de ora nouă din stația „Ceangăi”. Am călătorit în picioare, dar nu ne-a părut rău, fiindcă am putut admira mai bine peisajul. Noryna era entuziasmată de ideea miniexcursiei, chiar dacă ea nu avea cum să dureze mai mult de o zi, dar și aceasta numai în cazul în care nu ploua... Era nerăbdătoare să ajungem odată, să intrăm în maiestuosul Parc – așa și-l imagina, și nu exagera și să-i devorăm frumusețile, să facem poze cu telefonul, să ascultăm *păsărici*, cum îi plăcea ei să spună, iar dacă vom da de o vreo poență, să stăm pe iarbă, să auzim misteriosul glas de cuc...

-Acolo trebuie să existe cucii!, îmi zise ea ca o amenințare.

-Normal, i-am răspuns, la fiecare o sută de metri e repartizat câte-un cuc...

-Ești răutăcios...

Din nefericire, nu a plouat în ziua aceea. Dimineața a început cu o vreme superbă; era mijlocul lunii iunie și o mulțime de păsări ne-au întâmpinat încă de la poartă cu un concert inedit și cred că nemaiauzit de niciunul dintre noi. Noryna era de-o zburdălnicie aproape neverosimilă, ceea ce l-a și făcut pe paznic s-o privească oarecum ciudat. Nu l-am condamnat, așa cum n-am condamnat-o nici pe tânăra și frumoasa mea nevastă pentru exuberanța ei, cred doar că am invidiat-o fiindcă știa și putea să se bucure în modul cel mai natural cu putință. De fapt, știa să se bucure de orice fleac, respectând un fel de rețetă proprie... Alerga pe alei, se ascundea pe după copaci sau pe după tufișuri și îmi sărea în față scoțând tot felul de țipete și miorlăituri ca să mă sperie; apoi îmi sărea de gât îngrijorată și rugându-mă să nu mă sperii, că era ea nu Muma Pădurii sau cine știe ce altă arătare, ci o rudă îndepărtată a acestora. Ne-am plimbat apoi multă vreme ținându-ne de mână și scoțând câte un „ssst” când ea când eu ca să auzim amândoi vreun foșnet sau vreun ciripit mai aparte; ne-am așezat în câteva rânduri pe băncile lucrate rudimentar dar trainice, care nu scăpaseră de tot felul de „nely”, „giony”, „jana”, „neluțu”, „te iubesc”, „te aștept”, evident, nu notez aici și vulgaritățile... La un moment dat Noryna a dispărut printre niște tufișuri și m-a enervat că nu mai apărea. M-am oprit, însă nu am auzit niciun foșnet, niciun zgomot oricât de slab. Am strigat-o din ce în ce mai tare și abia într-un târziu am auzit-o gemând ușurel.

Căzuse în iarba destul de înaltă și stătea acolo scoțând niște sunete de om suferind. Realmente m-am speriat, am ridicat-o în brațe și mi-a trecut fulgerător prin minte că aveam o soție periculos de frumoasă. I-am zis cu vocea destul de tremurată:

-Măi, copile, ce-i cu tine?

Așa ne adresam unul altuia...

-Sufăr cumplit, mi-a răspuns. Cred că voi muri...

-Doamne, ce prostii spui! Ai căzut? Te-ai lovit? Ce ți s-a întâmplat?→

DUMITRU HURUBĂ

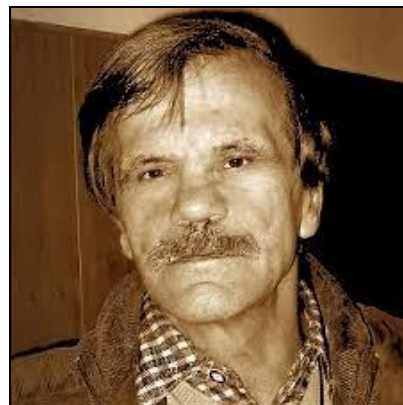
O zi, aproximativ reală

Se trezește din somn,
se mișcă dezarticulat și nesigur, prin
apartamentul
său de la parter, glacial, cu iz de om
singur și trist,
plin de cărți aruncate alandala...
Intră în baie, se bărbierește și se taie
cu lama.
Privește detașat sângele acela
înflăcărat
și-l lasă să curgă în voie pe barbă, pe
gât, pe piept,
își pregătește un ibric de cafea, de
proastă calitate,
fumează în neștire țigările sale ieftine
și puturoase.
Brusc îl cuprinde un fel de panică
și se întreabă, dacă
apartamentul său boem, sângele acela
înflăcărat
ibricul afumat și turtit, aparatul de
ras,
cărțile împrăștiate peste tot,
el care fumează țigară de la țigară,
există cu adevărat?

*

Pleacă apoi în oraș
se lovește de oamenii, care aleargă de
colo, colo

gesticulează sau vorbesc singuri,
ocolește puzderia de cerșetori grotești
și disperați
ce maculează trotuarele,
traversează aiurea strada, neatent,
cu riscul de a fi strivit de
numeroasele
mașini luxoase, ce fulgeră
carosabilul...
Mai bântuie un timp prin urbea sa
obosită de vreme
și se așează pe o bancă de pe
bulevard...
Deodată un stol gălăgios de ciori,
de culoarea antracitului, se prăbușește
pe coroana castanului sub care stă.
O cioară se ușurează nonșalant
pe genunchiul său.
Se uită buimac la excrementul acela
mare,
cenușiu și uleios
și vede cum i se lăbărțează pe
pantaloni,
și se extinde, se extinde întruna,
cuprinde banca, strada, casele,
orașul...
Pleacă apoi, pentru a-și întâlni iubita,
cu care trebuie să stabilească
un lucru foarte important, adică
să nu se mai certe decât după ce fac
dragoste...

Și iarși îl asaltează îndoiala:
cerșetorii aceia grotești,
găinașul acela cleios (auzi, aviar)
iubita lui ardentă și plină de
personalitate,
bolizii aceia rutieri
or fi ei adevărați, reali ?

*

Și, în sfârșit, voi care vă holbați acum
la mine,
când vă citesc prezentul text,
sau când citiți, personal, aceste
rânduri
(pe care o să le considerați, probabil,
stupide),
sunteți reali, existați cu adevărat ?!
Ia gândiți-vă, gândiți-vă bine.

ION IANCU VALE

→

Dacă ploua...

Eram sincer șocat.

-Mor de foame, înțelegi, dom-
nule? a țipat sărindu-mi din brate.
Mor!

Și a început să mă ciugulească
de urechi, pe la gât...

-Dacă nu-mi dai de mâncare, te
mănânc pe tine... Nu știai că sunt
canibalistă? m-a întrebat stâlcind
ultimul cuvânt și mușcându-mi buzele
într-un sărut în care simțeam toată
foamea pe care o îndura.

Am mâncat câte un măr, apoi am
rupt un sandvici în două și, în timp ce
ne odihneam privirile pe verdele crud
al parcului, am rămas câteva minute
fiecare cu gândurile lui, sau, poate,
ne-am întâlnit undeva în frumosul ei
sat de munte, Candora. Acum nu mai
pot să știu – a trecut o vreme de-
atunci...

După ce am mâncat, ne-am
așezat pe iarbă și, stând îmbrățișați,
am tăcut amândoi multă vreme
ascultând discreta foșnire de frunze și
ciripitul parcă tot mai toropit de
căldură al păsărilor, doar undeva, în

înaltul cerului se auzea croncănitul
viguros și parcă prevestitor de rele al
unui corb.

Nu știu cât să fi stat noi așa,
poate chiar am ațipit, pentru că,
aproape în același timp, am tresărit
amândoi, Noryna zicând:

-Să vezi că ne prinde noaptea
aici și ne omoară...

-Vorbești prostii, cine să ne
omoare?

-Am glumit ca să te sperii, dar
hai să plecăm, că nu mă simt prea
bine. Am o senzație de greață și
amețeală, zău...

Ne-am ridicat și, nu știu de ce,
aproape bucuros am pornit spre
poartă. Noryna mă ținea de braț și
părea că pășește din ce în ce mai greu.
Ceva nu era deloc în ordine. După o
vreme zise:

-Vrei să te întreb o chestie
devalorizată?

-Aștept...

-Știi că te iubesc tot mai mult cu
fiecare pas pe care îl fac alături de
tine?

Am mângâiat-o pe obraji. I-am
simțit înfierbântați...

-Mirela, tu ai febră – tu chiar te
simți rău? am întrebat-o precipitat.

-Daaa! Foarte-foarte-foarte-
foarte... Mi-e somn, mi-e de toate și
nu am luat niște lapte cu noi...

-Lapte?!

Știam că nu prea era băutoare de
lapte...

Și deodată alunecă de lângă
mine șoptind:

-Te rrrrog, să stăm puțin aici, e
așa de plăcut, miroase așa de bine...
Și te iubesc mult, mult, mult, ai grijă
de mine și de tine și...

-Au fost ultimele ei cuvinte.

...Medicul legist a diagnosticat
sec:

-Insolație pe fondul unei stări
hipertensive și a unei emoții
puternice. Probabil frica de
presimțirea morții.

Doamne, dacă ar fi plouat, să fi
fost o furtună, o tornadă, o calamitate
oarecare în ziua aceea!

Dar nu a vrut Dumnezeu.
Probabil îi lipsise un înger din suită.

Și chiar păcătuind în fața lui
Dumnezeu, zic: nimeni nu avea
dreptul să mă lase fără Noryna...

MANUALUL OMULUI (24)

PRIN PUTEREA CUVÂNTULUI, DIN URMĂ... ÎNAINTE

Nu mă îndoiesc nici o clipă că "unind Cerul și Pământul, învățând a privi înainte spre a desluși enigma sufletului nemuritor care suntem" reprezintă un imperativ de o excepțională densitate spirituală, desprins din spusele atât de cuprinzătoare ale Aritiei, care vibrează acum și din RECVIEM PENTRU CAROLINA, clarvăzătoare prietenă abia plecată dintre noi într-o cerească întâlnire: "Iar când sus, acolo, vei afla Îngera, / să-i spui că ÎMPREUNĂ retrăit-am Vrerea, / că-atunci când Noima va cuprinde Totul, / vom birui s-aprindem, Pământeste... Focul". Iată o aspirație cardinală a timpului nostru.

Cum s-au petrecut în acest sens evenimentele, coborâte din istoria lumii de sus în istoria lumii de jos pentru ca focul cerului să se poată reaprinde în Vatra Neamului, așa cum Hestia însuși i-a învățat pe strămoși? Simbolic reiterate și povestite în puține cuvinte – spre a retrăi, o dată mai mult, TOTUL omenescului – ar trebui să urmăim un logic principiu Rîg-Vedic: "Așa au făcut zeii (dumnezeii stând la masă cu Dumnezeu însuși, cum atât de cripticul Psalm 81 menționează), așa vor face și oamenii". Adică, inițiativ: "Ce este sus este și jos" (Dionisie Pseudo-Areopagitul) sau, biblic, cum toți repetă zilnic rugându-se, dar atât de puțini înțeleg: "Precum în cer, așa și pe pământ".

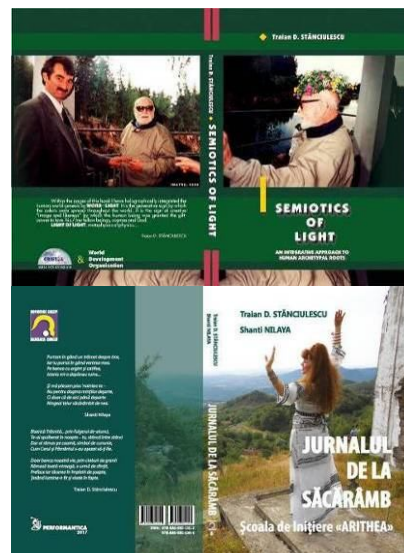
Potrivit principiului brâncușian – "Priviți până veți vedea" – a venit poate vremea ca, omenește, să unim spiritualitatea religioasă cu știința prin limbajul mediator al filosofiei, al unui limbaj simbolic creator. Așa cum – într-o recentă întâlnire la VATICAN, aparte prin semnificațiile sale – m-am străduit eu însumi să argumentez că este posibil și necesar: trecerea – prin CUVÂNT CREATOR – de la lumină la iluminare. Așa cum însuși Papa Francisc a recunoscut, asertând: "Creaționismul și evoluționismul nu se exclud... Știința justifică tezele teologiei. A sosit timpul unei alte recitiri a Bibliei".

Sub acest omenesc îndemn, coborât în palmele umane de la nivelul "operatorilor" instalați la "butonașele cerești", se cuvine să înțelegem că istoria susului și josului se împreunează chiar acum în buclele unei fundamentale ciclicități istorice, hegelian descrise prin (SIN)TEZA: "Ideea Absolută s-a materializat în lume spre a se întoarce mai apoi la Sine, îmbogățită prin experiențierea exteriorității". O atare opțiune este implicit marcată de întrebări retorice pe care eu însumi le-am formulat cândva poetic: "De ce izvoră cosmos din nesfârșit de haos, de ce poate profanul să se închine-n naos...?", respectiv, întorcând TOTUL pe dos: "De ce răsare haos din cosmică lumină, de ce vibrează sacrul în trupul greu de tină...?" ("Dece?" versus "Anti dece?").

Pentru răspuns, ca temei justificativ stă legea inexorabilă a devenirii exprimată în termeni eminescieni prin gândul că: "... toți se nasc spre a muri și mor spre a se naște", lege care asertează că orice creștere conține în sine germele propriei descreșteri, cum dualitatea yin-yang sugerează că istoria a tot ceea ce este urmează ciclul ontologic: ...haos → cosmos → haos..., respectiv ciclul axiologic: sacru → profan → sacru.

Cum am putea descrie pe orizontala devenirii umane o atare procesualitate utilizând privilegiul semnelor de "a sta pentru", adică substituind semiotic întregul prin parte? Și acest răspuns devine simplu dacă – privind semiotic de deasupra istoriei umane – vom descoperi că toate procesele particulare care o definesc se caracterizează printr-una și aceeași trecere simbolică de la natură la cultură, de la motivat la arbitrar, de la simbol la semn, de la semnificant la semnificat, de la natură la tehnologie etc.

Atâtea alternative denominatorii – corespunzătoare tot atâtor ipostaze specifice de evoluție istorică – s-ar cuveni să aibă însă un numitor comun, arhetipal, care să permită raportarea la orice altă posibilă evoluție. Am decis că un atare transdisciplinar pattern ar putea fi CUVÂNTUL-LUMINĂ, care "stă ca semn" pentru orice altă posibilă geneză semnificativă, explicabilă printr-o SEMIO-BIO-FOTONICĂ, o teorie de curând dăruită lumii, împreună cu poeta Shanti Nilaya la Congresul Mondial IASS-AIS (Kaunas) și la Școala de Inițiere "ARITHEA" (Săcărâmb). În acest sens, am argumentat biofonic că trecerea de la Cuvântul Simbolic motivat (purător de *phusis*, de energie

și informație desprinsă direct din proprietățile obiectului pe care Adamul Pământesc trebuia să îl aibă în față pentru "dreapta lui numire") – la Semnul Convențional (marcat de *thesis*, de arbitrarul relației formă-conținut) reprezintă un proces pe care înțelepții sufi l-au intuit perfect: "Cuvintele noastre sunt sunete încărcate cu lumină". O excepțională definiție a LUXONICII, o ipoteză pe care biofotonica a validat-o explicând cum cuvintele primordiale, exprimate prin holograme / complexe bioelectromagnetice – transformate în comenzi adresate prin frecvențe aparatului verbo-kinestezic – au modulată sunetele cuvântate astfel încât acestea să rezoneze omomorfic cu obiectul denumit, permițând comenzi verbale de tipul: SESAM, DESCHIDE-TE! Și, magic, Sesam se deschidea...

În concluzie, limbajul simbolic verbal – arhetip al oricărei alte deveniri istorice – a trecut de la puterea de optimizare a "stării de bine" umană, prin *mimesis* și *catharsis* – pe care descântecul românesc o genera, de pildă – la starea de arbitraritate logogenetică, lipsită de consecințele armonizatoare ale unui imperativ hristic, de tipul: "Ridică-te! Ia-ți patul și umblă". Înțelegând sensurile ontologice ale unui atare proces, vom pricepe că putem reconfigura starea noastră de armonie Bio-Psiho-Logică (re)modelându-ne limbajul, întrucât: Cum vom ști să vorbim, atât de sănătoși vom fi !

Iată noima unei îmbogățite "revăjiri a lumii" (Morin), pe care viitorul o așteaptă de la prezent: CULTURA REÎNTOARSĂ LA NATURĂ, prin puterea armonizatoare a CUVÂNTULUI-LUMINĂ.

TRAIAN-DINOREL D.
STĂNCULESCU

Doru Liciu

Ministerul Afacerilor Externe,
Consul al României la Toronto,
2008-2016

Veronica Pavel Lerner: *V-aș ruga, înainte de a intra în dialog propriu-zis, să ne faceți o mică prezentare autobiografică.*

Doru Liciu: M-am născut, am crescut și am studiat în primii opt ani de școală într-un sat sărac din câmpia Mehedințului, în comuna Vânători, un Macondo prăfuit din care nu eva-dam decât prin intermediul lecturilor începute încă din clasa întâi. Ruptura de casa și localitatea natală a survenit odată cu plecarea la Turnu Severin, pentru a studia la liceu, în vara anului 1989. Am avut norocul să ajung într-o clasă de filologie la Liceul Gheor-ghe Țițeica unde au predat unii dintre cei mai buni profesori din din Drobeta-Turnu Severin. Unii dintre ei au devenit ulterior profesori universitari ori scriitori cunoscuți precum domnii Gabriel Coșoveanu ori Dan Sebastian Buciumeanu, profesorii mei de limba română.

Am urmat apoi cursurile Facultății de Litere și Istorie ale Universității din Craiova, făcând parte din prima generație de studenți care au învățat limba și literatura spaniolă la universitatea craioveană, între anii 1993 și 1997. Am fost de asemenea norocos să am ca profesori personalități din domeniul istoriei precum Valeriu Florin Dobrinescu, Florin Constantiniu, Dan Cernovodeanu ori marea hispanistă Tudora Șandru-Mehedinți, fără a-i nedreptăți pe toți ceilalți profesori pe care i-am avut și de la care am învățat atâtea!

După terminarea facultății am lucrat o scurtă perioadă la Muzeul de Istorie din Drobeta-Turnu Severin, din 1998 devenind cadru didactic al Facultății de Litere și Istorie, la Catedra de Istorie. În anul universitar 2002-2003 mi-am continuat studiile la Universitatea din Burgundia, în Dijon, Franța, unde am urmat cursurile de studii aprofundate în științe politice, cu specializarea în drepturile omului și dreptul umanitar internațional. Din 2005 am devenit doctor în istorie, cu teză de doctorat privind relațiile dintre România și Spania între anii 1919-1939.

Am intrat în Ministerul Afacerilor Externe prin concurs, în 2006, după ce anterior lucrasem un an și jumătate ca analist de "intelligence" în cadrul

Serviciului Român de Informații. Sudiile urmate, cunoașterea câtorva limbi străine, abilitățile sociale și experiența profesională au cântărit probabil tot atât cât norocul la intrarea în diplomatie și probabil mi-au servit ulterior în serviciul public.

Am fost consul la Toronto din septembrie 2008 pînă în ianuarie 2017 și am îndeplinit aproape doi ani funcția de gerant interimar al Consulatului General al României la Toronto, nefiind însă niciodată consul general.

În prezent, după revenirea în România sunt directorul Arhivelor Diplomatice din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

Sunt pasionat de literatură și istorie, de călătorii și de scris, chiar dacă citesc mai mult decât public.

Cea mai importantă calitate pe cred însă că o am este însă aceea de a fi tatăl a doi copii minunați, de departe cea mai mare realizare din viața mea și a jumătății mele mai bune!

Pe scurt sunt un tată fericit, profesor și diplomat, intelectual și istoric, un om printre oameni, animat de dragostea de cunoaștere a umanității în uimitoarea sa diversitate!

VPL: *V-am cunoscut la Toronto în anii când ați lucrat la consulatul României. Am fost și eu, ca mulți români din Toronto, impresionată de personalitatea dv, care a rămas în mintea și sufletul celor de aici și mă bucur că ați acceptat acest dialog de la distanță. Aș începe prin a vă întreba, înainte de a accepta postul din Canada, cum vă era cunoscut continentul nord american: numai din cărți sau filme, sau și în direct, datorită vreunei călătorii?*

DL: Am ajuns în Canada fortuit, neavând vreo experiență profesională ori personală anterioară legată de acest spațiu înainte de sosirea la post. De altfel, chiar ocuparea poziției de consul a reprezentat o premieră profesională, neavând o specializare profesională anterioară, cu excepția scurtului

program de pregătire generală dinainte de venirea la post. Însă probabil așa cum ni se întâmplă tuturor, pentru toate este un început!

VPL: *V-ați specializat în Istorie - Limbă și Literatură Spaniolă, la Facultatea de Litere și Istorie a Universității din Craiova. Ce v-a determinat să vă extindeți domeniul de specializare?*

DL: Așa cum poetul și scriitorul spaniol Francisco de Quevedo spunea "Ceea ce în tinerețe se învață, toată viața va dura" (*"Loque en la juventud se aprende, toda la vida dura"*). Nu am încetat niciodată să iubesc istoria, limba și literatura spaniolă dar pasiunea de a călători și de a cunoaște oameni și locuri noi m-au îndreptat spre profesia de diplomat. În plus, spațiul nord-american îmi era deja cunoscut din punct de vedere cultural datorită lecturilor și expunerii la marea cinematografie și muzica americană. Această cunoaștere din anii adolescenței a determinat și învățarea autodidactă a limbii engleze, fără a fi urmat niciun curs de limbă și fără a fi citit vreo regulă gramaticală. Desigur nu sunt mândru de accentul sau gramatica limbii engleze pe care o vorbesc dar sunt mândru că o vorbesc fluent și inteligibil!

VPL: *Când ați venit în Canada, aveai așteptări? În ce măsură a corespuns realitatea cu așteptările dv în general, și, în particular, cu cele referitoare la comunitatea românească din Toronto?*

DL: Canada e o țară cu o imagine externă deosebit de bună de aceea probabil am fost foarte surprins să descopăr contrastele dintre nivelul de trai ridicat din centrul orașului Toronto și realitatea dură a vieții zilnice din localitățile mai mici din zona Marilor Lacuri, din așa numita "centură de rugină" (*RustBelt*), așa cum este denumită această regiune altădată puternic industrializată și prosperă până în anii 1980, când industria grea a intrat în declin. Nici realitățile din nordul provinciei Ontario și Quebec, din micile localități locuite de comunitățile Primelor Națiuni nu arată întocmai ca în pliantele destinate promovării imigrației în Canada. Cu toate aceste discrepanțe, în general Canada este totuși una dintre cele mai avansate și democratice societăți ale lumii, cu un design social unic, cu un sistem educațional performant și o economie puternică. Este ceea ce am putea numi un model de societate deschisă!

→

VERONICA PAVEL LERNER

VPL: *Ce vârstă aveau copiii când ați venit și cum s-au adaptat vieții din Canada? Și-au făcut prieteni canadieni? Iar apoi, când v-ați reîntors în țară, cum s-au readaptat noilor condiții?*

DL: Ema avea cinci luni când a venit în Canada iar Toma s-a născut în Toronto. Cultural vorbind sunt doi copii româno-canadieni aparținând în egală măsură ambelor culturi și fiind perfect bilingvi. Adaptarea la sistemul educațional și la viața din România a fost totuși mult mai grea decât ne-am fi așteptat pentru niște copii de șapte, respectiv nouă ani. Într-un cu-vânt a durat mai mult până ca Bucu-reștiul și România să devină la fel de “acasă” precum Toronto și Canada.

VPL: *Cum vi s-au părut activitățile comunității române din Toronto în comparație cu cele din România? Ce au în comun și ce le diferențiază?*

DL: Comunitatea românească din Toronto este probabil cea mai numeroasă din Canada, putând constitui practic un model la scară pentru toate comunitățile românești din țara frunzei de arțar. Avem comunitățile din micile localități rurale, relativ compacte, tradiționaliste și relativ conservatoare dar și comunitățile din marile orașe, mai puțin omogene, dar mai adaptate realităților vieții moderne. Cu toate acestea, în Canada spre deosebire de România, există o tendință evidentă de conservare a tradițiilor populare și valorilor culturale românești clasice, probabil ca o reacție față de greutatea inerente începuturilor într-o țară străină și față de efectul tendinței de integrare a copiilor în cultura locală, dusă până la pierderea identității de origine. Acest lucru este lesne de observat la a doua și a treia generație din comunitățile românești din Canada, la copiii și nepoții de imigranți, care vorbesc destul de rar și de puțin limba română și în numeroase cazuri aproape pierdut conștiința apartenenței și la cultura română, pe lângă cea canadiană. Pe scurt, cred că în general membrii comunităților românești din prima generație de imigranți în Canada sunt mai tradiționaliști, mai religioși, mai conservatori și cumva mai provinciali decât erau în România. Situația este evidențiată și de susținerea majoritară pentru partidele politice de dreapta, pentru forțele politice conservatoare. Generațiile de români crescuți de tineri ori născuți în Canada sunt însă evident mai bine integrate, mai de succes în plan social, economic și chiar politic, însă aparțin sau se raportează într-o mai mică măsură la ethosul românesc.

VPL: *În afara obligațiilor consulare, deci strict administrative, un loc important în preocupările dv au avut-o evenimentele culturale: ați organizat o mulțime de manifestări la consulat, când el funcționa la adresa anterioară, unde era un spațiu restrâns, dar și la noua adresă, cu un spațiu mai larg. V-am admirat pe de o parte calmul din timpul mutării sediului consulatului, pe de alta deschiderea cu care ați participat la propunerile culturale venite din partea comunității. Cum ați reușit să faceți față la toate?*

DL: Vreau să vă mărturisesc că a fi gazda evenimentelor culturale desfășurate la sediul Consulatului General al României din Toronto a fost de departe cea mai plăcută și ușoară datorie. Plăcută și ușoară pentru că la Toronto există un grup de valoroși intelectuali și artiști români reuniți în jurul *Cenaclului Nicăpetre* și al publicației culturale *Observatorul*, personalități ce păstrează atât de vie cultura română în formele clasice, tradiționale. Fără oamenii ce dau suflet și prestigiu vieții comunitare românești din Toronto nu ar fi existat nicio manifestare culturală, iar consulatul n-ar fi devenit un loc de întâlnire pentru români, ca o soluție alternativă până la edificarea unui Centru Comunitar Românesc.

Mă bucur dacă am lăsat o imagine pozitivă în amintirea conaționalilor din Toronto, în al căror serviciu m-am aflat vreme de opt ani.

Ați observat bine deschiderea și calmul și într-adevăr aceste două calități m-au ajutat să parcurg o perioadă intensă profesional, în care imigrația cetățenilor români în Canada a cunoscut forme noi, în care problemele consulare au devenit din ce în ce mai diverse și complicate iar activitatea consulară a cunoscut o reformă radicală, în care evenimentele politice și ciclurile electorale din România s-au succedat într-un ritm uneori bulversant pentru românii rezidenți în liniștita provincie Ontario, obișnuiți cu o viață politică mai puțin spectaculoasă.

VPL: *Postul în Canada a fost prima dv misiune diplomatică și ați rămas în memoria multor români din Toronto, al căror prieten ați devenit. Dacă ar fi să aveți o nouă misiune diplomatică, în altă țară, care dintre acțiunile anterioare le-ați repeta și pe care le-ați evita? Sunt toate comunitățile de români din afara țării la fel? Au ele numai elemente comune, sau și altele, care depind de țara de adopție?*

DL: Prima misiune diplomatică, la fel ca prima dragoste, nu se uită niciodată și probabil că data viitoare voi fi mai puțin atașat emoțional de țara de reședință și mai eficient în managementul misiunii. În ceea ce privește comunitățile românești din afara țării pot să confirm din experiența proprie în țări precum Bulgaria, Canada, Franța, Italia, Serbia, Spania, Ucraina ori Ungaria, că există diferențe destul de mari de statut social și posibilități materiale determinate de dezvoltarea economică, situația politică și deschiderea democratică a țării de reședință. În afară de aceste elemente de diferențiere vizibile din exterior există însă elemente comune, care țin de apartenența la spiritul românesc, suntem uniți de rădăcinile comune și de valorile pe care le-am moștenit de la străbuni, indiferent de zona geografică. Și doar prin accesul la educație în limba maternă și la cultura națională, în toate formele ei, ne vom păstra vii limba și identitatea română indiferent de locul unde trăim!

VPL: *Îmi permiteți ca, în încheiere, să vă transmit, din partea comunității românești din Toronto, cele mai călduroase aprecieri pentru devotamentul cu care v-ați implicat în rolul pe care l-ați avut la Consulatul General al României din Toronto între anii 2008-2017, iar, din partea mea personală, un sincer mulțumesc pentru frumosa și instructivele dv răspunsuri.*

UN SELFY PENTRU UE

(Schiță)

La intrarea în parcul cu cioate, chiar lângă un tomberon dezafectat, trei turiști străini fotografiază catedrala gotică a orașelului, din diferite unghiuri. Mai în spate, alții cinci îi fotografiază pe cei trei care fotografiază catedrala și, în sfârșit, mai încolo, în profunzimea parcului, la câțiva pași de cei cinci, alți șapte turiști îi fotografiază pe cei cinci, probabil tot colegi de-ai lor, care, la rândul lor, parcă nestingheriți, îi fotografiază pe cei trei din față, care de fapt, nu de dragul catedralei gotice pozează, ci să-l prindă în cadru, pe șeful lor de grup, care își face selfie după selfie, cu catedrala în fundal.

Apropiindu-se de cel care-și face selfie alături de zidurile seculare ale bisericii, individul Ciute observă că adineauri se păcălise cu succes. În locul șefului de grup străin, îl vede pe Tungi făcându-și, câteva minute bune, cu propriul iphone, zeci și zeci de selfie-uri, zâmbindu-și grațios, lui însuși, ca și cum el singur ar fi fost acolo, în piața orașului, din fața catedralei gotice, spre satisfacția turiștilor străini proaspăt coborâți cu o jumătate de oră în urmă, dintr-un autocar, pesemne german.

Atunci îi vine în minte lui Tata, pe numele lui adevărat Zeno, aflat la masa cărțașilor din parc, să-l trimită pe Taticiu, subalternul lui, din scaunul cu roțile și cu ochelari cu ramă albă, ca ai orbilor, pe numele lui adevărat Stinghie, pentru a-l face atent pe Tungi să nu mai stea acolo, în calea turiștilor străini sau, mai bine-zis, să nu mai stea între turiștii străini și catedrală. Taticiu îl trimite pe Tăticuțu, adjunctul adjunctului lui Tata, unul uscățiv și înalt, pe numele lui adevărat Puți, cu mutră de tâmpit și cu părul prins în coadă de cal, ca al domnișoarelor, să execute ordinul, iar Tăticuțu îi șoptește frumușel lui Tățăița, bărbatul în costum de roker, Sobar, cu cercei peste tot, probabil chiar și pe creier, adjunctul lui Tăticuțu și frate, atât cu cel care pretindea că-l văzuse pe Dumnezeu la televizor într-o sâmbătă seara, cât și cu cel cu psoriazis, anume ce ar avea de făcut. Acesta, nu fără o aroganță demodată, mârâie a lene că merge numai dacă Tăticuțu îi face cinste un *Mospilant* (băutură alcoolică foarte,

foarte ieftină și slabă, cu denumirea apropiată de cea a *Mospilanului*, pesticid fatal cândva, pentru gândacii de Colorado).

- Auzi ce pretenții – mormăie nemulțumit Tăticuțu – Adică ce-ai vrea, măi mocofanule? Să fac și eu ca tine? Adică să mă înjosesc cerând superiorului meu, un *Mospilant*, ca să-l deturnez pe coptura ăla de oligofren, de lângă biserică, ca să dispară din peisaj și ca să nu ne facem orașul de cacao în afața turiștilor ăstora străini, care habar n-au că anul ăsta e anul centenar?

Tata aude discuția celor doi, că doar nu-i surd, apoi simte că se umflă arpacașu-n el și răspunde:

- La'că vă dau eu un *Mospilant*, băi frânarilor, că dacă mereți, pentru mine mereți și dacă nu mereți, pentru mine nu mereți, ca să salvați imaginea ecvestră a orașului nostru antic, medieval, postmodern și de demult, cu ocazia anului centenar...

Când să se uite Tata mai bine, Tungi, cu iphonul într-o mână, iar cu cealaltă pocnind din degete, începe să danseze, fluierând o melodie de-a lui Michael Jackson. Două minute și cei șapte turiști străini care-i fotografiau pe cei cinci, tot străini, din fața lor, se apropie treptat și pe nesimțite, de aceștia, iar aceștia, de cei trei care, cică ar fi fotografiat până acum, catedrala. Încet, încet se apropie cu toții, de spectacolul fără bani al lui Tungi. Primii trei turiști inventează desenând cu dermatograful unei turiste, pe asfalt, un cerc ca o pălărie elegantă, cu boruri largi și cu gura-n sus, unde tot ei aruncă monede, iar următorii cinci îi fotografiază pe aceștia trei cum aruncă în pălăria imaginată, eurocenții neschimbați în roni, iar cei șapte, mai din spate, îi fotografiază pe cei cinci care-i pozează pe cei trei aflați cel mai aproape de Tungi și aruncă și ei eurocenți adevărați în pălărie. Se aud aplauze puternice, ca pe un stadion cu

mii de spectatori înflăcărați. Acuma Tungi aproape că nu se mai vede decât eventual, pe vreo peliculă a unor turiști străini, care, în loc să pozeze, precis au dat click pe filmare, fără să realizeze asta. Dansatorul se oprește și strigă de trei ori, în gura mare radiind de fericire:

- Primiți un selfie pentru UE! Primiți un selfie pentru UE! Primiți un selfie pentru UE!

După care se apucă din nou, să danseze acompaniat de propriul său fluierat. La un moment dat, Tungi se prăbușește pe asfalt, peste pălăria imaginată, plină doldora cu eurocenți. Urmează o mare busculadă. Cărțașii, în frunte cu Tata Zeno, merg să vadă despre ce-i vorba. Timp în care străinii se retrag spre autocar, se urcă în el și pleacă.

- Ia-i deștiu ăl mic întră dinți, repede! – prinde contur undeva, pe deasupra lumii parcului, glasul de tenor doi, al lui Tata, dovadă că șeful cărțașilor știa cu ce suferă Tungi.

Toți cărțașii, pe rând, refuză să-i strângă lui Tungi, degetul mic între dinți. Probabil că-i sperie spuma sborșită pe la colțurile gurii celui căzut pe caldarâm.

- Eu nu pot – se scuză fostul securist – că mi-e scârbă...

„Cel puțin securistu' ăsta e sincer – ar fi vrut să spună Tata Zeno – Nu se ascunde băiatu' după dești, cum fac ceilalți care nu-l ajută pe leșinat, dar nu catadicsesc nici să se justifice de ce nu-l ajută...”

- Eu zic că a leșinat, de bucuria aia mare, că străinii jubilaiu la vederea lui. Așa a leșinat cum se leșină... - se aude de undeva, o remarcă a unuia dintre adjuncții adjuncților lui Tata Zeno.

- Taci, măi, din gură, - se aude replica lui Tăticuțu - în mama dracului, că Tungi ăsta are epilepsie. Nu-i așa, șefu'?

- Îhî! – face din cap Tata, suficient de plafonat ca să mai îndruge ceva.

- Ai văzut cum s-au evaporat străinii? – râde zgomotos fostul securist.

- Dacă nu te doare la cap, nu te legi, bă... – îi răspunde Tăticuțu.

- Și le cădeau mâinile dacă veneau și ei, un pic, lângă Tungi, ca să vadă ce-i?

- Ei nu se bagă... - mormăie totuși, Tata Zeno.

- Depinde – continuă securistul – Că dacă Tungi era transfig sirian, →

NICOLAE SUCIU

săreau toți nemții, ca să-l ajute...

Tungi este luat pe brațe de niște cetățeni și dus undeva, pe iarbă. Între timp, un copil care tocmai trece în viteză pe-un skateboard, pare a șterpeli pălăria imaginară cu monedele de eurocenți și se face nevăzut.

- Așa da selfy pentru UE! – anunță fostul securist.

- Ce-i aia selfy? – întreabă Tata Zeno.

- Selfy e atunci când iei, fără permisiune, ceva de la cineva și acel cineva te-ar putea numi hoț, dar nu te numește, că așa-i filmu', să nu te numească...- explică Tăticuțu.

- Vas'că asta înseamnă selfy? – surâde Tata entuziasmat ca la vederea unei femei tinere în pielea goală.

- Păi ce-ai gândit că înseamnă selfy?

- Am gândit că selfy înseamnă altceva...

- Uite că Tungi și-a revenit – se aude vocea fostului securist.

- Ce bine! Ce bine! – se aud voci, peste voci și totul revine la normal.

Cărțașii se întorc la banca lor preferată să-și reieie jocul, ca și cum în parc, nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit, când deodată, dintr-un autocar coboară alți turiști străini. La intrarea în același parc cu cioate, chiar lângă tomberonul dezafectat, trei turiști fotografiază aceeași catedrală gotică, din diferite unghiuri. Mai în spate, alții cinci îi fotografiază pe cei trei care fotografiază catedrala și, în sfârșit, mai încolo, în profunzimea parcului, la câțiva pași de cei cinci, alți șapte turiști îi fotografiază pe cei cinci, probabil tot colegi de-ai lor, care, la rândul lor, parcă nestingheriți, îi fotografiază pe cei trei din față, care de fapt, nu de dragul catedralei gotice pozează, ci să-l prindă în cadru, pe șeful lor de grup, un cetățean gras și cu barbă neagră, care își face selfy după selfy, cu catedrala în fundal.

Emanuela Ceapă, Arlechin

Miezul credinței

zările amorfesc
ca trădările la lumina lămpii
când armata de gânduri
bate în retragere
e firesc
totul are o logică
prin ruptura asta
timpul își găsește scuza perfectă
iar sfinții se apropie de albastrul
cuvintelor
e vremea să ne potolim
foamea și setea
să împărțim interminabila pâine
și să mestecăm un miez al facerii
și prefacerii
al credinței și spălării
al înnoirii și binecuvântării

zările amorfesc
ca trădările
pe care le-am gustat de o vreme
dar
cum Dumnezeu îmi este prieten
îmi întinde pâinea veșniciei
și sufletul meu se oprește
din plâns
mestecând zilnic
miezul credinței
Adevăr din Adevăr
până la primul fir de nisip

Există o viață din care nu poți să ieși

oricât de mult te-ai strădui
e viața ta
ca pe o haină zdrențuită
o târâști după tine
îi cârpești neajunsurile
și o ții acolo
aproape
când mâinile ți se împreună și respiri
aerul dulce al clipei de libertate
firul acela nevăzut
între tine și Isus
devine singura posibilitate
să continui
iar dacă de tine nu te poți despărți
de Isus nici atât
Îl auzi
șoptindu-ți în ureche
„Fii al vieții tale,
nu răstigni lucrurile și oamenii
între cuvinte!”
deci există o viață din care nu poți să ieși
o viață din care nu trebuie să ieși
viața ta
legată prin gând de Isus
și dacă piatra rămâne la fel
fii și tu

fără teamă
izvor limpede
în care timpul să-și spele trecerea

Poarta cerului

într-o zi
sufletul meu
va bate cu sfială la poarta spre infinit
acolo unde stă închisă toată filosofia
pământului
unde Kant și Schopenhauer
împletesc firele cunoașterii
atunci mă voi „lăuda” în fața
îngerilor
cu toate vinovățiile
cu toate nepriceperile
ce mi-au zdrențuit sinele

într-o zi
sufletul meu va primi
binecuvântarea Tatălui
mângâierea Fiului
și înălțarea în Duhul Sfânt
va sorbi absolutul
din aceeași cupă cu Hegel

dar
până să vină ziua aceea
lanțul accidentelor
neînțelegerilor
și ne iubirilor
mă strânge
ca un șarpe veninos

Viul clipei nemăsurate

ca o rugăciune
ce se prelungește între inimile plânse
apoi se lasă seara
și îngerii împletesc faptele cu albul
iertării
dintre ziduri un sunet sacadat
întregește minunea de,, a fi”
această permanență lichidă
ce curge domol
prin orele împotmolite în dureri
e un fel de a spune
că nimicul de care ne temem
are alt nume
iar pustiu
unde ar trebui să ne frângem poftele
ca pe niște vreascuri
ne e străin
și totuși
când dimineața ne bate în fereastră
sângele dă năvală prin trup
abia atunci punem preț
pe neobositul
„încă suntem”

ANY DRĂGOIANU

ARIPI DE PESCĂRUȘ

Iar luase trei la matematică, „al dracu’ Ionescu, măcar un cinci să-mi fi dat... Da’ nu-mi iese media nici așa... M-am săturat! Numa’ toceală și toceală, numa’ „iar ai lipsit, Popoviciule!” Da’ când lipsește Bordeianu, nu-i zice nimeni nimic – vine mămica cu ploconu’ și gata”...

Iar maimuțica asta de Cristina – premianta clasei – îl săcăie cu „interesul” ei – de fapt, e îndrăgostită de el, dar nu vrea să recunoască. Auzi, i-a căutat semnificația numelui și – fatalitate! – a găsit numai „potriveli”! Îl chema Luca Valentin și culmea! – exista sfântul Luca al Crimeii, care înainte de a deveni popă se chemase Valentin... Fusesse un geniu, dar nu-i plăcuse... matematica! Hm, asta cu geniul nu prea cred, da’ chestia cu matematica...

„Se tirase” de la școală și acum mătura cu bocancii frunzele ruginite de pe aleile Cișmigiului, își aprinsese și o țigară – de supărare... S-a așezat pe o bancă și a scos telefonul pe care începu să-l „lingă” cu degetul, cu furie – să-l cheme pe Andi – în doi, chiulul era mai *cool*, poate se duceau la *păcănele*, dacă prietenul avea ceva biștari... N-a avut noroc, Andi nu avea „fonduri”, ieri luase un trei la biologie și fusese tăiat de la banii de buzunar. A deschis jocul de pe telefon, cel mai tare, *man!* Ajunsese la nivelul șase, în clasă nu mai era nimeni ca el, dar acum parcă nu avea chef, răbdare... A așteptat să se facă ora de ieșire de la școală și a luat-o agale spre casă. Stătea în Vatra Luminoasă, în casa bunicilor dinspre mamă – o viluță cochetă pe care o modernizaseră ai lui... Maică-sa îi tot împuia capul cu povestea casei – bunicii o ridicaseră cu împrumut de la bancă – dar cum aveau bani puțini, se chinuiseră îngrozitor. Iarna, de multe ori nu aveau la masă decât ceapă cu pâine, era bine când aveau și cartofi, iar vara, bunica făcea „lapte de bou”, adică compot din corcodușul din curte, cu pâine... Ce prostie! Ce-l interesau pe el toate astea? Erau vremuri trecute, el avea casă, nu? O lăsa pe maică-sa să vorbească, de fapt era foarte bună cu el, n-avea rost s-o ia la mișto...

L-a întâmpinat taică-su, „generalul”, cu o mutră care nu-i mirosea a bine.

-Unde umbli, pușlama?

„Ups! Va să zică aflate ceva... Păi”... A încercat să înghită papara – își încheștase gura și stătea țeapăn – iar începuse cu muștrului! Sigur, văzând că nu i se răspunde, „gheneralu” a trecut la „concluzii”: o scatoalcă peste ceafă, o „castană” rapidă în creștet și: o săptămână fără telefon!

Noroc că nu i-a luat și tableta... S-a dus la el în cameră fără să mănânce, a încuiat ușa și n-a ieșit nici la rugămintile mamei. Era „sucărit” rău: da’ până când să șteargă toată lumea pe jos cu el? Și deodată, luă hotărârea cea mare. Se uită la ceas: era trecut de miezul nopții, ai lui se culcaseră. Ieși tiptil din cameră, se duse în sufragerie și scotoci – la lumina felinarelor de pe stradă – în sertarul unde țineau ai lui banii. N-o să-i ia pe toți, doar câteva... sute. Apoi se duse iar în camera lui, își luă tableta și ieși cu ce avea pe el – un tricou, blugii rupți – ultima modă – adidași de firmă... La cuier, văzu șapca și hanoracul, pe care le apucă în grabă și... tule-o!

A ieșit spre autostradă, dar s-a oprit undeva, în iarba înaltă de pe margine, să aștepte zorile – să nu stârnească bănuiala cuiva... Cum s-a luminat, s-a sculat să găsească undeva să mănânce, în afară de foame nu simțea nimic: doar un elan formidabil să se depărteze de oraș, parcă era maratonist, așa pășea... Puterile l-au lăsat mai spre prânz, când făcuse niște kilometri buni, fără să reușească să pună ceva în gură. Atunci a făcut semn unui TIR care a oprit: „Ce-i cu tine, flăcău?” –Am plecat la bunica, da’ n-am avut bani de bilet de microbuz... E bolnavă, vreau s-o văd”... Ținuse minciuna, iar el își spunea, râzând pe îndeate: eu și cu Scufița Roșie... A coborât la Drajna, a mâncat și s-a gândit: ar fi bine să merg la mare... Ce dacă e toamnă – poate mai merge o baie - două, poate găsesc ceva de lucru, banii pe care-i am n-or să țină prea mult...

Acasă, a doua zi, a fost dezastru – mama plângea smulgându-și părul și țipând la bărbatu-său „că era prea dur cu băiatul”, tatăl dădea telefoane peste telefoane, școala în alertă maximă, prietenii rugați să ia legătura cu el... După două zile de căutări, au apelat și la Poliție, unde ea a fost primită cu răceală și nepăsare: „lăsați doamnă, că nu e singurul caz... E băiat, nu s-a dus la traficantii de carne vie”... Dar vorbele astea au speriat-o îngrozitor – și dacă dădea de vreun pedofil? „Lăsați aici o cerere, poza băiatului și vă sunăm noi”. Atât a reușit să scoată de la ei. Bărbatu-său nu venise cu ea, „să nu-mi ies din pepeni acolo, și poate cu tine se poartă mai bine”...

Pentru Luca au fost nenumărate peregrinări, zile și nopți și întâmplări fel de fel, mai mult rele decât bune... A cunoscut oameni cu suflet care-l priveau cu milă ca pe un copil rătăcit, iar el se simțea „jignit”, dar nu zicea nici păs, aceia îi dădeau de mâncare, bani, câte un culcuș într-o magazie; dar a cunoscut și hoți care-l doreau în gașca lor, „ești subțire, mă, intri pe geam și ne arunci nouă tot ce găsești”... Un „homeless” – uite că mai știi ceva engleză, *man!*, își spusese – a vrut să-l dedea la aurolac, să-l învețe alea, alea... A scăpat repede de el, i-a zis că se duce până la magazinul din colț să-l cinstească... Iar când a ajuns la mare, pe plajă erau niște „ăia”, mai mari ca el, mai bătrâni, care dormeau pe nisip după ce se „vodcăreau” bine, dar erau „de gașcă” – nu l-au întrebat ce și cum, l-au primit în cercul lor, i-au dat să mănânce „o coadă de guvid”... Lui Luca nu-i plăcea băutura – încercase acasă, de un Crăciun, cu Andi, și-i venise rău, așa de rău că l-a cules maică-sa de pe marginea drumului, și nu i-a suflat o vorbă „generalului”... Nici acum nu s-a ndemnat – a luat o gură, cât să dea noroc, să nu-și supere fărtații... Dar peste puțin timp, într-o zi, în zori, s-a dus la o construcție gata începută de pe plajă – era unul care voia să ridice acolo o terasă. Patronul l-a măsurat neîncrezător, apoi l-a întrebat: ce știi să faci? Nimic, a fost cât p-aci să răspundă, dar și-a amintit că unul din gașca de mai înainte îl sfătuisese să zică „fac orice, de toate”, și așa a spus.

L-a pus să care nisip, apă, să învârtă mortarul... Îi dădea o →

GABRIELA BANU

șoarmă să mănânce – numai una toată ziua – și seara avea o baracă unde să doarmă. Bani doar de ceva țigări, că era plătit cu casă și masă, nu? Era cam *nașpa*, nu-i așa? Plecase de la – ehe! – o viață de boier, supărat că nu-i respectau... dorințele, că-l certau că nu învață... Nu-i plăcuse cartea, s-a văzut asta de mult, dar abia acum cântărea alternativa... Cădea frânt de oboseală, îmbrăcat, nu tu un duș, nu tu o plapumă... Într-o zi, patronul l-a suit pe acoperișul improvizat numai din scânduri, să-l termine. I-a dat o frânghie, și după ce a făcut o gaură în tabla groasă, de patru metri pe doi, pe care trebuia s-o aburce sus pe coșmelie, a băgat un cârlig în ea și i-a spus: eu ți-o fixează aicișea jos, tu o tragi pe casă și o montezi!

A crezut c-o să i-o scape ăluia-n cap! Ridicase tabla vreun metru de la pământ, patronul striga la el, el se opintea din rășputeri... Tabla se legăna în frânghie, iar el nu mai avea putere s-o ridice, își pierduse și suflul – abia mai respira. A urlat ăla din rărunchi la el și atunci s-a mai încordat odată și a reușit s-o tragă pe acoperiș. –Ce ești mă, așa molâu, n-ai snagă-n tine?, s-a burzuluiț șeful. Nu l-a lăsat să-și tragă sufletul prea mult, că i-a prins și a doua tablă în cârlig. Dar pe Luca îl apucase așa, o ameteală și o liniște – zâmbea spre cer, își umpluse ochii cu marea întunecată – scăpase frânghia din mână și era... fericit! Visa cu ochii deschiși – îi crescuseră parcă aripi de pescăruș și era cât pe ce să se avânte în zbor...

Dar un strigăt l-a oprit pe marginea acoperișului – era...Cristina! A rămas pe loc, dar s-a scurs încetișor din poziția verticală, lăsându-se pe vine. „Dar cu aripile, ce să fac? De ce să nu zbor dacă le am?”, gândul nu-i dădea pace, și după câteva clipe se hotărî – doar n-o să ceară voie nimănui...

Întinse brațele tocmai când patronul se suise pe scară - reuși să-l prindă... „Bă, prostule, dă ce n-ai zis că...?”, nu știa ce trebuia să-i zică, dar se speria că rămâne cu-n mort în cârcă...

L-a dus în baracă, i-a dat apă, i-a adus de mâncare – dar Luca nu deschidea ochii, nu vorbea, nu se mișca. Plecase într-o lume frumoasă, doar el și Cristina, el cu aripi – nu

uitase de ele – ea țopăind în jurul lui...

A trebuit să-i aducă un doctor, prieten de-al lui, căruia i-a dat o sacoșă cu bani ca să nu-l dea de gol... S-au vorbit să spună, dacă era nevoie, că patronul-l găsisse zăcând pe plajă, dar tot timpul își făcea cruci cu limba-n gură să nu cumva să-și aducă „prostul” aminte că fusese sus pe acoperișul lui...

Luca intrase într-o lume pe care nu mai voia s-o părăsească. Două săptămâni l-au moșit cei doi – cu injecții, cu perfuzii, cu oxigen... – până-ntr-o noapte, când a visat-o pe... Cristina! Îl chema și-i spunea ceva... A sărit din somn și a rămas în capul oaselor, privind baraca – acum avea o veioză, stătea într-un pat... Își privi firele de la perfuzie aiurit: ce mai erau și alea? A tras binișor de ele, s-a așezat pe marginea patului, apoi s-a ridicat... Da, putea să meargă... Făcu câțiva pași și se gândi că nu e locul lui acolo: nu mai știa exact ce se întâmplase, dar i se făcuse dor de lumea lui: de Cristina, de maică-sa, de casă – mda, chiar și de „generalul”, nu era băiat rău...

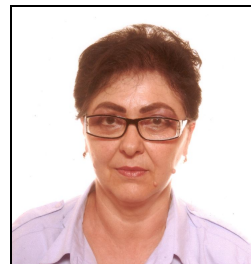
A reușit să-și înhațe rucsacul cu tableta și a ieșit tiptil. Afară – beznă, vânt... O ameteală vagă l-a cuprins, dar nu trebuia s-o ia în seamă, o să-i treacă... Nu s-a oprit decât în porumbiștea înaltă, rămasă neculeasă, unde a intrat adânc, să nu-l descopere nimeni... A deschis tableta și-i trimise un mail Cristinei – voia să „sondeze” terenul... I-a răspuns aproape imediat, cu un chiot de bucurie – îi era un dor nebun de el, unde fugise așa? Toată lumea îl aștepta, toți erau îngrijați, să vină odată acasă, că n-o să-l certe nimeni! Sau putea să meargă la Andi, l-ar fi primit, până se așteau lucrurile...

A ales varianta a doua – e mai „diplomatică”, nu mă ia lumea drept unul înfrânt, îi spusese Cristinei, iar aceasta a râs: adică nu te întorci pe scut, ci sub scut...

Dacă tu crezi așa... Ce mai, adăugă ea, ești un rebel!

Dar numai tu știi dacă ești „fără cauză”, sau ai învățat ceva din „rebeliunea” ta...

Însă nici Cristinei, nici prietenilor, nici părinților nu le-a arătat vreodată frumoasele lui aripi de pescăruș – micuțe, albe, mătăsoase...

MESTEACĂN

Frunzișul sunător
al toamnei
sunt,
îmbrățișându-te
trunchi cenușiu,
în volbura de aburi
pe-nsingurate dealuri
și îți șoptesc,
mai tainic
decât scânteile fântânii,
povești țesute-n fir de iarbă
să-ți fie vise-n noaptea oarbă...
Pecete de sărut aprins
ți-am pus
pe scoarța-nfrigurată,
să-ți fie trainic jar
în viforul usturător
prin vremuri albe-călător...

SENS

Mă-mpac cu tine,
viață,
când mă alinți
în cântec foșnitor
de frunze
și freamăt de ploi,
când mă însuflețești
cu neasemuitele culori
înfiorându-se
în pulberi de lumină...
Mă-mpac cu tine,
viață,
pentru atunci
când
timpul
fi-va neclintit:
albă plutire-n infinit...

UN REGRET

Singurătatea
asurzitoare,
rostogolește în adâncuri
cioburi
din lutul trudei...

MIHAELA ROȘCA

Starea prozei **ORBETII**

1

Bolta cerului, ca o uriașă păpădie începuse încă de cu noapte să-și risipească frenetic fulgii albi și moi ce se unduiau și se răsuceau în aer, ca și cum ar fi ascultat de ritmurile sincopate revărsate dintr-o nevăzută claviatură, pe care jocul degetelor unei creaturi fantastice, încropeau celestele sunete. Ningea. Și sub bagheta magică a ninsorii, toată zloata toamnei târzii, toate contururile întunecate dispăreau acoperite de mantia albă pe sub care, se mai ghicea doar forma ca de ciclop adormit la malul apei, a orașului care-și trăda prezența prin aburul fumuriu și înecăcios al respirației sale. Adânc mai dormea orașul, cu umbra-i pe veci credincioasă culcușită pe aproape, sub stratul de pământ mereu afânat și aranjat sub formă unor movilițe ce sporeau uimitor de la zi la zi și de sub care-și ciulea încremenitele, surdele și cruciformele sale urechi, în zadar înălțate spre cer. Căci nu dinspre cerul al cărui cântec plutea alb în noapte, putea veni primejdia. Începea să se lumineze și, ca de cele mai multe ori, lumina părea a fi mai degrabă o undă vibratorie ce se strecura cu iuțeală pe culoarele străzilor, părând a fi atrasă de această dată, de flashurile strălucitoare ale girofarului salvării. Și irisul pestriț al ochiului său ciclopic licărind în zecile-i și miile-i de străluciri sticloase se întredeschidea pentru o clipă, parcă doar atât cât să înțeleagă ceea ce se petrecea; aha, încă unul ce arunca un ultim zar pe tabla sorții, sperând ca el să nu fie măsluit și să-i mai acorde o șansă de a... de a... pentru ca... și o tăcere de un alb imaculat se așternea peste scâncetul împiedicat al fărâmei de gând, ce abia încolțea sub fruntea celui ce zăcea pe targa din interiorul salvării, în timp ce pleoapele abandonând încercarea de-a deschide larg porțile conștiinței, recădeau îngreunate peste fața ca o mască de ceară.

2

Pe sub gene, flashuri de neînțelese lumini și umbre, se succedau cu repeziciune, producându-i un soi de iritare, căci tot ce mai simțea, era doar o dorință de a se cufunda cu totul în acel abis moale ca

o ceață lăptoasă care deja îl cuprindea, făcând să dispară hotarele ce mai delimitau conturul abia schițat al ființei sale, de acel neant atotcuprinzător. Sunete nedeslușite se întretăiau și se conturau din și peste țiuitul surd ce se intensifica presându-l de sus, ca un uriaș nor plumburiu. "niciun gând...niciun gând...nu mai am niciun gând"- țâșni deodată disperarea explodându-i sub țeastă și aproape imediat simți cu un soi de ușurare, cum alunecă din nou în vid, ca supt de nevăzutul anafor. Și iar... iar... ceva ce n-ar fi putut defini nu-i dădea pace și-l incomoda...îi împingea brațul...îl îmoldea... Cu un efort reuși să înțeleagă că alături, se ivise Bița, căprița neastâmpărată de care trebuia mereu să aibă mare grijă când se întorcea de la școală și era rândul său să o scoată la păscut, căci ea mereu găsea prilejuri de a se rătăci de drum și a împinge cu capul porțile vecinilor, pentru a da iama prin zarzavaturile din grădinile lor, pe care le prefera în locul ierbii aspre de la marginea drumului. Da, se procopsise de unde de ne-unde cu Bița alături, se convinsese el apucând să zărească ca într-o străfulgerare cei doi ochi mari, ușor bulbucăți și albaștri. Tocmai acum își găsiseși ea momentul - probabil fiindcă îl simțea incapabil să facă cea mai mică mișcare de parcă ar fi fost paralizat - să profite de ocazie și să-l tot împingă cu botul, de parcă ar fi fost un sac. Și, de parcă n-ar fi fost de ajuns, părea că adunase după ea toată ograda, căci apăruse și Suru care de după ochelarii săi - ce uriași erau - îl fixa cu multă atenție, tropăind pe copitele dindărăt și nechezând neliniștit ceva neînțeles către Bița: "neee... leee...Și tot mai iritat: em...neee...lee it....aaaa...leee?!?" Apoi, fiindcă ea tot continua să-l îmoldească cu

neîndemânare, o împinse într-o parte și aplecându-se asupra lui, îl apăsă un timp cu botul moale și apoi, fornăind liniștitor, rămase în picioare alături de el, părând că-l veghează. În timpul acesta, Bița care nu ar fi putut sta liniștită nici picată cu ceară, se repezi s-o împungă pe Piggy ce apăruse și ea de undeva și se tot învărtea probabil pe lângă găleata cu zoaie, pentru că o auzea zdrăgănind când o împingea cu râtul de colo-colo pe podea. Din când în când mai bufnea câte ceva, se auzea zgomotul vreunui sertar tras, pentru că desigur, nesătula, nu scăpa ocazia de a-și vârî râtul peste tot, în cătare de chilipiruri. Apoi cum să te mai cufunzi în nirvana cu atâta zarvă-n jur... "În sfârșit... da, uite că semnele vitale încep să se normalizeze" - auzi Vasile deodată foarte clar lângă el o voce și mirarea îl îmboldi să facă efortul de a întredeschide pleoapele. Erau acolo toți trei. Cu fruntea nădușită și ștergându-și ochelarii cu rame uriașe, un bărbat între două vârste îmbrăcat în halat alb, îl privi atent și întorcându-se spre asistenta de lângă el îi spuse: îl monitorizezi în continuare, menții deocamdată oxigenoterapia, și-i faci și 5mg de diazepam să se liniștească. Cei doi ochi albaștri aprobă tăcut, cu o singură clipire. Apoi, zâmbind satisfăcut spre Vasile, "Suru" pe care îl recunosc după ochelarii săi mari, îl dojeni: "Domnule Popescu, ai speriat-o rău pe domnișoara, că nu mai reușea nici măcar să-ți găsească o venă ca să te injecteze... Însă se pare că ai stofă de luptător pentru că uite, ai reușit să revenii printre noi". Cu ochii ei mari ca cerul senin întorși către medic și toată doar un zâmbet, "Bița" aproba în tăcere. Ridicând de pe marginea patului foaia de observație și întinzându-i-o apoi asistentei, acesta îi zâmbi din nou lui Vasile și asigurându-l că se află pe mâini bune, ieși din salon. În urma lor, femeia brunetă și dolofană pe care abia o mai cuprindea halatul de culoarea prazului și pe care până atunci o tot auzise foinduse prin preajmă mutând sau aranjând câte ceva, fără să-i arunce vreo privire, se apucă să spele printre paturi, lovind ritmic cu coada mopului de picioarele paturilor. Ca sunetul unui pendul dezacordat... Vasile privi în jur. Camera, avea patru paturi, toate →

TANIA NICOLESCU

cu monitoare de la care porneau tot felul de cabluri. Patul său, ca și al vecinului din fața sa, pe care abia acum îl observase, era așezat la fereastră. Cele dinspre ușă erau libere. Femeia de serviciu, tocmai strânsese așternuturile mototolite de pe ele și așternea altele proaspete.

Vecinul de salon, cu fața aproape cenușie, stătea semiașezat, cu ceafa sprijinită de pernă și pieptul înțesat de ventuzele unui holter conectat la monitor privind cu buzele strânse și fața crispată, sacul menajer în care femeia înghesuisese așternuturile murdare.

Lumina unui cer de decembrie nu prea friguros, se cernea moale și cenușie prin fereastră.

Câțiva fulgi mari, încă răzleți, se legănau prin aer și uneori se prindeau pe geam ca niște fluturi, dar după scurt timp, se topeau lăsând în urma lor câte un strop ce se prelingea alene, ca o lacrimă vâscoasă, nostalgică.

Fixând cu privirea picăturile de apă ce se prelingeau pe suprafața geamului, Vasile se simți deodată înfrigurat și neîndemânatic, își trase până la gât cu mâna în care nu era înfiptă branula pătura învelită într-un cearșaf aspru, ce avea un iz aspru de dezinfectat.

Bărbatul din patul alăturat, care așa ridicat între perne părea a supraveghea întregul salon, după ce îi mai aruncă în tăcere o ultimă privire cercetătoare, închisese ochii de parcă s-ar fi străduit să asculte ceva. Pe nesimțite lumina scăzuse și niciun sunet nu mai răzbătea din afara salonului.

”Parcă am fi doi naufragiați pe insula pustie” – își spuse Vasile și simțindu-se foarte obosit se hotărî să se lase în voia somnului ce-i dădea târcoale toropindu-l.

Lorena Ene, Poarta

O piatră pe suflet

își spăla mâinile prea des
ca și cum ar fi vrut să înlăture
o vinovăție
mătura de trei ori pe zi în fața ușii
iar foșnetul măturii îi părea cântatul
cocoșilor lui petru
ștergea cu spirt tocurele ferestrelor
sticla lor lăsând-o
cu pete bătrâne de praf și grăsime

la o înălțime anume sta
urma unui nas lipit
mereu în același punct
poarta între lumi neîndeajuns de
paralele

în copacul din fața casei
atârnau o mulțime de praștii
semn că trecuse pe acolo o copilărie
plină de păsări
motivul pentru care
orice speranță știe acum zborul static
și toate astea
până astăzi
când
s-a oprit apa
s-a oprit aerul
s-a oprit mușchiul feței într-o
expresie
ca atunci când se moare de răs

mâinile începură să dea din aripi
să zboare de-adevăratelea

ca din praștie țâșni
piatra de pe suflet
izbi cu putere direct
în geamul lui Dumnezeu

născut bunic

balada zilei de mâine o cântă o
mașinărie complicată
tehnologia surâsului e depășită -
urmează stația tristețe cât evul
încap în ea generații inox

oare unde se termină răul și începe
binele?

- bunicule, tu precis te-ai născut
bunic, pe tine nu te pot vedea copil,
trebuie să știi

cum să-mi iau din poveștile tale vie
speranța,
contrastele îmi macină ziua și sufletul
bunicule auzi? trec înapoi rugile
părinților tăi, le vezi?
de ce râvneau pacea, ce este pacea?
balada lor uitată, cântată de tine acum
abia șoptit
pe prispa din piatra fostelor altare este
stranie, altfel îmi atinge cadranul,
altfel surâsul
oare unde se termină binele și răul

începe? tu trebuie că știi
doar te-ai născut bunic

eu sunt tâlharul

eu sunt tâlharul
dar cum aflu dacă sunt de-a stânga ori
de-a dreapta?
eu sunt cel ce răstoarnă paharul de
venin peste lume sau
sunt iertatul, raiul urcându-l împreună
cu Tine?
învierea Ta, Hristoase, îmi tulbură
înțelesul
de-atâta lumină orbirea mea crește și
mă doboară
cum să mă bucur în trupul acesta de
sare
cum să mă bucur în sufletul meu ce
coboară iadului
eu sunt tâlharul, am luat ca un fur
nepăsării curajul
și l-am purtat cu trufie drept cale
credeam că eu, omul
sunt veșnic pentru că sunt stăpânul
secunde
că pământului-i sunt rege și că pot cu
putere
să aflu, să-nving orice mistere și...
vai
eu sunt tâlharul și ce-am păstrat din
furat?
sunt stăpânul amăgirii, sunt
proprietarul durerii
și mă mir cum de țărâna atât m-a
răbdat – amarul
Doamne, mi-e
că port măști, straturi-straturi de
măști, trupul meu,
aprinde-mi lumina, înviază-mă, Ție
nu-ți este greu
dac-am fost cel ce-ți cere o minune
mută-mă-n cel ce credea
iar dacă sunt cumva și... smerit, nu
mă recunosc în cel smerit
ia-mă cu Tine, Iisuse, în rai
vreau să pierd tot ce-am furat, întreg
rău habarul
recunoaște-mă, Hristoase, eu sunt
tâlharul

VALERIU BARBU

THE DEATH FROM THE PUMPKIN (MOARTEA DIN BOSTAN)

- Luați aminte buni creștini, sărbătoarea aceasta de peste ocean este a lui Satana. Necredincioșii au adus-o ca să ne strice nouă morala creștină, strămoșească!, îi povățuia părintele Stoleru pe cei câțiva creștini adunați în biserică.

La intrare, Dan Marcu, cunoscut om de afaceri și mai ales donator sânguincios, îl asculta la rândul-i cu indiferență. „Ce știe găozarul ăsta cu sutană”, își zise afaceristul, privind și portretul în mărime naturală cu care fusese blagoslovit în urma daniilor sale. Preotul perora la rândul-i fără prea multă convingere împotriva sărbătorii de Halloween, având sentimentul că-și făcea datoria. Ierarhii așa-i ceruseră, să lupte împotriva Halloween-ului. Plictisit, Marcu își mai privi încă o dată portretul ce străjuia intrarea în naos, stând cu spatele spre altar, îndreptându-se spre limuzina luxoasă de la intrare.

Era singurul enoriaș care avea voie să străbată curtea bisericii, în S.U.V.-ul negru și monstruos, făcut de cei de la Mercedes. Era ca un dric de lux. Dar Marcu era mândru. Așa îl învățaseră cei din securitate, când îl omeniseră și cu o facultate la fără frecvență și cu un serviciu mănos, la cadre, să se mândrească. De fapt nu se afla cadrist în vreo întreprindere de stat pe vremea comuniștilor, care să nu fi fost racolat de specialiștii cu ochi albaștri.

Revoluția l-a prins cu fișetele pline de bani, băuturi fine și scumpe „dăruite” de t.i.r.-iști.

Când șoferii de transport internațional își doreau să prindă vreo cursă, cotizau. Cartușe de Kent, valută, whisky și plicuri care mai de care mai dodoloaște, erau cheile ce-l făceau pe șofer să primească fructul dorit. Aveau ei grijă să recupereze peste hotare.

Asta îl făcuse lacom și rău. Era un om însemnat. Numai că uneori „om însemnat” echivala în percepția oamenilor, ca om rău.

- Jos șpagarul! strigară șoferii înarmați care cu el apucaseră în noaptea revoluției. Dar cu frică. Dacă avea să se întoarcă. Răutatea i-a fost de folos și în fața furiei celor ce

puseseră stăpânire pe întreprindere cu arma în mână. Sfătuit să plece acasă, Marcu n-a stat nicio clipă pe gânduri, mai ales că își luase banii strânși din vreme. S-a hotărât, să intre în presă și în industria alimentară. Habar n-avea cum se fac asemenea lucruri. L-au deslușit tot specialiștii puși la dispoziție de aceiași tovarăși cu ochi albaștri. Și numai în câțiva ani s-a trezit posesorul unei averi impresionante. Dar nu uitase niciodată porcăriile făcute pe drumul devenirii sale. Iată de ce ajunsese a da dreptate părinților care-l sfătuiau să treacă pe la biserică să se roage.

- Mai du-te maică pe la biserică, spovedește-te și cere iertare pentru păcatul lăcomiei! Așa a ajuns iscusitul părinte Stoleru, să-l convingă că este bine să facă și câte o donație. Și cum păcatele erau foarte mari, și donațiile au fost pe măsură. Drept răsplătă, părintele se hotărî să-i picteze chipul în biserică, asemenea marilor voievozi, în mărime naturală fără să-i pună coroană pe cap, dar care să poarte la picioare inscripția Dan Marcu – donator. De aceea avea voie să intre și cu mașinoul în curtea bisericii de unde demară grăbit. Afaceristul își scoase mobilul placat cu aur și pietre prețioase și-și sună odrasla:

- Alo, Petruș, ce faci măi băiatule?
- Stau la județ să-mi aprobe chestia aia cu „cornul și laptele”.
- Dă-i mă-n p.... mă-sii ! O să le mai dau „mălai” la p... vară!, zise Dan Marcu cu emfază.
- Și contractul?
- Îți garantez eu că după câteva articole în ziar, o să vină să-mi ciugulească din palmă!
- Bine, atunci mă duc cu băieții!, conveni Petruș Marcu ușurat, ca o

beizadea de prim rang printre alte beizadele locale.

Își puse pofta de muncă în cui, apucându-se de alt chef prelungit pe banii babacului. Marcu senior nu mai spunea nimic de multă vreme. Îi știa obiceiurile. Băutura și iarba puteau să-l doboare. Asta era spaima bătrânului. De aceea când Petruș a ajuns într-un târziu acasă, fără să pară a fi consumat ceva, inima lui Dan a tresălit de bucurie. Părea să fie în regulă.

- Bine mă, bine că mai dai și tu pe acasă, că trece Halloween-ul fără tine.

- Ai vrea mata, dar nu te las! O să vin cu gașca să petrecem împreună Halloweenul, aici, acasă! Trebuie să-mi iei un dovleac arătos, demn de rangul domniei tale.

- Adică ce vrei să spui?

- Ce-ai auzit! Vreau un bostan mare, care să fie pe măsura faimei și rangului familiei.

- Bine fiule! O să aibă grijă tata de toate! Pregătește-ți prietenii de o sărbătoare americană pe cinste. O să-ți aduc cel mai mare bostan din America, să crape lumea de ciudă! O să filmez petrecerea și o s-o dau pe post, să vadă toată lumea că unul este Marcu, care trage cu arcul.

- Tată, faci cacofonii: „Marcu care?” îl corectă Petruș în glumă.

- Ei, da! Tu nu vezi că nici profesorii de română nu mai sunt azi ce-au fost cândva! Uiți cât de greu am găsit un prezentator pentru televiziunea noastră.

- Dar și când l-ai găsit?

- Ce vrei fiule, interese mai presus de voința mea sunt uneori la baza deciziilor mele! Se dezvinovăți el de calitatea precară a persoanei angajate.

- Hai tată, c-am glumit! Am să te văd ce-o să faci cu protejatul județean, ca să obținem contractul!

- Uite, o să-ți arăt chiar acum!, zise Dan Marcu butonând la telefonul aurit și plin de diamante. Petruș zâmbi. Îi plăcea cum reacționa bătrânul când era provocat.

- Alo, ce faci dragă? Lasă gargara și anunță în ediția de seară că o să venim cu niște dezvăluiri importante despre „ăi mari” ! Și ai grijă să faci în așa fel încât să ajungă și la urechile știi tu cui!, mai zise el pe nerăsuflăte. La revedere și ai grijă ce faci!

- A-nceput dansul!, murmură Petruș cu admirație. Îi plăcea să-și măgulească din când în când →

GHEORGHE ANDREI NEAGU

bătrânul. Îi știa capacitatea de manipulare. Știa că zicala lui Șeicar „Șantajul și etajul”, i se potrivea de minune.

Și într-adevăr seara se anunță cu mare pompă că se vor face mari dezvăluiri despre fărâdelegile aleșilor județeni. Presa hămesită, a preluat știrea și a întors-o pe toate fețele. Se crease un început de atmosferă apăsătoare.

Lumea aștepta dezvăluirile, deși mai existaseră asemenea anunțuri, care în mod inexplicabil n-au mai ajuns să se finalizeze. Puțini ar fi bănuțit că la mijloc se construia un șantaj ordinar. Bineînțeles că vestea a ajuns unde trebuie.

Iar atunci când a doua zi, de dimineață, telefonul lui Dan Marcu sună strident pe bordul bolidului său aflat deja în deplasare prin oraș, își dădu seama că anunțul și-a atins scopul.

- Ce-i nea Dane, am greșit cu ceva?, se auzi în receptor vocea șefului de județ.

- De ce spui asta, Dorian? se prefăcu afaceristul a fi cuprins de mirare.

- Păi de ce ai dat anunțul cu dezvăluirile?

- Habar n-am! Și-or fi luatăștia ai mei lumea în cap! O să mă interesez și o să văd ce se poate face! Șeful județului tăcea. Dar ce se mai aude cu cornul acela despre care-am vorbit?, își lansă întrebarea așa, într-o doară, ca o fumigenă, hârșitul Dan Marcu.

- Nicio problemă domnu* Dan, se rezolvă!

- Cum se rezolvă Dorian? Eu te-am servit tot timpul „cu de toate”, iar Petruș al meu a ajuns să stea de pază pe la ușile tale?!

- Exclus, domnu” Dan! Nici nu mai trebuie să vină, am actele pe masă. O să le semnez și o să ți le trimit prin curier.

- Apoi așa să faci Doriane! zise Dan Marcu, închizând telefonul brusc, ostentativ. Celălalt rămăsese cu vorba-n gât. Așteptase plicul degeaba. Trebuia să se mulțumească doar cu „cotizația” lăptarului. Mulțumit de felul cum procedase, își sună iar slujbașii din presă.

- Bună dragă, fii atent, mai amână vreo două zile anunțul de aseară! Și te rog să mă întrebi înainte de a-l da din nou. Nu-l dai până nu îți spun eu, ai înțeles?

Mașina opri la semaforul care își schimbase culoarea chiar când discuta mai intens la telefon. Era cât pe ce să treacă pe roșu.

Claxonul unei mașini din spate îl trezi la realitate. Apăruse culoarea verde la semafor, iar el încă nu se mișcase din loc.

- Ce vrei bă golanule?, zise el cu glas tare înlăuntrul harabalei, ridicând și degetul inelar în fața parbrizului. Cel din spate nu-l auzi și nu-l văzu prin geamurile fumurii. Îl claxonă îndelung enervându-l. Demară, forțându-și cutia de viteze automată.

Comanda pentru dovleacul uriaș o dăduse deja. Mai avea aproape două săptămâni până la sărbătoarea de Halloween. Își propuse ca să mai rărească vizitele la părintele Stoleru, până după această sărbătoare. Bănuia că de fiecare dată avea să audă predici împotriva sărbătorii americane. Și nu era dispus să-și tulbure sufletul cu sentimente contrarii. Dumnezeu era cu Dumnezeu, dar familia...

Mai departe de centru, se opri spre a-și întâlni avocatul Titi Curcă tocmit spre a-i apăra progenitura de un proces cu fiul ambasadorului turc. Acesta îi reclamase odrasla pentru jaf cu violență și posesie de arme fără autorizație.

Celebrul avocat Titi Curcă îl aștepta în fața tribunalului cu nerăbdare, ușor îngrijorat de întârzierea marelui om de afaceri. Se urcă în mașină ca la el acasă.

- Cum e?, îl întreabă Marcu ars de nerăbdare.

- E groasă, face pușcărie!, îi spuse avocatul cu tristețe în glas.

- Bravo măi, tu care ai fost și procuror și judecător și șeful baroului ai ajuns la halul acesta?

- Dacă vrei, eu cedez cazul, fără să-ți mai pretind niciun fel de onorariu! zise Curcă.

- Și cam la cât se ridică pedeapsa?

- Procurorii cer maxim! Pretind că a fost jaf armat, mai ales că i-a luat turcalețului și arma din dotare, pe lângă banii pierduți la poker.

- Tu-i Cristoșii mă-sii de treabă! Și nu există nicio cale de îndulcire?, zise el mai departe, frecându-și degetul arătător și mijlociu de degetul mare, ca și cum ar fi numărat bani.

- Nu știu, o să încerc!, zise avocatul.

- Parcă spunei că judecătorul ți-a fost coleg?

- A fost, dar n-aș băga mâna în foc, nu cred că mai are încredere în mine.

- Dau oricât! ofertă Marcu.

- Poate la o sumă mare ar ceda!, conchise bătrânul avocat, strângând mâna întinsă de omul de afaceri.

Dovleacul a sosit, taman când cheful era în toi. Era doar sărbătoarea de Halloween nu-i așa?. Juniorul își chemase doar câțiva prieteni pe terasa încăpătoare din fața piscinei. Practic, dintr-o sufragerie somptuoasă deschideai glasvandrurile, adăstai puțin pe terasă într-un scaun din bambus, după care te aruncai direct în piscină. Asta, în sezonul cald. Acum, piscina era plină și luminată doar pentru decor. Fumul de țigară îi amețiseră, semn că iarba era de calitate. Alcoolul fin ce bălăcea cuburile de gheață aluneca pe gâtlejuri fără măsură. Măștile de pe chipurile lor erau înfricoșătoare. Amețiți, convivii au salutat cu urale sosirea celor doi curieri ce cărau cu greutate, pe un cărucior metalic, asemeni celor cu care se cară marfa în magazine, un ambalaj imens de carton.

- Bătrânul l-a comandat!, bălmăji Petruș cu paharul de whisky în mână. Cuburile de gheață zornăiau la fiecare mișcare a mâinii, semn că rămăseseră pe uscat.

- Trăiască babacul!, se grăbiră ceilalți să-i țină isonul.

- Trăiască, trăiască!, se umplu de urale terasa.

- Vă rog să-mi semnați!, îi spuse unul din curieri întinzându-i un document așezat într-un port-papier rigid, din plastic. După ce beizadeaua mângăli ceva pe formular, curierul rupse coala de hârtie și i-o întinse proprietarului. Îi era suficientă copia.

- Ce avem noi aici?, se pomeni rostind Petruș replica binecunoscută dintr-un film ce fusese cândva în vogă.

- Ce-avem noi aici?, îi ținură isonul prietenii, clătînându-se, în vreme ce beizadeaua începuse să rupă ambalajul. Se desfăcea greu. Până la urmă apărură coaja dovleacului uriaș. Undeva, lângă coada groasă, viguroasă, se vedea un orificiu de mărimea unei monede. Marginile erau deja cicatrizate.

- Să vină un cuțit!, strigă Petruș din pragul terasei spre sufragerie. Nu-l auzi nimeni.

Despre așteptare.Poveste

femeie, femeie,
stai
și-nflorești spre ofilire
pe-ostrovul
cu maluri mișcătoare
n-ai vrea
sa țeși din firele părului tău
o așteptare –chemare?
îi cântă marea
în parable false..
femeie, șoptesc apele
într-un legământ bizar
{vagabond peste ape}
așteptarea ta va fi
operă de artă
femeia prinsă-n joc,
împletește din părul tăiat
chipul dragului Ulise
noaptea
în cârdășie cu marea,
umple chipul de viață
bântuie ferestrele,
dă târcoale casei,
alungând sperietoarea din
grădină
fântâna dă-n clocot

barca singură o pornește
în larg
zgomot de ape corcite
din mare și cer venite
se-abat
Uliseee, vină-i de hac!
strigă femeia peste așteptare
și noapte
nu mai am părul până la brâu,
dar știu să răsădesc
melci și scoici
pe pragul înflorit.

Trofeu ascuțit, întrebarea...

Lumina, trapezistă blondă,
balansează...

eu, spectatorul
purtând mănuși pictate
într-un imperiu
circular, ficțional,
aștept saltul de foc
de unde
va ploua peste lume cu vorbe
fosforescent-înțelepte
pentru good Earth
s-o alege altceva
și de anul ăsta
decât
rânile Evei
tatuare pe chipul meu
de la facerea lumii încoace
o fi ceva
și de această vară/
în bluzon orange,
purtată de râsul meu inutil
trofeu ascuțit
o fi ceva la urmă
din prezentul
cu o piatră la gât
arsă de banalitate
și versetele
cărții sfinte...

VERONICA BĂLAJ

→

THE DEATH...

Zări pe unul din pereții sufrageriei panoplia cu arme a bătrânului Marcu. Pe ea, o sabie japoneză de samurai și cuțitul scurt pentru sepuku. Îl scoase din teacă și se repezi la bostan. Înfișe lama la o palmă de vrejul viguros, manevrând cuțitul ca pe un ferăstrău. Când îndepărtă capacul mare cât o roată de cărucior de market, un miros ciudat păru să iasă dinlăuntru.

- Scoate-i mațele, scoate-i mațele!, îl îndemnau ei zornăindu-și lanțurile groase de aur și crucile atârinate la gât. Petruș nu le răspunse. Mirosul din interior păru să-l amețească și mai mult.

- Să-l cioplim de Halloween! Să-l cioplim de Halloween! strigau ei cu frenezie, după cum se strigau lozincile la manifestații, în timp ce dansau asemenea sălbaticilor Apași. Încurajat de uralele prietenilor, introduse mâinile în deschizătură, ca într-un butoi. Ceilalți urlau de plăcere

- Trăiască boierul!, zise unul dintre ei, înainte ca Petruș să se prăbușească

lângă bostan cu mâinile pline cu șerpi, în loc de miez și semințe.

Căzut în fața lor de parcă s-ar fi clătinat și mai tare Petruș rămase nemișcat.

- Uite șerpii, bă!, zise unul din cei ce purta drept mască desenată, un craniu.

Se întoarseră cu toții spre dovleacul din care ieșeau jivinele. Priveau cu spaimă lipindu-se de pereții terasei.

- Sunați mă la salvare!, se auzi o voce dintr-un loc al mascaților paralizați de spaimă.

Șerpii se strecurară printre ei în mare grabă, mușcându-i. Cădeau secerăți unul după altul. Apoi totul căzu în nemișcare. Liniștea prelungită care urmă, atrase până la urmă atenția bătrânului care-și savura trabucul într-una din camere, uitându-se la televizor la un film cu mafioți.

- Ia te uită, își zise, s-au cumișit copiii, le-a venit mintea la cap, nu alta!

Curios să afle cum s-a întâmplat minunea, s-a îndreptat spre terasă. Trupurile petrecăreților zăceau căzute în diverse poziții, iar peste ele, printre ele, alunecau silențios spre piscină

șerpii de mici dimensiuni, ca scăpați dintr-un cuib.

Sună la telefon, la urgențe.

- S-a petrecut o tra, o tragedie, băguie el moale.

Nici sirenele ce se apropiau nu-l scoaseră din prostrație.

Au intrat mai întâi pompierii cu costume de protecție. Au scos rând pe rând corpurile.

Biserica era neîncăpătoare. Sicriale sedeau înșirate până în curte.

Împietrit, Marcu donatorul își privea chipul de pe perete, întunecat de fumul gros al multelor lumânări. În vacarmul de plânsete, nu înțelese dacă el gândise, ori chipul rostise:

- Ce-ai făcut Doamne, ce-ai făcut?.

Părintele Stoleru îl privea cu îngrijorare întrebându-se dacă va mai avea parte de donații.

Titu Curcă răsufleta ușurat...

Focșani, 25 noiembrie 2017

Visul unui țăran prost..

CENTENARUL POLONIEI
RENĂSCUTE
POETI POLONEZI CONTEMPORANI
JAROSŁAW IWASZKIEWICZ
(1894-1979)

S-a născut în localitatea Kalnik (Ucraina). A studiat la Facultatea de drept a Universității din Kiev, absolvind totodată și Conservatorul. A debutat cu poezii, în anul 1915, în paginile revistei *Piôro*. În anul 1918 s-a mutat la Varșovia, afirmându-se în cadrul grupării literare *Skamander*. În anul 1919 publică volumul *Oktostychy*.

În perioada interbelică lucrează ca redactor la diferite reviste, ca secretar al Mareșalului Seimului Poloniei, ca diplomat în Belgia și Danemarca, precum și ca expert în Ministerul Afacerilor Externe.

După război este redactor șef al unor publicații de prestigiu, conducând până în ultimele clipe ale vieții revista *Twórczość*.

Președinte al Uniunii Scriitorilor Polonezi ; a fost distins cu multiple premii, printre care și cu Premiul de Stat, clasa I. Numeroase din lucrările sale (poezie, proză dramatică), i-au fost traduse în limba română.

Printre volumele de versuri publicate în perioada postbelică, amintim: *Versuri alese* (1946), *Ode olimpice* (1948), *Versuri și cuvântări* (1952), *Versuri din diferite epoci 1912 - 1952* (1952), *Cosițele toamnei* (1954, 1955), *Lirice* (1959), *Măine recolta* (1964), *Poezii alese* (1967), *An rotund* (1967), *Versuri alese* (1968).

A militat pentru strângerea relațiilor de colaborare pe linie de scriitori cu România, personal a tradus din Arghezi *Mâna lui*.

S-a stins din viață la 2 martie 1980.

* * *

Mintea mi-este încă pârlolită

Mintea mi-este încă pârlolită de zorile de demult

Și rău îmi pare după poezia ta,
Cu toate că inima se tot neliniște –
Nimic nu-mi mai pasă de cele ce aud.

Doar soarta mă mai miră acum,
Cuvintele mari nu mă mai omoară...

Și nici al muzelor trăznet – ce nu pogoară,
Mă doare doar lovitura brutală,
aplicată de-un pumn.

SANO DI PIETRO

Ce întruchipare minunată!
În zbor a venit un înger
pogorându-se ca dintr-un smeuș
iar aripile le avea ca limba mea
rozalie
și semănau cu crema
pe care niciodată n-am mâncat-o
Și-așa la înger m-am putut uita -
împreună cu stăpânii mei -
păstorii
ridicând capul sus
de parcă-aș urla
și-am văzut atunci Domul Sano di
Pietro
Îngerul a mișcat din ramura verde
și-a țipat *pax hominis*
Ceea ce înseamnă pace oamenilor

Au cainii – se spune – și ei părerea
lor
despre această pace a oamenilor

PRINCIPIUM

INDIVIDUATIONIS

Unde-i fructul acela de rodie
al cărei boabă sunt?

Unde-i pepenele de demult
a cărui felioară sunt?

De ce m-a spintecat
tăișul cuțitului de-argint?

Să crească dintr-o sămânță un copac?
Să fie în felii sămburii ascunși?

În fiecare clipă cuțitul mă străpunge
La țipăt prin tăcere se răspunde.

INTERMINABILIS VITAE

POSSESSIO

În perfecțiunea timpului
Să nu-ți lipsească începutul și
sfârșitul

sădiți rădăcini și bulbi
sădiți flori de iris

lucrurile finite
identice cu infinitul sunt

trei petale în jos
trei în sus
raza sufletului ai întreit-o

trecutul și viitorul
înfloresc împreună

nu-i veșnică stăpânirea
ipsa interminabilis est vita

CVARTET

În memoria lui Witkacy

Miros de fân
mâna unde ți-o pui?
Pe unde sângele-ți curge?
Un șiroi roșu se înalță
și se împleticește
ca un val verde de iarbă
nu țipa nu țipa nu țipa

totul s-a învălățuit
și nu tot
doar două șiroaie
două pâraie
sub forma a două fugi

viața atâta prețuiește oare
că trebuie să o pui pe frigare?

Pe tonul cel mai înalt se frânge
vioara fânului
plămădită din sânge.

SPICE

Spice aplecate
spice cu capetele ridicate
pe fundalul unui nor lăptos
spice ca spatele unui sportiv vânjos

spice de ovăz ca penele de struț
spice grămada sfielnică
care se predau în liniște
spicele morții
spicele vieții

Măine începe recolta.

**Prezentare și traducere
NICOLAE MAREȘ**

Stația Tokyo

(Jurnal de ambasador)

Seria peregrinărilor departe de Tokyo a continuat cu orașul Kumamoto, ca invitat de onoare la reuniunea Asociației de Prietenie cu România. După un nou survol al înzăpezitului Fuji, patriarhul munților niponi, am ajuns în alt oraș de prieteni, loc de baștină al talentatului și jovialului Shinya Ozaki, dirigior al orchestrei filarmonice din Târgu – Mureș. Acolo am cunoscut-o și pe Maria Watanabe, căsătorită cu un japonez și mamă a unei fetițe drăgălașe, acolo i-am întâlnit pe primarul orașului, pe guvernatorul prefecturii și pe mulți prieteni ai României, de felurite vârste și profesii.

Splendida grădină centrală, Suizen-ji Joju-en, din vecinătatea sanctuarului shintoist, cu geometria-i asimetrică, avea să fie, din păcate, decimată de cutremurul din aprilie 2016, însuși lacul central secând, prin devierea izvorului spre hulpavele zone freatice din adâncuri.

Printre alte curiozități locale, am gustat și specialitatea culinară a celor din Kumamoto: carnea crudă de cal (*basashi*).

Zborul de întoarcere mi-a readus în câmpul vizual simbolul montan Fuji, mereu același, dar în alte ipostaze, raportat la limpezimea cerului, nori sau unghiul din care se devala.

Purtam cu mine, peste tot, un mesaj românesc, imagini, tradiții de acasă, dar și dorința de a găsi puncte comune de interes. Îmi purtam cu naturalețe spiritul mureșean. Îi propusesem primarului de Kumamoto o înfrățire cu Târgu-Mureșul, mizând pe cooperarea între universitățile de medicină, pe vizitele reciproce, pe concertele dirigiorului Shinya Ozaki, dar și pe cunoașterea personală a lui Dorin Florea, primarul orașului unde-mi arsesem anii de liceu.

Împovărațoarea distanță de casă îmi pigmenta mesajul cu unul european, legitim, de multe ori surprinzându-mi interlocutorii cu detalii privind apartenența la Uniunea Europeană. În perioada 22-26 noiembrie, sub egida festivalului de film european, la Osaka a rulat coproducția româno – italiană – franceză „Don't clean up this blood”, oferind o nouă mostră de talent românesc în filmografia europeană.

În fapt, asemenea „mostre” de artă românească nu încetau să apară, ca prestația tinerei și talentatei pianiste Sînziana Mircea, invitată de dirigiorul

Mitsuyoshi Oikawa, discipol al lui Sergiu Celibidache. (...)

Luna decembrie a debutat, după festivități, cu deplasarea la Kumamoto, pe insula Kyushu. Denumirea insulei vine de la cele 9 prefecturi încorporate: Kyuu (nouă), shu (stăpân). În pregătire, l-am sunat pe primarul de Târgu Mureș, Dorin Florea, să schițăm pașii spre înfrățirea celor două orașe. Singura problemă a lui Florea, durată prea mare a zborului cu avionul, depășea rezistența unui pasionat fumător ca el. În cele din urmă, după doi ani, l-a trimis pe viceprimarul Peti Andras.

Luasem cu mine prospecte, pliante, cataloage de prezentare și vin românesc, de protocol.

La îmbarcare în avion, dorind să predau vinul la cală, lichidele nefiind admise ca bagaj de mână în practica internațională, am trăit surpriza să mi se permită a-l lua cu mine. Mai mult, nici măcar nu mi-au cerut vreun act de identitate. Cu acea ocazie mi-am amintit vizita la NEC, unde experimentasem sofisticatele echipamente de identificare a feței, mai credibile decât orice act de identitate.

În Kumamoto, la o remarcabilă adunare festivă a Asociației Kumamoto – România, româncă Maria Watanabe a asigurat din nou translația alocuțiunii mele, dovedindu-se bun ghid. Mi-a relatat cum, după cutremurul din 2011, îl găzduise pe preotul ortodox Alexandru Nicodim cu familia.

Pe 3 decembrie, l-am vizitat pe primarul orașului, Seishi Kouyama, cu care iscodeam reperele înfrățirii cu Târgu Mureș. Îi dădusem exemplul de succes al înfrățirii Sibiu – Takayama, în virtutea căreia teatrul Radu Stanca urma să susțină un spectacol la „Owl Spot Theatre”, a doua zi, cu piesa Nora, în regia lui Radu – Alexandru Nica, în cadrul Festivalului Internațional Ibsen. În căutarea semnificației numelor proprii, m-am dumirit că numele primarului, Kooyama, se poate traduce prin „muntele înalt”.

Pentru mine, cotidiană exilare a sensului din cuvântul japonez, prin simpla necunoaștere a limbii, reflecta propria exilare într-o lume îndepărtată în compania altor „gaikoku-jin” (străini). Dificultățile de traducere din japoneză au ajuns la apogeu prin termenul „mokusatsu” folosit de premierul Suzuki, se pare, cu sensul „fără comentarii”, dar înțeles de americani drept „ignorați-i!” (...)

Ghirlandă de mici bucurii, viața mea, ajunsese la vârsta magică evocată de Beatles: „When I'm sixty-four”. Din vremea liceului, când își lansaseră hit-

ul, ies din sertărașele memoriei acordurile de chitară ale „Casei soarelui răsare”, cu The Animals, prefăcând Țara Soarelui Răsare. Dinspre acei ani din Târgu Mureș, când vizitam Kumamoto mă învăluia un melancolic abur, ca fumul vulcanului Aso pe care îl survolam, riscând aterizarea la Fukuoka, 100 km spre nord, alungați de cenușa vulcanică. Kumamoto avea o relație de prietenie cu Târgu Mureș, orașul adolescenței mele.

La Târgu-Mureș trăisem în anii '60 - '70, eu însumi considerându-mă un „șaptezeclist”. Acolo am luat lecții esențiale de viață și... de chitară, acolo am învățat limba rusă cu doamna Neagu, acolo m-a salvat de la înec tizul meu, Șerban Simion, acolo am practicat lupte greco – romane, cu colegul de clasă Gal Martin. El reușise performanțe remarcabile la categoria lui, în timp ce eu am abandonat „lupta” după un an.

Același Martin m-a vizitat la Tokyo, în februarie împreună cu soția, stârnind nostalgii. Au știut amândoi să se entuziasmeze la cel mai mic detaliu al Țării Răsăritului, inclusiv la irizările soarelui pe oceanul de nea din Gotemba, la poalele Muntelui Fuji. Împreună am văzut limpede, de pe podul „Rainbow” imperturbabilul profil al muntelui Fuji, de la 100 de kilometri distanță.

Dacă înfrățirea Târgu Mureș – Kumamoto germina greu, în schimb cea între Sibiu și Takayama dădea în rod. Între 5 – 15 februarie venise în Japonia Petruța Popescu, coordonatoarea de programe la Festivalul de Teatru din Sibiu, pentru a selecta 10 voluntari în sprijinul teatrului Radu Stanca la ediția din 2015 a festivalului. În Yokohama, a participat la decernarea premiilor pentru voluntarii de anul trecut.

Printre românii de vază veniți la Tokyo s-a numărat cosmonautul Dumitru Prunariu, cu care am servit o cină în 10 februarie, când mi-a oferit cartea, „Biografia unui cosmonaut”.

Nu bănuisem tragedia ce avea să-i lovească familia, prin moartea nepotei, Arina, după doar câteva luni. Crina, soția lui, fostă ambasadoare în Armenia, mureșeancă din Sângeorz de Pădure, cândva colegă de minister, avea să sufere cel puțin la fel de mult, ca bunică. Drama lor mă marcase, cu atât mai mult cu cât îl cunoscusem pe cosmonaut în mai multe împrejurări, cu caracterul său prietenos, agreabil, personalitate inteligentă, mereu curioasă și ancorată în realități.

RADU ȘERBAN

Japonia – note de călătorie

(II)

Comenzile toaletei inteligente, montate în perete

În trei săptămâni de umblat prin Japonia nu am văzut o hârtie, un ambalaj, o urmă de gunoi aruncat la întâmplare. Nu am văzut nicio groapă în asfalt, cât de mică. La miile de kilometri de autostradă, nici măcar praf pe drum. În Japonia nu este praf. Cu toate acestea, am văzut o proprietăreașă de magazin, ieșind dimineața cu o măturică de pene și un foras, ca să curețe fierul forjat al unui pod peste râul din apropierea magazinului ei. Pentru europeanul răsăritean, e ceva aproape inimaginabil. Și totuși, cât se poate de real.

Cum sortează japonezii gunoiul – într-o parcare

Respectul pentru celălalt, manifest și nu doar declarat, respectul pentru ordinea comunitară, stima față de natura înconjurătoare, din mijlocul unui hiperoraș până în păduri și creierii munților, lipsa nenorocitului (nostru) reflex de „Gigi-contra” la tot ce ne este impus ca regulă de comportament, fac din viața socială a Japoniei un exemplu demn dar, din păcate, greu de urmat. Respectul pentru cei în vârstă este unul cu totul deosebit. Nu o dată am văzut tineri conducând la masă, în restaurant, un bătrân în cărucior, servindu-l, asigurându-se că se simte bine și abia după aceea așezându-se și ei să mănânce. Și nu e vorba doar de persoane angajate, ci de membri de

familie. Cultul muncii, foarte dezvoltat, face ca după o viață de muncă, japonezul bătrân – femeie sau bărbat – să își caute „un loc de muncă mai ușoară”, după pensionare. Culmea e că „muncă mai ușoară” poate însemna ca o femeie trecută bine de 80 de ani, cocârjată, să țină singură un magazin cu două intrări, sau un moșneag să păzească șantierul unei construcții în centrul orașului, stând toată ziua în picioare! Sau să fie paznic de parcare, cu ghereta lui, de unde indică locul exact la care poate parca autocarul cu turiști. Iar șoferul nu comentează că-i soare, că-i umbră, și așază mașina acolo unde îi spune paznicul. Șoferii autocarelor sunt cei care încarcă și descarcă, fără a cerși niciun bacșiș, toate bagajele, ajutorul turiștilor fiind refuzat pur și simplu. Iar „tips”-urile cu care ne-au obișnuit șoferii europeni cu coșuleț special pe bord, ar fi o ofensă pentru șoferul japonez. Prostie, ar spune unii. Numai că prostia asta, dimpreună cu aplicarea normelor de conduită socială, respectarea de către fiecare a îndeplinirii lucrului pe care îl are de făcut, au dus Japonia pe locul în care se află azi.

Vorbeam de lipsa gropilor, de omniprezența autostrăzilor. Sunt atât de multe și de perfecte aceste autostrăzi, încât te întrebi dacă ei nu au politicieni, ca la noi, care să amâne la nesfârșit „proiectul” realizării lor. Cu certitudine au oameni politici. Dacă statul nu oferă salarii mari, în schimb construiește permanent edificii arhitecturale, autostrăzi și tot felul de amenajări ale domeniului public, îmbunătățind astfel viața cetățenilor care și-au ales conducătorii.

Șosele suprapuse în paralel pe câteva niveluri, deasupra celor terestre

Consolidarea unui deal, pentru protejarea șoselei

S-a spus că japonezii și-au ciuruit munții cu șoselele și tunelurile aferente. Că la noi au rămas munții virgini. Virgini, dar deflorați de păduri. Pădurile Japoniei acoperă la nesfârșit munții, sunt neatinse de om, nicio nevoie de „toaletare” sau de „defrișare pentru că pădurea are vârstă înaintată”. Japonezii nu își fură singuri căciula. Proverbul este al nostru, nu al lor. Am trecut printr-un tunel de 21 de kilometri, care ni s-a părut interminabil. Ni s-a spus că cel mai lung ar fi unul de vreo 54 de km, cât distanța Sibiu-Mediaș. În localități lipsesc „giratoriile” circulația se face cu semafoare. Pietonii trec deodată în toate direcțiile, perpendicular sau în diagonală peste intersecții, „zebrele” sunt în toate direcțiile. N-am văzut accidente, nu am auzit pe nimeni țipând, urlând, amenințând. Pe margini, unde se impune, am văzut amenajări betonate pe versanții de lângă șosele, pe suprafețe și la înălțimi care pe noi, europenii, ne-au cam speriat. De-a lungul drumului, de o parte și alta, foarte mulți crini albi sălbatici, așa cum îi știm și noi, numiți „Trompetele îngerilor”. Circulația se face pe partea stângă. Cinci companii japoneze de cale ferată au dezvoltat o rețea de trenuri de mare viteză, numită *shinkansen*, cu maximul mondial absolut de →

MIHAI POSADA

603 km./oră. (în 2015), dar practic se circula „doar” cu viteze între 240 și 320 km./oră, numărul călătorilor transportați în anul 2017 depășind 10 miliarde.

Trompetele îngerilor – crinii – înfloriți spontan de-a lungul șoselelor

Înțelepciunea, modestia, bunul gust dezvoltate de generații la scara întregii societăți fac să fie folosite, tocmai datorită spațiului redus de locuirea pe o țară din insule și din respect pentru natură, majoritar automobilele personale de format redus, care se strecoară mai lesne în trafic și găsesc mai ușor loc de parcare. Numai în marile orașe sunt folosite mașini lungi, limuzine de lux.

Automobilul particular minuscule, cel mai potrivit aglomerației și modestiei tipic japoneze

Toate sunt ușurate de faptul că japonezii nu fură. Nu le trece prin cap. Nu o dată, turiștii noștri obosiți, distrați, și-au uitat la toaletă camerele foto sau de filmat. Le-au găsit acolo unde le lăsaseră. Japonezilor le trece

prin cap să fie cinstiți, să se țină de cuvânt, să respecte ierarhiile și regulamentele de conviețuire, să fie serioși în muncă, extraordinar de punctuali, de politicoși. Probabil după secole de educație conform principiilor shintoiste de venerare a naturii și cele specifice „căii samuraiului”, aceste lucruri au prins rădăcini adânci în mentalitatea japonezilor, încât și azi, după renunțarea oficială la codul *Bushido* în școli, impusă probabil de urgențele sincronizării la cutumele câștigătorilor Celui de-Al Doilea Război Mondial, ei continuă să se comporte cu atâta respect pentru onoare și cinste.

O oarecare problemă pentru turist ar fi bucătăria japoneză, tradiționala *kaiseki*, deși sănătoasă, cu mult pește crud sau preparat divers, zarzavat, orez, bambus, ciuperci, castane, alge oceanice, crustacee, moluște, tăiței *udon*, fructe, carne de pasăre și chiar de vită, supe clare sau din pastă *miso*. Mâncarea se servește fiartă, gătită la aburi, friptă sau prăjită în ulei. Nu lipsesc nici condimentele, mai cunoscute fiind sosul de soia, zahărul glazurat, sarea, *sake*, oțetul, susanul și *wasabi* – hreanul special nipon. Tainul în restaurante poate fi gătit în fața clientului, sau adus în cutii compartimentate, ori poate fi pregătit de clientul însuși, pe masă, într-un vas de tuci încălzit de o brichetă din alcool solid.

Masa tradițională, cu sobiță personală pentru preparat carnea

În hoteluri se practică autoservirea. Creveții pane sunt delicioși. Cafeaua se îndulcește fie cu miere, fie cu zahăr, iar automatele stradale oferă cafea rece îndulcită, la doză din aluminiu. Se bea apă cu gheață, bere, sucuri colorate sau vin. *Sake* este o băutură alcoolică slabă ca tărie, un fel de vin, dar japonezii produc propriul whisky. Deși ei nu consumă brânzeturi, le oferă străinilor

un delicios iaurt asemănător celui din Balcani.

Nu oricine agreează, însă, mirosul permanent de sos de soia încălzit, ori poate avea probleme de digestie sau de gust. Poate fi consumată uneori, la cerere dar mai dificil, exclusiv mâncare „europeană”.

Nu am participat la tradiționala servire a ceaiului, ceremonia durând mai bine de jumătate din zi, iar turistului îi stă bine cu drumul...

Japonia este un țara unui arhipelag de peste 5.000 de insule situate în Oceanul Pacific lângă coasta de est a Asiei, din care cele mai mari, de la nord spre sud sunt: **Hokkaido**, **Honshū** (insula continentală), **Shikoku** și **Kyushu**, față de care **Okinawa** din Arhipelagul Ryukyu se află la circa 600 de kilometri spre sud-vest.

Foarte puțin se expun japonezii la soare, litoralul lor nu este plin de piei bronzate.

Fie ploaie sau soare, ei poartă deseori umbrele, montate chiar și pe ghidonul bicicletelor, au capul acoperit, mânecile scurte sunt completate cu mănuși până dincolo de coate, eventaiul este un accesoriu de ambe sexe, de multe ori ei poartă măști de respirat pentru a se feri pe ei și pe cei cu care vin în contact de acțiunea virusurilor sau microbilor. Nimeni nu scuipă, toți evită să își sufle nasul în public.

Hainele pietonilor sunt în majoritate terne, gri, negre, exagerat de modeste și lipsite de eleganță, negre cu cămașă albă pentru funcționari.

Elevii poartă uniforme, fără să pară a suferi de vreun simptom rebel. *Baseball* este sport național iar *sumo* sport tradițional.

Culmea modei la încălțăminte, în anul 2017, era pantoful sau gheata întotdeauna mai mare cu vreo două numere, care flencăne la fel de caraghios la femei și bărbați.

Sănătos pare purtatul copiilor mici la spatele părinților, cu burtica pe spinarea cărașului și cu piciorușele complet goale, fără excepție. În parcuri, toți se joacă în iarbă, fără frică de căpșele care îi îngozesc pe europeni.

Au puține pisici, dar mulți căței pe care stăpânii îi adoră, unii transportați în cărucior și îmbrăcați ca niște copii.

ÎNCHINARE

Între răsărit și apus
Ca și-ntre-apus și răsărit,
Știu cine sunt, știu cine nu-s
Și sunt pe deplin fericit,

Când pe-arcadele timpului
Spiritul faptelor mele,
Închină pământeanului
Tot ce e vrednic în ele.

Eu nu mă prostern la stele
Scăldate-n orgolii de zor,
Cu roi de slugi după ele,
-Luceferi orbiți de un nor-

Nu pot să tac, nu pot să mint;
Sunt viitor, jar și scânteie
Și nu voi comori de argint,
Voi suflet pur de femeie.

Răbdător, deloc în pripă,
Nu mă-nchin decât la soare,
Să ne aibă sub aripă;
Altfel, tot ce mișcă, moare!

AȘTEPTÂND

Spuneți-mi, oare cine-ar putea
să ne-arate drumul și calea,
-nu spre visuri magice, sublime,
ca niște grădii înflorite –
ci spre fapte cu izbânzi temerare
izvorâte și-n aiuritele nopți
de aprige duhuri căznite?

spuneți-mi, oare cine-ar putea,
grabnic, să ne destăinuiească,
secretul focului hieratic
ce-i smuls de amnar dintr-o iască?!

spuneți-mi cine-ar putea
să ne șoptească limpede, clar,
ce surprize vom avea de la zâne,
ce ne-ar aduce plocon și dar
întâmplarea, soarta și viața,
momentul, ceasul și ziua de
mâine?!

dar așteptând pe-acel „oarecine,,
să trăim, grăbiți, în fiecare clipă
cât am trăi în mii de ani lumină,
dăruind și primind infinitul
împreună cu gemenii sacri;
știutul și neștiutul,
închipuitul, ne-nchipuitul.

SINGURĂTATEA

Așa cum un blestem etern
E monstrul care te prăvale,
Singurătatea-i un infern

Și laț pe gâtul vieții tale,

E un izvor de-amar venin,
Tâlharul nopților cu stele,
E sluga unor ani de chin,
Pumnal înfipt pînă-n prasele!

Perfid și nevăzut – tăcut,
E-un ucigaș fără pereche;
El te sărută, prefăcut
Și-ți varsă-otrava în ureche,

Te-afundă-n mări de ceață
Făgăduindu-ți paradisul
Când tu n-ai un dram de viață,
Ci ești demult, demult-ucisul.

METAMORFOZE

Deseori
sunt o miraculoasă
flacăra
pârjolind cu-nverșunare
izvorul durerilor
apoi
insinuat subtil
în căile rațiunii
separ aurul de nisip
despart apele de uscat
și cu neostenită migală
așez viața
în firescul ei
iar din clipa în care
nu mai sunt decât
potir cu jar scânteietor
-obstinant și frenetic-
încălzesc
tot negurosul împrejur
al inimilor frânte.

CE MAI SUNTEM?

Ce mai suntem oare
din momentul în care
inocenți și serafici
plecați și temători
acceptăm supuși
otrăvitele sugestii
că albul cel mai alb
e negrul cel mai negru
că ziua este noapte

Loredana Ene, Poartă roșie

că noaptea este zi
că soarele imens
e doar un avorton
al unei constelații
sfărmată de iluzii?

dar din clipa-n care
frângându-ne coloana
slugarnici și smeriți
ne închinăm pioși
scârbavnicilor MASCARONI
precum ne-am închina
la Cristul
mântuitor și sacru?

Ce mai suntem oare
când ne-am pierdut pe noi?

NOROCUL

În viața plină de mistere
Te însoțește-n multe locuri,
Și dându-ți minte și putere
Ți-aprinde-n suflet mii de focuri.

Pătruns în sferile intime
-Ca o credință în sihaștri-
Ți-aduce-n dar clipe sublime
Și te înalță printre aștri,

Atâta doar că nu prea știe
Ce-i dramul de loialitate,
Și-n clipa, ca o nebunie,
Te-azvârle-n haos și păcate.

Prea deseori e vis himeric;
Tu nu mai speri, el se ivește,
Dar nestatornic și isteric
Tot cam la fel, te părăsește.

Norocul e un zeu fanatic
Ce te înalță, te coboară,
Dar când tu nu te vrei ostatic
Te uită grabnic sau te-omoară!

IULIU IONAȘ

Proza

O himeră în blugi

Finalul sau pauza impusă în relația cu Natalia n-a rezistat decât o iarnă, o iarnă grea și viforoasă, cu straturi de zăpadă înalte și cu centrala termică dată la peste 25 de grade, altfel totul ar fi devenit inconfortabil, de nesuportat, chiar dacă mă înveleam cu dune și cergi mițoase calde precum niște calorifere de textilă. Timpul l-am împărțit între serviciu și casă, rareori ieșeam la câte un local cu vreun prieten, iar pe Leuceanca și pe Narcisa nu le văzusem, nu le întâlnisem nici din întâmplare. De, așa se scurg unele etape, fragmente din viața omului. Mă dăruisem cititului. În iarna de care vorbeam am citit un cufăr de cărți începând cu Dostoievski, Vodolosakin, Tolstoi, Mihail Șolohov, Marquez, Orhan Pamuk, Cărtărescu ș.a. Evident că am lucrat și la cărțile mele: una de proză - un roman - și una de poeme. Simțeam însă nevoia să flirtez cu prieteni de condiție, cât mai ales cu femei istețe și frumoase, asta fiind una dintre slăbiciunile mele. O agapă cu Leuceanca sau cu Narcisa, care îmi erau foarte apropiate, ca să nu zic soții cu procură. Mă rog, ăsta e un dat al meu, un ingredient al codului meu genetic. Cu toate astea, am stat toată iarna departe de lumea dezlănțuită, ducând o viață de lup singuratic. Seara mă uitam la televizor și beam vin fiert cu scorțișoară și vanilie, vin din podgoriile Recaș și Bohotin.

Cele mai frumoase clipe erau cele în care chemam cu o nostalgie mofturoasă amintirile și visele pe care le-am avut în cea mai fertilă perioadă a copilăriei și adolescenței. Nu încap nici un dubiu, fiecărui om îi sunt dragi amintirile, chiar și cele dubioase, sordide, ca să nu mai spun de cele colorate. Ele ne apar întotdeauna într-un colorit poetic. Important este să nu se piardă acea atmosferă senzorială specifică fără de care amintirea reconstituită în toate detaliile ei generează doar un sentiment amar de amăgire. Există o mare diferență între cum îți imaginezi casa în care te-ai născut, prietenii pe care i-ai avut și pe care nu i-ai mai văzut de foarte mulți ani și contemplarea directă a acelei case, a acelor prieteni după un interval de

timp foarte mare. De obicei, lirismul amintirilor se prăbușește la impactul cu sursa lor concretă. prețioase, ci, dimpotrivă, cele terne, chiar sumbre, dar care își au și ele funcția lor, valoarea lor emoțională. Bunicul meu Lisandru, de pildă, un om foarte drag, îmi crea, chiar dacă nu aveam decât vreo zece ani, momente de o tristețe înduioșătoare, o nostalgie care îmi producea frisoane. Obișnuia bătrânul, care venise de pe frontul antisovietic, apoi antifascist, cu o droaie de sechele ale unor întâmplări dramatice, dacă nu tragice; ținea minte primele cinci-șase întâmplări în care fusese ținta morții, dar scăpase datorită norocului, șansei lui proverbiale din toate numai cu răni care se vindecașeră dar care îl dureau și la zece ani după ce se terminase războiul și se încheiase pacea de la Yalta, să-mi arate punctele de pe corpul lui încă trunchios unde fusese lovit de schije, de branduri, de gloanțe, de alte și alte situații când, în urma unor explozii ale bombelor aruncate din avioane, fusese îngropat până la gât în pământ și se smulsese cu un efort supraomenesc, după două zile și două nopți și nu-și mai simțea picioarele, stând în spital săptămâni lungi. Era ca și cum trupul lui era printr-o delirantă fantasmagorie o hartă cu puncte negre și roșii: pe aici îi intraseră gloanțele în bătăliile de la Smolensk, Kaluga, Don și din alte zone, ținuturi de pe întinsa stepă rusească; unele dintre ucigașele șrapnele îi rămăseseră în viul cărnii, în mușchi și chiar în oase, unde se calcifiaseră și în zile umede îl dureau al naibii. Ale dracului fierotanii se mișcau, circulau prin trupul lui având parcă tranșeele lor prin arterele de sânge: urcau și coborau, dar, în cele mai multe cazuri, urcau spre inimă, plămâni, spre creier. Pe unele care se plimbau, cum zicea el, pe bulevardele de sub piele le simțea cu buricele degetelor, uneori la masa cu diverse tincturi, alifii iar dacă nu mai avea, i se terminau, până ajungea din nou la potica din Copăceni, unde era un poticarăș evreu, unul Oscar, se freca cu țuică tare de prune sau cu o infuzie din peri de cal, luată de trei ori pe zi. Fiertura asta, după cum îmi spunea el când eram numai noi doi singuri acasă, se folosea și în cazuri de diaree acută, ba, mai mult, aceiași peri, care puteau fi și de măgar, macerați în ulei

de migdale, rezolvau, cu ajutorul unor frecții energice pe pielea de pe creștet, de trei ori pe zi, și alopecia cea mai disperată.

Abia prin colegiu, când am desprins din ceea ce ne predau profesorii semnificația unor noțiuni, am ajuns la concluzia că bunicul meu Lisandru fusese un miracol pentru Levadia noastră și poate nu numai, ci mult mai departe, în sus pe ape, cum spuneam noi, deși mulți încă nu văzuseră valea de argint ce izvoră de undeva de departe, din Munții Bihariei ori poate și de mai departe, dacă nu cumva curgea de undeva din cer și, primind în albia lui, de-a lungul a zeci de kilometri de curgere printre păduri de brazi și bolovani mari cât piatra de moară, se umfla și n-o puteai trece decât cu un fel de pod plutitor sau, eventual, dacă autoritățile comunelor și satelor durau punți din bârne groase de fag sau de gorun bine rostuite la cele două maluri pentru a nu fi luate de viitura apelor atunci când se topeau zăpezile sau toamnele când se porneau dicodalmele care țineau zile în șir. După ce l-am cunoscut pe bunicul Lisandru, un om picat în ograda casei parcă de pe altă lume, nu mi se mai părea că pe lume s-ar mai crea miracole, minuni. Am crezut și cred cu tărie că toată creația ieșită din capul și din mâinile lui Dumnezeu fusese atunci când Marele Creator a făcut lumea: cerul, luna, stelele, lumina, omul din lut și apoi pe Eva din coasta lui Adam. De atunci s-a terminat cu ele.

GHEORGHE JURCĂ

(Din romanul *A fost odată o mierlă, în curs de apariție*)

Zgomotele vieții noastre

Duduitul motoarelor de avion nu mă pot lăsa indiferentă, mai ales dacă se aud în sfânta zi de șabat. Cu timpul am învățat să le deosebesc. Un soi de țiuit inofensiv pentru aparatele ușoare ale aviației utilitare contra dăunătorilor ogoarelor și a țăntarilor. Având în vedere că locuiesc în apropierea unui aeroport militar, sunt la curent cu orice mișcare strategică a flotei. Deasupra mea trec avioane F16 în viteză uluitoare, ca niște săgeți argintii și greoaiele Hercules. Ce să fie? Pesimista din mine spune război, optimista, antrenament de rutină. Și apoi mi-amintesc de supremația aviatică a armatei israeliene și-mi vine inima la loc!

Rămân doar cu sirenele mașinilor de poliție, ambulanțelor și alarmele mașinilor. Și mai banal, cu bâzâitul aparatelor de aer condiționat, zi și noapte, iarna și vara, iar mai nou și cu aspiratoarele centrale! Israelianul se mută aproximativ o dată la cinci ani, sau face "remont", schimbă dalele, sparge ceramica din bucătărie și faianța din baie, montează rafturi și dulapuri noi, amenajează nișe, desființează cada, construiește jacuzzi, instalează climatizare centrală și imediat după aceea renunță la ea în favoarea a patru sau cinci aparate de capacitate mică, adaptate prin găurirea zidurilor la fiecare cameră. În plus bricolează, scobește, bate cuie, fixează șuruburi cu ajutorul bormașinei.

Pentru grădinile din curți sunt angajați grădinari care acționează fierăstraie portabile și aparate de tuns iarba, toate producând un zgomot insuportabil. Sunt păreri care susțin că e doar o modalitate de a-și face simțită prezența la lucru, ca un fel de bravură asemănătoare motocicliștilor care ambreiază la maximum ca să atragă atenția...

Populația, har Domnului, se înmulțește și cu toate că se vinde greu și se cumpără scump, construcțiile proliferază. Pe străzi liniștite, printre blocuri deja existente, se dărmă căsuțele bunicilor, ascunse cochet între portocali, rodii și măslini pe care buldozerele nemiloase le smulg rapid și eficient, apoi se sapă gropi, se

încarcă pământul în camioane gigant, asurzitoare, se taie fiare, scânduri, se toarnă beton și în curând apar imobile noi, din ce în ce mai înalte care ne ascund tot cerul și din care răzbat toate semnele vieții omenești în comun: crescendo de plânsete, urlete și răgete de copii (israelianul face pe surdul și nu se emoționează de aceste manifestări infantile prin care odrasla încearcă să-și impună voința din primele ore, în consecință, pruncului i se lasă libertatea de exprimare), apeluri "aaabaa! iimaa! aabaaa!" cu precădere "aba" fiindcă în familie, idolul copiilor este tata. Tata schimbă pampers, tata îmbăiază, tata dă biberonul, aleargă la clinică, citește povești, merge în parc sau la Safari, îi conduce la grădiniță, balet, șah, carate, etc. Progenitura va fi dată fără preget să studieze un instrument și asta pentru că talentul se descoperă la vârstă fragedă! Așa că tânărul pianist, toboșar, violonist sau chitarist va fi obligat să ducă mai departe tradiția lui Rubinstein, Stern, Barenboim, Perlman sau Menuhin și va continua, spre disperarea colocatarilor, până când singur va decide să refuze investiția părintească în favoarea altor îndeletniciri mai profitabile pentru toți cei interesați!

Israelianul de rând își petrece bună parte din timpul liber la televizor, din păcate fără a ține cont de preferințele artistice sau sportive ale vecinilor. Slavă ție, tehnică modernă, avem o mie de canale tv pentru toate gusturile! Iar dacă, la orele serii, se întâmplă să fim zguduți de un cor de voci la un nivel

sonor îngrijorător, nu intrăm în panică: nu e vorba nici de un accident de circulație și nici de vreun atentat terorist, pur și simplu Maccabi a marcat un gol, sau Hapoel a ratat o ocazie!

Vineri seara, în general se merge la petreceri unde buna dispoziție este creată și printr-un fond muzical adecvat specificului național și personal, latino, disco la 4-6-8 difuzoare care amplifică muzica rusească, orientală, sau mediteraneană, toate însoțite de tropăituri, bătaii ritmice din palme și strigături. După miezul nopții, uneori după sosirea poliției, se sparge gașca. Invitații se despart pe palier sau în fața liftului și vorbesc, deoarece rămâne întotdeauna un mic subiect netratat care nu poate fi amânat pentru data viitoare.

-Ce măgar! De când cu viața, se crede Casanova... a lăsat-o după treizeci de ani de suferințe comune...

-Cum să port eu pantofi cu vârf ascuțit? Am să arăt ca un porc cu copite...

-Ce ziceți că și copiii lui Miriam au șters-o definitiv în Canada?

-Mulțumim de primire, dragă, dar ce să-ți spun, prea multă mâncare, am făcut o burță... iar o să trebuie să țin regim cu supă de varză trei săptămâni...

Apoi, vrom, vrom, se ambalează toate motoarele de Mazda, Hyundai și Volvo! Iar prin geamul deschis, ultima ediție:

-Sună-mă mâine c-am uitat să-ți povestesc ce-a pățit Moise. Să-mi dai numărul de telefon al cosmeticienei care face machiaj permanent!

-Te-am pupat, vă pup! Nepoata a început să vorbească? Încă nu? Vai de mine, a mea vorbește de la șase luni...

Nu mă-ntind bine în pat, că se pornesc dușurile. Ah, Germanie, Germanie, unde ești cu anunțurile tale pe ușa camerelor: "Achtung! interzis să faceți baie între orele 22 și 6 dimineața!" Văââj, vâjjj, fleosc, flap! Zdrong, a căzut capul dușului în cadă, apoi s-au trântit două uși.

În zori își fac apariția mașinile de gunoi, iar înaintea lor, lucrătorii care scot tomberoanele zdroncând roțile, trântind capacele, ciocnind containerele. Camioane speciale, monstroase, le ridică, scârț, scârț, le răstoarnă bândâbâc și apoi→

MAGDALENA BRĂTESCU

instantaneu, încep să toace toate deșeurile menajere ale societății noastre de consum, sfââr, dââr, grip, griiip! Marți, sosesc gentlemen-ii gunoiului, în salopetă cu inscripții, purtând mănuși și caschete. Înșfacă cu brațul minimacarelei ultramoderne mobile vechi, crengi sau aparate dezafectate. Se zvonește că, în America, au salarii cât inginerii, totuși mă îndoiesc că la etern-stupida întrebare “Ce vrei să te faci când vei fi mare” vreun puști ar răspunde: “Gunoier, tanti!”

Să nu uităm de scumpele noastre animale de companie care poartă numele de câini (mă refer la patrupezi!) și care exasperează cu lătrăturile lor: că vor afară, că vor acasă, că vor atenție, că a sosit stăpânul, că vrea să iasă fără ei, că-i doare, că-i mănâncă, că a venit femeia care spală scările, că le-a trecut o muscă pe sub nas, sau că a miorlăit o pisică. Ce să facă și ei, dacă n-au gură să grăiască, ei, cei mai buni prieteni ai omului, cei mai sinceri și mai iertători din țara asta unde ne rup câinii pe două picioare...

Și porumbeii, simbolul dragostei și ai fidelității? De la o vreme au deraiat! Acum se ciupest în loc să se giugiulescă, își smulg fulgii și-n schimb gunguritului amoros, scot un fel de geamăt de muribund. Numai că muribundul mai adoarme din când în când, mai leșină, mai și moare, dar aripatele noastre, n-au odihnă! Uguie de când se ivește prima rază de lumină și până la apus. Noroc că mai avem prin copaci și păsări cântătoare, mierle, privighetori, scatii, colibri, sau grauri care ne oferă zilnic, cu trilarile lor, concerte matinale întru alinarea sufletului și a urechilor violente.

Iar zgomotele exploziilor nu sunt întotdeauna cauzate de rachete, atentate sau reglări de conturi între mafioți, nu! Ci focuri de artificii de la saloanele de nunți, afacere prosperă și fără mort sezon în care concurența acerbă inventează trend-uri fără sfârșit: mirii sosesc cu helicopterul, sau în trăsura cu cai, ori cu zeppelinul... fără ca splendidul zgomot al artificiilor să lipsească vreodată.

Dar în Israel nimic nu e veșnic, “orice val ca valul trece...” De-am putea numai rămâne “la toate rece!” Lucru imposibil, pentru că israelianului îi vin așa, deodată, niște

nervi, niște furii, o ofică pe toată lumea și dacă se pune, s-ar certa cu tot mapamondul. De exemplu, că ăla de la parter nu vrea să plătească pentru smoala de pe acoperiș, fiindcă lui nu-i plouă în casă. De ce să dea el bani pentru binele altuia?

-Pot să-ți dau o boală, dacă vrei!

-Bolnavi să fie maică-ta și taică-tu și cu șleahta ta de copii! Se vede că bărbatu-tău n-are altă distracție!

-Da' ce impotent, ca al tău?

-Să n-ajungi ziua de mâine!

-Vacă încălțată!

-Lovi-te-ar cele zece plăgi ale Egiptului!

-Ce e, dragă? Din ce v-ați luat? intervine deobicei soțul, mai împăciuitor, ca orice bărbat.

-Ei, nu mai știu. Da' n-auzi cum mă blestemă? De ce nu-mi iei apărarea? Pentru ce m-am măritat cu tine? Ca să-mi ții partea. Ce te interesează din ce ne-am luat? Șabat șalom, gheveret Sima, ai și aprins lumânările? Uite ce devreme a început să se întunece! Slăvit fii Tu, Doamne, stăpân al lumii, care ne-ai învrednicit cu fapte bune și bucurie de viață și prosperitate și iubire! Fă să fie pace în Israel! Amin! Să vii duminică până la mine, să-ți dau banii de smoală, iubito, dulceață!

Fiindcă noi, chiar dacă ne urâm, ne iubim, și chiar dacă ne iubim, ne urâm,ăștia suntem și n-avem altă țară pe lume. Chiar dacă mai greșim, nu-i cu intenție, ne scapă, deh! că oameni suntem! Așa facem noi, “mult zgomot pentru nimic” încă dinaintea lui Shakespeare. De fapt, facem mai mult vânt, decât zgomot. Și să nu ne spună nouă careva să ne ținem gurile, fiindcă nu vrem! Nici “bună ziua” nu spunem, dacă nu vrem, nici “mulțumesc!” Și nici cu literă mare nu vrem să scriem în limbi străine. De ce să scriem cu literă mare, când în ebraică toate literele sunt egale, precum și oamenii sunt egali, mai mult în fața lui Dumnezeu decât a semenilor!

Ne tutuim între noi și-i tutuim și pe străini și pe bătrâni, și pe miniștri! Și uităm mereu că nu suntem decât muște de-o zi pe pământul ăsta chinuit, care e doar o fărâma din Univers.

Gândind acestea, mi-am auzit zgomotul bătailor de inimă în piept, și la încheietura mâinilor, și-n urechi și am știut că totul merge înainte. Cu bune și rele!

Excelsior

Speranța

Când așteptarea se preface-n seară,
Iar flacăra e stinsă de-nfriguratul dor,
Din bolta nepătrunsă,
Coboară Preacurata
Și se revarsă-n în fiecare por.

Bezna nopții se umple de lumină,
Stelele se-adăpostesc în mâini,
Și luna plină-n dimineți cu ceață
Devine licăr pentru mai târziu.

Coboară, Preacurată,
Lumină caldă-n noi!

Rugămintे

Te rog, învață-mă doar Frumosul!
Nu-mi arăta cărările umbrite-
E prea devreme să strivesc noroiul;
Tălpile mele nu-i cunosc alfabetul...

Te rog, așteaptă-mă în gara,
Unde răsar doar flori și dalbe gânduri
Și lasă-mă să cred în clipele divine,
In care te-ntâlnesc mereu pe Tine!

Răspunde-mi!

De ce îmi plac ploile Tale cu soare,
Pe care le ating fără să mă ude?
De ce mi se pare că doar pentru mine plouă,
Iar toate anotimpurile sunt miruite de ape?

Ploile Tale sunt doar ploile mele
-
Nesfârșite ogindiri în cerul fără de stele...

CRISTINA VASILIU

Și tu ai dreptate!

În spălătoria mecanică de la demisol un supraveghetor întâmpina pe abonați; încăperea lungă a mașinilor de spălat și uscat avea o anexă cu mese de sortat și banchete pentru așteptare; televizorul pururi pornit făcea zăbava mai plăcută; îndeobște cunoscuții stăteau la taclale, se sfătuiau asupra programelor și detergentilor, ba chiar citeau.

Să fi tot fost ora unsprezece când domnul Ilie și-a făcut apariția cu o veste:

– Gata, este dovedit! Douăzeci de telefoane mobile a luat... și un ceas! S-a dus știrea!

– Cine, domnule? vru să știe cineva.

– Ticu Ventea, nu v-am spus! Tocmai el! Poate se dă la televizor, dacă ne uităm!

– Nu dau știri de astea locale, opină domnul Bajin. N-au impact. De altfel, îl cunosc pe Ticu Ventea, că stă prin apropiere... profesor universitar... de matematică... păi numai din meditații poate trăi toată viața! Auzi, douăzeci de telefoane și un ceas! Parcă nu știm noi cum sunt știrile astea!

Ceilalți abonați tăceau prudenti, așa că discuția se stinse, mai ales că domnul Bajin plecă să verifice stadiul spălării iar când se întoarse, ocupat să aranjeze în sacoașă personală rufele proaspete, nu avu suflu pentru conversație... abia ajunse de un rămas-bun.

Și atât cu spălătoria!

Nu cu domnul Bajin, al cărui traseu uzual ocolea cvartalul către strada Măslinilor, fiindcă era hotărât să se deslușească... chiar sunând la ușa familiei Ventea, așa că devie nițel.

Zi frumoasă, umbră... brusc, o colică abdominală îl încovrigă, lipit de zid cu gura căscată; strada pustie – o eternitate. Abia când își reveni realizează că mai jos era o farmacie; gândul bun îi redă forțele cât să escaladeze cele câteva trepte ale parterului.

Femeia în halat alb dindărătul comptoarului zâmbea excesiv, ba chiar își chemă și soțul din încăperea alăturată, al cărui chip se lăți într-un surâs tot mai familiar.

– Așa-i că-ți aduci aminte? făcu el.

– Parcă... nu ești?...

– Ei, vezi!? Când făcusem trupă cu Bucnar și umblam să închiriem scena de la club... cine știe ce ar fi ieșit... am ajuns în schimb aici!

– Parcă fusese o tutungerie, își reveni domnul Bajin. Am avut o crampă, dintr-odată, altfel nu intram.

– Te cred, ca în tunelul cu copii... ea te-a recunoscut prima, femeie, dé! Să știi că nu te-ai schimbat... prea mult. Tot cu socoteala veche?

– Se mai transformă omul!

Pe neobservate, doamna farmacistă reveni din încăperea alăturată și-i întinse un tub mic.

– Una acum, alta după un timp, dacă se repetă! Plătești cu cardul?

Puțin uimit de aprecierea tratamentului, solicitantul băigui:

– Neapărat cu cardul? Nu am așa ceva!

– Haide, toată lumea are! Vezi colea distribuitorul dozator de apă, servește-te!

Din buzunarul de la piept domnul Bajin scoase câteva bancnote, alese una.

– Vezi, așa mai merge! Sănătate, dar nu ne ocoli! Sacoșă, sacoșă n-o iei? Că nu-i de trebuință!

Încă un colț și se ivi strada Măslinilor, cu zvonurile ei domestice înăbușite de garduri personalizate aidoma proprietarilor de căsuțe procopsite, câteva modificate, cu chioșcuri încastrate și intrări comerciale pustii, între care imobilul familiei Ventea avea aerul că se încăpățâna să rămână bătrânicos.

Sonerie se afla îndărătul ulucilor, la rama porții, protejată cu o acoperitoare ruginită; părea deranjată dar nu era, fiindcă după un timp ruloul ferestrei din colț se ridică huruind, lăsând vederii o siluetă – Ticu Ventea în persoană.

– Ies imediat, comunică el crăpând canatul geamului, dar încet, că mătușile se odihnesc.

Într-adevăr, destul de repede se ivi de după colțul imobilului și descuie porțița.

– Mergem pe bancă, anunță el după ce musafirul intră. Stai să încui, nu se știe niciodată.

Banca veche din mahon de lângă intrarea laterală era locul preferat al locatarilor: în față, șopronul cu lemne de foc rezemat de calcanul vecinilor, în dreapta gardul ce separa mica grădină de zarzavaturi. Umbră și liniște.

Oricât o luă pe ocolite, cu perifraxe onctuoase, domnul Bajin tot formulă acuzația, mirându-se totodată ce-i venise.

– Vasăzică așa, sări în sus profesorul. Asta-i recunoștința! Muncești o viață și te alegi cu lături, zoaie imunde aruncate pe furiș! Vii cu mine!

– Unde să vin?

– La facultate, firește!

– Dar eu am rufe de dus... o sacoașă considerabilă, uite-o!

– Domnule, te fac răspunzător de consecințe... care vor fi incalculabile... nu poți să vii în casa omului și... mai ales că... Așteaptă aici, să mă îmbrac corespunzător!

Alarmat, domnul Bajin se ridică să privească în șopronul pentru lemne; penumbra exalând miros stătut și butucul cu topor înfipț în creștet invocau amintiri pașnice... Dacă s-ar fi îndreptat spre ieșire, definitiv? Gânduri prea mici, de vreme ce amfitrionul apărui, în costum complet... și o brasardă neagră pe brațul stâng.

– Condoleanțele mele, băigui musafirul. Dacă aș fi știut...

– O inexorabilă cauzalitate, reteză Ticu Ventea urmarea. Te somez să mă urmezi!

Perechea insolită, dispusă pieziș, porni să străbată în tăcere, sub soarele ce pripea, traseul cel mai scurt către țintă.

Mergând într-o parte, domnul Bajin putu să constate greutatea crescândă a sacoșei cu albituri și insolitul clădirilor stradale – de la vile familiale la truface blocuri dominante, care se îndesau către campusul universitar, delimitat de un nesfârșit gard viu tuia „Atrovirens” ce masca aleile între diversele construcții.

– Dumneata rămâi aici, spuse categoric profesorul când ajunseră în dreptul clădirii administrative. Sunt niște bănci mai încolo!→

MARIAN DRUMUR

Cum (pe)trecem, îi petrecem și ne petrecem?!...

De fiecare dată când auzim și aflăm că a (mai) trecut cineva la veșnicele și cereștile lăcașuri ar trebui să ne revenim și să ne trezim, la realitate, ca dintr-un somn adânc!...

Da, momentul/evenimentul morții cuiva ar trebui să fie, pentru noi, pentru fiecare dintre noi, prilej de serioasă introspecție și de adâncă meditație, altfel spus, un eveniment ca acesta să ne pună, la modul foarte serios, pe gânduri!...

Nu degeaba, toți Sfinții Părinți ai Bisericii (ne) îndeamnă să avem, pururea, gândul, mintea și cugetul la moarte – ca fiind dascălul cel mai înțelept ce ne poate (re)aduce, pe fiecare dintre noi, la viață, la adevărata viață, la adevărata stare, la autentică viațuire!...

Bunăoară, iată, acum, în aceste zile, îl petrecem, la cereștile și veșnicele lăcașuri, pe unul dintre ultimii, marii, renumiții și venerabili Părinți Duhovnicești Ortodocși Români – Părintele Arhim. Mina Dobzeu de la Huși!...

Să luăm aminte la viața, viețuirea, trecerea și petrecerea lui în sau prin această lume!...

În momente ca acestea, oameni buni, trebuie să ne gândim, profund, serios și responsabil, la felul și modul în care trecem, petrecem îi petrecem și ne petrecem noi, fiecare, dintre noi, în și prin această viață, de pe acest pământ!...

În asemenea clipe este bine să ne aducem aminte de cuvântul: „după faptă (după viață) și răsplată!”

Să ne întrebăm, la modul cel mai sincer: la ce folos atâta agitație, atâta stres, atâta contorsionare, atâta

rigiditate, atâta tensiune și presiune, zilnică, cotidiană, mundană, la ce folos, fraților, la ce folos?!...

Latini spunea: „carpe diem!” – „trăiește clipa!” Noi, creștinii, trebuie să spunem: „prețuiește clipa!”, fiecare clipă și fiecare moment, orice întâlnire, oriunde și oricând, cu fratele, cu colegul, cu vecinul și cu semenul nostru, orice moment, orice stare, orice șansă sau oportunitate, ca fiind unică, prima și ultima, deci irepetabilă și, cine știe, poate chiar ultima, căci nu suntem noi stăpânii vieții și nici ai morții!...

Altfel spus, să fim cu mare luare aminte, cum trecem, cum petrecem, cum îi petrecem și cum ne petrecem, în această viață și prin această lume, (de)limitată, vremelnică, provizorie, tranzitorie și temporară, bine știind că „cetatea/împărăția noastră nu este aici, pe pământ, ci, dincolo, în cer, așteptându-o pe cea care va să vină/va să fie!...”

Dacă nu vom face astfel, oameni buni, vom regreta, mai devreme sau mai târziu și, mai mult decât atât, așa, vom pierde, totul, mai devreme sau mai târziu și acest lucru va fi unul, fatal, letal și, totodată, unul extrem de dureros!...

Așadar, haideți fraților, să fim cu multă băgare de seamă, atunci când ne întâlnim cu cineva: să-l privim bine și, cu mult drag și cu aleasă dragoste, indiferent cine este, cine a fost sau cine va fi, să ne bucurăm de orice întâlnire cu oricine, ca într-o zi de mare praznic și (de) aleasă ori minunată sărbătoare, să apreciem și să trăim toate aceste momente ca pe niște daruri de mare folos, pline de câștig și de fericire căci, cine știe, poate mâine, tu nu îl vei mai putea întâlni pe el și el nu te va (mai) putea vedea sau privi pe tine!...

Fiindcă, totuși, de câte ori, nu ni se întâmplă, să ne fie atât de dor de cineva

și, să nu ne mai putem petrece cu el deloc, decât în povești și povestiri, amintiri, ipostaze și fotografii, și, pur și simplu, ne apucă amarul, tristețea, jalea și supărarea!...

Da, îmi veți reproșa că sunt foarte pesimist, sumbru și sceptic și aveți tot dreptul să o faceți, dar, din păcate, este atât de real(ist) ce vă spun eu, aici și acum, și, în același timp, este atât de adevărat, mult prea și tare sau foarte adevărat!...

De asemenea, vreau, în încheierea acestei meditații, să vă mai spun și să vă mai rog ceva: Haideți, în sfârșit, oameni buni, să-i prețuim, să-i cinstim și să-i apreciem (sau admirăm) pe frații, semenii, părinții, eroii și duhovnicii noștri câtă vreme sunt, aici, în viață, cu noi, contemporani cu noi, viețuitori și pătimitori, cu noi (sau pentru noi), nu după ce au plecat dintre noi sau de la noi!...

Apropo, până la urmă, nici nu mai știu cine a plecat, de fapt, primul (primii): ei, de la noi sau dintre noi ori noi de la ei și, dintre ei!...

În altă ordine de idei, noi, oamenii, ne-am (cam) împărțit (și despărțit) în: (ne)pretențioși, (ne)prețioși, (ne)prețuiți și disprețuiți, în: cunoscuți, necunoscuți și recunoscuți, în: numiți, denumiți și renumiți, în: concreți, discreți și indiscreți și, așa mai departe!...

Ca atare, mare atenție, în ce categorie și ipostază ne situăm ori ne aflăm noi!...

Prin urmare, oameni buni, ce faci și se face, adică, cum treci și cum îi petreci așa (ne) vom petrece și noi!...

Pe cei plecați, dincolo, Dumnezeu să îi odihnească iar pe noi, cei, încă, rămași, (pe)aici, Dumnezeu să ne întărească și, să ne mântuiască!...

STELIAN GOMBOȘ

SITU AI DREPTATE

→Și se făcu nevăzut în interior.

Musafirul își suci o vreme gâtul, contemplând vânzoleala aleatorie a diverselor persoane; apoi, remarcând aflulul către hala cu inscripția „LABORATOARE” își zise că o privire în interiorul ei ar fi fost instructivă.

Zis și făcut!

Suprafața cuprinzătoare părea delimitată de standuri: chiar după primii pași dădu de un bazin voluminos, pe fundul căruia câțiva laboranți în halate albe trebuluiau așternând machete în jurul unui agregat care ar fi părut misterios dacă n-ar fi avut o pancartă cu înștiințarea

„Simulator pentru cutremure mari”. Mai încolo se înălța un paralelipiped metalic, din care ieși un operator și-i atrase atenția că se află lângă ventilatorul de climatizare. Urma o suprafață dreptunghiulară unde părea că oamenii se străduiesc să asambleze elementele unui Meccano uriaș, departe de forma finală.

– Ia te uită, remarcă tare unul din tehnicieni, da’ știu că te-ai scofălcit!

Domnul Bajin chiar privi împrejur, convins că observația nu-l privea, dar preopinentul părăsi zona de lucru ca să-i spună răspicat:

– A trecut ceva vreme... ți-ai lăsat poate mustața?!

– Am încercat, bolborosi

interpelatul, dar n-a mers.

– Nu cumva cauți de lucru? Cine a plecat o dată...

– Nu, nu, sunt în trecere...

Apoi, ca să scape de evocarea unor amintiri pierdute, se prefăcu zorit către scara ce ducea la etaj. Avansând de-a lungul coridorului pustiu, tocmai se întreba dacă nu ajunsese cumva într-o zonă prohibită când ușa unei săli fu larg deschisă de o femeie în halat portocaliu care-l privi muștrător.

– Știi încotro te afli?!

Fără să răspundă, intrusul zori către capătul coridorului, unde glasvandul mare terminal îi dezvăluie adevărul.

Culcușul

Nu ți-ai găsit niciunde loc pe planetă.
Decorul e mult prea sărac
și sălbatic
pentru ați putea desăvârși
opera predestinată.
Cortina prăfuită cade mereu
înainte de finalul concertului...
aplauzele prea sacadate,
florile corcice...
Ai ales estul -
vestul era cucerit demult
de acei oameni înalți, blonzi
cu ochii albaștri.
Fiecare palmă de pământ creștea o
lalea,
Fiecare petec de cer era
dezgolit de nori...
A trebuit să-ți tragi pe sub pământ
izvoare,
continent nou -
tânăr -
să îngropi semințe și s-aștepti
vremuri prietenoase
În loc de arcă să-ți sapi vizuină
ca nu cumva apele de deasupra
să-și ceară comorile înapoi
și tu, bun la suflet cum ești,
să nu te-mpotrivești.
Apele sunt de trei ori mai întinse
decât uscatorul...
și-apoi
și ploile sunt tot ape înălțate!
Singurul sigur adăpost e vizuina !
Poate
și iubirea – cuibărindu-se-n tine,
pană n-o află nimeni.

Alte porunci

Să vreau ceva...
dar vreau atât de multe!
Să nu m-ascund...
când hoții mă pândesc?
Să nu te mint...
dar tu nu vezi, Părinte,
că doar când mint
se-aude ce vorbesc ?
Să dau ceva...
dar tot am dat din mine!
Să cânt un cântec.....
glasul Ti-am pierdut.
Să mă întorc la Tine...
Doamne -
Rătăcitor prin lumea Ta -
chemarea Ți-o aștept demult!

Nădejde

Farul din noapte -
Ghem de lumină
Înfășurat -

Ochi în ochi,
Umăr lângă umăr, îmbărbătat.
Sac de spaime urc
Noapte în noapte
Scara spre Tine.
Măsele de aur -
În guri de balaur
Cădea-voi,
De nu mă vei ține.

De-o vârstă cu pământul

Tâmpilele mi-au nămețit
și pomeții...
Coamele cailor călăriți,
rând pe rând,
încremenite-s în vânt.
Degetele se-ascund în aburii
gurii răcite-n descânt.
Mă-mpunge lacrima-nghețată
în colțul ochilor:
n-o mai pot plânge,
n-o mai pot sparge, măcar
de i-aș putea da culoarea roșie -
a sângelui ce m-a călătorit
înspre-ntunericul nelocului
din liniștea unde trăiește
Cel ce m-așteaptă și mă iubește.
Nu mai pot ascunde pasul încetinit -
rădăcină prind
dinspre mine înspre polurile
mișcătoare
în timp ce, în brațe, planetă mă
cuprind.

Iertările

Știu că toți aveți dreptate:
și râul și podul....
prăpastia, vama...
iscoada din noaptea
ce nu ține seama
de plânsul din urmă,
de graiu-ncurcat...
Sunt toate aieva
dar una și-aceeași!
Și-n marea dilemă
sunt iarăși salvat de poteca
în cruce
spre matca eternă,
pe urma din urmă
din visul visat.

Cântecul Mării Negre

Îți mai caut urma pe nisipul fierbinte.
Mi se pare... mă strigi ?
Auzul mă minte.
Toate porturile-nchise,
Farurile, toate stinse,
Numai Marea Neagră se revarsă
Peste inima mea arsă.

Rece, apa neagră, peste trupul meu
toată.
O corabie albă -
vântul iute mă poartă
către porul tău, iubite,
flutur pânzele grăbite,
Numai Marea Neagră se revarsă
peste inima mea arsă.

Luna cade-n mine, argint mă topește.
Eu nebună cânt
când de tine-mi vorbește.
Și mă sparg în maluri toată
c-o iubire mai bogată,
numai Marea Neagră se revarsă
peste inima mea arsă.

Eu sunt Marea Neagră,
ia-mă-n brațe iubite,
să te-acopăr în valuri...
legănări nesfârșite...
n-am odihnă fără tine,
țărnițele mi-s străine,
numai Marea Neagră se revarsă
peste inima mea arsă.

Condiția mea

De câte ori aprind lumânarea
coloana se-apleacă
privirea stinge-aprinde-stinge-
aprinde...
în mine Lumina Divină
și pun la picioarele Tale
întreaga mea vină.

Ce să-ți spun, Doamne, când
Tu joci în mine
o comedie,
iar eu în dramă transform
toată minunea Ta
și-n poezie.

Mi-e martor chiar scena
pe care-mi joc pasul,
că nu las o urmă, măcar,
bat orașul în ziduri
de piatră, ca să-mi ascundă
obârșia sumbră:
pământ sunt,
și umbră.

SORINA BLOJ

La un pahar de bere

Cum am ajuns să cumpăr volumul de proză scurtă "De ce iubim femeile" n-are nici-o importanță. L-am purtat mai multe săptămâni în punga mea de plastic unde țin lucruri de necesitate imediată, pentru adresa pe care o notasem pe ultima pagină a cărții și numărul de telefon al unei distinse doamne, care îmi fusese prezentată la o sindrofie.

La acea întâlnire, chiar am rămas bulversat când scriitoarea D. U., cu verva-i deosebită, l-a făcut K.O. pe domnul R. V. Acesta venise cu un volum scris de el însuși despre Constantin Brâncuși și îl pusese alături de cartea care urma să fie lansată în acea zi "L-am cunoscut pe Brâncuși" de Ștefan Georgescu Gorjan.

"Un kich nu poate să stea alături de o capodoperă" ... spusese D. U. Domnul R. V. și-a luat cărțile aduse și a părăsit sala ofuscat. Referirile la deserviciile făcute culturii române de către domnul R. V. au continuat și după plecarea sa, accentuându-se mai ales, asupra neadevărului vehiculat în volumul său pentru a prosti cititorii.

Atunci, la acea întâlnire, cumpărasem cărțile, una a lui Ștefan Georgescu Gorjan, pe care am citit-o în diagonală și am pus-o în aceeași seară în raftul din bibliotecă și volumul amintit mai sus. Probabil că îl mai purtam și azi în pungă, dacă, de mărtișor, aceeași carte n-ar fi fost oferită cadou unor femei importante, de personajul cel mai... cunoscut și controversat din București și poate chiar din țară! Cred că acesta a fost semnalul, sau cum se spune, clicul care a declanșat interesul imediat pentru a începe lectura.

Îmi amintesc că prima povestire pe care am citit-o a fost "Întâlnire la Torino". Ingredientul strecurat de autor, cu destulă iscusință de altfel, "dacă vreți mult mai mult decât atât, citiți de-aici încolo, nu înainte însă de-a vă lega centurile de siguranță", m-a făcut să mă așez cât am putut mai bine în locșorul meu de acasă, pentru a savura ceea ce trebuia să urmeze ... La terminarea lecturii, sentimentul a fost confuz ... L-am însoțit pe autor în peregrinările sale, dar în nici un caz nu mi-a indus tensiunea, spaima, misterul așa cum mă avertizase în

preambul, doar o oarecare curiozitate. Ceea ce m-a surprins a fost indecența scriitorului, care a concluzionat: "Totul a fost real, real, real", încheind cu afirmația: "Sunt năucit și înspăimântat până azi" ..

"Maestre, se poate ?! N-ai de ce să fii înspăimântat, încearcă să discuți cu specialiștii în materie... dacă vrei să ți se administreze un calup de frică reală, reală, reală, pentru a fi inspirat în viitoarele proze!"

Aș fi ipocrit, sau lipsit de onestitate dacă nu aș recunoaște, acea povestire mi-a stârnit interesul pentru o alta. A urmat "Zaraza" ... apoi "Obiectul care mă inspiră", "Petruța" ... ș.a.m.d, până am terminat cartea, inclusiv "Nota finală", prin care autorul mulțumește Editurii, "pentru cecul în alb cu care mă creditează în continuare".

Acestea fiind spuse, aș fi putut pune punct, dar, cum îmi place să fac discuții cu "mia moglia", fapt pe care domnul scriitor îl va înțelege, că dânsul, ca fost șef de cenaclu știe, uneori comentariile sunt mai interesante decât ce s-a citit. O abordez pe jumătatea mea cu destulă precauție:

-Mi-au plăcut în mod special două proze, zic, aș vrea să cunosc părerea ta despre ele, te rog citește-le. Îi recomand pentru început "Zaraza". Ardeam de nerăbdare s-aud ce spune ...

-Ei, cum ți se pare, o întreb când termină.

-E un scriitor epigonic, se înscrie în cohortă. ..

-Bine dragă, această nuvelă e captivantă, stil alert, atmosferă, dramă, suspans, toate ingredientele, de ce spui că autorul e epigonic?!

-Recrearea atmosferei de altădată a Bucureștiului a făcut-o în mod inegalabil Eliade, așa că, după ce l-am citit și recitit pe Eliade, nu-l pot gusta pe ... Am rămas paf, ce era să zic?

-Știi, am continuat eu, s-a făcut mare caz că ar fi un autor vulgar, te rog citește Petruța, mi se pare o proză inspirată, totuși îi lipsește ceva.

Când o termină și pe asta ... zice:

-Sigur, cea mai mare hibă a poveștii este lipsa de credibilitate! O fată umilă, slinoasă și măslinie, provenită dintr-o familie cu mulți copii, care își făcea lecțiile cu sânguință și avea grijă de frățiori, mai avea o calitate ... paranormală,

vindeca I.D.R.-ul. Ori, știi bine că, printr-o simplă apăsare cu mâna, așa ceva nu e posibil și nu e nici credibil în proză ... Hiba acestei povestiri este faptul că eu resimt că e o făcătură și n-o să mă las păcălită să-l mai citesc! ... Și-acum lasă-mă în pace, am altceva mai bun de făcut decât să comentez scriitorii care îți plac ție.

Am pus buza și după un timp de gândire am început să scriu textul "Petruța unui scriitor celebru și Mia Dobrei din satul meu". Am intrat bine în atmosfera poveștii...amintindu-mi cum fusese Mia ca adolescentă, cum ne învățeam noi băieții pe lângă ea și figura ei de azi care te sperie dacă o întâlnești seara pe drumul pustiu al satului. Tocmai terminasem schița când sună telefonul...

-Alooo, se aude în receptor vocea gravă, baritonă, a fostului meu coleg de clasă, Ilie Burcea, pe care nu l-am întâlnit de zeci de ani dar ... mă sună când și când, la un an-doi...

-Ce faci dom'le ... mă întreabă el.

-La fix ai sunat Iliuță, n-ai idee cât mă bucur! Tocmai am citit un volum cu proză scurtă, l-am comentat cu nevastă-mea. Tu ca profesor emerit de limba română la un liceu de elită din București, ce părere ai despre cel mai citit scriitor contemporan din oraș, care își câștigă existența doar din scris, autorul volumului "De ce iubim femeile"?

-Domnul meu, se arată dintr-o dată sfătos și important fostul coleg de clasă, când "Excelența Sa" va scrie o singură pagină ca Dostoievski, Tolstoi, Eliade sau mai știi eu cine, o să-i acord atenția cuvenită, până atunci nu-l recomand pentru lectură deși îl→

**NICOLAE AURELIAN
DIACONESCU**

POARTA

Pe poarta vieții intri singur,
Călăuzit de aștri-n zori de gând,
Să-i dai luminii-o ramură în mugur
În lupta ta cu umbre pe pământ.

În zidurile ce se strâng în jurul tău,
Deschizi o poartă către fericire,
Sau o închizi în fața gândului cel rău
Să poți înainta spre nemurire.

Din poartă-n poartă rătăcești sfios
Să-ți afli loc pentru zidite castele
Ești astăzi sus și mâine jos,
Căutător de praf de stele...

În miezul vieții îți găsești o poartă
Din care pleci ca să te-ntorci mereu
Călăuzit de fluturi și de soartă,
Ca o sămânță de-a lui Dumnezeu.

Și pleci din lumea asta tot pe poartă
Spre întuneric sau lumină-n pas ușor
Lăsând în urmă doar a sufletului artă
În sufletele ce se sting de dor.

DISTANȚE

Cresc ziduri nevăzute între noi

–avem în programă și în manual, la toate clasele, a IX-a, a X-a și chiar a XI-a. Dacă îmi permiți să-ți dau un sfat, cred că îți pierzi timpul citindu-l.

–Bă Iliuță, mi-a plăcut mă băiete acest scriitor și proza lui, mai ales "Zaraza"...Și-apoi de ce să scrie ca alții, scrie ca el însuși!

–Dragul meu, nu se lasă maiajos Iliuță, sunt trei tipuri de scriitori, unii care te conving și acum, și peste o sută de ani și oricând, ca Shakespeare, Eminescu, Vasile Voiculescu, Bulgakov, alții care te prostesc cu tot felul de artificii, promovați datorită unor interese conjuncturale ca Al. Toma considerat poet național, sau domnul despre care vorbim, urcat pe pedestal pentru a demitiza pe marii noștri cărturari și ultimii, care nici nu se pot citi! Chiar șiăștia, cei care nu se pot citi, sunt promovați în forță, cu un scop foarte precis. Dacă întâlnești unul mai de doamne ajută, ca tipul din discuția noastră, care este totuși inteligent, epitetul de genial să nu pară exagerat pe lângă celelalte gloabe. Și totuși este o făcătură, iar dacă ție îți place să te lași prost de el, n-ai decât!!

–Iliuță, scumpul meu, m-ai trimis într-o ceață totală.

–Ascultă și bagă bine la cap, a continuat el, cei din categoria a doua

Și ne închid ferestrele spre cer
Pe zi ce trece suntem tot mai goi
Și curcubeiele din suflet pier.

Ne pierdem la-nceputuri inocența
Și ne privim fără să ne vedem
În lume guvernează violența,
Iubirea am pierdut-o-n Betleem.

Am învățat s-atingem depărtări,
Pătrundem azi în orișice iatac,
Dar ne-am îndepărtat apropieri
Și-n suflet gândurile noastre tac.

E multă poleială la vedere
Luminile din noi încet s-au stins
Vorbim în cor dar nu dăm ascultare

nu sunt lipsiți de inteligență, ți-am mai spus, dar au o problemă, chiar două, în primul rînd nu sunt profunzi, sunt doar simpli meșteșugari, nu-și aștern sufletul pe hîrtie...În al doilea rînd au ca scop principal, coborîrea de pe soclu, prin orice mijloc, a valorilor consacrate pentru a se așeza ei acolo! Nu ne-am văzut de zeci de ani, așa că am să-ți fac o vizită și-o să-ți povestesc despre cum se creează notorietatea și care sunt mijloacele pentru manipularea opiniei publice...

P.S.

L-am așteptat luni de zile pe prietenul și fostul meu coleg de clasă la Colegiul Național "Gheorghe Șincai" din București...pentru a continua discuția la un pahar de bere. N-a venit! Când totuși m-a sunat, după vreo doi ani, altele au fost subiectele la ordinea zilei. De ce revin și eu la această "poveste" la 13 ani după ce am publicat-o pe un site literar? Vreau s-o includ într-un volum și mă întreb, oare merită? Că autorul acelei cărți, cel mai premiat din timpurile noastre, în fiecare an mai primește un premiu literar, deși alt volum al său, "Orbitor" nici nu se poate citi! Așadar am continuat discuția cu alți prieteni. Iată ce a rezultat: Sandra Hanna Segal: "E loc și pentru literatura

Și-n orice vorbă stă un gând ascuns.

POVERI

Mi-e pasul greu de-atâtea toamne
Ce-mi poartă gândurile-n asfințit.
Mai lasă-mi primăvara, Doamne
Și-n minte firul ierbii încolțit!

Mi-e grea desaga vremii cu-așteptări
Și uit că Dar din dar se face rai.
Aprinde-mi, Doamne focul cu iertări
Și mai amână-mi iarna ce se ține scai!

Mi-e grea aripa frîntă-n depărtări
Ce îmi îngheață zborul către stele.
Deschide-mi, Doamne, caier de cărări
Și mai dezbracă-mi sufletul de iele!

Mi-e greu veșmântul cu -așteptări
Ce mi-au secat fântâna înflorită.
Mai lasă-mi, Doamne-o arcă peste mări
Și-n inimă o coardă nestrunită!

VANDA ANI

ușurică, dar nu vulgară și lipsită de valoare. În plus, Bucureștiul de altă dată e un subiect prea vast pentru a fi acoperit doar de magistrul Eliade"... Ioana Veronica Epure: "După ce am terminat volumul, mi-am pus o singură întrebare, totuși, de ce iubim femeile, sau măcar, de ce le iubesc bărbații? Cartea, deși trebuia să ofere acest răspuns, nu l-am găsit"... În dialogul cu Ioana am exprimat și eu o părere: "Marea performanță pentru un scriitor este să facă incredibilul să devină credibil. Cât privește întrebarea ta, "de ce le iubim... pentru că, deși mai fragile decât bărbații, sunt mai puternice, mai tandre, mai bune și mult mai intuitive. Textul meu și-a propus să ironizeze minusurile unei cărți care s-a vândut foarte bine, mai ales că autorul, printr-o reclamă de marketing în forță, este premiat, cum am mai spus, în fiecare an"...Un medic, talentat în ale scrului, Sonea Roxana Crina a concluzionat: "E o proză facilă și foarte accesibilă de genul gândurilor care zburdă ludic prin capul oricui...dar, de învățat nu m-a învățat nimic"...Dragi prieteni, virtualii mei cititori peste o sută de ani, chiar cinci sute, dacă până atunci pământul nu va fi aruncat în aer de un alt deștept, aici am pus punct.

MIHAIL DIACONESCU

TENDINȚA SPIRITUALĂ ÎN CULTURA ROMÂNĂ DE AZI (VIII)

Este foarte greu să schițezi profilul creator al Sfântului Simeon Noul Teolog într-un dialog restrâns, cum este acesta al nostru.

- *Vorbiți de creațiile lirice ale unor străluciți poeți precum Ioan Alexandru, Nicolae Băciut și Horia Bădescu, care ilustrează direcția spiritualistă în literatura noastră de azi. Eu aș dori să ne spuneți ceva și despre prozatorii care se înscriu în această tendință de largă cuprindere și de viguroasă afirmare. Vă rog să caracterizați cele zece romane care laolaltă formează ceea ce D-Voastră, stimate domnule Mihail Diaconescu, numiți „fenomenologia epică a spiritului românesc”. Este limpede faptul că aceste romane au o strânsă legătură cu lucrările teoretice pe care le-ați publicat, respectiv cu *Farmecul dialecticii și fenomenologia narativă, Istorie și valori, Prelegeri de estetica Ortodoxiei și Teologia ortodoxă și arta cuvântului*.*

- Vă rog respectuos să-mi permiteți să nu răspund la acest îndemn. Despre cărțile mele au fost scrise mii de comentarii și mai multe masive volume monografice. Vă amintesc acest fapt cu mare bucurie... Găsiți în aceste comentarii răspunsuri ample, argumentate, de o mare varietate, la ceea ce vă preocupă în legătură cu scrierile mele, în general, și cu proza în special.

Sunt de acord cu D-Voastră că proza mea ilustrează tendința spiritualistă din literatura și cultura română de azi.

- *Să trecem atunci la dramaturgie! Vă rog să amintiți de un dramaturg sau de mai mulți care ilustrează această tendință!*

- Ca mare dramaturg care ilustrează tendința spiritualistă în arta și cultura de azi

s-a impus Părintele Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu Valeriu Anania, binecuvântată este memoria sa sfântă!

Mă simt dator să spun însă că eu nu pot vorbi despre Părintele Anania decât cu emoție și sfială. Conștiința clară a importanței sale în istoria culturii române îmi dă această sfială.

L-am cunoscut mai întâi pe timpul când eu eram redactor șef al revistei *Argeș*.

La Curtea de Argeș, în sălile Palatului Episcopal s-a desfășurat atunci o reuniune științifică dedicată catedralei ctitorite de Sfântul domnitor Neagoe Basarab.

La lucrările reuniunii științifice au participat savanți medievști, istorici ai arhitecturii, critici de artă, scriitori, universitari și, bineînțeles, teologi, preoți și ierarhi în frunte cu Mitropolitul Firmilian al Olteniei, om de vastă cultură și de mare autoritate spirituală.

La finele reuniunii, în timpul agapei, Părintele Anania a luat cuvântul și a citit un fragment din drama istorică în care el l-a evocat pe celebrul Meșter Manole.

A fost atunci o tăcere de piatră. Participanții la agapă l-au ascultat cu răsuflarea tăiată. Dramaturgul Anania știa să taie replicile, să pună accentele, să rostească solemn, patetic sau duios cuvintele scrise de el însuși.

Pentru mine, ca și pentru ceilalți participanți, a fost atunci o mare sărbătoare a sufletului. La finalul agapei l-am felicitat, bineînțeles, și l-am elogiât cum am priceput eu mai bine.

De altfel, într-un număr din revista *Argeș*, pe prima pagină, eu publicasem o poezie semnată de Valeriu Anania, trimisă de el din Hawaii, unde avea o misiune pastorală și organizatorică în rândurile românilor plecați din țară.

Peste ani, l-am întâlnit pe Părintele Anania la București, în redacție la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Eu mă duceam din timp în timp în această redacție, pentru că un prieten, Părintele tehnoredactor Valentin Bogdan, îmi dăruia din fondul de protocol al Editurii toate noile apariții.

Eram cu soția mea, scumpa doamnă Corina Ligia. Părintele Bartolomeu Valeriu Anania ocupa o încăpere mică, plină de rafturi cu manuscrise, cărți și foile proaspăt tipărite ale unor cărți aduse la control. Am deschis ușa și l-am salutat. M-a poftit înăuntru.

Întâlnirea aceasta în trei a rămas pentru mine de neuitat. I-am oferit atunci cu dedicație romanul *Marele*

cântec. Și el mi-a oferit cărți cu dedicații.

Am discutat atunci despre literatură și istorie, despre teologie și filosofie, despre unele apariții editoriale recente.

Înalt, masiv, cu o barbă călugărească tăiată scurt, cu o rasă neagră, albită în unele locuri de prea multă purtare și de spălare, erudit, limpede în tot ceea ce spunea, blând, dar și autoritar uneori, Părintele Bartolomeu Valeriu Anania mi s-a părut a fi întruparea desăvârșită a monahului de autentică vocație, dar și a intelectualului pentru care relația cult-cultură este un fapt firesc.

Eu și soția mea am avut atunci sentimentul că a fost una dintre cele mai frumoase întâlniri de care am avut parte.

Peste un timp, când am venit iar la Editură, la Părintele Valentin Bogdan după cărți gratuite, am intrat și la Părintele Anania ca să-l salut.

Din nou am stat mai bine de o oră. Am discutat atunci despre *Marele Cântec*. M-a felicitat pentru modul cum am evocat în roman mediile monahale și, mai ales, pentru curajul de a face din Sfântul Ierarh și Mărturisitor Sava Brancovici Mitropolitul Ardealului, strălucit ierarh și etnarh al românilor aflați sub stăpânire străină, unul dintre personajele literare importante ale desfășurărilor epice. Sfântul Ierarh Sava Brancovici a murit ca martir al credinței noastre ortodoxe și strămoșești.

Părintele Anania m-a făcut fericit. Da, nu exagerez. M-a făcut fericit. Poate și de aceea întâlnirile mele cu el sunt de neuitat.

După ce revista *Argeș*, Seria a II-a, a apărut, am dedicat Părintelui Anania două pagini cu comentarii despre opera sa literară. →

R. SUBȚIRELU

Luna șemineu

Mai întâi îmi lipesc urechea de
pădure
unechea mea cât un ochi de fluture
aude lacrimile pământului cum încep
să susure
din miezul de alună
până hăttttt în lună
unde haiducii
laolaltă cu bunii
beau ceai de brusture
inima să nu-i usture
stau de taină cu Dumnezeu –
cerșetorul cu plete albe din satul meu
ajuns de pomină
că în a lui grădină
de oameni să se roage să se îndure

să nu mai fure
codrul de pâine
de azi și de mâine
tot mai amar și mai împutinat
sub cerul ca smoala și tot mai sărat
să nu mai mânuiască toporul
până se înădușă izvorul
să lase cerbii să se adape
să salte lemnul în agape fără ca
cineva să-l crape
să urle fericiți toți lupii
când urșii iau cu asalt stupii
să lăcrimeze chiar și-un pui de cioară
când zburdă prin văzduh o căprioară
ori când vreun cârd cu pui de cocor
trece vijelios cu mama lor.

Mai apoi voi bate un cui
în brăduțul cel mai șui

acolo unde-și agață în taină lacrimile
și Dumnezeu
să nu strige cât de greu
i-au fost chinul și zidirea
să salveze omenirea
cea pe care a înălțat-o în zadar
răstignându-și inima și Fiul fără să
aibă habar
c-o să vină vremea în care
lumii...El să ceară îndurare.

Fără să mă vând pe cale
mă răsfir pe-un deal și-o vale
s-asculț doina Neamului meu
lângă luna șemineu.

*dintr-un volum viitor

MIHAELA AIONESEI

CA ÎNTR-UN VIS

Ca într-un vis,
prin scorburi de cord
aud un acord de corn
ce-mi hăituie ciuta.
A câta oară, vai !?
Aud tropot de cai
din lumi neștiute ?
Sprinten ciopor de ciute,
cu temeri nevrute
sparg înțelesul orei târzii
tu ... vii, glob de lumină să-mi fii
în abis,
când luna argintează codru și munți
și-n haite lupii îngenunchează
tăcuți și smeriți.

NEGUȚĂTORUL DE VISURI

Avea neguțătorul veșnicia ascunsă
sub umbra unei clipe
o hidră a iluziilor,
turnate în clepsidră.

I-am bănuțit irizarea sperjură
în jumătăți de privire
și i-am cerut o clipă de fericire.

Sub pleoape creponate,
fosforescența pupilei creștea cu
dispreț!!
Avea cu același preț....
mi-o vindea cu alte zece nefericite!

TEMERI

Te privesc doar cu inima
printre perdele de ploi
Mi-e teamă să nu-ți ridez adâncul
cu unde de argint.
Te mângâi doar cu degetele vântului
și-n păr îți împletesc hieroglife,
doar de mine știute,
pe umăr fibula unui sărut
tăcut și amar.
E în zadar să îți caut privirea
în ea aș vedea doar singurătatea
împietrită
în hățișul ce a crescut între noi.

VIORICA ȘUTU

→

TENDINȚA SPIRITUALĂ...

Mi-a mulțumit într-o scrisoare
plină de recunoștință. A spus în
această scrisoare că paginile din
Argeș sunt pentru el „*un răsfăț
publicistic*”.

O nouă întâlnire cu Părintele
Anania s-a petrecut la puțin timp
după ce el a fost ales Mitropolit la
Cluj-Napoca și a tipărit *Biblia*,
versiune diortosită, redactată și
adnotată cu o acribie filologică și
teologică unică în cultura română.

Am realizat atunci pentru postul
TV *România de Măine* un film
documentar despre noua ediție a
Bibliei în limba română și despre
autorul ei.

Eu aveam atunci o rubrică
săptămânală *Cultură și spiritualitate*
la această televiziune și mă străduiam

să atrag în studio personalități ilustre
ale societății românești.

În dialogul meu cu Părintele
Bartolomeu Valeriu Anania am vorbit
atunci nu numai despre noua ediție a
Bibliei, ci și despre mănăstirile și
bisericele pe care le renovase și pe
care le iubea nespuse de mult.

A ieșit un film documentar util.
Acest film documentar s-a bucurat de
un mare succes de public. Părintele
Anania mi-a mulțumit și pentru el cu
mare căldură.

Versiunea românească a *Bibliei*
diortosită după *Septuaginta*, redactată
și adnotată de Părintele Anania,
publicată în 2001, la București, la
Editura Institutului Biblic și de
Misiune al Bisericii Ortodoxe
Române, este una dintre cele mai
mărețe realizări ale culturii noastre
din toate timpurile.

Sublima frumusețe a textului în
limba română și cele câteva mii de
comentarii și note explicative de la
subsolul paginilor din această ediție a
Bibliei arată cu prisosință erudiția
vetero și neotestamentară a Părintelui
Anania, orientarea sa fermă în
problemele vaste ale teologiei
dogmatice, liturgice, patristice și
misionare ortodoxe, darurile de
scriitor cu care bunul Dumnezeu
Proniatorul și Părintele Luminilor l-a
înzestrat, perfectă cunoaștere a celor
mai subtile resurse și nuanțe stilistice
ale limbii române, acribia filologică,
dar mai ales excepționala forță de
impact a scrisului său asupra
publicului lector, în general, și a
credincioșilor, în special, însetați de
bine, de adevăr, de frumusețe și de
înălțare spirituală.

ÎNTÂLNIREA

(I)

Am scris, de-a lungul celor zece ani de la înființarea revistei "Vatra veche", texte încadrate în rubrici anume: "Oamenii pe care i-am cunoscut", - din care a ieșit, la propunerea d-lui Băciut, o carte cu același titlu, "Întâlniri în spațiul virtual" și "Întâlniri în spațiul canadian".

Dar, după zece ani de contact indirect cu poetul N. Băciut, datorat dragostei pentru N. Steinhardt, literatură și artă, a avut loc "întâlnirea" concretă: l-am văzut, i-am strâns mâna. În care dintre rubrici s-ar putea încadra acum scrierea mea? În niciuna; contactul direct cu N. Băciut și preotul Gh. Șincan în Canada a fost mai mult decât se poate povesti. Dacă mi-am luat curajul să "cobor trăirea în cuvinte", este numai pentru a trece în revistă câteva din momentele vizitei, fără a putea însă descrie în niciun fel întreaga lor încărcătură emoțională.

Sosirea

Vineri 6 iulie, caniculă în Toronto și transmisia TV a două meciuri de fotbal din cupa mondială. Avionul era programat să aterizeze la ora 14 20. Deși aveam mașină, l-am convocat pe Taras cel "bun la toate", de origina ucraineană, să vină cu mine să îi luăm, fiindu-mi teamă că în portbagajul mașinii mele mici nu le vor încăpea bagajele. Am fost la aeroport la 13:50 și am văzut pe tabelă că avionul avea o întârziere de 20 de minute, neanunțată pe Internet.

Sala de așteptare nu avea scaune sau bănci, un TV transmitea unul din meciuri. Avionul a aterizat la 14:20 și am început să aștept. Taras se uita la meci, eu nu puteam: eram emoționată și copleșită de căldură, aerul condiționat din aeroport nu făcea față. Am urmărit persoanele ieșind pe "poarta magică", dar nu erau ei. Sigur, nu-i văzusem niciodată în realitate, dar pe d-l Băciut îl știam din poze. Pe la ora 16:00, deja obosită, am zărit un bărbat în sutană, am crezut că poate era Părintele Șincan. L-am întrebat politicos, în engleză,

dacă venea din România. Nu, el venea din Thailanda.

Taras se amuza cu meciul, eu începusem să mă îngrijorez, încercasem la celularul d-lui Băciut, nu răspundea. Ce să fac? Dacă au pierdut avionul la München și vin mai târziu cu altă cursă? Și, dacă eu plec, ști-vor ei să ia un taxi până la adresa hotelului?

Îngrijorată, îl sun de Părintele Dumitru Ichim și-i spun situația. "Aoleu", zice. "Vezi dacă nu sunt la alt terminal". Hm...Care alt terminal? E un singur terminal Internațional, cel pe care eram.

Mai stau eu cu ochii la ușa care se deschidea, hotărâtă să aștept încă o jumătate de oră și, dacă nu vin, să plec. La 16:25 au apărut, i-am recunoscut imediat.

Le-am făcut semne cu mâna, m-au zărit și o mare fericire s-a instalat pe fața lor. Mi-au explicat că au întârziat la emigrație, pentru că funcționarul de limbă engleză n-a înțeles hârtia pe care invitația era în limba română. D-l Băciut avea două valize, una mare și una mică. "Cea mare e plină cu cărți, îmi spune, în cea mică e bagajul". Îmi comunicase deja la telefon, cu o zi înainte: "Decât să las acasă revistele și cărțile, mai bine vin fără haine, dar nu fără cărți"! Imediat a deschis valiza și mi-a arătat cartea de dialog între N. Băciut și mine, care mi-a plăcut instantaneu. Preotul Șincan avea doar o valiză mare.

Răsuflăm toți ușurați și Taras ne duce la hotel, unde lășăm bagajele. Prima lor întrebare: "Are WiFi hotelul?" Are.

Părintele Șincan era dornic să dea de știre în România că au ajuns cu bine, dar N. Băciut l-a atenționat că la ora respectivă (unu noaptea în România), oamenii dormeau!

Am avut, în drum spre hotel, priveliștea bolcurilor din Mississauga și le-am arătat siluetele celor două

representative pentru zonă, numite "Marylin Monrow". Ajunși la hotel, las oaspeții să se instaleze și le promit că mă-ntorc într-o oră să-i iau la masă.

Prima seară

Când i-am luat de la hotel, le-am dăruit fiecăruia câte un steguleț canadian, de care nu s-au mai despărțit. Se făcuse deja ora 18, i-am luat la un restaurant din rețeaua canadiană "Montana". Părintele Șincan dorea să încerce "marfa" canadiană. Chelnerița, o tinerică grăsuță și veselă, întrebată de N. Băciut dacă a auzit de România, a răspuns "Nu sunt sigură, cred că e undeva prin Europa" și a întrebat "Unde e, de fapt?" Răspunsul d-lui Băciut a fost memorabil: "România e acolo unde trăiesc eu.."

S-au delectat cu fripturile și berea canadiană, după care le-am propus o plimbare la lac, mai ales că erau hotărâți să între imediat în orarul Canadei. Părintele a păstrat la mână ceasul cu ora României, exprimându-și regretul că celularul s-a reglat singur pe ora Canadei.

D-l Băciut, pe care întotdeauna l-am admirat pentru puterea lui de muncă, m-a surprins și de data aceasta: după drumul atât de lung, era vioi și plin de energie. Am vorbit, printre altele, despre Nicolae Steinhardt - cum altfel când el e cel care ne-a făcut să ne cunoaștem? Pe N. Băciut îl preocupau amănuntele menționate de N. Steinhardt în "Jurnalul Fericirii" despre vizita lui la noi acasă și discuția purtată cu tatăl meu, avocatul lui. I-am povestit tot ce mi-am amintit și multe altele despre felul de a fi al lui N. Steinhardt.

După masă a urmat plimbarea la lacul Ontario. În parcare n-am găsit niciun loc. "Hm" a gândit cu voce tare d-l Băciut, "Să venim de atât de departe, să fim la un pas de lac și să nu ne putem băga mâinile în el", →

VERONICA PAVEL LERNER

a continuat el. Și, ca prin minune, exact în acel moment s-a eliberat un loc de parcare. Pe dig, deși îi explicasem d-lui Băciuț că nu se poate pune mâna în apă pentru că digul era prea înalt, el tot căuta un loc aproape de apă. I-am spus că acel loc e la vreo 30 de km. Și, hai să facem o poză. O tânără pereche s-a oferit, în cea mai pură limba românească, să ne pozeze pe toți trei împreună.

Lacul, mare cât o mare, pe care ei aveau să facă o plimbare cu vaporețul după câteva zile, le-a deschis orizontul spre Toronto. În drum spre hotel, am descins o clipă și la mine acasă, unde N. Băciuț a admirat peisajul de pe balconul etajului 16. Părintele Șincan a spus "pass", i-a fost frică și nici perspectiva de a vedea CN Tower sau turnul de control al aeroportului nu l-au putut clinti. I-am explicat d-lui Băciuț că stegulețele canadiene pe care le-am fixat pe balustrada balconului servesc drept sperietoare de porumbei. S-a uitat la vecini și a văzut că, într-adevăr, urmele porumbeilor se fac văzute dacă nu sunt luate precauții. S-a mirat însă că ele nu erau decât la atajul 16, adică foarte sus, mai jos lipseau cu desăvârșire. Interesantă observație, mi-am spus, dar n-am găsit imediat răspunsul, ci abia a doua zi, când n-am apucat să i-l comunic: iarna, când e extrem de frig, porumbeii se adăpostesc de ger la înălțime, unde e ceva mai cald.

În casă, când a dat de bibliotecă, N. Băciuț a zărit dintr-o ochire o mulțime de cărți pe care le cunoștea, printre care, desigur, pe cele de N. Steinhardt. Am avut și un mic dialog despre tablourile de pe pereți de Iulia Hălăucescu, Florin Șuțu, Florin Pucă, Sabin Bălașa, Nicapetre, Passionaria Stoicescu (despre care nu știa că pictează), etc. A exclamat, la sfârșit: "Aveți un loc foarte plăcut pentru scris"...

Plecarea spre Kitchener

A două zi, sâmbătă 7 iulie, amândoi oaspeți erau îmbracați în tricouri pe care erau imprimate cele două steaguri, românesc și canadian. Taras cu mine i-am luat pe ei și bagajele de la hotelul unde luaseră deja micul dejun (inclus) și i-am plimbat prin Toronto. Din nou vederea spre lac, apoi clădirile înalte din centrul Toronto-ului, Parlamentul (văzut din

mașină), clădirile în stil anglican ale Universității din Toronto - cu facultatea de muzică-, ROM (Royal Ontario Museum) cu arhitectura nouă lipită de cea veche. Și mențiunea recentei vizite a Anei Blandiana cu ocazia înmânării premiului Griffin.

După acest scurt tur al orașului (au mai făcut unul, după o săptămână, într-un autobuz descoperit), am descins la un restaurant polonez, unde, preotului Șincan i-a lipsit Wi-Fi-ul. Bere poloneză? Nuuu, o dorim pe cea canadiană (recomandarea venea de la ginerele Părintelui Șincan, cu experiență de călătorii în Canada). N. Băciuț s-a regalat cu un gulaș despre care mi-am spus că era "ca acasă", iar Părintele mi-a urmat sfatul și a luat un șnițel. Taras i-a luat apoi spre Kitchener, unde convenisem cu Părintele Ichim să fie în jur de ora 16.

Săptămâna culturală la Câmpul Românesc din Hamilton

I-am însoțit în gând pe oaspeți la Kitchener și la Hamilton, urmând să-i revăd la Câmpul Românesc abia în sâmbătă următoare, pe 14 iulie, la festivitatea de închidere.

Deși n-am participat la Săptămâna Culturală de la Câmpul Românesc, am asisat, via youtube, la cenaclul Florica Ichim de duminică 8 iulie de la Biserica din Kitchener.

Atmosfera caldă și frumoasele cuvinte ale d-lui Băciuț m-au impresionat. Spunea domnia sa: "un om nu poate citi decât o singură carte, pentru că, după ce a citit-o, el devine un alt om. Iar acel om nu poate citi decât o singură carte, pentru că și el devine după aceea un alt om". Metafora trecerii omului prin timp și cărți m-a emoționat.

Recitalul de poezie pe teme religioase, incluzând, printre altele, poeme de Radu Gyr și spus în totalitate pe de rost de N. Băciuț, a fost la fel de impresionant. Lumea asculta cu atenție, eu i-am urmărit cu rasuflarea tăiată. Îngemănare de idei în poezii de diferiți autori, printre care d-l Băciuț însuși.

În zilele următoare au urmat, conform programului, atât conferințele de seară, cât și vizitele turistice la cascada Niagara și la St. Jacob. M-am delectat cu fotografiile postate pe Facebook, dar am pierdut comentariile spumoase și la obiect ale d-lui Băciuț.

Singurul loc

Singurul loc prin care pot intra în mine
e un sărut strecurat pe sub ușile cerului,
când larma zorilor se face mai fină ca
nisipul Saharei
și mult prea toridă
atunci când apucă a se risipi
într-o cunună de aripi.

Am lăsat doar sufletul cu gândurile lui,
nestăvilite dorințe de-a se privi înlăuntru
și un grăunte de teamă, cât mila
sacrificatului.

Încă se mai aude, în ecou se aude
iarba din fața pașilor mei, ce a rămas
și mereu trasează anotimpurile crude.

Cu gândurile tale, cu ele vorbeam,
nestăvilite dorințe
de-a mă privi înlăuntru
și două boabe cât două semințe
ce-mi sprijină acum cuvântul,
sunt singurul loc prin care
mai putem intra în noi
desculți și curați
atingând și deopotrivă strivind
omătul ce s-a așezat
mai senin ca un colind
ce sărută pământul.

Singurul loc prin care mai putem intra
E zborul din prima duminică,
Un Leru-i ler, tăcută stea
Ce aripa cuminecă.

Zborul de duminică

Să nu lași lupta să-ți omoare zborul,
chiar dacă în palme îți atârna sârma
ghimpată,
zvâcnind ca o inimă falsă,
lăcrimând cu toți macii, ogorul.

Munții sunt înșelători,
urcușul ți-l face cu pasul
dăruindu-ți un zbor în cădere,
ce rost ar mai avea aripa
și cât de tare ar fi glasul
rostit în tăcere?

Să ne punem pe aripi, ape
și apele să aibă valuri
și lacurile ochiuri de vulturi
în care luna să le fie periscop,
Și ce dacă submarine cu aripi
scufundate într-un cer fără praguri
ar face bătături în palme
zburând peste potop?

Singurătăți

Mai rupe o bucată din mine
Să îți fie de cină

Sau de un loc pentru inimi,
Nu mai știu când e de plâns
Și nici când e de răsărit, de apus,
Curg întruna, ele, curg
Și nu au unde se opri...
Mai rupe și așază o stavilă
Să ne putem privi.

Cât de bătrân poate fi Dumnezeu
Și Lui își roagă toate cele,
Să-i fie de cină, să-i fie de inimi,
Tălpile goale o lacrimă să-i spele,
Precum sfânta născută în temniță
Mi-am drămuț citirile poemelor,
Mai rupe, să se oprească, rupe
suspine,
Am o poftă de singurătăți,
Fie ele cu tine.

Cu un cer mai sus

La Bistrița era un orfelinat
în capătul grădinii noastre,
de fapt pe o parte din fosta noastră
grădină
pe care ne-au luat-o comuniștii,
la casa bunicii mele de pe strada
Toamnei.

Nu știi cât am auzit din verandă,
ani de-a rândul, *Nu mai da!*
Odată nu m-am putut abține și m-am
dus acolo.
Când am intrat,
copiii erau la *ora pe oliță*,
înșirați de-a lungul unui coridor
și când m-au văzut,
ca la comandă
cu mânuțele sus, au strigat: *Mama!*
Ochii mi s-au umplut de lacrimi,
am rămas blocată lângă ușă,
nici nu mai știam de ce eram acolo.
Plângeam cu toții de durere,
ei cu speranța că vor fi salvați,
eu pentru neputința de a îndura
prostia omenească.

În locul acela sunt înghesuite toate
durerile lumii,
în sufletele acelea mici,
obligate să-și pună aripi și inimi de

rezervă
pentru a supraviețui.

Acolo se naște o luptă
pentru o gură de aer în plus
și alte ceruri se încumetă uneori
să se nască pentru ca acel plâns să
înceteze.

Viața m-a învățat să fiu orfană
și de părinți și de frați sau de surori,
dar niciodată n-am părăsit locul acela
hărăzit unei trepte mai sus.
Fie că m-a durut, te miri pe unde și de ce,
fie că n-am mai putut,
dar de făcut acel pas, l-am făcut.

Ieri mi-am adus aminte de acele
suflete
înșirate pe un coridor lung, foarte
lung
și iar sunt cu mâinile sus.

...
Nu sărutul pe umăr m-a umilit
și nici mâinile ridicate
atunci când pe vârfuri încercam
desprinderea,
Mărturisesc, am obosit,
dar cât de tare am obosit
să fiu de vină pentru (ne)fericirile
altora.

...
Mai bine mai sus, doar un pic mai sus
chiar dacă ești singur și sinelui tău te
rogi,
precum unui Dumnezeu ce te
cunoaște și îl cunoști
și doar ție îți ești supus.

Sub infinit

(N-am știut cât de aproape era
depărtarea ta,
până când ai oftat,
respingând trei infinituri deodată.)

Timpul stătea într-o poziție incomodă
înghițit de ultima eternitate.
Bătrân cât toate vremile,
își ostoya foamea cu matricea fericirii.
Ultima cină a umanității o sărbătoarea
singur,
mâncase și mărul otrăvit
și livezile cu vișini.
În gleznele deșertului,
milioane de ace din aricii
paradisurilor
străpungând cocoșa milei.

Era liniște. Sub timpul obosit
se auzea doar zăpada
trosnind sub următorul infinit.

IOANA HAITCHI

Teatru

Striptease la Bazin

(Comedie horror sau oroarea de comedie)

(VI)

Scena 3

(Babu, Baba și Azor)

[Întineric. Se aud tot mai clar lătrături și bodogăneli de femeie în vârstă ce abia își trage sufletul în timp ce este fugărită de un câine prin curte.]

Baba – Șezi!... Stai cuminte! Jos, jos, culcat!... Ce?! Te-a apucat strechea?!... Nu ai făcut niciodată așa ceva. Să-ți fie rușine, măgarule ce ești tu!... Aoleu, auuu! Nu mă mai mușca mișălule!... Au, ay, ayy!... Ai, mări, milă de mine! Așa îmi mulțumești tu că te-am adunat de pe drumuri?!... Jos etichete de pe mine!... Dacă te mai apropii, îți rup botul cu toiașul!... Stai, că acu' deschid ușa casei și scap de tine!...

[Scena se luminează progresiv: Baba intră cu spatele lovind în dreapta și în stânga cu un băț prin ușa întredeschisă spre Azor. Babu doarme în continuare cu capul pe masă, dar începe a se dezmetici ușor, ușor...]

Baba (din ușa dinspre dreapta) – Babuleee! Sări, că mă toacă mărunț zăvodul ăsta turbat!

Babu (dezmoșindu-se intenționat încet) – Încetișor,... încetișor,... că doar nu e foc!

Baba – Vino degrabă și leagă-l pe Azor, că abia mă mai țin pe picioare!...

Babu (strigă poruncitor) – Hai, hai... curaj, nevestică!... Dar poștește înăuntru!... (își freacă mâinile cu nerăbdare) Că de când te aștept!!!

[Baba intră răvășită și se prăbușește pe un scaun.]

Baba (cu sincope de suflu) – Aiii, de bătrânețele mele!... Ce zile am ajuns!... Să mă încolțească în plină petrecere propriul câine și apoi... să mă mănânce de la spate spre casă în hazul vecinilor... Uf, asta o să-mi ciobească faima... și parcă văd că o să fiu obligată să micșorez tariful la bocit.

[Babu iese afară]

Baba – Unde te duci? Auzi?!?... Babuleee!!!

[Babu se reîntoarce mulțumit.]

Babu – Am fost să (spune pe litere) „d e z l e g” câinele.

Baba – Nu îți e bine?!... Păi era liber. Nu vezi ce mi-a făcut?!... Eu îți spuneam să vii și - dimpotrivă! - (subliniază) să îl legi pe dumnealui, înțelegi?

Babu – Înțeleg. Numai că eu am fost acum (misterios) să-l „d e z l e g” de misia pe care i-am dat-o prin hipnoză...

Baba – Așa, care-va-să-zică?! Tu, cu puterile tale, l-ai pus să mă tăvălească de la Cufurăi până aici?! Lasă că vezi tu! (Se scoală amenințătoare pusă pe harțag) Nu te mai spală acum de blestemele mele toate apele de pe hartă. (Se prăbușește extenuată și abia se târâie la loc)

Babu (amenințător) – Mări, dar tu vrei să ne putrezească oasele la pușcărie, acum la bătrânețe?

Baba – De unde și până unde, că nu mă știu vinovată cu nimic?

Babu – Nici nu trebuie să fii, e de ajuns ca stăpânirea să declare că ești și: gata, ai încurcat-o! Oricum, dacă se scormonește mai adânc, e imposibil să nu se găsească ceva.

Baba – Mie nu are nimeni ce să-mi facă!

Babu – Ce vorbești? Dar faptul că practici moșitul alte ălea femeiești fără autorizație? Dar eu, că lucrez tâmplărie la negru? Dar amândoi, că ne ocupăm noaptea de cele de nespuse? Crezi că nu se știe? Totul se știe, numai că, dacă nu deranjezi cu adevărat, ești lăsat cât de cât în pace... Asta, ca să nu mai pomenim de faptul că gemenii noștri au fugit în Occident! Îți mai aduci aminte prin ce anchetă am trecut după plecarea lor, măi ales că unul din ei le-a trimis apoi de la Viena o felicitare de Paște celor de la pichetul de gânceri pe unde s-au strecurat în afară?

Baba – Brrr! Că mă trec fiori de spaimă numai când mă gândesc!... Dar acum, ce să aibă stăpânirea cu noi?

Babu – Ea, în sine, nu are nimic, dar s-ar putea ca un tepăduș al ei să ne-o

facă,... dacă nu ne achităm de promisiune în noaptea asta.

Baba (însălmântată) – Vai de mine și de noi!!! Nu-mi spune că acum trebuia să fim în drum spre Oul Secetei!?

Babu – Ba, bine că nu! De ce crezi că am trimis câinele după tine?!... Ne mănâncă ăla fripti în doi timpi și trei mișcări!

Baba – M-am luat cu nunta în coșcug... că de mult nu s-a mai făcut așa ceva... Și uite că mi-a ieșit din minte cu totul drumul ăsta.

Babu – Ehe... pe tine se pare că te cam paște valsul cu Roza-Scleroza!

Baba – Lasă, că nici tu nu ești mai breaz. Dar, dă-le încolo toate și hai să o luăm din loc de-n-fuga...

Scena 4

(Babu, Baba și „ceck-list”-ul cu „onstromentele” dintr-o într-o roabă)

Baba – Dar mai întâi n-ar trebui să-ți strângi sculamentul?

Babu (stând jos) – De câte ori să-ți spun că asta e o boală rușinoasă și că uneltele mele trebuie denumite cu respect: „onstromente”!... Uite că scrie și aici... la să vedem, deci... (citind de pe o listă mototolită): Mască și mănuși medicinale?

Baba (căutând prin roabă) – Sunt.

Babu – Coasă?

Baba (indicând cu degetul în grămada de lucruri din roabă) – Este.

Babu – Hârleț?

Baba – Este.

Babu – Șurubelniță?

Baba – Este.

Babu – Exact 12 piroane?

Baba (începe să numere zdrăgănind piroanele) – nouă... zece... unsprezece... douăsprezece... Sunt câte trebuie.

Babu – Ciocan?

Baba – Este.

Babu – Cergă și cană?

Baba – Sunt.

Babu – Felinar?

Baba (cotrobăind printre fierotenii) – Nu e. Unde o fi?

Babu – Ah, da,... că am uitat!

Baba – Vezi, că ți se întâmplă și ție?

Babu – Da, dar așa... omeneste, nu ca în cazul tău de uitucă... Dar ce doream să spun? Ah, da!...

Continuare în p.80 →

CRISTIAN STAMATOIU

Acolo sus

În anul 2013 premiul Goncourt i-a revenit lui Pierre Lemaître pentru romanul *Au revoir là-haut* / *La revedere acolo sus*, un omagiu adus lui Dumas, dar și lui Balzac (apărut la noi în 2014, la Editura Trei). Personajele esențiale – Albert și Edouard – pricep că Franța își glorifică morții, dar nu poate face nimic pentru supraviețuitori. Ei pun la cale o escrocherie de proporții naționale și nu se lasă cuprinși de deznădejde.

În 2017 actorul-regizor Albert Dupontel realizează filmul omonim, în care joacă el însuși (Albert), alături de Laurent Lafitte (Pradelle) și Nahuel Pérez Biscayart (Edouard). Când locotenentul Pradelle dă ordinul

unui atac absurd, Edouard îl salvează pe Albert. Deschidem romanul : „Găurind pământul, obuzul a dezgropat una dintre nenumăratele mârtoage moarte, care putrezesc pe câmpul de bălăie și i-a zvârlit lui Albert capul. Iată-i față în față, tânărul bărbat și calul mort, mai că nu se-mbrățișează” (traducere de Tristana Ir.). Asistăm în film la scene apocaliptice de război, amintind de *Un long dimanche de fiançailles* de Jean-Pierre Jeunet, dar și la poezie picturală, plus un spirit epic reînnoit. De la picaresc la războiul tranșelor, de la melancolie la bucurie și cinism. Arta devine o soluție solidă contra morții. Ce zicea Malraux? „Arta e singurul lucru care rezistă morții”. Simbolul măștii e omniprezent, dar și umorul aceluia magician al culorilor.

Parisul din Les Années Folles e minuțios reconstituit – străzi, bulevarde, clădiri, cabarete. Film spectacular, cu emoții palpabile, care nu cade în sentimentalism. Un film dens, viu, cu un duo credibil, cu o regie inventivă. A costat 20 de milioane de euro, dar sălile sunt mereu pline. Un film atât de proaspăt, încât simți ozonul de *acolo sus*.

ALEXANDRU JURCAN

Sevalet

Andra Popoviciu la Basel

Expoziția de la Basel reunește întreaga lume de artă internațională, cu 290 de galerii dintre cele mai bune galerii din lume, prezentând lucrările a peste 4.000 de artiști. Vernisajele și evenimentele sunt oferite de instituțiile culturale din Basel și din zona înconjurătoare, creând o săptămână de artă incitantă, la nivel regional.

Cu ocazia acestui important eveniment, Andra Dancovici își va expune lucrările alături de artiști precum Philippe Bordonnet, Mari Roldan, Vladimir Frankel, în cadrul a patru vernisaje la: Galeria Turmstrasse, Okus, Magazin și Hotel Steigenberger. Andra Dancovici: „Provenite dintr-o estetică post pop-art, lucrările mele vorbesc, de cele mai multe ori, de tipul de imagine funcțională.

Realizate atât în mediul picturii, al sculpturii sau graficii, la nivel de tehnică, cromatica folosită este din sfera RGB sau CMYK, deci un nivel formal care vine să întâmpine noile realități derivate din mass-media. Subiectele pe care le aleg sunt dintr-o zonă a consumerismului dominant în societatea de astăzi. Asta în cazul în

care nu aleg, ca în majoritatea lucrărilor, drumul abstractului gestualist, o zonă a iraționalului atât de întâlnită la nivel social, asemănătoare unei renașteri a new-age-ului.

Provenind dintr-un spațiu geografic unde toate aceste realități abia încep să prindă contur, vorbind în fapt de o societate cu adevărat deschisă de nici 30 de ani, lucrările au început să își arate sensul abia în acest nou spațiu în care toate cele menționate sunt cristalizate de mult. O altă influență din perioada formativă, dar care în actualele opere se mai poate vedea doar prin preferința folosirii culorilor industriale sau ale liniei, prin lipsa perspectivei de multe ori fiind zona graffiti-ului, atât de specifică din Ploieștiul pe care-l iubește atât de mult!”

ALEXANDRU PETRESCU

Urmare din p. 79

STREPTEAȘ...

→ A trecut deunăzi pe aici Șotcă și când a plecat cam în grabă și-a uitat proiectorul, luând din greșeală felina-ru nostru ruginit. Poate că trebuie să ne mai modernizăm și noi... Uite, ia pune tu proiectorul în roabă.

Baba – L-am pus. Dar „biștiriul” îl ai la tine?

Babu – Da, ca de obicei! Numai că știi că francezul nostru îi spunea „bistouri”.

Baba – Las-o moartă! Că, oricum, ... despre morți: „numai de bine!”

Babu – Așa-i, iar pentru că avem în față un caz special, voi lua în spate rucsacul cu suflătorul oxiacetic... Și, nu care cumva, să uiți tocmai Cartea, lumânările, cădelnița cu tămâie și chibriturile! Baba – Desigur, desigur!... Și, înainte de a porni la drum, să ne facem o cruce mare că Răul e bătrân!

[Gesturi care se și efectuează de îndată la unison.]

Babu – Buuun! Și acum, Coană bocitoare - că mi-am luat și toiagul - putem pleca, în sfârșit! „Înainte! Tot înainte!” (salută precum o făceau pionierii)... că înainte era mult mai bine!

[Babu ia rucsacul în spinare și pornește înainte sprijinit în toiag și luminând drumul cu proiectorul, pe când Baba duce roaba de mână, pornind amândoi prima dată spre ieșirea din stânga.]

O veste tristă vine dinspre Blaj, a murit d-na SILVIA POP!

Este o mare pierdere pentru cultura blăjană, pentru cultura de pe Târnave, pentru ASTRA, pentru cultura românească, în general. Dumnezeu să o odihnească.

Anul trecut, de ziua ei, am scris câte rânduri, apărute ulterior în ASTRA Blăjană.

Silvia Pop – un iluminist al timpului prezent!

La începutul anului curent, în sala Consiliului Local al municipiului Blaj, în cadrul Simpozionului dedicat lui Eminescu, din uvertura Concursului Național de Creație și Recitare "Ocroțiți de Eminescu", spuneam în fața a peste 100 de oameni că d-nei Silvia Pop, Președinta Despărțământului "Timotei Cipariu" al ASTREI din Blaj, ar trebui, ca în "Mica Romă", să i se facă statuie! Nu era o afirmație de complezență, nu era una menită să mă poziționeze față de domnia sa într-o lumină favorabilă. Era una sinceră și corectă, din punctul meu de vedere, menită să marcheze o activitate culturală de-a dreptul extraordinară, percepută astfel și de subsemnatul, prin numeroase acțiuni culturale la care am participat și care au avut ca organizator sau principal catalizator pe distinsa d-nă Silvia Pop. Văzând însă C.V.-ul domniei, dens, plin, cât pentru 7 vieți, am constat că ceea ce știam eu era doar o mică parte față de ceea ce a făcut cu adevărat aceasta, în cei peste 22 de ani de când conduce

destinele Despărțământului ASTREI din Blaj. De fapt, de când stimulează și coordonează tot ce este mai frumos și înălțător în cultura și istoria zonei, de când se implică cu responsabilitate și tragere de inimă și în acțiuni din țară și chiar străinătate, sub faldurile generoase ale ASTREI.

Se spune că omul sfințește locul. Omul bun la suflet, altruist, dinamic, iubitor de cultură și istorie românească, organizator de excepție, harnic cu implicare până la sacrificiu, care este aceasta, a sfințit cu vârș și îndesat până acum plaiurile de legendă ale Blajului. Blajul trebuie să fie mândru că are un astfel de om, care îi continuă bunele tradiții de "creștere a limbii românești și a patriei cinstire". Aceasta, la rândul ei, a făcut ca mica urbe încărcată de atâta istorie și cultură să fie percepută și în prezent ca un focar de cultură, de cinstire a înaintașilor, dar și cu privire pragmatică, spre viitor.

D-na Silvia Pop poate privi înapoi "fără mânie,.. Și-a pus definitiv pecetea iubirii și priceperii culturale, dar și al altruismului său în Blajul cultural de astăzi, așa cum și-a pus-o și când a fost dascăl, zeci de ani, în școlile Blajului, aceste "fântâni ale darurilor". Și nu numai în școlile Blajului.

Suntem contemporani cu d-na Silvia Pop. Și asta trebuie ținut minte. Suntem și martori al formidabilei sale energii în slujba lui Eminescu, a lui Timotei Cipariu, etc., și a tot ce ține de istoria și cultura zonei și a neamului românesc, în general. D-na Silvia Pop este un iluminist al timpului prezent!

Aceste rânduri sunt o formă de recunoștință și apreciere, dar și un prilej de a-i ura sănătate și putere de muncă, acum la ceas aniversar. LA MULȚI ANI, d-nă Silvia Pop!

RĂZVAN DUCAN

15 aprilie 2017

*SĂ-Î FIE SOMNUL LIN...
-regretatului
poet-prieten Gheorghe Istrate-*

*...s-a dus la cer și fratele Istrate,
cu gesturi calculate - de-nțelept.
și-a pus în versuri blânde
carate
și a plecat...cu mâinile pe piept.*

*pe-acasă prunii iar au dat în
pârguri
și ne ademenesc pe la Pleșcoi.
toamna se-anunță cu rod greu
de sânțuri;
veniți poeți cu muzele - la noi.*

*azi - la Buzău vor coborî și zeii
cu lumânări...că Gheorghe a
plecat.
poate vor recunoaște corifeii
c-a fost...și e...poet adevărat.*

*la umbra lumânărilor posace
aduceți gânduri dragi pentru
poet.
oșteni...săltați palma la
cozoroace
și hai să ducem trupul lui -
încet...*

*domol - precum a fost poetu-n
viață,
cel care spre mări n-a acirat.
în Edenul...cu fără de verdeață
Istrate a trudit - cu-adevărat.*

*că ce averi să strângă pe o terra
ruptă în hălci de mării
derbedei?
pe el l-a ocrotit zeita Hera
și n-a băut...și n-a trișat femei.*

*s-a dus poetu-n lumea altor
astre,
să-și miruiască versul cu AMIN.
noi, robii gravitațiilor noastre,
ii spunem - SĂ Î FIE SOMNUL
LIN!*

2017 - la Montreal.

GEORGE FILIP

IN MEMORIAM

Natalia Gliga,

artist emerit

(19 septembrie 1940 – 14 iulie 2018)

Una dintre cele mai suave și inconfundabile voci ale muzicii populare românești a fost vocea doamnei Natalia Gliga.

S-a născut în satul Cașva, comuna Gurghiu, aproape de Reghin – orașul în care a ales să și trăiască, în cumințenie sufletească, ultima perioadă a vieții sale.

În copilăria timpurie, după o perioadă relativ scurtă de timp (fiind refugiați în București), părinții săi au hotărât să se stabilească la Reghin. Aici, Natalia a absolvit cursurile școlii elementare. Descoperind în unica lor fiică darul neprețuit al talentului cu care a fost înzestrată, tot la sugestia părinților, a întrerupt Școala de Industrie din Tg. Mureș (unde se înscriesese) și s-a reîntors la București, unde, la Liceul de Muzică nr. 12, a avut șansa de a le avea profesoare pe Maria Tănase și pe Mia Barbu. Strălucirea artei interpretative pe care aceste ilustre profesoare o emanau i-au dat tinerei interprete exemplu și curaj.

Dintre celebrii săi colegi, ajunși să cânte pe cele mai mari scene ale țării și ale lumii, îl amintim pe Gheorghe Zamfir, artist de înaltă calitate umană, cu care a păstrat până în ultima clipă a viții sale, alături de soțul său – scriitorul Dumitru Vasi Șoimoșan, o legătură sinceră de prietenie. Deseori, când acesta trecea prin zonă, îi vizita la domiciliu, iar după plecarea fulgerătoare în lumea de dincolo, Gheorghe Zamfir este alături de soțul îndurerat al artistei.

În unul dintre numeroasele interviuri acordate reprezentanților presei, Natalia Gliga își amintește despre începuturile carierei sale: *Am dat examen la Orchestra Populară Miorița din Brașov, unde am fost colegă cu Ilarion Ionescu Galați. Am cântat în multe turnee, în compania unor artiști ca Irina Loghin, Benone Sinulescu, Ileana Sărăroiu s.a.)*

Cei mai prolifici ani ai carierei Nataliei Gliga s-au suprapus cu vremea în care comunismul se instala în România. Alături de cei mai mulți dintre colegii săi, artista era onorată

să susțină recitaluri în fața delegațiilor din străinătate care ne vizitau țara, la recepțiile oferite de Nicolae Ceaușescu oaspeților săi. Dar cine ajungea să cânte acolo? Doar profesioniștii adevărați, cei care aveau calități vocale excepționale, motiv pentru care a și fost foarte invidiată de colegii de breaslă care, deși râvneau la o astfel de onoare, nu erau invitați.

Din păcate pentru cei care au îndrăgit-o atât de mult, și fără cale de întoarcere (fără jumătăți de măsură: *Las locul celor de după mine! Nu mai ocup un loc în ansamblurile profesioniste și nici nu vreau să apar toată ziua bună ziua la emisiunile gen can can* – unde observăm că, după ce ies din atenția publicului, prea multe celebrități își dau cu părerea, *vrute și nevrute*, despre tot și despre toate, devenind ridicole), după evenimentele din decembrie 1989, Natalia Gliga s-a pensionat, alegând să-și îngrijească mama bolnavă de la Reghin și să întrețină grădina minunată din fața casei părintești.

Colaborările sale cu instituțiile de cultură din oraș au fost sporadice dar strălucitoare, memorabile pentru localnici: a fost invitată la câteva spectacole folclorice; a fost membră a juriilor la concursuri destinate amatorilor; i s-au solicitat interviuri la radio și televiziune (unde a vorbit doar despre propria carieră, dând dovadă de mare decență și eleganță); a predat ore de canto popular ș.a.

Rămâne o întrebare pe care mi-o pun deseori: cum să gestionezi și cum să te raportezi, ca instituție publică de cultură dintr-un orașel de provincie și ca animator cultural local (care au ca scop descoperirea și promovarea

tinerelor talente - a amatorilor!) vis a vis de un asemenea om, cu o asemenea carieră?! Cum să-l valorifici în continuare, după o anumită vârstă, după retragerea sa din activitatea care l-a făcut celebru și în care a excelat, pentru a nu-l face să se simtă subestimat, alăturându-l, mereu și mereu, de începători?!

De fiecare dată când era în turneu național și susținea și la Reghin recitaluri extraordinare, orașul era în mare sărbătoare, sala de spectacol era neîncăpătoare. Eram foarte tânără dar îmi amintesc și-acum de febra de care era cuprinsă întreaga mea familie, mai ales că părinții artistei noastre favorite o botezaseră pe sora mea (tot cu numele Natalia). Uneori, în scurtele sale popasuri acasă, Natalia Gliga ne vizita. Părinții mei își invitau prietenii la masă iar Natalia cânta și ne încânta pe toți! Povești, povești....

Soțul Nataliei Gliga, scriitorul Dumitru Vasi Șoimoșan, dorește să amenajeze, în casa părintească a artistei, o expoziție cu costume populare, partituri, instrumente muzicale, discuri imprimate cu cântecele ei și alte obiecte care i-au aparținut.

La împlinirea celor 50 de ani de carieră muzicală (2005), la Reghin, Nataliei Gliga, în fața unui nume-ros public, i s-au decernat câteva premii: Diplomă de Excelență pentru contribuția adusă, timp de 50 de ani, la punerea în valoare a moștenirii culturale tradiționale de pe Valea Superioară a Mureșului, pentru promovarea cântecului popular românesc, din partea Ministerului Culturii și Cultelor și a Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Mureș, Diplomă de Onoare - Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Mureș; Diplomă de Onoare pentru întreaga activitate pusă în slujba folclorului românesc și romanței - Consiliul Municipal Reghin, Primăria Reghin, Comisia de Învățământ, Cultură, Culte.

Despre Natalia Gliga și despre destinul său artistic s-ar putea scrie mult. Vom reveni cu câteva povești de viață trăite frumos.

SORINA BLOJ

Lumea lui Larco

„Rezolvare” politică pe timp de secetă

E un moment complet sinistru,
În jur e totul ars de soare,
Să dea de apă un ministru...
Și-a programat sejur la mare.

UNEI CERȘETOARE

Trebuie să fii convinsă,
Și repet, căci este cazul:
Dacă stai cu *mâna-ntinsă*,
N-ai să poți *spăla obrazul!*

ȘEFULUI ÎNGÂMFAT

Îi voi spune-așa direct,
Chiar de o să-mi vină greu:
De mă țineți la *respect*,
N-o să vă *respect* nici eu!

DOJANĂ

De cum te-am cunoscut, iubito,
Spre dragoste făcut-am saltul
Și inima ți-am dăruit-o...
Dar tu pe-a ta o dai la altul!

INSTANTANEU POLITICO-SOCIAL

Românii sunt uscați precum o iască,
Dar cui să-i pese de nenorocire;
Străinii vin buluc să ne-*ngrădească*,
Și nu ne lasă-o *poartă de ieșire!*

PREVEDERE

Soția mea, eminemamente,
E o femeie milostivă:
De-mi cumpără medicamente
La și-o rețetă de colivă.

ROMÂNII ȘI DRUMUL ALES

Privind spre cei de la tribună
Îmi zic părerea optimistă:
Că starea rațiunii-i bună...
Acolo unde mai există!

AMINTIRI, AMINTIRI...

Surprinde ca un duș fierbinte
Și liniștea pe loc dispare
Când o aducere aminte
E nedorita remușcare.

UN SECOL DE FRĂMÂNTĂRI

Trecu o sută și ceva de ani
De când e țara scoasă la lumină
Păcat că unii, încă, ne dezbină,
Fiind în jurul nostru mulți dușmani.

Cum optimismul, veșnic, ne alină
La noi acasă fi-vom suverani,
Să plece unde vor acei tirani
Și-om pune armele la „naftalină”.

A fost un secol nemaipomenit
Ce-a culminat prin lupte mondiale,
Prin răfuieli, dar toți sperăm cu sete

Măcar de-acum să nu se mai repete,
Românul, doar, își vede de-ale sale
Și șapte vieți el are de trăit!

ANIVERSAREA MARII UNIRII

La Alba Iulia e sărbătoare,
S-au strâns sub tricolor de dimineață:
Femei, bărbați, cu veteranii-n față
Și au aprins sfințita lumânare.

Cu gândul sunt spre cei ce nu-s în viață
Cinstindu-le a lor comemorare,
Ei făurit-au *România Mare*
În anii cei cumpliți cu nori și ceață.

Păcat că-n țara scoasă la lumină,
Sunt învrăjbiri, minciuni, nedemne fapte,
De se-nmulțesc acei ce ne dezbină.

Chiar dacă azi nu curge miere, lapte,
E țara ca o pasărea măiastră
Ce va-nflori, fiind pe veci a noastră.

DISCREȚIE

Se pare că ar fi prăpăd
Din est la vest, din nord la sud,
De-ar spune ochii tot ce văd,
Cum și urechile ce-aud.

De la un clasic citire:

Ștefan Costache Plăcintă
(1923-1995)

Unui primar

La serviciu-n tot răstimpul
În zadar l-am căutat,
Dânsul când își pierde timpul
E grozav de... ocupat!

Secretul

Pentru ce l-au dat afară?
I-au găsit ceva concret?
S-a-ncurcat c-o secretară
Care n-a ținut... secret.

Pe Marte... (edilitară)

Pe Marte viață trebuie să fie,
Dovadă sunt canalele săpate
Ce-apar ca niște drumuri desfundate,
Că-or fi având și dâșii... primărie!

Prin restaurante ieșene

„Trei salcâmi” sau „Trei sarmale”,
Vaduri vechi cu noi chemări
Și tot trei, dar la plecare:
Încălcitele cărări.

Unui confrate pictor

Între noi, de bună seamă,
Este-o strânsă legătură:
Eu pictez în epigramă,
Tu glumești când faci pictură!

Selecție VASILE LARCO

ANTITEZĂ

La noi în al politicii tunel
Accent se pune pe orgoliu,
Stând rațiunea pe un scăunel,
Iar nebunia, în fotoliu.

VASILE LARCO

STRIGĂTURI ȘI EPIGRAME

Graba și zăbava

La lelița lăudată
Stă casa nemăturată.
Se pomește-n sat cu graba,
Se-ntâlnește cu zăbava.

Graba strică treaba

Decât spoit și grăbit,
Lent mai bine și chitit.
Cine-n viață se grăbește
Și ce are prăpădește.

Graba și roaba

Pe motiv că se grăbește
A intrat în șanț cu roaba.
Nu degeaba se vorbește
Cum că graba strică treaba.

Gaia și pițigaia

Se ținea de-o blondă gaie
Pân' l-a prins o pițigaie.
Chiar omul cu judecată
Mai greșește câteodată.

La braț cu Belina

Ce căta pe braț cu tacul?
Cum și-a înșușit el lacul?
De ce lacul n-are pește?
Cine-ntreabă nu greșește.

Dreptate și adevăr

Sună-o vorbă strămoșește:
Cel ce greșește plătește.
Doamne, cuget strămoșesc,
Azi atâția nu plătesc!...

Ce eroare-are iertare?

Greșeala, cătuși de mare,
Are și iertarea ei,
Dacă ești un grangur, care
Râde-n nas justiției.

Toată viața-nvață omul

Spurcat rău: nașteri, prohod...
Când se naște, leagă nod.
La prohod i-nfloare pomul.
Doar greșind, învață omul.

Întrebare inocentă?

Dacă-ntrebi de două ori,
N-ó să greșești niciodată.
Când, de còlo, o surată:
„Dar, de nu-ntrebi niciodată,
Poți greși de câte ori?”

Vinul și pelinul

Nu-i făptură mai perfidă:
Scorpie, dar și silfidă.
Gura-i cea care-ndulcește
Și tot ea și amărăște.

Igienă

Dinții teferi gurii ce i-s?
N-o lăsa un grajd din Élis.
Gura mereu curățată
De dureri este cruțată.

Gura și ochii

Un triumghi. Pe-o latură
Gura ochii-i cată.
Gura se mai satură,
Ochii – niciodată.

Gura adevăr grăiește?

Gura omului, nebuna,
Cât de sincer reușește
Să le-mpace, când rostește,
Adevărul și minciuna?

Gura și pământul

Un vulcan, urcat pe șa,
Oricând poate să erupă.
Tot așa și gura rea.
Doar pământul o astupă.

Gura și foamea

Face treabă sau nu face,
Oricând știe să atace.
Gura, că-i de om sau câine,
Nemâncată, cere pâine.

Om sătul, cățel flămând

Un cățel, văzând cum crapă,
Îi cam lăsa gura apă.
El, cu sacul gușei plin:
„Bine că nu-i lasă ... vin”.

Calm olimpic

La instrucție-un soldat
Trage-n țintă – dă-n ferești.
Antrenorul, cumpătat:
„Nu greșești – nu nimerești”.

Nedumerire

N-am să fac de vini risipă,
Dar ce școală te învață
Când greșeala de o clipă

Supărare e pe viață?

Limba, taina și lăcătul

Are limba-mpiedicată,
Taina, însă,- o spune-ndată,
Încât, la stagiatură,
Tre' să-i pui lăcăt la gură.

Sfat de bărbat

Ca să nu te-ntrebi, nervoasă,
Cine-a scos vorba din casă,
De-i vrea să vorbim vreodată,
Să-ți pui la gură lăcăt.

Când ți se taie limba...

Poți să-ți tragi un glonț în
tâmplă,
Tot nimica nu se schimbă,
Că de-atâtea ori se-ntâmplă
Să ai gură – să n-ai limbă.

Omul spân

Ocolește-l, omul spân,
Mai ceva ca pe-un păgân,
Că din gură-i iese miere,
Iar din inimă – doar fiere.

Iudită sau Salomee?

S-a-ntâmpnat de-atâtea ori
Gura capul jos să-l deie,
Că te-ntrebi, când trage sfori:
Ce-i? Iudită? Salomee?

Gura și musca

Cum n-avea ușă la șură,
I-a intrat o muscă-n gură.
Cine-i tâmp și gură-cască
I-ar putea intra și-o broască.

Sacul și bolundul

Cât de tâmp să fii bolund,
Ca să legi sacul la fund!
Fie plin cu scrum sau zgură,
Sacul se leagă la gură.

Gurarul și viesparul

Mii și sute de-ntâmplări
De la mână pân' la gură,
D'apoi conturi și reglări
În viesparul din natură!

Nu ce intră, dar ce iese...

Când să sară din trăsură,
Mi ți-l și luă în furcă.
Nu ce intră-n gură spurcă,
Spurcă ce iese din gură.

NICOLAE MATCAȘ

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Buna ziua, si bine ati revenit acasa, Domnule Băciut!!

V-am urmărit, pe fb, cu sufletul la gură în periplu dvs. canadian. Abia aştept să vină o zi în care să-mi povestiţi, la o cafea, cum a fost, să vă simt emoţia care se estompează în regim virtual.

Fericit şi obosit, aşa credeam că sunteţi după aşa o călătorie, dar acum, după ce am primit noul nr. din VV, nu-mi vine să cred că aţi reuşit în timp record să scoateţi o revistă nouă şi să zburaţi peste Ocean.

Încă nu am citit. Îmi rezerv această zi pentru lectură.

Vă mulţumesc pentru aşa un dar!

Să aveţi doar bucurii!

Melania

PS. În ataş am pus câteva rânduri despre o carte nouă semnată de Cornel Cotuţiu. După un an de suşuri şi coborâşuri medicale, încerc să reintru în ritmul meu obişnuit. Sunt la Archiud, pictez mai mult, nu prea am stare de poezie în perioada asta. Încă un gând bun de la noi din sat!!

Întors dintr-un frumos periplu canadian, Nicu Băciut ne propune Vatra veche două numere excepţionale. 6, 7/2018.

Iulian Chivu

Vă mulţumesc d-nule Băciut pentru aceste numere din frumoasa revistă „Vatra veche”. Am ce citi în aceste zile ploioase, când vremea nu ne prea lasă să ieşim din casă! Să aveţi o duminică frumoasă şi însorită!

Nicolette Orghidan

Vă mulţumesc frumos pentru revistă şi pentru publicarea recenziei scrisă de poetă Mihaela Merevei la volumul meu de poezie "Secvenţial"! Sincere felicitări şi apreciere pentru regalul cultural întâmpnat în Canada!

Cu preţuire,

Carmen Tania

Multe, frumoase şi recunoscătoare mulţumiri, Domnule BĂCIUȚ, pentru atât de persistență strădană!

George Brăescu

Am postat pe pagină fb a cercetării mele: Friends Who Like Inner Research Gate şi pe vechiul meu id

facebook: Simona-Ioana Cucuiian (icon grafică, înfiinţat în stagiul doctoral din Creta, cu ocazia atentatelor asupra revistei Charlie Hebdo). Mult bine vă doresc!

Cu drag,

Simona-Ioana Cucuiian, Braşov (Săcele)

Stimate Domnule BĂCIUȚ, Am primit minunată revistă *Vatra veche* şi mulţumesc foarte frumos. Cum reuşiţi să realizaţi o revistă de-o asemenea ținută cultural-artistică rămâne pentru mine un mister. Felicitări din tot sufletul pentru selectarea de autori, de creaţii, de punerea în pagină, de prezentarea grafică.

Cu afectuoasă prietenie,

Dumitru Hurubă

Stimate domnule N Băciut şi Părinte G. N. Şincan, Multe mulţumiri pentru revista *Vatra Veche*.

Continui să deapăn cu aleasă bucurie imagini rămase în amintirea vizitei cu care ne-aţi onorat. Cu Milena Munteanu continuăm un dialog imaginar cu dumneavoastră.

Sunt bucuroasă că va pot scrie aceste câteva rânduri după suferinţă prin care am trecut. Cu ajutorul Domnului care mi-a întărit încrederea că binele va învinge răul, cu optimismul care încă nu m-a părăsit, am trecut şi acest prag şi încă mai am speranţe şi mai luminoase.

Am promis părintelui G. N.Şincan că îi trimit o lucrare în care se reflectă optimismul care am vorbit şi pe care l-am remarcat şi la domnia sa. Dacă doriţi, lucrarea poate fi publicată.

Cu urări de bine şi de mult succes,

Elena Buică - Toronto

Stimate Domnule Nicolae Băciut, Felicitări pentru „Vatra veche”, nr. 6/2018, dar mai ales pentru „Suplimentul Canada”! Se vede că aveţi un suflet mare şi un spirit ales!

Cu cele mai bune gânduri,

Stan V. Cristea

Stimate maestre Nicolae Băciut, am primit recenta revistă trimisă, vă mulţumesc şi felicitări! Ataşez propunerile mele pentru luna iulie, care:

E luna cea mai arzătoare,
Cu arşiţă din zori în noapte,
Când pentru cititori apare
O nouă *Vatră veche...* şapte!

Vasile Larco

Onor Domnului Nicolae Băciut, Am lecturat cu multă bucurie revista. Vă mulţumesc.

Cu aleasă consideraţie şi urări de foarte mult bine,

Mariana Zavati Gardner

Stimate domnule Nicolae Băciut Vă mulţumesc pentru revista pe care o primesc de la domnia voastră, dar şi pentru găzduirea mea în paginile ei aunci când a fost cazul.

Cu toată stimă,

Ioan Mugurel Sasu

Le-am citit, felicitări. Sunt documente importante pentru o viitoare monografie a acestor doi valoroşi exponenţi ai literaturii române.

Plecând de la geniala Dvs. idee de a publica "100 de cărţi pentru Marea Unire", mi-a venit ideea să vă propun să publicaţi şi "100 de suplimente cu scriitori români valoroşi ai secolului XX", pentru că mi-ar face plăcere să le citesc (şi ca mie - şi altora), pentru că lipsesc din peisajul istoriografiei literare şi pentru că - fără îndoială, aveţi înzestrare în domeniu.

Cu stimă,

Voica Foişoreanu

Frăţioare, am biruit.

Un text care cuprinde totul, chiar dacă - prin esenţializare - pare a fi cumva eliptic.

Dar... sunt fericit pentru că am reuşit să spun atât de multe în atât de puţine rânduri.

Îţi mulţumesc din inimă pentru oportunitate.

Traian-Dinorel

Premiile UZPR

Poetul și publicistul Răzvan Ducan,

premiat în cadrul Galei Premiilor

U.Z.P.R. pe anul 2017

Vineri, 22 iunie 2018, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (U.Z.P.R.) a acordat premiile brezei pe anul 2017. Gala de acordare s-a desfășurat în cadrul unei coproducții realizate cu TVR 3, locul desfășurării fiind București, la studioul Pangratti al TVR. Au fost acordate premii la secțiunile: presă scrisă, presă on-line, carte de specialitate, radio și televiziune. Așa cum se menționează pe pagina uniunii: "U.Z.P.R. a lansat concursul cu tema „LIMBA ROMÂNĂ, ÎNTREGITOARE DE NEAM” pentru lucrările apărute ori difuzate în cursul anului 2017, prilej de cultivare și confirmare a valorilor jurnalismului românesc. Au fost invitați să participe profesioniștii din mass-media, cât și jurnaliștii români din țările limitrofe și diaspora românească. Criteriile de evaluare au vizat originalitatea abordării subiectului, abilitățile jurnalistice ale autorului, creativitatea și relevanța în acord cu tema concursului....(...)... Juriul, alcătuit din specialiști și profesioniști în domeniul mass-media, a selectat cele mai bune lucrări din fiecare secțiune”.

Printre premiați a fost și colegul nostru, poetul și publicistul RĂZVAN DUCAN, care a câștigat premiul pentru carte de publicistică.

Laudația a fost făcut de către scriitorul și publicistul Nicolae Băciuț, cel care a lucrat 15 ani în Televiziunea Română, fiind la un moment dat și în Consiliul de Administrație al acesteia. Nicolae Băciuț a spus, printre altele: " Pentru Răzvan Ducan, scrisul este terapia unei insolite dureri, pe care o simte mai mereu și pe care nu o poate potoli decât așternând pe hârtie, cam tot ce îi trece prin minte. A trăit cultural mai tot timpul, pasiunea pentru cultură și publicistica culturală învingând profesia, cea de inginer, profesie pe care, din timp, a dirigit-o spre o latură mai umanistă, cea de profesor. A publicat peste 2000 de articole, preponderent culturale, dar și sociale, sportive, cu tentă istorică sau religioasă, sau pur și simplu de atitudine civică, în aproape 100 de publicații cotidiene, săptămânale,

lunare sau periodice, fiind uneori, la unele dintre acestea, redactor-șef, redactor-șef adjunct sau secretar de redacție. Idealul vieții lui Răzvan Ducan este de a lăsa mereu gravidă clipa și de a o umple cu consistențe”.

În cuvântul său, RĂZVAN DUCAN, a vorbit despre limba eminesciană pe care o vorbim cu toții, propunând auditoriului un exercițiu de imaginație și anume să-și imagineze ce limbă am fi vorbit acum dacă nu era Eminescu. În acest context a recitat poemul "Veriga lipsă", din cartea sa "Poporul de proști versus Eminescu", Ed. Vatra veche, ediția a II-a, 2018: " Fără Eminescu/ Limba Română ar fi fost și acumă pusă în gips./ Am fi umblat pe stradă/ trăgând anevoie greutăți de cuvinte./ Am fi survolat înțelesuri puține./ în spații de-ntors, strâmte./ Roiuri de onomatopee ne-ar fi invadat casa./ Pe verbe am fi avut igrasie./ S-ar fi coclit și adjectivele./ iar cichindeali, mumuleni și pralești/ ne-ar fi colmatat timpanul./ Fără Eminescu./ Limba Română ar fi fost și acumă pusă în gips./ Ne-am fi buricat încă o mie de ani./ unul pe altul, pentru a vedea spre niciunde./ până să fi înțeles că este o verigă lipsă!/"

Apoi a vorbit despre Anul Centenar pe care îl sărbătorim cu toții. RĂZVAN DUCAN a spus, printre altele, plin de emoție: "Am venit din mijlocul Ardealului, din județul Mureș, în capitala țării mele dragi. Să nu aveți altă percepție despre Ardeal decât aceia pe care v-o spun cu sinceritate maximă. Pentru 99% dintre românii ardeleni, soarele a răsărit și va răsări mereu de la București". A citit în acest context poemul "Alba cel Iulia" din cartea dedicată Anului Centenar, "TORNA, TORNA", Ed. Vatra veche, 2017: " Hai în capitala țării, în Decembrie Întâi./ Iulia e-atât de albă și mai albă ca ea nu-i/ Nici o sărbătoare mare ce

se ține la români./ E Fecioara Precurată, e-un Zamolxis din bătrâni./ Bucureștiule, mă iartă, că-s mai îndrăzneț din fire,/ Pentru o zi mut capitala, dintr-un an întreg de zile./ Dealul Furcilor își cere și Mihai intrând pe cal,/ Dreptul Albei la ziua asta, dat de mândrul ei Ardeal./ Dat de Horea ce sub roată își visase neamul slobod/ Și de suta cea de mii de aici a dat în clocot/ Și de Arion , feciorul, prohodit de-o-ntreagă țară,/ Ce în gară la Teiuș i s-a dat de-un glonț să moară./ Drumurile duc la Alba, toate, și se-ntorc la București./ Vreau un continent de oameni cu privirile ferești,/ Și ca numitor comun, un curent ca să ne treacă./ Și din dragoste de țară, un pământ să fim și-o apă./ Și din patru zări ninsoare, Doamne, vreau pe vechiul castru,/ Și cu roșu, și cu galben, cu români și cu albastru,/ Și așa matur cum sunt, vreau ca să mă pierd cu firea,/ "România dodoloață", să trăiască, ca să strig! Și Unirea!/"

În încheierea intervenției sale, RĂZVAN DUCAN a făcut legătura dintre EMINESCU și CENTENARUL UNIRII, spunând: "Eminescu este 1 Decembrie al literaturii române, așa cum 1 Decembrie este Eminescu al istoriei noastre".

Redacția

P.S. Evenimentul a fost ulterior difuzat pe TVR 3 și pe alte canale ale postului național de televiziune.

La Gala de Premiere de la București, pe lângă mureșenii Nicolae Băciuț și Răzvan Ducan a participat și pr.dr. Nicolae Gheorghe Șincan, Președintele filialei Mureș-Harghita a U.Z.P.R.

Panoramic cultural

Premiile UZPR, București

Reghin, copii autori de cărți

Solovăstru, Mureș, scriitorii de la țară

Reghin, Întâlnire literară

Toplița, Zilele Miron Cristea

Bilbor, Harghita, întâlnire literară

Târgu-Mureș, Ziua Limbii Române

Sighișoara, Întâlnire literară

La pas, prin Canada

TVR Târgu-Mureș, Valori românești din Canada

OCHIUL CICLOPULUI

Daniela Rîndașu, Priviri

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Marin Iancu,

Alexandru Jurcan, Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suci, Titus Suci, Ilie Șandru, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischhof (Israel), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, Claudia Șatravca (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciut 2017 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

2017-0952